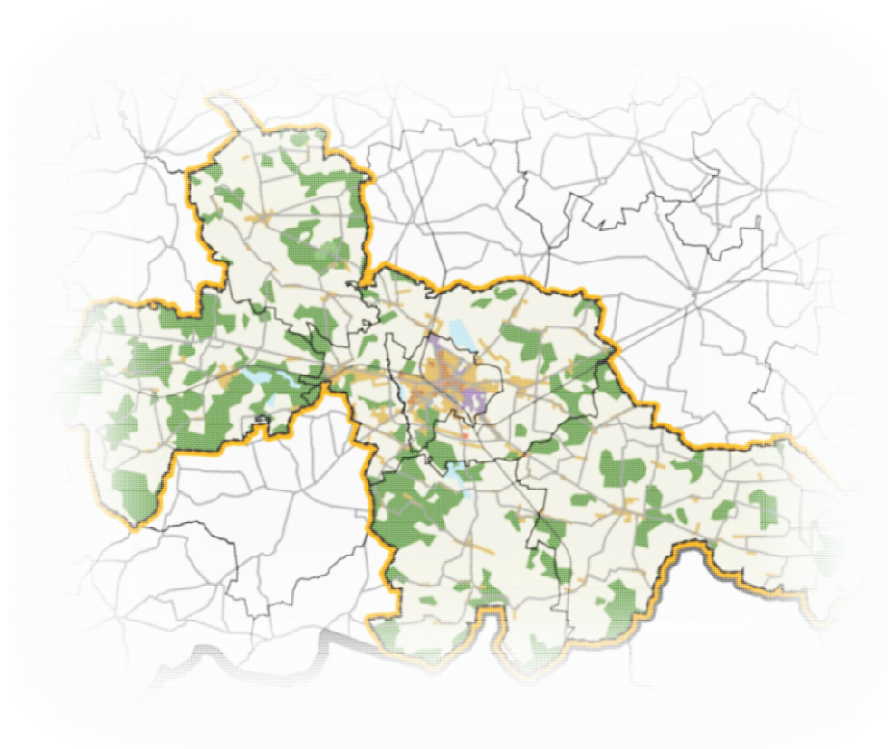

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030

Wersja 5

Warszawa, 26 kwietnia 2023 r.

Projekt:	Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030
Zamawiający:	Gmina Miasto Siedlce Skwer Niepodległości 2 08-110 Siedlce
Wykonawca:	Infra – Centrum Doradztwa sp. z o.o. ul. Leszno 14 01-192 Warszawa
Umowa:	nr F.272.145.2022/PR z dnia 11 października 2022 r.
Autorzy:	Imię Nazwisko Anna Bereś Anna Dolata Cezary Gołębiowski Anna Górecka – Ojdana Agata Grzelak Katarzyna Helińska Łukasz Izdebski Łukasz Jaroszek Adrian Karwat Jakub Kisieliński Damian Kosiński Paulina Ordon Mateusz Orliński Joanna Poźniak Tomasz Rubiniec Adam Rybkowski Paweł Rydzyński Marek Schabek Katarzyna Serafin Lena Skałba Kamil Suchożębski Mariusz Wojciechowski Anna Wojtczuk Katarzyna Zacharczuk Zbigniew Zacharski Przemysław Zduńczyk Janusz Zubrzycki Anna Żyłka

Spis treści

Spis treści.....	3
1 Wstęp	6
2 Charakterystyka obszaru MOF Siedlce.....	8
3 Diagnoza stanu istniejącego obszaru MOF Siedlce.....	12
3.1 Metodologia badań	12
3.2 Obszar społeczny	12
3.2.1 Demografia	12
3.2.2 Edukacja	16
3.2.3 Kultura	20
3.2.4 Sport	23
3.2.5 Ochrona zdrowia	26
3.2.6 Mieszkalnictwo.....	30
3.3 Obszar gospodarczy.....	36
3.3.1 Rynek pracy	36
3.3.2 Branże.....	41
3.4 Obszar przestrzenny	53
3.4.1 Układ przestrzenny.....	53
3.4.2 Zasoby naturalne.....	66
3.4.3 Stan środowiska naturalnego.....	81
3.4.4 Gospodarka odpadami	84
3.4.5 Transport	85
3.4.6 Infrastruktura	94
3.5 Analiza SWOT.....	109
3.5.1 Obszar społeczny.....	110
3.5.2 Obszar gospodarczy.....	112
3.5.3 Obszar przestrzenny	114
3.6 Kluczowe obszary współpracy i zidentyfikowane bariery	115
3.6.1 Kluczowe obszary współpracy.....	115
3.6.2 Zidentyfikowane bariery	115

4	Wizja, misja, cele strategiczne	117
4.1	Wizja	117
4.2	Misja	117
4.3	Cele strategiczne.....	118
4.4	Cele szczegółowe i kierunki działań.....	121
4.4.1	Cele szczegółowe i kierunki działań w ramach celu strategicznego 1	126
4.4.2	Cele szczegółowe i kierunki działań w ramach celu strategicznego 2	133
4.4.3	Cele szczegółowe i kierunki działań w ramach celu strategicznego 3	141
5	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Siedlce.....	149
5.1	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	149
5.2	Obszary przyrodnicze i energetyka.....	151
5.3	Komunikacja	152
5.4	Infrastruktura techniczna	153
5.5	Schematyczne rozmieszczenie inwestycji	154
6	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w MOF Siedlce	155
6.1	Ustalenia o charakterze ogólnym	155
6.2	Ustalenia o charakterze szczegółowym.....	155
7	Obszary Strategicznej Interwencji	156
7.1	Obszary Strategicznej Interwencji wskazane w Strategii Rozwoju Województwa .	157
8	Analiza powiązań z dokumentami krajowymi i regionalnymi	159
8.1	Dokumenty unijne	159
8.1.1	Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady	159
8.2	Dokumenty krajowe	161
8.2.1	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	161
8.2.2	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	163
8.2.3	Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027	164
8.2.4	Założenia Krajowej Polityki Miejskiej 2030	165
8.3	Dokumenty regionalne	166
8.3.1	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze.....	166

8.3.2	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	167
9	System realizacji strategii w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	168
9.1	Podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii	168
9.2	Procedury i wytyczne	170
9.3	Ramy i źródła finansowania	171
9.3.1	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	171
9.3.2	Program Inwestycji Strategicznych	171
9.3.3	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	172
10	Wdrażanie działań Strategii	173
10.1	Wdrażanie działań Strategii i monitoring	173
10.2	Ramy i źródła finansowania	174
11	Wnioski z diagnozy zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	176
12	Podsumowanie procesu opiniowania i konsultacji społecznych	178
13	Podsumowanie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) ...	178
	Załączniki	180
	Spis tabel	181
	Spis wykresów	183
	Spis rysunków	184

1 Wstęp

Celem opracowania jest przygotowanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030. W ramach przedmiotowego opracowania zostanie również przygotowana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Strategia zostanie wykonana dla gmin sygnatariuszy porozumienia do opracowania ww. dokumentu strategicznego. Porozumienie zostało zawarte pomiędzy Gminą Siedlce, Gminą Zbuczyn, Gminą Mokobody, Gminą Kotuń, Gminą Wiśniew oraz Miastem Siedlce.

Celem Strategii Rozwoju Ponadlokalnego będzie umożliwienie wspólnego planowania działań rozwojowych na obszarze powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin na terenie MOF Siedlce. Wspólne planowanie działań rozwojowych ma kluczowe znaczenie w odniesieniu do planowania inwestycji, których zasięg i oddziaływanie wykracza poza terytorium jednej gminy. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego może więc przynieść wymierne korzyści, w szczególności przez dostosowanie planów inwestycyjnych poszczególnych gmin i uwzględnienie w nich potrzeb całego obszaru objętego Strategią, jak również przez realizowanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Takie podejście wychodzi naprzeciw trendom Unii Europejskiej w odniesieniu do adresowania różnego rodzaju wsparcia finansowego do obszarów współpracujących ze sobą, powiązanych ze sobą funkcjonalnie i wykraczających poza granice administracyjne gminy¹.

Opracowanie ww. dokumentu strategicznego związane jest z koniecznością przygotowania się do realizacji projektów ze środków UE na lata 2021 – 2027 a w szczególności ze środków Funduszy Europejskich dla Mazowsza 2021 – 2027. Opracowanie strategii pozwoli na zapewnienie zintegrowanego charakteru działań inwestycyjnych i rozwojowych gmin sygnatariuszy oraz na wykorzystanie potencjału rozwojowego MOF Siedlce.

Realizacja Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 wykonana zostanie na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszaru, w ramach której zostały również wykonane analiza desk research, badania ankietowe, konsultacje społeczne oraz badania IDI. Diagnoza była prowadzona w obszarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym MOF Siedlce. Następnie opracowano wizję, misję i cele strategiczne gmin należących do MOF Siedlce z uwzględnieniem ww. obszarów życia społecznego i gospodarczego regionu. Kolejnym krokiem wykonanym w ramach przygotowania strategii było określenie kierunków działań w obszarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym, które wskażą kluczowe kroki, działania i inwestycje do wykonania przez gminy należące do MOF Siedlce. Wyniki tych prac przekładają się

¹ Uzasadnienie do Uchwały NR LIII/534/2022 Rady Miasta Siedlce z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie zawarcia porozumienia do opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030

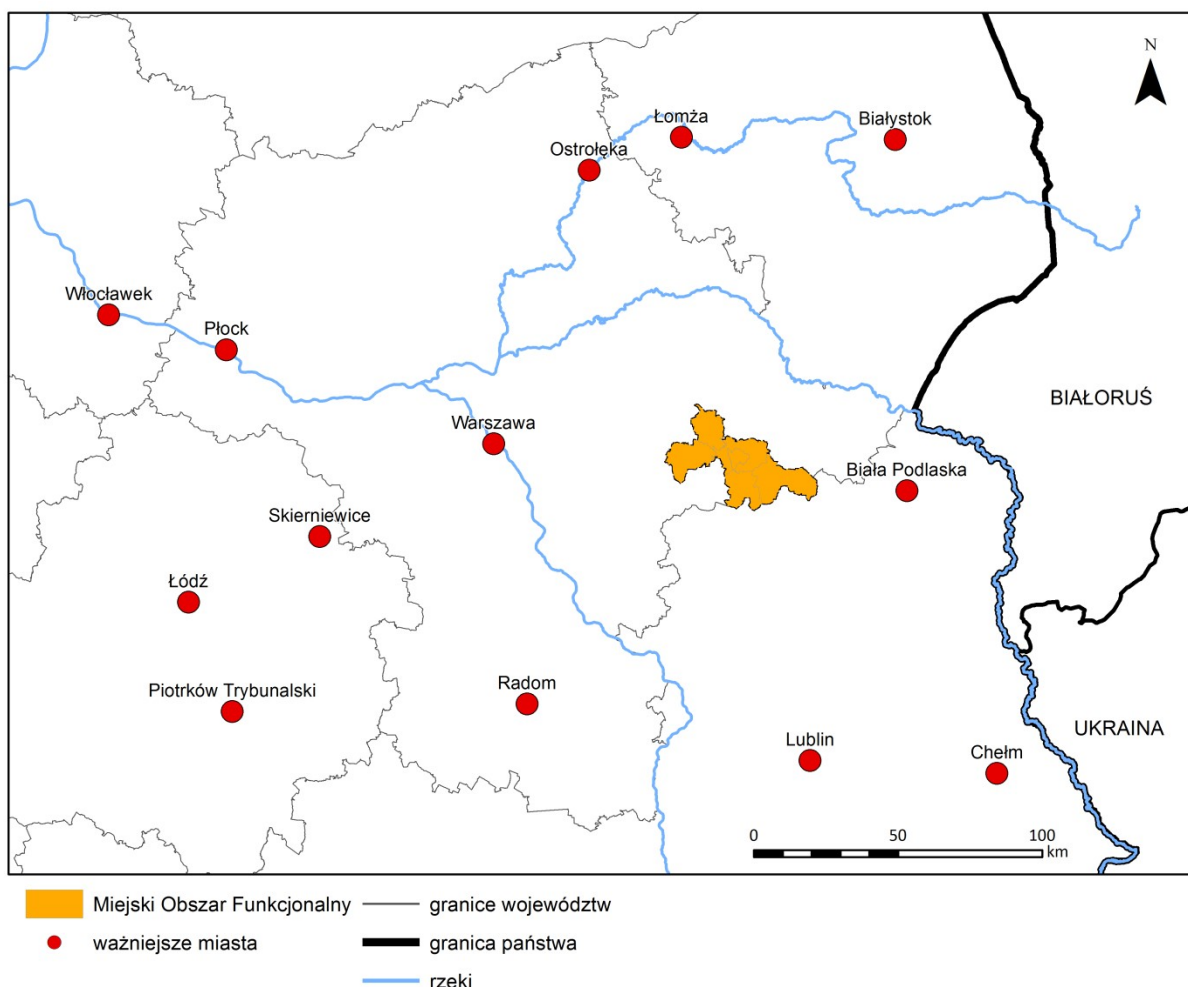
na opracowanie oczekiwanych rezultatów zaplanowanych działań, opracowanie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Siedlce. W ramach strategii opracowano również rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej obszaru oraz wskazano obszary strategicznej interwencji.

W opracowaniu zamieszczono również system realizacji strategii zawierający procedury, wytyczne oraz źródła finansowania, który pozwoli na wdrażanie wskazanych w opracowaniu działań.

2 Charakterystyka obszaru MOF Siedlce

Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce to obszar, do którego należą Gmina Siedlce, Gmina Zbuczyn, Gmina Mokobody, Gmina Kotuń, Gmina Wiśniew oraz miasto Siedlce. Gminy wiejskie należące do MOF Siedlce są częścią powiatu siedleckiego, a Siedlce to miasto na prawach powiatu. MOF Siedlce położony jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, geograficznie obszar należy do Wysoczyzny Siedleckiej w granicach Niziny Południowo Podlaskiej.

Rysunek 1 Położenie MOF Siedlce na tle województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PRG

Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce ma łączną powierzchnię 77 974 ha z czego blisko 72% stanowią grunty rolne. Cały obszar MOF Siedlce poza samym miastem Siedlce to obszar mało uprzemysłowiony, dominującym rodzajem działalności mieszkańców jest rolnictwo. Zgodnie z danymi GUS obszar ten w 2021 roku zamieszkiwany był przez 110 211 osób z czego 76 005 osób to mieszkańcy miasta Siedlce. Gęstość zaludnienia obszaru to 141 osób/km², gdzie dla gmin wiejskich gęstość zaludnienia waha się od 42 do 131 osób/km², a w mieście Siedlce gęstość zaludnienia wynosi 2 386 osób/km². Miejski Obszar Funkcjonalny

miasta Siedlce obejmuje 169 miejscowości. Stopa bezrobocia dla MOF Siedlce wynosi 2%, według danych GUS w MOF Siedlce jest 2 371 bezrobotnych.

Gmina Siedlce to gmina wiejska leżąca na Wysoczyźnie Siedleckiej na obszarze Niziny Południowo Podlaskiej w powiecie siedleckim, we wschodniej części województwa mazowieckiego. Obejmuje teren wokół granic administracyjnych miasta Siedlce. Do zewnętrznych granic gminy Siedlce przylegają: od północy gmina Suchożebry, od wschodu gminy: Mordy i Zbuczyn, od południa gmina Wiśniew i Skórzec oraz od zachodu gminy: Kotuń i Mokobody. Obszar gminy obejmuje 14 154 ha. Wysokość na tym terenie waha się od 137,5 m n.p.m. do 180 m n.p.m. Największymi obszarowo są sołectwa Stok Lacki, Chodów i Żelków-Kolonia. Powierzchnia gminy rozcięta jest dolinami rzek Muchawki, Liwca i Helenki. Dolina Liwca łącznie ze stawami siedleckimi została zaliczona do obszarów przyrodniczych o randze krajowej, a ochrona różnorodności biologicznej spowodowała wyznaczenie tu obszaru Natura 2000. Fragmenty doliny Muchawki (z rezerwatem Gołobórz) i uroczysko leśne Chodów należą do obszarów o randze regionalnej².

Gmina Zbuczyn jest gminą wiejską z siedzibą w Zbuczynie. Powierzchnia całkowita gminy obejmuje obszar 211 km², co stanowi 0,59 % powierzchni województwa mazowieckiego i jest największą gminą wiejską w powiecie siedleckim. Przez gminę przepływa rzeka Zbuczynka. Gmina Zbuczyn zlokalizowana jest przy drodze krajowej DK-2 Warszawa-Terespol będącej głównym szlakiem komunikacyjnym kraju wschód-zachód i częścią międzynarodowego szlaku komunikacyjnego E-30. Gmina graniczy z siedmioma gminami, Gminą Olszanka, Gminą Międzyrzec Podlaski, Gminą Trzebieszów, Gminą Wiśniew, Gminą Siedlce oraz z gminą miejską Mordy. W odległości ok. 5 km na północ od istniejącej drogi krajowej nr 2 będzie przebiegać przyszła autostrada A-2 Berlin-Świecko-Poznań-Warszawa-Terespol-Moskwa. W sąsiedztwie zachodniej granicy gminy przebiega również linia kolejowa Warszawa-Terespol. Odległość Zbuczyna, siedziby gminy od najbliższych ośrodków miejskich wynosi ok. 14 km od Siedlec, ok. 20 km od Łukowa, ok. 28 km od Międzyrzecza Podlaskiego i ok. 35 km od Łosic³.

Gmina Mokobody leży w północno - zachodniej części powiatu siedleckiego, Mokobody położone są na skraju Wysoczyzny Siedleckiej, w pobliżu rzeki Liwiec po prawej jej stronie. Miejscowość leży na szlaku z Siedlec do Węgrowa, w odległości 17 km od Siedlec i 18 km od Węgrowa. Gmina Mokobody podzielona jest na 28 miejscowości.

Gmina Kotuń jest jedną z trzynastu gmin składających się na powiat siedlecki. Położona jest we wschodniej jego części na obszarze 150 km², gdzie około 65% zajmują użytki rolne, a około 22% powierzchni gminy stanowią lasy. Przez teren Gminy przepływa rzeka Kostrzyn z dopływami o wysokiej klasie czystości. Swoim zasięgiem gmina Kotuń obejmuje

² Raport o stanie Gminy Siedlce za 2021 rok

³ Raport o stanie Gminy Zbuczyn za 2021 rok

32 miejscowości. Graniczy z gminą Siedlce, gminą Skórzec, gminą Mokobody, gminą Kałuszyn, gminą Wodynie i gminą Grębków. Na tle powiatu siedleckiego zajmuje trzecie miejsce pod względem liczby mieszkańców za gminą Siedlce i Zbuczyn. Gmina jest również trzecią gminą pod względem powierzchni w powiecie siedleckim za gminami Zbuczyn i Mordy⁴.

Gmina Wiśniew leży przy drodze krajowej nr 63, na trasie Siedlce – Łuków – Lublin. Jest gminą typowo rolniczą. Zajmuje powierzchnię 126 km². Zamieszkuje ją niespełna 6.000 mieszkańców w 27 sołectwach. Graniczy z gminami: Domanice, Siedlce, Skórzec, Zbuczyn i Łuków (województwo lubelskie). Dogodne położenie, walory przyrodnicze, brak uciążliwego przemysłu i czyste środowisko stwarzają dogodne warunki do inwestowania, a także do wypoczynku i turystyki. Gmina położona jest w obrębie wysoczyzny polodowcowej na pograniczu dwóch mezoregionów Wysoczyzny Siedleckiej i Równiny Łukowskiej. Rzeźba terenu jest słabo zróżnicowana. Na terenie gminy występuje duży kompleks leśny (uroczysko Stok Wiśniewski). Las ten posiada nieregularny kształt, bardzo rozbudowaną linię brzegową i liczne wewnętrzne polany. W granicę gminy wchodzi duży kompleks leśny Kryśszczak. Szczególne znaczenie przyrodnicze mają doliny rzeczne. Jest nią Dolina Muchawki jak również kompleks stawów rybnych w Mościbrodach, gdzie występuje duża ilość ptaków wodnych.

Na terenie gminy znajduje się Łukowski oraz Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu⁵.

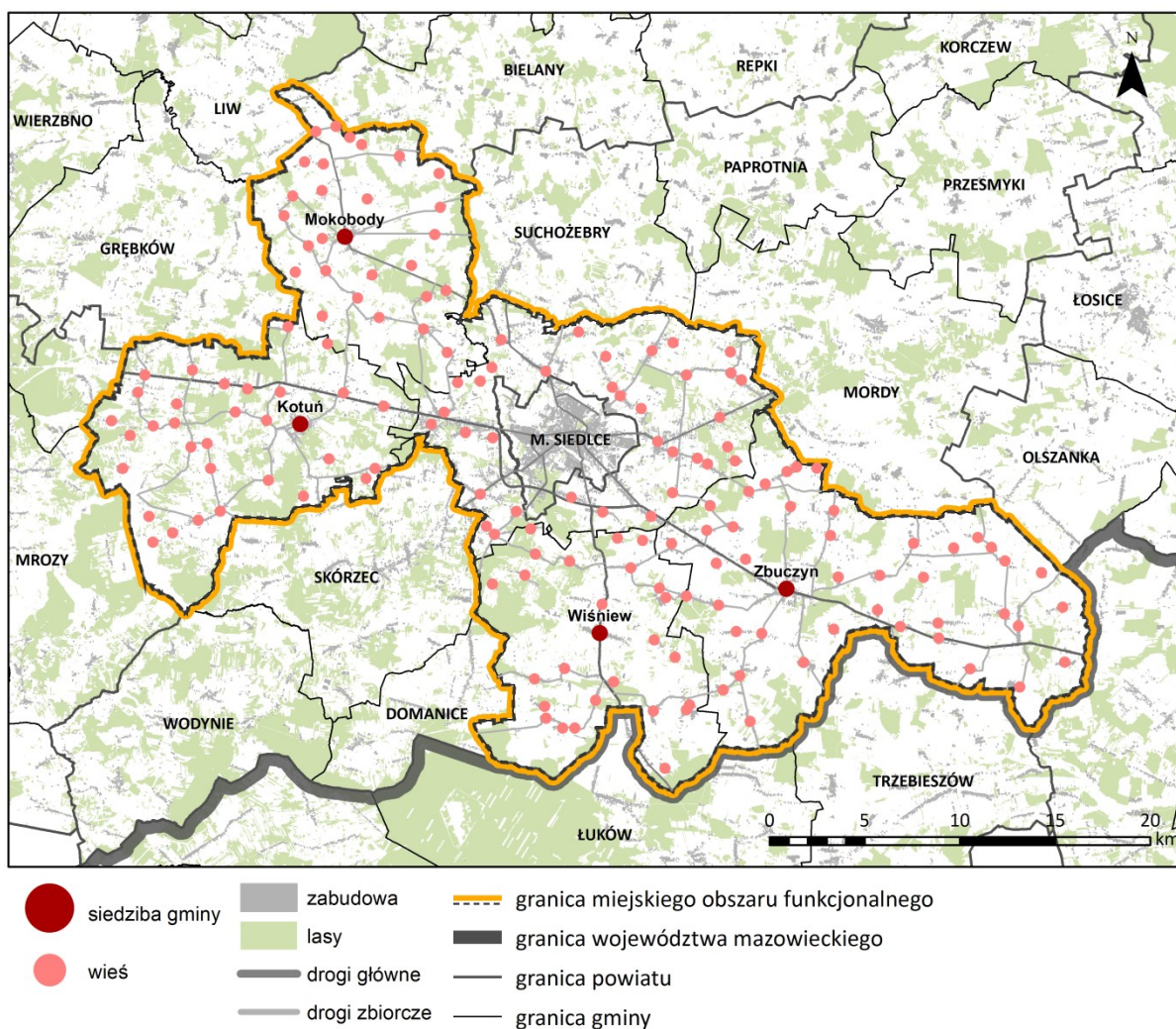
Miasto Siedlce to czwarte pod względem liczby ludności miasto w województwie mazowieckim, jest centrum edukacyjnym i znaczącym ośrodkiem akademickim. Przeważająca liczba mieszkańców miasta pracuje w sektorze usług, pozostali - w przemyśle i budownictwie. W strukturze podmiotów gospodarczych przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Siedlce są nie tylko dużym i ważnym węzłem komunikacyjnym, ale także centrum gospodarczym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym i administracyjnym dla wschodniego Mazowsza. Lokalizacja Siedlec na głównej trasie komunikacyjnej (linia kolejowa E 20 i droga krajowa nr 2 umożliwia osobom w wieku produkcyjnym korzystanie z warszawskiego rynku pracy, a młodzieży z warszawskiego systemu edukacji, szczególnie na poziomie wyższym⁶.

⁴ Raport o stanie Gminy Kotuń za rok 2021

⁵ <https://wisniew.pl/o-gminie.html>

⁶ Raport o stanie miasta Siedlce w 2021 r.

Rysunek 2 Struktura przestrzenna MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PRG i BDOT10k

3 Diagnoza stanu istniejącego obszaru MOF Siedlce

3.1 Metodologia badań

Metodologia przeprowadzenia diagnozy stanu istniejącego na potrzeby Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 zakłada, że analiza danych zastanych jest punktem wyjścia całego badania. W ramach niniejszego opracowania zostało wykonane przetworzenie, scalenie i analiza danych zawartych w powszechnie dostępnych dokumentach i źródłach, które swoim zakresem i tematyką związane są z zakresem niniejszej analizy. Do opracowania diagnozy stanu istniejącego wykorzystano takie materiały i źródła jak m.in. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, strategię rozwoju oraz raporty o stanie gmin wchodzących w zakres niniejszego opracowania. Ponadto do wykonania analizy stanu diagnostycznego posłużono się wynikami i wnioskami ujętymi w ramach przeprowadzonych badań diagnostycznych na potrzeby projektu tj. badania jakościowego techniką IDI (Indywidualne wywiady pogłębione) z przedstawicielami poszczególnych gmin oraz ankietą internetową i konsultacjami społecznymi z mieszkańcami.

3.2 Obszar społeczny

3.2.1 Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, obszar MOF Siedlce w 2021 roku zamieszkiwały łącznie 123 883 osoby. Od 2020 roku w gminach MOF Siedlce można zaobserwować ujemny przyrost naturalny, spowodowany bardzo niskim poziomem urodzeń oraz wysoką liczbą zgonów. Nie da się ukryć, że na obecną sytuację demograficzną największy wpływ miała niewydolność służby zdrowia, wywołana pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz spowodowana tym największa od kilkudziesięciu lat liczba zgonów.

Należy jednak mieć na uwadze, iż duży, pozytywny wpływ na liczbę ludności w MOF Siedlce ma jednak także saldo migracji – w podmiejskich gminach stale osiedlają się całe rodziny, które wybrały życie z dala od miejskiego zgiełku, a do dużych ośrodków miejskich dojeżdżają tylko do pracy, szkoły/uczelni lub na przykład na zakupy.

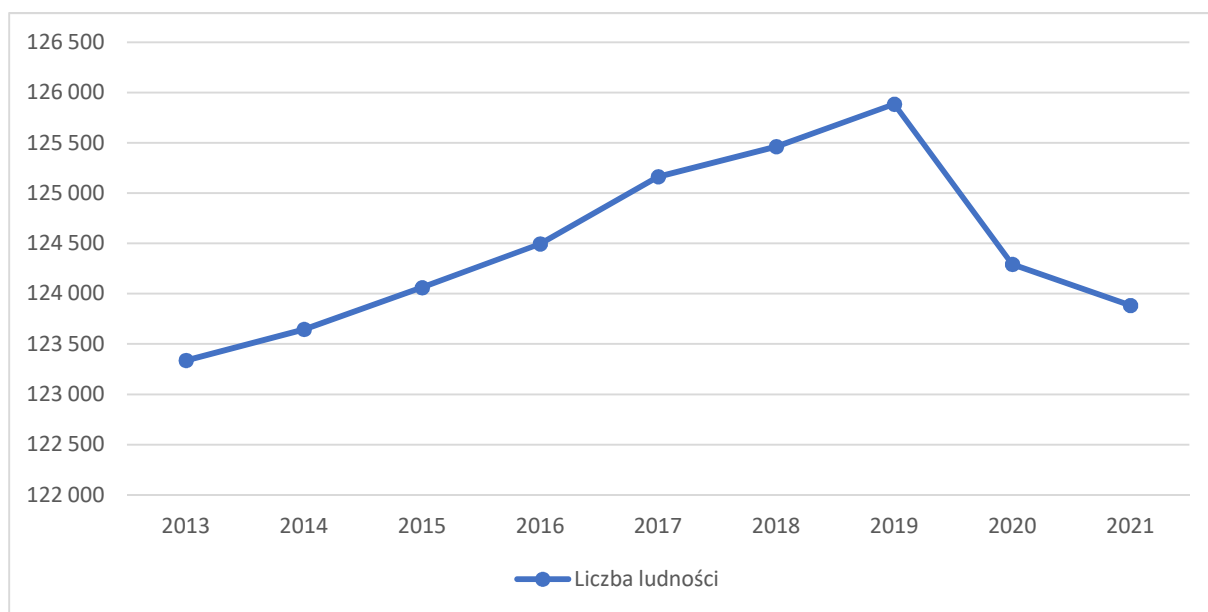
W związku z powyższym, liczba ludności w obszarze MOF Siedlce pozostaje od około 10 lat praktycznie niezmienna i wynosi 123-125 tysięcy osób. Sytuacja jest więc tożsama z sytuacją ogólnokrajową – liczba ludności w skali Polski od 2000 roku ulega tylko niewielkim wahaniom, nie ma drastycznych zmian.

Okolo 60% całkowitej liczby ludności stanowią mieszkańcy miasta Siedlce, gdzie gęstość zaludnienia jest najwyższa (363 osoby na km²). Na obszarze wiejskim liczba ludności na km² wynosi od 41 do 54 osób.

Tabela 1 Zmiana liczby ludności w MOF Siedlce w latach 2013-2021

	Liczba ludności								
Rok Gmina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Siedlce	76 347	76 603	76 942	77 020	77 653	77 872	78 185	76 471	76 005
Gmina Siedlce	17 315	17 506	17 628	17 972	18 054	18 226	18 406	19 215	19 360
Gmina Zbuczyn	10 112	10 067	10 092	10 121	10 087	10 074	10 106	9 847	9 812
Gmina Mokobody	5 120	5 092	5 088	5 019	5 040	5 017	4 939	4 856	4 841
Gmina Kotuń	8 606	8 563	8 515	8 575	8 575	8 526	8 501	8 199	8 177
Gmina Wiśniew	5 837	5 815	5 795	5 788	5 754	5 747	5 747	5 704	5 688
Suma	123 337	123 646	124 060	124 495	125 163	125 462	125 884	124 292	123 883

Źródło: Dane GUS

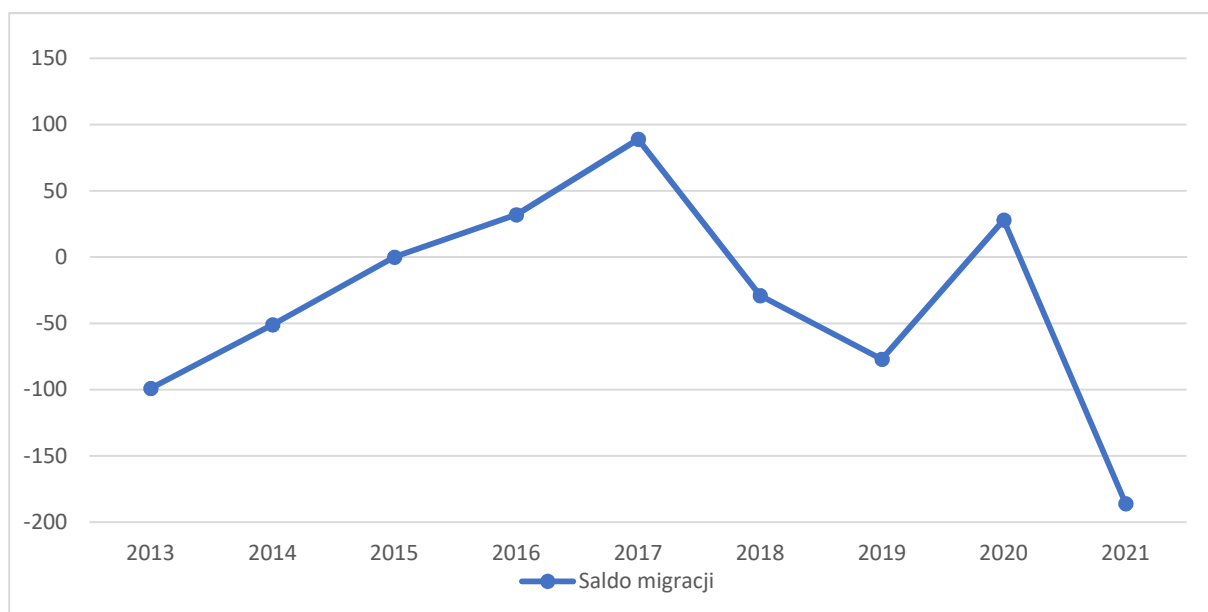
Wykres 1 Zmiana liczby ludności w MOF Siedlce w latach 2013-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

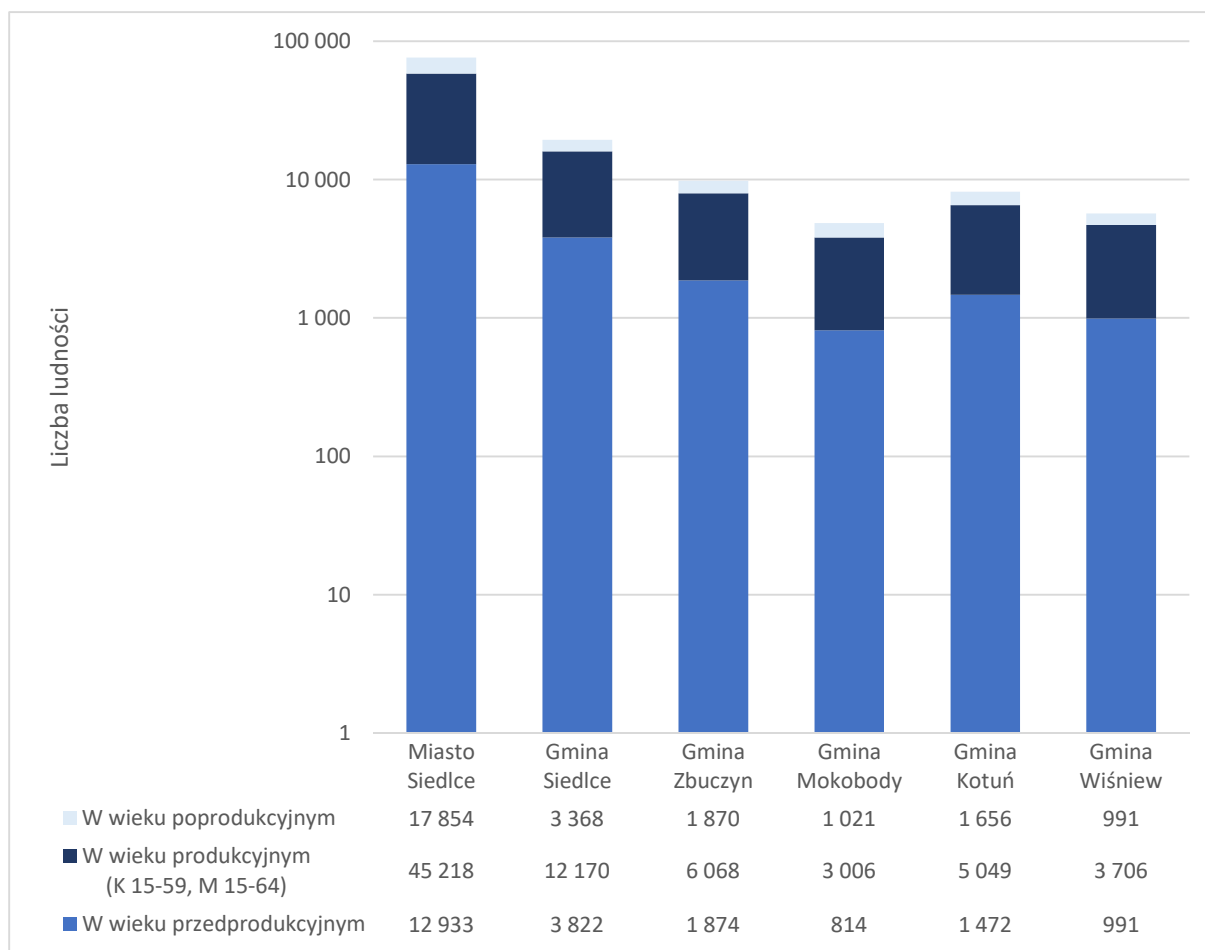
Tabela 2 Saldo migracji w gminach w MOF Siedlce w latach 2013-2021

Rok Gmina	Saldo migracji								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Miasto Siedlce</i>	-131	-47	0	-34	61	-51	-87	-124	-278
<i>Gmina Siedlce</i>	93	94	0	134	86	120	70	181	101
<i>Gmina Zbuczyn</i>	-24	-47	0	3	-30	-38	-18	-27	4
<i>Gmina Mokobody</i>	1	4	0	-38	-3	-12	-41	-9	2
<i>Gmina Kotuń</i>	-10	-19	0	1	-16	-24	1	-12	15
<i>Gmina Wiśniew</i>	-28	-36	0	-34	-9	-24	-2	19	-30
Suma	-99	-51	0	32	89	-29	-77	28	-186

Źródło: Dane GUS

Wykres 1 Suma sald migracji w MOF Siedlce w latach 2013-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 1 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na terenie MOF Siedlce roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3 Gęstość zaludnienia w gminach MOF Siedlce (stan na rok 2021)

Gmina	Gęstość zaludnienia (os/km ²)
<i>Miasto Siedlce</i>	363
<i>Gmina Siedlce</i>	137
<i>Gmina Zbuczyn</i>	47
<i>Gmina Mokobody</i>	41
<i>Gmina Kotuń</i>	54
<i>Gmina Wiśniew</i>	45
Średnia	64

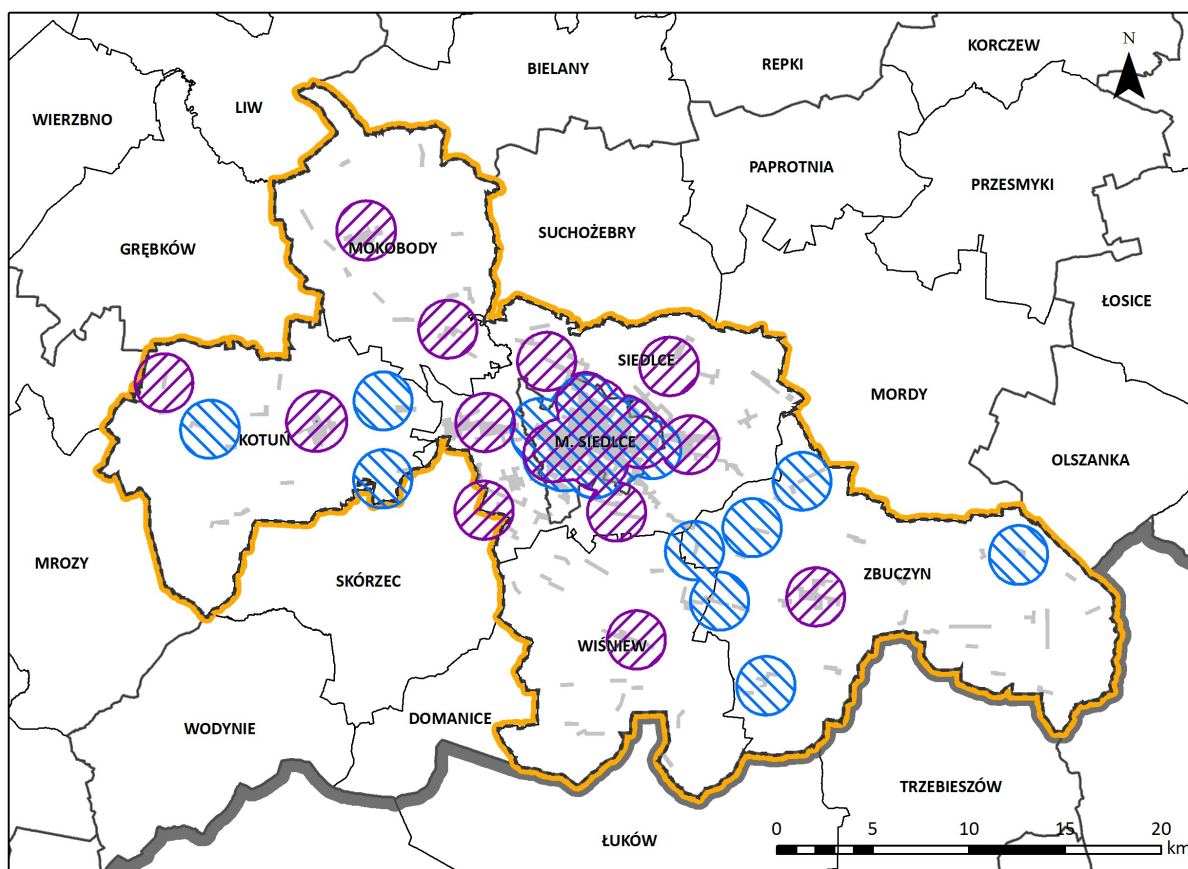
Źródło: Dane GUS

3.2.2 Edukacja

Według stanu na dzień 30 września 2022 roku w Mieście Siedlce funkcjonuje 16 przedszkoli publicznych (1869 wychowanków) i 27 niepublicznych, gwarantując wychowanie przedszkolne na bardzo wysokim poziomie. W czterech szkołach podstawowych zostały utworzone oddziały przedszkolne dla 153 wychowanków.

Na poniższym rysunku przedstawiono tereny znajdujące się w zasięgu 1500 metrów od przedszkoli i żłobków. Publiczne placówki oświatowe oznaczono kolorem fioletowym, zaś niepubliczne niebieskim. Przeprowadzona analiza wskazuje, że część terenów zabudowanych (oznaczonych kolorem szarym) znajdujących się na obszarach nie znajduje się w zasięgu oddziaływania tego rodzaju planówek oświatowych. Taki stan rzeczy ma dość istotny wpływ na jakość życia mieszkańców gmin oraz wpływa negatywnie na atrakcyjność tych terenów pod kątem osiedlania się na nich przez nowych potencjalnych mieszkańców, zwłaszcza wśród młodych rodzin.

Rysunek 3 Obszary MOF znajdujące się w zasięgu 1500 m od przedszkoli i żłobków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PRG i BDOT10k

W roku szkolnym 2022/2023 do 12 publicznych szkół podstawowych uczęszcza 7 245 uczniów. W Miejskich przedszkolach Nr 20, 21, 27 oraz w Szkole Podstawowej nr 6 im. Władysława Broniewskiego Szkole Podstawowej nr 3 im. Tadeusza Kościuszki dzieci uczą się także w oddziałach integracyjnych. Sieć szkół publicznych uzupełnia oferta 7 niepublicznych

szkół podstawowych, prowadzonych przez Diecezję Siedlecką, Samodzielne Koło Terenowe Nr 161 Społecznego Towarzystwa Oświatowego, Stowarzyszenie Polski Ruch Społeczno-Humanitarny, Fundację Żółty Latawiec oraz osoby fizyczne. Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, klasy sportowe, realizowane przez szkoły liczne projekty edukacyjne sprawiają, że dzieci i młodzież osiągają bardzo dobre wyniki na sprawdzianach kompetencji oraz egzaminach. Potwierdzają ten fakt średnie, które są wyższe od średnich krajowych i na Mazowszu. Uczniowie siedleckich szkół zdobywają także laury w konkursach i zawodach na szczeblu ogólnokrajowym i międzynarodowym.

W szkołach ponadpodstawowych prowadzonych przez Miasto Siedlce wszystkich typów dla młodzieży uczy się 7 465 uczniów, w tym w liceach ogólnokształcących – 2 955 (40 %) oraz w szkołach zawodowych – 4 510 (60 %), w tym – 3 800 w technikach oraz 710 w branżowych szkołach I stopnia, 82 w branżowych szkołach II stopnia. W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 im. Stanisława Staszica funkcjonują szkoły z oddziałami integracyjnymi. Szkolnictwo siedleckie wyróżnia się na tle kraju możliwością kształcenia integracyjnego dzieci i młodzieży na wszystkich etapach edukacyjnych systemu oświaty.

Kształceniem dorosłych zajmuje się Centrum Kształcenia Ustawicznego, będące placówką publiczną prowadzoną przez Miasto Siedlce. W swej strukturze posiada ono liceum ogólnokształcące i szkołę policealną. Uczy się w nim 444 uczniów. W mieście funkcjonuje ponadto 30 niepublicznych szkół ponadpodstawowych różnych typów dla dorosłych prowadzonych przez osoby prawne i osoby fizyczne.

Szkolnictwo ponadpodstawowe, podobnie jak szkolnictwo wyższe, poza funkcją edukacyjną, jest ważnym elementem dynamizującym procesy rozwojowe miasta i podnoszącym jego prestiż.

W ostatnich latach obserwujemy wzrost udziału uczniów szkół zawodowych. Szkoły zawodowe, które latami przegrywały prestiżem z liceami ogólnokształcącymi, obecnie przyciągają więcej uczniów, a ich szanse na rozwój są większe. Oferta szkolnictwa zawodowego w Siedlcach jest urozmaicona i wyróżnia się tym w skali kraju.

Centrum Kształcenia Zawodowego jest publiczną placówką kształcenia praktycznego dla 1187 uczniów.

Kształcenie specjalne odbywa się w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym. W skład Ośrodka wchodzi: szkoła podstawowa, szkoła zawodowa, szkoła przysposabiająca do pracy oraz internat. Szkoła zawodowa kształci uczniów w zawodzie piekarza, stolarza i kucharza małej gastronomii.

Pomoc psychologiczną świadczy Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która współpracuje i wspomaga wszystkie szkoły i placówki na terenie miasta, świadcząc też dodatkowe usługi na rzecz innych powiatów w drodze porozumień. W mieście funkcjonują również trzy niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Miasto Siedlce prowadzi także placówkę doskonalenia nauczycieli - Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli. Placówka posiada akredytację Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

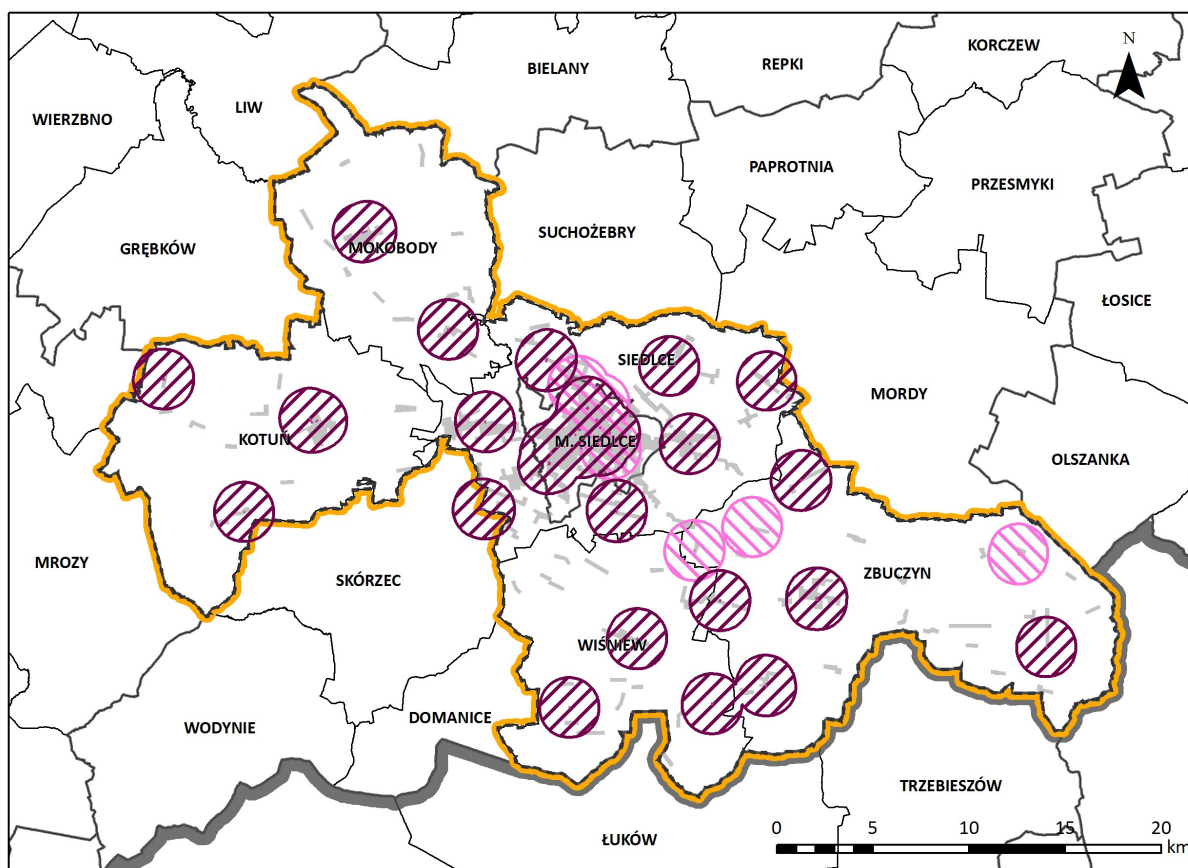
Od wielu lat bardzo ważnym zadaniem realizacyjnym jest: „Wspieranie rozwoju szkolnictwa wyższego”. Odnosi się przede wszystkim do dwóch siedleckich uczelni – Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego oraz niepublicznej Akademii Nauk Stosowanych MAZOVIA. Realizacja tego zadania zawiera także sprzężenie zwrotne. Obie szkoły wyższe to bardzo ważny czynnik rozwoju miasta, zarówno w sensie ekonomicznym, jak też w obszarze edukacji na wszystkich szczeblach.

Na terenie MOF Siedlce, poza miastem Siedlce, funkcjonuje kilkanaście placówek oświatowych, zarówno publicznych, jak i niepublicznych. Są to między innymi:

1. Zespół Oświatowo-Wychowawczy w Białkach,
2. Zespół Oświatowy w Golicach,
3. Zespół Oświatowy w Pruszyńcu,
4. Zespół Oświatowy w Nowych Iganiach,
5. Zespół Oświatowy w Stoku Lackim,
6. Zespół Oświatowy w Kotuniu,
7. Zespół Szkół w Bojmiu,
8. Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Żeliszewie Podkościelnym,
9. Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Wyklętych w Borkach-Kosach,
10. Szkoła Podstawowa im. Jana Czesława Tajcherta w Czuryłach,
11. Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dziewulach,
12. Szkoła Podstawowa w Krzesku-Królowa Niwa,
13. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zbuczynie,
14. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Niwiskach,
15. Zespół Oświatowy w Mokobodach,
16. Zespół Oświatowy w Wiśniewie,
17. Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Radomyśli,
18. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Śmiarach.

Na poniższym rysunku przedstawiono tereny znajdujące się w zasięgu 1500 metrów od szkół podstawowych. Szkoły publiczne oznaczono kolorem bordowym, zaś niepubliczne różowym. Zgodnie z otrzymanymi wynikami znaczna większość terenów zabudowanych (oznaczonych kolorem szarym) objęta jest oddziaływaniem poszczególnych planówek oświatowych.

Rysunek 4 Obszary MOF znajdujące się w zasięgu 1500 m od szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PRG i BDOT10k

Placówki są stale modernizowane oraz doposażane w niezbędne pomoce naukowe oraz nowoczesny sprzęt, ułatwiający prowadzenie zajęć dydaktycznych. Projekty edukacyjne otrzymują dofinansowanie ze środków unijnych oraz rządowych.

Zgodnie z danymi BDL GUS, na jeden oddział szkoły podstawowej przypada od 10 (gm. Wiśniew) do 19 (m. Siedlce) osób, a na jeden oddział szkoły ponadpodstawowej 24 osoby (m. Siedlce). Współczynnik skolaryzacji brutto wynosi, w zależności od gminy, od około 70% do 106%. Kwestią problematyczną jest zła dostępność szkół ponadpodstawowych. Uczniowie tych placówek muszą dojeżdżać do Siedlec lub innych, bardziej odległych miejscowości, najczęściej z wykorzystaniem transportu indywidualnego, z uwagi na brak dostępu do komunikacji zbiorowej.

Istotnym problemem diagnozowanym od lat na obszarze MOF jest zjawisko, w którym absolwenci szkół ponadpodstawowych, w tym zawodowych, nie znajdują zatrudnienia w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w MOF. Wynika to z takich czynników jak m.in.:

- Zbyt niskie zarobki, w porównaniu choćby z możliwością podejmowania pracy w Warszawie;
- Kontynuowanie kształcenia na uczelniach wyższych w Warszawie i innych dużych miastach (po zakończeniu studiów, absolwenci nie wracają już do Siedlec/MOF);

- Wybieranie przez młodych dorosłych kierunków nieadekwatnych do predyspozycji zawodowych.

Obserwowane w ostatnich latach są próby przeciwdziałania temu zjawisku, m.in. poprzez to, że pracodawcy z obszaru MOF coraz częściej włączają się w proces edukacji np. poprzez tworzenie klas patronackich kształcących w pożądanym zawodzie czy poprzez wsparcia finansowego szkół (np. doposażania pracowni w sprzęt). Obserwowany jest również sukcesywny wzrost zainteresowania szkolnictwem zawodowym, co jest trendem odwrotnym niż miało to miejsce np. 20-25 lat temu, gdy szkoły zawodowe były uznawane za placówki edukacyjne „drugiej kategorii”, a przez to – drugiego wyboru. Obecnie natomiast, młodzież częściej docenia fakt, że po ukończeniu szkoły zawodowej zdobywa się konkretny zawód, który umożliwia pracę od razu po jego ukończeniu, nawet jeśli podejmie się decyzję o kontynuacji kształcenia na uczelni wyższej. Należy jednak również podkreślić, że szkolnictwo zawodowe jest zdecydowanie droższe w porównaniu z kosztami funkcjonowania liceów ogólnokształcących, gdyż wymaga nakładów doposażenia pracowni zawodowych dostosowanych do potrzeb profili przedsiębiorstw i zmieniającej się technologii.

3.2.3 Kultura

Mimo niezbyt rozległej powierzchni, obszar MOF Siedlce charakteryzuje się dobrze rozwiniętą oraz relatywnie wysoce dostępną dla ogółu działalnością kulturalno-rozrywkową. Na terenie MOF Siedlce istnieje kilka ośrodków kultury oraz innych obiektów, pełniących podobną funkcję, odpowiadających na potrzeby mieszkańców regionu – zarówno tych młodszych, rozpoczynających swoją podróż po świecie kultury, jak i tych bardziej doświadczonych. Dodatkowo, gminne Ośrodki Kultury w poszczególnych gminach koordynują pracę podległych sobie bibliotek oraz ich filii. Do najważniejszych obiektów kulturalnych można zaliczyć:

- **Miejski Ośrodek Kultury w Siedlcach**

Siedlecki MOK opiera swoją działalność na kształtowaniu wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz czynnym promowaniu Twórcy i jego Dzieła. Ośrodek wspiera zarówno profesjonalistów, jak i amatorów. W roku 2021 roku przy Miejskim Ośrodku Kultury w Siedlcach działało 40 zespołów i pracowni artystycznych, grup twórczych i kół zainteresowań, w tym: 4 zespoły taneczne, 13 zespołów muzycznych i wokalnych, 3 pracownie artystyczne, Grupa Twórcza FOTOGRAM, Siedlecka Grupa Literacka WITRAŻ oraz 16 zespołów, sekcji artystycznych i kół zainteresowań pracujących w ramach Siedleckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

- **Miejska Biblioteka Publiczna w Siedlcach**

Miejska Biblioteka Publiczna w Siedlcach funkcjonuje od ponad 100 lat. W roku 2009 rozpoczęto trwający dwa lata kapitalny remont budynku przy ul. Piłsudskiego 5, który jest siedzibą biblioteki. Biblioteka posiada aż 5 filii bibliotecznych, rozmieszczonych na terenie miasta Siedlce. MBP należy także do Mazowieckiej Biblioteki Cyfrowej, gdzie

udostępniane są cyfrowe wersje książek, czasopism oraz materiałów ikonograficznych, kartograficznych i dokumentów życia społecznego.

- **Centrum Kultury i Sztuki w Siedlcach**

Centrum Kultury i Sztuki w Siedlcach powstało w 1975 roku jako instytucja skupiająca wszystkie jednostki kultury w województwie siedleckim a od 1 stycznia 1999 roku zostało przejęte przez Miasto Siedlce. Decyzją Rady Miasta Siedlce od 1 stycznia 2012 roku nosi nazwę Centrum Kultury i Sztuki im. Andrzeja Meżeryckiego - Scena Teatralna Miasta Siedlce. CKiS integruje pod wspólnym kierownictwem dom kultury, bibliotekę, kino, ogniska artystyczne oraz zapewnia im jedno źródło finansowania, dzięki czemu możliwe jest lepsze wykorzystywanie lokali i pracowników, a także tworzenie lepszych warunków do organizacji życia kulturalnego. CKiS, formalnie będąc instytucją miejską, kieruje swoje działania do mieszkańców miasta, chociaż organizowane imprezy często mają charakter ponadlokalny.

- **Gminny Ośrodek Kultury w Siedlcach**

Gminny Ośrodek Kultury w Siedlcach organizuje życie kulturalne gminy Siedlce poprzez sieć świetlic wiejskich w poszczególnych miejscowościach. Do imprez cyklicznych należą święta obrzędowe, uroczystości państwowe i rocznicowe, imprezy okolicznościowe, konkursy, przeglądy, festiwale, koncerty. Sprawuje również opiekę nad amatorskim ruchem, prowadzi stałe formy pracy z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi. Pielęgnuje tradycje regionalne, upowszechnia czytelnictwo. Jest także organizatorem i koordynatorem działalności kulturalnej w środowisku. Z inspiracji tej placówki organizowane są obchody rocznic i świąt narodowych, konkursy, przeglądy, koncerty plenerowe, imprezy folklorystyczne, spektakle teatralne dla dzieci i młodzieży. W skład GOK wchodzi Biblioteka Publiczna w Stoku Lackim wraz z filiami w Wołyńcach, Białkach, Nowym Opolu, Pruszyńcu oraz punktem bibliotecznym w Chodowie.

- **Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie**

Ustawowy obowiązek zaspokajania kulturalnych potrzeb społeczeństwa, upowszechnianie kultury w każdej grupie wiekowej mieszkańców gminy, Ośrodek realizuje poprzez: prowadzenie zespołów artystycznych, sekcji zainteresowań i pracowni specjalistycznych, organizowanie i prowadzenie działalności w zakresie edukacji artystycznej dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów, upowszechnianie różnych form twórczości artystycznej, organizowanie cyklicznych wydarzeń kulturalnych, festiwali, przeglądów i konkursów, imprez plenerowych oraz prowadzenie Gminnej Biblioteki Publicznej.

- **Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie**

Do podstawowych zadań Ośrodka należy edukacja kulturalna dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez aktywny udział w zespołach i kołach zainteresowań, sprawowanie

mecenatu nad twórczością artystyczną, promocją twórców kultury z terenu Gminy, organizowanie konkursów w różnych dziedzinach sztuki, prowadzenie działalności informacyjnej i oświatowo-wychowawczej, sprawowanie nadzoru nad punktami bibliotecznymi.

- **Gminny Ośrodek Kultury w Mokobodach**

Ośrodek istnieje od 2009 roku, a jego działalność GOK opiera się głównie na organizacji imprez kulturalno-rozrywkowych oraz wydarzeń okolicznościowych dla społeczności gminy. GOK w Mokobodach organizuje też cykliczne zajęcia kulturalno-edukacyjne, wokalne oraz ruchowe dla dzieci i młodzieży, ale także dla seniorów.

- **Biblioteka Publiczna Stok Lacki**

Biblioteka Publiczna w Stoku Lackim to instytucja, w której zaspokajane są czytelnicze i informacyjne potrzeb lokalnej społeczności, oraz promocja kultury, z oferowanych usług mogą także korzystać osoby spoza terenu gminy. W bibliotece można korzystać z bogatych zasobów bibliotecznych, w tym regionalistów, dzięki czemu mogą silniej identyfikować się ze swoją miejscowością/otoczeniem. Biblioteka w ramach swojej działalności prowadzi m.in. Klub Seniora oraz Klub Dziecięcy.

- **Biblioteka Publiczna Kotuń**

Gminna Biblioteka Publiczna w Kotuniu posiada filie w Bojmiu oraz Żeliszewie Podkościelnym. Księgozbiór biblioteki liczy niemal 50 tysięcy pozycji. W bibliotece organizowane są zajęcia językowe dla dzieci i młodzieży, konkursy, wernisaże, festyny oraz przeróżne warsztaty.

- **Biblioteka Publiczna Zbuczyn**

W skład Biblioteki wchodzi filia biblioteczna w Czuryłach i filia biblioteczna w Krzesku-Królowa Niwa. Ogółem księgozbiór GBP w Zbuczynie oraz filii w Czuryłach i Krzesku-Królowa Niwa liczy około 40 tysięcy woluminów (książki, zbiory specjalne).

- **Biblioteka Publiczna w Wiśniewie**

Jest to najmniejsza biblioteka na obszarze MOF Siedlce. W swoich zbiorach posiada 14 tysięcy książek. W roku 2021 liczba wypożyczeń wyniosła aż 6 598. Biblioteka działa w ramach GOK w Wiśniewie.

- **Biblioteka Publiczna w Mokobodach**

Przedmiotem działania placówki jest gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie księgozbioru. Służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych mieszkańców gminy oraz upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury. Biblioteka posiada wypożyczalnię, czytelnię ogólną, trzy stanowiska komputerowe dla czytelników. W strukturze Gminnej Biblioteki Publicznej w Mokobodach działa Filia Biblioteczna w Niwiskach.

Poza wyżej wymienionymi, najważniejszymi punktami na kulturalnej mapie MOF Siedlce, działalność prowadzą także liczne, kameralne świetlice oraz kluby. Analizując dane BDL GUS, należy zwrócić uwagę, iż MOF Siedlce charakteryzuje się dobrą (w skali kraju) liczbą mieszkańców na jeden ośrodek kultury, wynoszącą około 6000 osób na obiekt. Podsumowując, można stwierdzić, że czynnik kulturalny na obszarze MOF Siedlce funkcjonuje w sposób zadowalający oraz wypełnia założone w ustawach cele.

3.2.4 Sport

Aktywność sportowa na poziomie lokalnym odgrywa w dzisiejszych czasach bardzo ważną rolę, która poza krzewieniem kultury fizycznej ma na celu również integrację lokalnych społeczności, szczególnie w małych ośrodkach takich jak gminy wiejskie, gminy miejsko – wiejskie i małe miastach. W dużych miastach sport ma za zadanie integrację społeczności na poziomie rejonów czy dzielnic. Obecnie sport stanowi dobro ogólnie dostępne dla każdego obywatela, bez względu na jego możliwości jak i zainteresowania.⁷ Sport poza integracją lokalnych społeczności, ma również pozytywny wpływ na kondycję fizyczną oraz psychiczną obywateli, co sprzyja rozwojowi człowieka zarówno pod względem zdrowotnym jak i jakości życia. Do aktywności sportowych możemy zaliczyć poza typowymi zajęciami sportowymi również aktywność najmłodszych na placach zabaw zorganizowanych przez jednostki samorządu lokalnego.

⁷ SPORT I REKREACJA A WYZWANIA WSPÓŁCZESNEJ CYWILIZACJI – Uniwersytet Szczeciński Zeszyty Naukowe nr 689, Ekonomiczne problemy usług nr 78 - http://www.wzieu.pl/zn/689/ZN_689.pdf (dostęp 06.12.2022 r.)

Zgodnie z zapisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz Ustawy

o sporcie⁸ rolą jednostek samorządu terytorialnego (JST) jest organizowanie oraz tworzenie warunków do uprawiania sportu przez społeczeństwo.

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych zastanych dokonano diagnozy gmin należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce pod kątem wspierania aktywności sportowych mieszkańców regionu. Analiza była prowadzona na podstawie danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w Banku Danych Lokalnych⁹ za 2021 r. oraz na podstawie dokumentów strategicznych publikowanych na stronach gmin objętych zakresem niniejszego opracowania, takie jak strategie rozwoju gmin, raporty o stanie gmin oraz raporty z monitoringu strategii rozwoju.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że w każdej z gmin szerzeniem kultury fizycznej zajmują się zarówno placówki szkolne jak i kluby sportowe, które w większości przypadków reprezentowane są przez Ludowe Zespoły Sportowe, Uczniowskie Kluby Sportowe oraz inne organizacje. Największą liczbą klubów sportowych, w tym stowarzyszeń sportowych, może pochwalić się Miasto Siedlce, co jest zrozumiałe biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców. W przypadku gmin wiejskich wchodzących w skład MOF Siedlce, liczba zespołów sportowych waha się od 2 do 6, gdzie najwięcej zespołów działa na terenie Gminy Kotuń. Biorąc pod uwagę liczbę osób ćwiczących w tych zespołach to również najwięcej osób trenuje w klubach zlokalizowanych w mieście Siedlce (2623 osoby), natomiast w gminach wiejskich liczba osób ćwiczących wynosi od 31 do 382. W mieście Siedlce dodatkowo działa Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze Oddział „Podlasie” w Siedlcach (dalej: PTTK). PTTK w Siedlcach zajmuje się rozwojem i upowszechnianiem krajoznawstwa i turystyki w mieście Siedlce oraz okolicznych gmin. Siedlecki oddział PTTK oferuje mieszkańcom oraz turystom usługi przewodnickie i pilockie, szlaki turystyczne, odznaki krajoznawcze oraz wydawnictwa z obszaru turystyki. PTTK posiada również w ofercie darmowe gry planszowe związane z regionem. PTTK w Siedlcach oferuje również gry terenowe.

Każda z gmin znajdujących się w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce posiada na swoim terenie obiekty sportowe takie jak boiska i sale sportowe, zlokalizowane najczęściej przy budynkach szkolnych. Obiekty te służą przede wszystkim uczniom szkół przy których się znajdują, członkom zespołów/klubów sportowych oraz pozostałym mieszkańcom gmin. Gminy w dokumentach strategicznych informują, że mimo posiadania już infrastruktury sportowej planują kolejne inwestycje w miejscowościach leżących na ich terenie.

⁸ Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. (Dz. U. 2010 Nr 127 poz. 857)

⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku placów zabaw dla najmłodszych mieszkańców gmin. Gminy znajdujące się na obszarze MOF Siedlce inwestują w nowe i już istniejące place zabaw. W dokumentach strategicznych wskazują chęć dalszego inwestowania w rozbudowę placów zabaw zarówno tych znajdujących się przy przedszkolach gminnych, szkołach jak i tych wyodrębnionych oraz ogólnodostępnych.

We wszystkich aspektach związanych z krzewieniem aktywności fizycznej (obiekty sportowe, kluby sportowe, place zabaw) prym wiodzie Miasto Siedlce, co jest naturalne biorąc pod uwagę wielkość miasta, jego znaczenie dla regionu oraz obecny jak i historyczny status administracyjny miasta. W mieście Siedlce zarządzaniem obiektami sportowymi zajmuje się Agencja Rozwoju Miasta Siedlce Sp. z o.o. Spółka w swoich zasobach posiada min. stadion piłkarski, Park Wodny Siedlce, 2 hale sportowe, lodowisko, rolkowisko, korty tenisowe, Skateplaze, siłownię, Parkour Park oraz salę tenisa stołowego¹⁰.

Pozostałe gminy MOF Siedlce to gminy wiejskie, które mimo wszystko stale inwestują w rozwój kultury fizycznej i biorą aktywny udział w propagowaniu sportu i aktywności ruchowej wśród swoich mieszkańców.

Poniżej przedstawiono zestawienie przedstawiające zagadnienia związane z aktywnością fizyczną w gminach należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce.

Tabela 4 Sport w gminach MOF Siedlce

Gmina	Liczba obiektów sportowych (budynki, boiska)	Liczba Klubów sportowych	Liczba osób ćwiczących w klubach	Liczba placów zabaw
<i>Miasto Siedlce</i>	37	27	2 623	13
<i>Gmina Siedlce</i>	9	5	382	25
<i>Gmina Zbuczyn</i>	22	5	319	24
<i>Gmina Mokobody</i>	5	2	53	7
<i>Gmina Kotuń</i>	11	6	213	19
<i>Gmina Wiśniew</i>	5	2	31	10
Suma	64	47	3621	98

Źródło: Dane GUS oraz dane od Zamawiającego

¹⁰ <https://arm.siedlce.pl/> (dostęp 11.01.2023 r.)

Zgodnie z danymi publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny w 2020 r.¹¹ w Polsce na 10 000 mieszkańców przypadało 3,7 klubu sportowego, a w województwie mazowieckim współczynnik ten wynosił między 2,3 a 3,0 klubu sportowego na 10 tys. mieszkańców.

W MOF Siedlce na 10 tysięcy mieszkańców przypada 3,8 klubu sportowego, rozpatrując tylko gminy wiejskie (z wyłączeniem miasta Siedlce) współczynnik ten wynosi 4,2 klubu na 10 tys. mieszkańców. W mieście Siedlce na 10 tys. mieszkańców przypada 3,55 klubu sportowego.

Liczba osób ćwiczących w Polsce w 2020 roku wynosiła 26 osób na 1000 mieszkańców, a w 2018 roku przed pandemią COVID-19 współczynnik ten wynosił 31 osób na 1000 mieszkańców. Na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych w 2021 roku w obszarze MOF Siedlce na 1000 mieszkańców osób ćwiczących było 29,2, gdzie w gminach wiejskich osób ćwiczących było 20,8 na 1000 mieszkańców a w mieście Siedlce współczynnik ten wynosił 34,5.

Na podstawie powyższych danych należy uznać, że diagnozowane gminy wyróżniają się pozytywnie na tle całego województwa mazowieckiego a także w skali kraju, w zakresie liczby klubów sportowych na 10 000 mieszkańców. Takie same wnioski możemy wyciągnąć analizując liczbę osób ćwiczących, która znacznie przewyższa średnią dla kraju.

W związku z powyższym należy uznać, że gminy MOF Siedlce wywiązują się z obowiązków, które wynikają z zapisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z pozostałych aktów prawnych obowiązujących w Polsce w zakresie krzewienia aktywności fizycznej.

3.2.5 Ochrona zdrowia

Jednostki samorządu terytorialnego mają narzucone przez ustawodawcę obowiązki w zakresie ochrony zdrowia. Obowiązki te wynikają z różnych aktów prawnych. Jeżeli mówimy o gminach to obowiązek prowadzenia działań związanych z ochroną zdrowia wynika z art. 7 ust. 1 pkt 5 Ustawy o samorządzie gminnym¹². Z kolei Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹³ wskazuje działania jakie władze samorządowe powinny prowadzić w ramach zapewnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej. Poniżej przedstawiono działania, które należą do obowiązków władz samorządowych:

- opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy;

¹¹ Kultura fizyczna w latach 2019 i 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, Rzeszów 2021

¹² Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz.U. 1990 Nr 16 poz. 95)

¹³ Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. (Dz.U. 2004 Nr 210 poz. 2135)

- inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych, zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami;
- podejmowanie innych działań, wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

W ramach realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 Wykonawca dokonał analizy desk research ogólnodostępnych informacji w zakresie ochrony zdrowia gmin MOF Siedlce, które zamieszczane są na portalach informacyjnych gmin oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

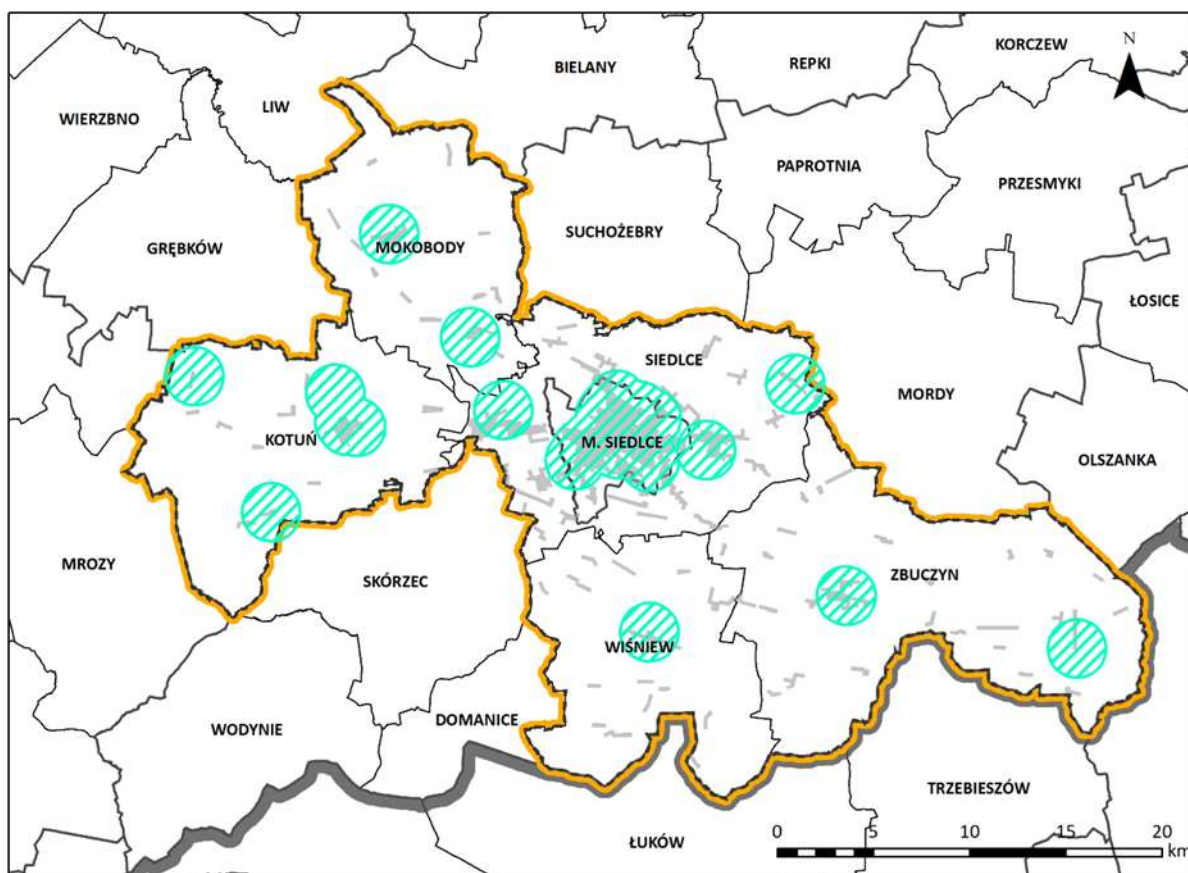
W zakresie ochrony zdrowia w każdej z badanych gmin wiejskich oraz w gminie miejskiej Siedlce zlokalizowane są zakłady opieki zdrowotnej (przychodnie) świadczące opiekę zdrowotną dla mieszkańców. W gminach wiejskich liczba przychodni lekarskich wynosi od 1 do 2. W gminie miejskiej Siedlce zlokalizowanych jest 62 przychodnie z czego 10 należy bezpośrednio do gminy. Spośród ww. zakładów opieki zdrowotnej, 2 przychodnie w gminie Kotuń oraz jedna przychodnia w gminie Siedlce należą do Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Siedlcach. Zakład ten posiada również 6 przychodni w mieście Siedlce oraz liczne wydzielone poradnie i jednostki diagnostyczne.

Na podstawie posiadanych danych ustalono, że w MOF Siedlce na jedną przychodnię przypada 1674 osoby, gdzie w gminach wiejskich leżących w obszarze na 1 przychodnię przypada 3989 osób. W samym mieście Siedlce współczynnik ten wynosi 1225 osób na 1 przychodnię. Zgodnie z danymi GUS¹⁴ na jedną przychodnię w Polsce średnio przypadało w 2021 roku 1481 osób, na Mazowszu było to 1565 osób na 1 przychodnię. Jak widać w całym MOF Siedlce współczynniki ten nie odbiega zbytnio od średniej w Polsce, jeżeli jednak chodzi o obszary wiejskie to wynik gmin MOF Siedlce rażąco odbiega od średniej krajowej.

Na poniższym rysunku przedstawiono tereny znajdujące się w zasięgu 1500 metrów od ośrodków zdrowia (publicznych i prywatnych). Przeprowadzona analiza wskazuje, że część terenów zabudowanych (oznaczonych kolorem szarym) znajdujących się przede wszystkim na obszarach wiejskich (dotyczy to zwłaszcza Gminy Zbuczyn, Gminy Mokobody oraz Gminy Kotuń) nie znajduje się w zasięgu oddziaływania placówek zdrowia publicznego. Taki stan rzeczy ma dość istotny wpływ na jakość życia mieszkańców gmin oraz wpływa negatywnie na atrakcyjność tych terenów pod kątem osiedlania się na nich przez nowych potencjalnych mieszkańców.

¹⁴ Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2021 roku – Główny Urząd Statystyczny <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/zdrowie/zdrowie/ambulatoryjna-opieka-zdrowotna-w-2021-roku,13,6.html>

Rysunek 5 Obszary MOF znajdujące się w zasięgu 1500 m od ośrodków zdrowia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PRG i BDOT10k

Na terenie gmin znajdujących się Miejskim Obszarze Funkcjonalnym miasta Siedlce zlokalizowane są również apteki, które również możemy zaliczyć do diagnozowanego obszaru tematycznego „zdrowie”.

Zgodnie z danymi publikowanymi w Bazie Danych Lokalnych GUS spośród sześciu poddanych analizie jednostek samorządu terytorialnego należących do MOF Siedlce tylko w gminie wiejskiej Siedlce nie znajduje się jakakolwiek apteka. Pozostałe gminy posiadają na swoim obszarze apteki, gdzie największa liczba aptek znajduje się w mieście Siedlce (32 apteki).

Średnia liczba mieszkańców przypadających na jedną aptekę w Polsce wynosi 2926 osób, a na Mazowszu na jedną aptekę przypada 3095 osób. Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Siedlec na 1 aptekę przypada 3348 osób, co jest zgodne ze średnią dla Mazowsza i oscyluje w pobliżu średniej krajowej. Bardzo dobry wynik w tym zakresie osiąga miasto Siedlce, gdzie współczynnik ten wynosi 2375 osób na 1 aptekę, niestety dla obszarów wiejskich należących do MOF Siedlce przedstawia się bardzo źle i wynosi 9575 osób na 1 aptekę.

Tabela 5 Przychodnie i apteki na terenie MOF Siedlce

Gmina	Przychodnie lekarskie	Apteki
<i>Miasto Siedlce</i>	62	32
<i>Gmina Siedlce</i>	2	0
<i>Gmina Zbuczyn</i>	2	2
<i>Gmina Mokobody</i>	2	1
<i>Gmina Kotuń</i>	2	1
<i>Gmina Wiśniew</i>	1	1
Suma	74	37

Źródło: Dane GUS

Diagnostując obszar „zdrowie” należy również wspomnieć, że Ustawa o pomocy społecznej narzuca pewne minimalne wymagania związane z bezpieczeństwem socjalnym, które każda gmina w Polsce musi zapewnić mieszkańcom. Obowiązkowe zadania w tym zakresie, które gminy muszą wykonywać z wykorzystaniem własnych środków finansowych to:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (problemów alkoholowych, integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka);
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym.

Wszystkie gminy należące do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Siedlce, posiadają w swojej strukturze organizacyjnej jednostki, które wykonują ww. zadania. Jednostki te najczęściej występują pod nazwą Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w przypadku miasta Siedlce jest to Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (GOPS) w ramach ww. obowiązków ustawowych wykonują działania pomocowe skierowane do mieszkańców. GOPS z obszaru MOF Siedlce zajmują się przede wszystkim pomocą żywnościową, wsparciem rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, wypłatami świadczeń (rodzinnych, wychowawczych, opiekuńczych), wypłatami z funduszy alimentacyjnego, pomocą skierowaną do seniorów, kwestiami przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rozwiązywaniem problemów związanych z alkoholizmem i uzależnieniami. GOPS w ramach wykonywanych zadań realizują również projekty związane z ich działalnością, finansowane ze środków UE przede wszystkim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego. Ośrodki przyznają pomoc w formie pieniężnej (wypłaty różnego rodzaju zasiłków i świadczeń) oraz

niepieniężną w postaci poradnictwa, pracy socjalnej, pomocy rzeczowej, wydawania posiłków itp.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Siedlcach realizuje dokładnie takie same zadania jak Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach leżących w obszarze MOF Siedlce.

3.2.6 Mieszkalnictwo

Zgodnie z zapisami art. 75 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., władze publiczne na każdym szczeblu mają obowiązek prowadzenia polityki, sprzyjającej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli. Działania te mają na celu przeciwdziałać bezdomności, być ukierunkowane na rozwoju budownictwa socjalnego, a także wspierać mieszkańców w działaniach prowadzących do posiadania własnego mieszkania.

Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 roku poprzez treść art. 4 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 wskazuje, że tworzenie warunków do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców należy do zadań własnych gminy. Gmina na podstawie ww. artykułów może posiadać a także tworzyć własne zasoby mieszkaniowe. Zgodnie z ww. ustawą o samorządzie gminnym w celu realizacji powyższych zadań gminy zobowiązane są do tworzenia wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym. Gmina ma za zadanie zapewniać lokale w ramach najmu socjalnego i lokale zamienne, a także zaspokajać potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach.¹⁵

Punktem wyjścia, na podstawie którego gminy prowadzą politykę własnych zasobów mieszkaniowych oraz na podstawie którego je tworzą, są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Takie planowanie wynika z zapisów Art. 24 ust. 3 Ustawy o gospodarce nieruchomościami¹⁶

Nieodzownym elementem polityki mieszkaniowej gmin w Polsce jest posiadanie przez nie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zadanie dotyczące tworzenia i posiadania wymienionych dokumentów planistycznych wynika z kolei Art. 3 ust. 1 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁷.

Posiadanie przez jednostki samorządu terytorialnego ww. dokumentów planistycznych jest kluczowe dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Jasno określone kierunki rozwoju przestrzeni jednostek samorządu terytorialnego oraz wskazania co do przeznaczenia

¹⁵ Gmina ma za zadanie zapewniać lokale w ramach najmu socjalnego i lokale zamienne, a także zaspokajać potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach – Publikacja Fundacji im. Stefana Batorego - ISBN 978-83-65882-96-7

¹⁶ Ustawa o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2021 r., poz. 1899, z póź. zm.)

¹⁷ Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 503, z póź. zm.)

poszczególnych obszarów, mogą stanowić swego rodzaju zachętę dla mieszkańców do inwestowania w nowe inwestycje mieszkaniowe i nie tylko.

W związku z powyższymi obowiązkami narzucanymi przez ustawodawcę na gminy w Polsce, dokonano analizy dostępnych danych i źródeł w zakresie polityki mieszkaniowej gmin należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Siedlce. Analizy opierały się o dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny oraz przez różnego rodzaju dokumenty dostępne na stronach internetowych gmin objętych diagnozą a także na podstawie przekazanych przez Zamawiającego danych.

Dokonując analizy MOF Siedlce pod kątem prowadzenia polityki budownictwa socjalnego oraz rozwoju własnych zasobów mieszkaniowych, należy zwrócić uwagę na fakt, że poza miastem Siedlce pozostałe gminy to tereny wiejskie, gdzie głównym obszarem działalności mieszkańców jest rolnictwo. Poniżej przedstawiono podstawowe dane statystyczne dotyczące liczby ludności i powierzchni MOF Siedlce, które należy brać pod uwagę prowadząc analizę polityki mieszkaniowej i przestrzennej na obszarze MOF Siedlce.

Tabela 6 Informacje podstawowe o gminach MOF Siedlce

Gmina	Powierzchnia (ha)	Grunty rolne (ha)	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (osób/km ²)
<i>Miasto Siedlce</i>	3 186	965	76 005	2 386
<i>Gmina Siedlce</i>	14 135	10 184	19 360	137
<i>Gmina Zbuczyn</i>	21 076	16 661	9 812	47
<i>Gmina Mokobody</i>	11 931	9 264	4 841	41
<i>Gmina Kotuń</i>	15 046	10 228	8 177	54
<i>Gmina Wiśniew</i>	12 600	8 482	5 688	45
Suma	77 974	55 784	123 883	

Źródło: Baza danych lokalnych GUS

Na co należy zwrócić uwagę to fakt, że w gminach wiejskich grunty rolne stanowią od 60 do prawie 80% powierzchni gmin a w przypadku miasta Siedlce grunty rolne stanowią 30% powierzchni miasta, co podkreśla rolniczy charakter MOF Siedlce. W gminach Zbuczyn, Mokobody, Kotuń oraz Wiśniew gęstość zaludnienia wynosi od 41 do 54 osób/km², największą gęstość zaludnienia notuje miasto Siedlce i wynosi ona 2 386 osób/km². Biorąc

pod uwagę, że średnia gęstość zaludnienia w Polsce¹⁸ wynosi 121 osób/km² a na Mazowszu wartość ta wynosi 155 osób/km² to poza miastem Siedlce i gminą Siedlce pozostałe jednostki samorządowe należące do MOF, notują bardzo niską liczbę ludności w stosunku do posiadanej powierzchni na tle kraju i regionu. Jednak rozpatrując te wartości pod kątem średniej gęstości zaludnienia na polskich wsiach to gminy z obszaru MOF, mieszczą się w średniej krajowej. Natomiast gęstość zaludnienia miasta Siedlce przewyższa średnią krajową dla miast na prawach powiatu¹⁹, która wynosi 1 677 osób/km² ale jest niższa niż średnia dla miast na prawach powiatu na Mazowszu, która wynosi 2 886 osób/km².

Rozpatrując dane dotyczące lokali mieszkalnych, które są w posiadaniu gmin oraz innych aspektów związanych polityką mieszkaniową i infrastrukturą związaną z mieszkalnictwem, można znaleźć korelację pomiędzy niską gęstością zaludnienia a liczbą posiadanych przez gminy lokali mieszkaniowych czy też poziomem rozbudowy sieci kanalizacyjnej w gminach. Poniżej przedstawiono dane dotyczące mieszkalnictwa w gminach MOF Siedlce.

Tabela 7 Dane dotyczące polityki mieszkaniowej na terenie MOF Siedlce

Gmina	Liczba miejscowości w gminie	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba posiadanych lokali mieszkalnych	Przyłącza wodociągowe do budynków (% podłączonych budynków)	Przyłącza kanalizacyjne do budynków (% podłączonych budynków)
Miasto Siedlce	1	8 052	1 378	96,2	95,7
Gmina Siedlce	37	5 764	8	79,4	62,1
Gmina Zbuczyn	43	3 035	11	98,4	26,4
Gmina Mokobody	28	1 564	0	98,7	26,6
Gmina Kotuń	32	2 939	14	76,2	26
Gmina Wiśniew	27	1 767	6	97,5	16,3
Suma	168	23 121	1 417		

Źródło: Baza danych lokalnych GUS oraz informacje od Zamawiającego

Analizując przedstawione dane należy zwrócić uwagę na fakt, że w gminach wiejskich liczba lokali mieszkalnych należących do zasobów własnych gmin jest bardzo niska a Gmina Mokobody nie posiada żadnego lokalu. Liczby te, jak już wcześniej wspomniano, wynikają z faktu, że w gminach typowo wiejskich o przeważającym udziale gruntów rolnych, o niskiej stopie bezrobocia potrzeba tworzenia lub powiększania własnych zasobów mieszkaniowych

¹⁸ Raport „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2021 r.”, GUS Warszawa 2021

¹⁹ Jak wyżej.

może być niższa niż w ośrodkach miejskich. Potwierdzeniem tej tezy jest liczba posiadanych własnych zasobów mieszkaniowych przez miasto Siedlce. Miasto Siedlce jest również jedynym właścicielem Siedleckiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego (STBS), które odpowiedzialne jest za realizacji polityki miasta w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców miasta i udostępniania mieszkań na wynajem zgodnie z przepisami z możliwością ich dziedziczenia przez potomków pierwotnych najemców. STBS jest organizacją non profit, która wybudowała dotychczas 13 budynków mieszalnych a 14 budynek jest w trakcie realizacji²⁰.

W trakcie analizy dostępnych danych dotyczących gmin należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Siedlce, uwidacznia się problem infrastruktury kanalizacyjnej, która w analizowanych gminach nie tworzy rozbudowanej sieci (poza gminą wiejską Siedlce), średnia dla gmin wiejskich MOF Siedlce wynosi 31,48% podłączonych budynków, gdzie najniższy wynik notuje Gmina Wiśniew, gdzie tylko 16% budynków podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. Dane te kontrastują z danymi dotyczącymi sieci wodociągowej, która jest rozbudowana na wysokim poziomie, dla całego obszaru MOF Siedlce aż 91% budynków posiada przyłącze wodociągowe.

Z informacji uzyskanych od poszczególnych gmin, należy stwierdzić, że władze gminne problem sieci kanalizacyjnej mają zidentyfikowany i prowadzą czynne działania zmierzające do rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Gmina Kotuń prowadzi działania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków, takie same działania prowadzi również Gmina Zbuczyn. Pozostałe gminy wiejskie cały czas realizują projekty związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej. Wszystkie te działania będą prowadziły do sukcesywnego zwiększania liczby budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnych na terenie MOF Siedlce.

Biorąc pod uwagę obowiązki jakie przed gminami stawiają zapisy aktów prawnych w zakresie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, po dokonaniu analizy danych zastanych należy stwierdzić, że jednostki samorządu terytorialnego należące do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Siedlce wywiązują się należycie z powierzonych im zadań w tym zakresie. Gminy są w posiadaniu studiów uwarunkowań lub są w trakcie opracowywania aktualizacji tychże dokumentów.

Gminy należące do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego miasta Siedlce posiadają również miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Niestety plany te w przypadku większości gmin MOF Siedlce obejmują swoim zakresem tylko część terenów leżących w ich granicach.

Gmina Kotuń posiada plany tylko dla 4 wsi i to tylko częściowo oraz plany zagospodarowania przestrzennego związane z przebiegiem linii elektroenergetycznej 400 kV. Natomiast inaczej wygląda sytuacja w gminie Siedlce, która posiada w 100% pokrycie miejscowymi planami

²⁰ <http://stbs.siedlce.pl/index.phtml> (dostęp 11.01.2023 r.)

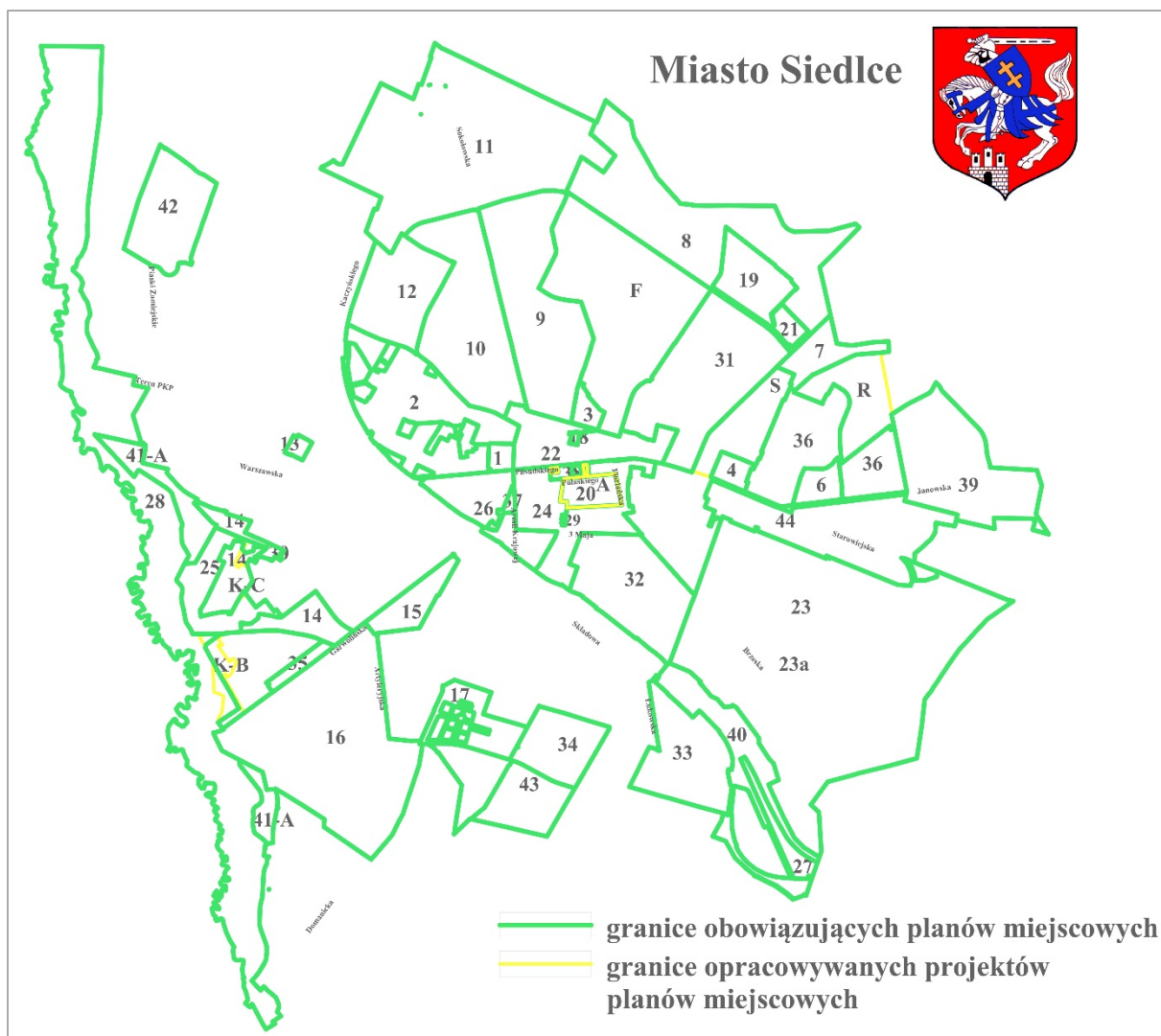
zagospodarowania przestrzennego. W przypadku Gminy Mokobody zgodnie z informacjami udostępnianymi przez gminę²¹ (za 2019 r.) tylko 5,4% terenów objętych jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Podobnie do poprzedniej gminy sytuacja wygląda w Gminie Wiśniew, gdzie plan zagospodarowania, zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie gminy, dotyczy tylko niewielkiej części obszaru gminy, przede wszystkim samej wsi Wiśniew oraz przebiegu linii elektroenergetycznej 400 kV. Gmina Zbuczyn posiada 11 planów zagospodarowania przestrzennego, przy czym dotyczą one przede wszystkim okolic wsi Borki Wyrki i Ługi Rętki oraz okolic wsi Zbuczyn. Największe pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego posiada Gmina Siedlce której obszar jest pokryty w 100 % planami miejscowymi. Z kolei w mieście Siedlce 63% całego obszaru miasta i 79% obszarów zurbanizowanych²² jest objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Miasto Siedlce posiada aktualnie 45 planów²³ miejscowych, które obszarem obejmują łącznie 1914 ha. Aktualnie miasto jest w trakcie prac nad kolejnymi 7 planami zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 6 Granice obszarów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Miasta Siedlce

²¹ Raport o stanie Gminy Mokobody za 2021 rok

²² Dane Urzędu Miasta Siedlce

²³ <https://siedlce.pl/urzed-miasta/planowanie-przestrzenne/planowanie-przestrzenne> (dostęp 11.01.2023 r.)

Źródło: <https://siedlce.pl/urząd-miasta/planowanie-przestrzenne/planowanie-przestrzenne> (dostęp 11.01.2023 r.)

3.3 Obszar gospodarczy

Na poziom rozwoju danego obszaru wpływ mają zachodzące w niej, prócz procesów społecznych, również procesy gospodarcze opisane przez czynniki stymulujące wzrost gospodarczy m.in. przez rozwój przedsiębiorczości, wytwarzane produkty i świadczone usługi, tworzenie miejsc pracy, realizowane inwestycje.

3.3.1 Rynek pracy

3.3.1.1 Pracujący

Liczba pracujących w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 10 osób na obszarze gmin należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na koniec 2021 r. wyniosła 34,4 tys. osób, tj. 1,96% ogółu pracujących w województwie mazowieckim (wobec 1,98% na koniec 2020 r. i 2,19% na koniec 2010 r.).

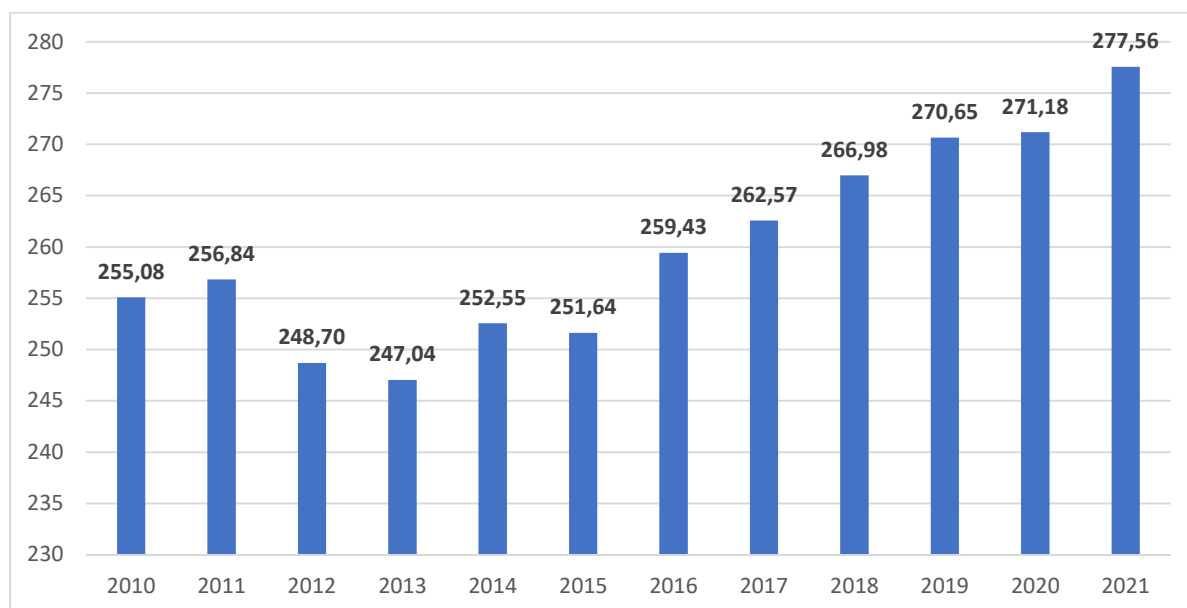

o 9,6%

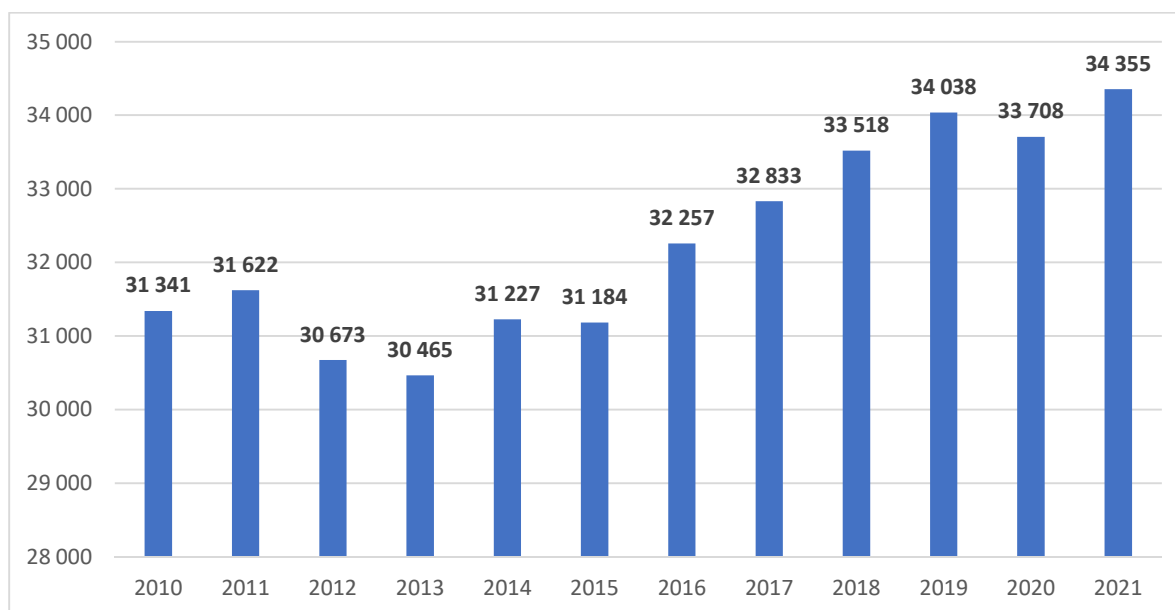
Wzrost liczby pracujących w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w 2021 r. w relacji do 2010 r.

Zarówno w relacji do końca 2020 r., jak i 2010 r. liczba pracujących na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce zwiększyła się odpowiednio o 1,9% i o 9,6% (wobec wzrostu odpowiednio o 3,0% i o 22,5% w województwie mazowieckim). Wzrost liczby pracujących na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce potwierdza również wskaźnik liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, który na koniec 2021 r. ukształtował się na poziomie 278 pracujących, wobec 271 na koniec 2020 r. i 255 na koniec 2010 r. Dla porównania na koniec 2021 r. w woj. mazowieckim na 1000 mieszkańców pracowało 318 osób, natomiast w kraju – 259 osób.

Wykres 1 Pracujący na 1000 mieszkańców w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 2.12.2022 r.)

Wykres 2 Pracujący w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 2.12.2022 r.)

Wśród analizowanych jednostek samorządowych w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce najwięcej pracujących w przeliczeniu na liczbę mieszkańców według stanu na koniec grudnia 2021 r. odnotowano w Mieście Siedlce (344 osób na 1000 mieszkańców) i Gminie Siedlce (275 osób na 1000 mieszkańców). Jedyną jednostką samorządu terytorialnego spośród analizowanych, w której odnotowuje się nadwyżkę przyjeżdżających do pracy nad wyjeżdżającymi w 2016 r. jest Miasto Siedlce - iloraz przepływów związanych z zatrudnieniem²⁴ ukształtował się w tej jednostce na poziomie 1,66. W pozostałych jednostkach notowano nadwyżkę wyjeżdżających do pracy nad przyjeżdżającymi w tym celu. Średnio iloraz przepływów na terenie gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce wynosi 0,49.

3.3.1.2 Zawody deficytowe

Zawody deficytowe to zawody, na które istnieje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Urzędy pracy (zarówno wojewódzkie, jak i powiatowe) corocznie przedstawiają rankingi zawodów, dzieląc je na grupy zawodów deficytowych i maksymalnie deficytowych. Jako maksymalnie deficytowe zawody określa się te, które wyróżniają się brakiem bezrobotnych. Wprowadzenie kierunków kształcenia w danych jednostkach samorządu terytorialnego zgodnych z zapotrzebowaniem eliminuje problem występowania bezrobocia strukturalnego – mieszkańcy danej jednostki z większym prawdopodobieństwem znajdują pracę w pobliżu miejsca zamieszkania co wpływa

²⁴ Iloraz przepływów, to stosunek liczby przyjeżdżających do pracy do liczby wyjeżdżających w tym celu w danej jednostce.

pozytywnie na mobilność, gdyż nie muszą dojeżdżać do pracy na dłuższe dystanse. Ponadto dopasowanie strukturalne kształcenia do lokalnego rynku pracy zmniejsza liczbę migracji ludności związanej z wyprowadzką do gmin, w których jest dla danego zawodu praca.

Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach w raporcie „*Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych za rok 2020*” dla powiatu siedleckiego i miasta Siedlce nie zakwalifikował żadnych zawodów do grupy zawodów maksymalnie deficytowych, jednakże przedstawił szereg zawodów deficytowych, których przykłady zaprezentowano poniżej:

- Administratorzy stron internetowych;
- Analitycy, testerzy i operatorzy systemów teleinformatycznych;
- Blacharze i lakiernicy samochodowi, mechanicy pojazdów samochodowych;
- Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy, monterzy elektroniki;
- Fizjoterapeuci i masażyści;
- Kierowcy autobusów, samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych;
- Lekarze;
- Monterzy instalacji budowlanych, konstrukcji metalowych, maszyn i urządzeń;
- Murarze i tynkarze;
- Nauczyciele nauczania początkowego, praktycznej nauki zawodu, przedmiotów ogólnokształcących i przedmiotów zawodowych;
- Pielęgniarki i położne;
- Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, specjaliści ds. finansowych;
- Projektanci i administratorzy baz danych, programiści;
- Psycholodzy i psychoterapeuci;
- Ratownicy medyczni;
- Robotnicy budowlani;
- Technicy i inżynierowie budownictwa.

3.3.1.3 Bezrobocie rejestrowane

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy na obszarze gmin należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na koniec 2021 r. wyniosła 2,3 tys. osób, tj. 1,8% ogółu bezrobotnych w woj. mazowieckim (wobec 1,7% na koniec 2020 r. i 2,2% na koniec 2010 r.).

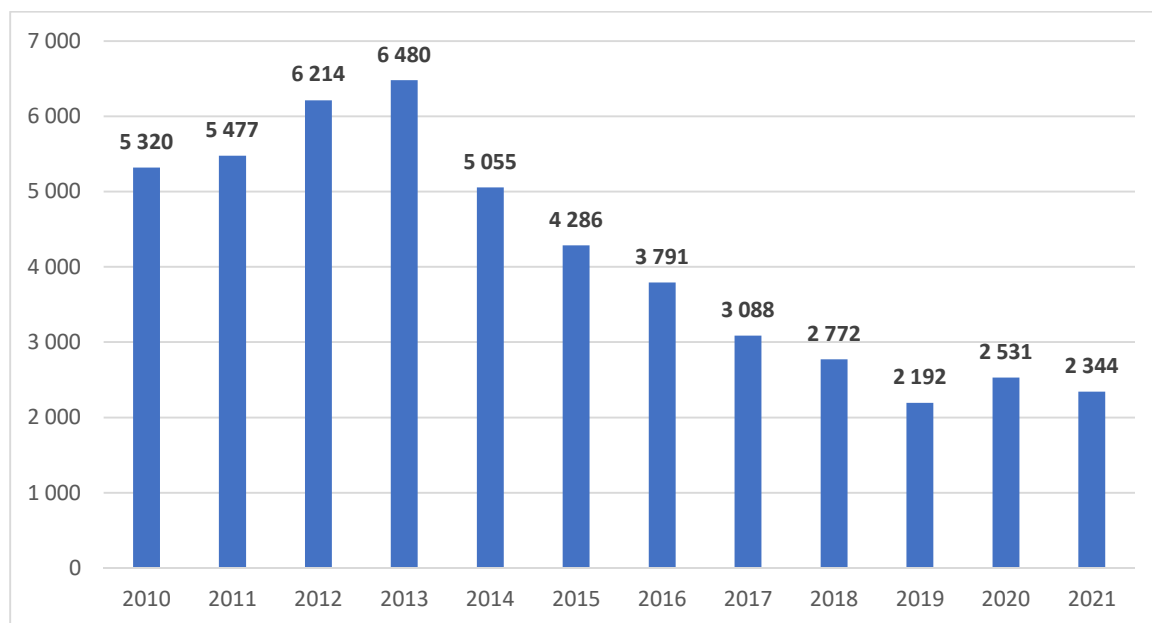

o 56%

Spadek liczby bezrobotnych w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w 2021 r. w relacji do 2010 r.

Zarówno w relacji do końca 2020 r., jak i 2010 r. liczba bezrobotnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce zmniejszyła się odpowiednio o ok. 190 osób i o ok. 3 000 osób. W 2020 r. bezrobocie na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce wzrosło o ok. 340 osób w stosunku do roku 2019 r., czego przyczyną jest pandemia COVID-19. Zjawisko wzrostu bezrobocia miało miejsce w całym kraju, jak również na świecie.

Wykres 3 Liczba bezrobotnych w jednostkach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2010-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 2.12.2022 r.)

W 2021 roku w stosunku do roku 2020 zmniejszenie liczby bezrobotnych odnotowano w większości jednostek należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce - spadek bezrobotnych odnotowano w gminie Wiśniew (o 15,5%), gminie Zbuczyn (o 12,0%), gminie Siedlce (o 10,2%) i mieście Siedlce (o 7,8%). Wzrost liczby bezrobotnych w porównaniu do końca 2020 r. odnotowano w gminie Kotuń (o 7,9%) i gminie Mokobody (o 7,6%).

Na koniec 2021 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce ukształtował się na poziomie 3,3% (dla porównania w województwie mazowieckim 4,0%), natomiast w porównaniu do końca 2020 r. odsetek ten był niższy o 0,2 p.proc., a w relacji do 2010 r. – niższy o 3,5 p.proc.

Na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce udział liczby bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 3,3%, tj. o 0,7 p. proc. niższym niż w województwie mazowieckim.

Wśród analizowanych jednostek należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na koniec 2021 r. największy udział bezrobotnych w ogóle ludności w wieku

produkcyjnym odnotowano w mieście Siedlce i gminie Kotuń. Najniższy odsetek dotyczył gminy Mokobody.

Podobnie jak w województwie mazowieckim, wśród osób bezrobotnych zamieszkujących obszar Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce, notowano nadwyżkę kobiet nad mężczyznami. Pod koniec 2021 r. bezrobotne kobiety stanowiły 52,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, wobec 52,5% pod koniec 2020 r. i 50,9% pod koniec 2010 r. Kobiety przeważały wśród bezrobotnych w gminie Kotuń, gminie Siedlce i mieście Siedlce, w tym największy odsetek bezrobotnych kobiet przekraczający 60% ogółu bezrobotnych odnotowano w gminie Kotuń.

3.3.2 Branże

3.3.2.1 Podmioty gospodarcze

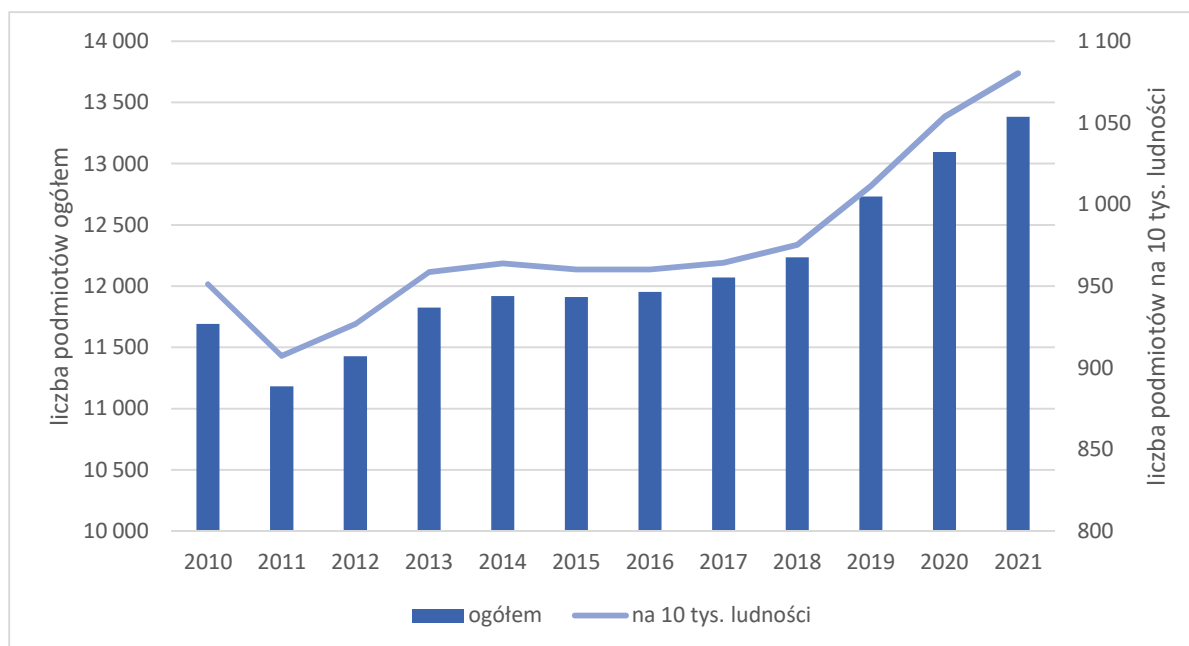
Na koniec 2021 r. w rejestrze REGON na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce zarejestrowanych było niemal 13,5 tys. podmiotów gospodarki narodowej, które stanowiły 1,4% firm zarejestrowanych na terenie województwa mazowieckiego. W 2020 r. na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce zarejestrowanych było 13,1 tys. podmiotów, czyli o 2,9% więcej w stosunku do roku 2019 (12,7 tys.), a w relacji do 2010 r. (11,7 tys. podmiotów) – wzrosła o 12%.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zamieszkujących obszar Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce, w 2021 r. na jego terenie prowadziło działalność 1080 podmiotów (wobec 1054 na koniec 2020 r. i 951 na koniec 2010 r.). Rozwój przedsiębiorczości, mierzonej liczbą działających firm w przeliczeniu na liczbę mieszkańców na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce jest mniej dynamiczny niż na obszarze województwa mazowieckiego, gdzie na 10 tys. mieszkańców na koniec 2021 r. prowadziło działalność 1276 jednostek (wobec 1224 w poprzednim roku).

o 24%

Wzrost liczby podmiotów w rejestrze REGON prowadzących działalność na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w 2021 r. w relacji do 2010 r.

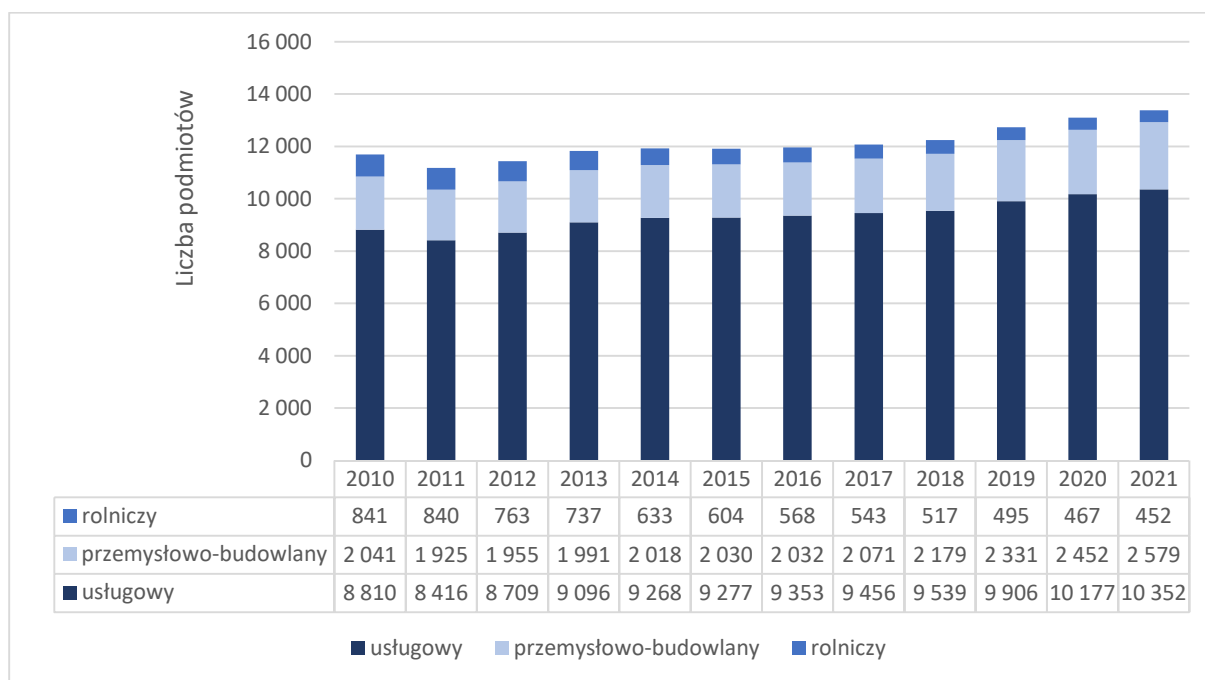
Wykres 4 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w latach 2010 – 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 5.12.2022 r.)

Wśród jednostek Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce najwięcej podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w mieście Siedlce (1193) i gminie Siedlce (1157). Najmniej podmiotów, bo poniżej 700 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, funkcjonowało w gminach: Kotuń (667) i Mokobody (673).

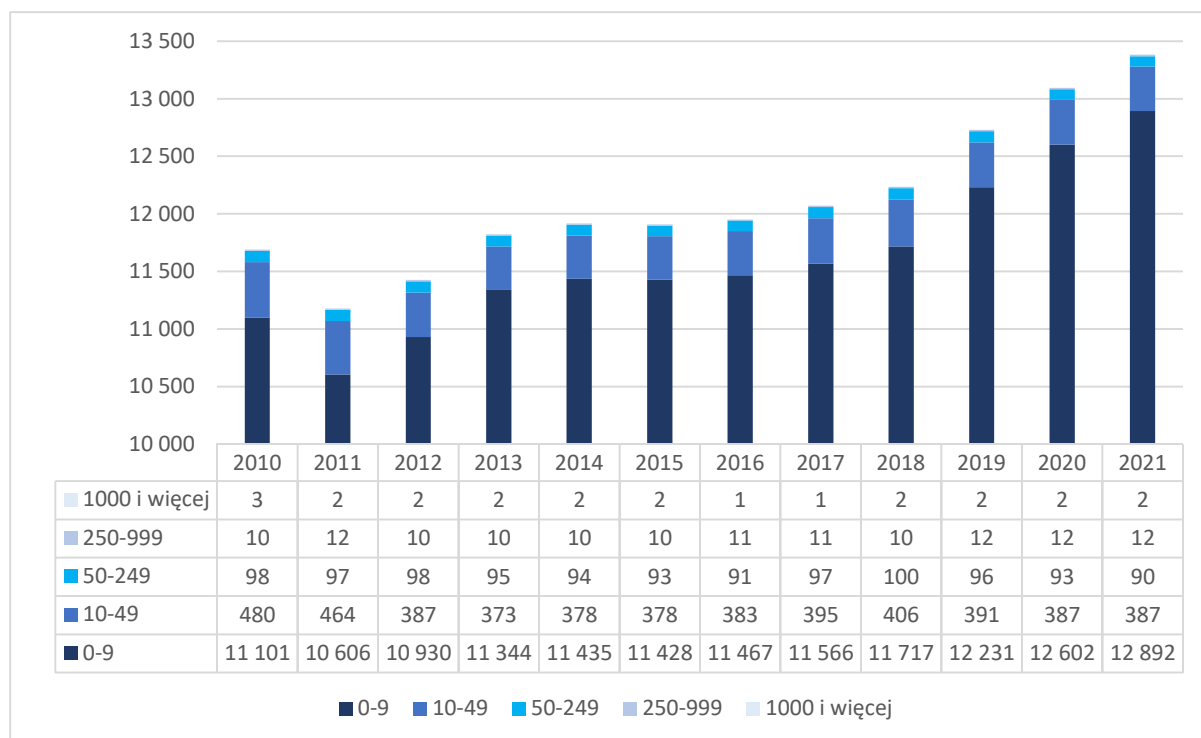
W 2021 r. na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce najwięcej jednostek prowadziło działalność w sektorze usług, tj. 77,4% podmiotów funkcjonujących na analizowanym obszarze (przed rokiem 77,7%, na koniec 2010 r. – 75,4%). W strukturze działających podmiotów w ostatnim dziesięcioleciu zwiększał się odsetek podmiotów sektora usługowego i przemysłowo-budowlanego, a zmniejszał udział podmiotów sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. Pod koniec 2021 r. podmioty sektora przemysłowo-budowlanego stanowiły 19,3% na analizowanym obszarze (wobec 18,7% pod koniec 2020 r. i 17,5% pod koniec 2010 r.), natomiast podmioty sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa stanowiły 3,4% na analizowanym obszarze (wobec 3,6% pod koniec 2020 r. i 7,2% pod koniec 2010 r.). Dla porównania w województwie mazowieckim w 2021 r. obserwowano wyższy niż w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce udział sektora usług (755 tys. podmiotów, tj. 81,4%), na rzecz nieco niższego udziału sektora przemysłowo-budowlanego (164,3 tys. podmiotów, tj. 17,7%) i rolniczego (8,4 tys. podmiotów, tj. 0,9%).

Na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce większość podmiotów prowadzi działalność w sektorze usług.

Wykres 5 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON według sektora w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 5.12.2022 r.)

W 2021 r. na Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON zatrudniało do 9 pracowników (96,3% wszystkich podmiotów) i w tej klasie wielkości odnotowano znaczny wzrost liczby podmiotów na przestrzeni ostatnich lat (wzrost o 16,1% w stosunku do roku 2010 oraz wzrost o 2,3% w stosunku do roku 2020). Spadek w liczbie zarejestrowanych podmiotów zaobserwowano w przedsiębiorstwach zatrudniających 10-49 pracowników (spadek o 19,4% w stosunku do roku 2010), 50-249 pracowników (spadek o 8,2% w stosunku do roku 2010 oraz spadek o 3,2% w stosunku do roku 2020) oraz 100 i więcej (spadek o 33,33% w stosunku do roku 2010).

Wykres 6 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON według klasy wielkości (zatrudnienia) w latach 2010-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 5.12.2022 r.)

W rankingu największych firm w Polsce dziennika „Rzeczpospolita” z Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na liście znalazło się 7 przedsiębiorstw (wszystkie zlokalizowane są w mieście Siedlce). Ranking opiera się o wielkość przychodów ze sprzedaży.

Tabela 8 Lista największych przedsiębiorstw Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce według wielkości przychodów w 2020 roku

Nazwa przedsiębiorstwa	Profil działalności	Numer w rankingu
Stadler Polska sp. z o.o.	Produkcja pojazdów szynowych	173
Grupa Drosed Holding	Produkcja w branży drobiarskiej	304
Carsed sp. z o.o. sp. k.	Sprzedaż pojazdów samochodowych	1043
Mostostal Siedlce sp. z o.o. sp. k.	Produkcja konstrukcji stalowych	1109
Real SA	Produkcja mrożonych owoców i warzyw	1869
Asaj sp. z o.o.	Sprzedaż hurtowa artykułów elektroinstalacyjnych	1896
Auto Podlasie sp. z o.o.	Sprzedaż i wynajem pojazdów samochodowych	1898

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://rankingi.rp.pl/lista2000/2021/lista_2000

Dane GUS dotyczące liczby podmiotów według sekcji PKD wskazują, które z sekcji są najliczniej reprezentowane. Zestawienie danych z 2010 oraz 2021 roku wskazuje jakie branże się rozwijały, a w jakich stwierdzono spadek liczby podmiotów. Specjalizację gospodarczą Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w 2021 roku według liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach tworzyły podmioty zajmujące się: handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G, 3029 podmiotów), budownictwem (sekcja F, 1374 podmiotów) i działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M, 1310 podmiotów). Kolejne miejsca zajmowały: przetwórstwo przemysłowe (sekcja C, 1158 podmiotów), handel i gospodarka magazynowa (sekcja H, 1135 podmiotów), pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe (sekcja SiT, 1038 podmiotów), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q, 948 podmiotów).

W latach 2010-2021 na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce widoczny był silny wzrost liczby podmiotów związanych z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię słoneczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D, wzrost o 150,0%) oraz związanych z informacją i komunikacją (sekcja J, wzrost o 137,6%). Widoczny był także znaczący wzrost liczby firm związanych z górnictwem i wydobywaniem (sekcja B, wzrost o 83,3%), działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L, wzrost o 51,8%), działalnością w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (sekcja N, wzrost o 49,6%).

Tabela 9 Podmioty gospodarcze według klasyfikacji PKD na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2010-2021

Sekcja PKD	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	zmiana 2021/2010
Sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	841	840	763	737	633	604	568	543	517	495	467	452	-46,3%
Sekcja B - górnictwo i wydobywanie	6	9	9	10	12	12	12	13	13	11	11	11	83,3%
Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe	918	882	922	942	972	980	991	991	1 025	1 078	1 131	1 158	26,1%
Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	4	5	5	7	8	7	9	8	11	10	10	10	150,0%
Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	18	21	22	24	23	23	25	24	24	25	24	26	44,4%
Sekcja F - budownictwo	1 095	1 008	997	1 008	1 003	1 008	995	1 035	1 106	1 207	1 276	1 374	25,5%
Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	3 435	3 134	3 137	3 223	3 247	3 194	3 158	3 116	3 005	3 030	3 010	3 029	-11,8%
Sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	877	842	859	887	939	943	974	1 027	1 088	1 131	1 142	1 135	29,4%
Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	237	226	232	248	269	263	264	258	246	261	276	277	16,9%
Sekcja J - informacja i komunikacja	194	212	233	247	246	234	248	275	311	368	415	461	137,6%
Sekcja K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	393	338	349	371	355	366	345	337	355	371	378	370	-5,9%
Sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	355	375	393	420	433	451	457	473	493	511	523	539	51,8%

Sekcja PKD	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	zmiana 2021/2010
Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	905	895	951	1 021	1 062	1 078	1 112	1 160	1 161	1 222	1 275	1 310	44,8%
Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	258	260	283	304	302	317	325	313	340	356	386	386	49,6%
Sekcja O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	70	70	70	70	70	70	71	71	70	71	70	70	0,0%
Sekcja P - edukacja	431	413	492	538	532	532	542	508	527	541	560	574	33,2%
Sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	684	692	709	736	742	757	781	809	836	874	898	948	38,6%
Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	187	190	203	209	212	212	206	212	203	211	219	210	12,3%
Sekcje S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	784	769	798	822	859	860	870	897	902	957	1 022	1 038	32,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 5.12.2022 r.)

Analiza nadwyżek i deficytów liczby podmiotów gospodarczych pozwala zauważyć i wyróżnić nadwyżkowe specjalizacje funkcjonalne oraz deficyty funkcjonalne. Porównując dane dla województwa mazowieckiego i Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce można wskazać, że nadwyżka podmiotów gospodarczych na analizowanym obszarze występuje w sektorach A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), H (transport i gospodarka magazynowa), Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) oraz S i T (Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby).

Na analizowanym Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce bardzo słabo jest reprezentowana sekcja C (przetwórstwo przemysłowe) – zaledwie 0,12% wobec średniej dla województwa mazowieckiego - 6,58%. Kolejnymi sekcjami z dużymi deficytami w liczbie podmiotów są: działalność dotycząca informacji i komunikacji (sekcja J), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M), a także działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N), jednakże są to sekcje wykazujące duży potencjał gospodarczy na analizowanym Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce, które odnotowały bardzo duże wzrosty w zakresie liczby zarejestrowanych podmiotów na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 10 Rozkład podmiotów gospodarczych według klasyfikacji PKD na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2010-2021

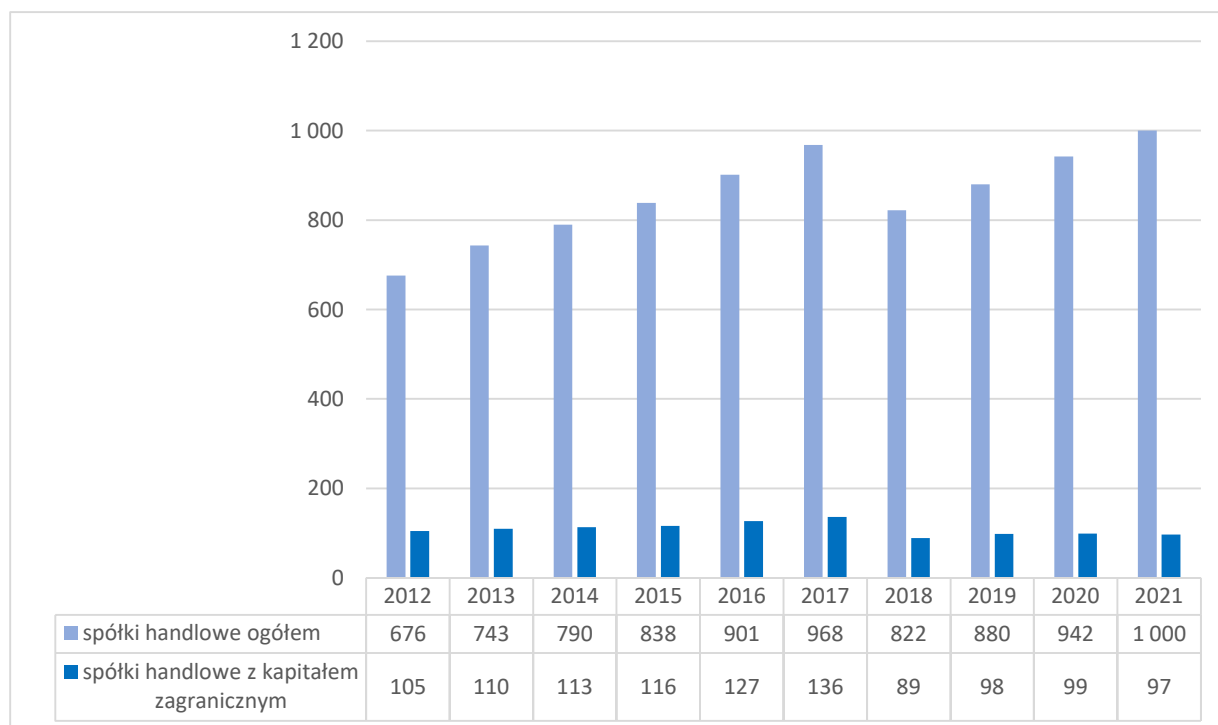
Sekcja PKD	Województwo Mazowieckie [% wszystkich podmiotów]	Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce [% wszystkich podmiotów]
Sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,90%	3,38%
Sekcja B - górnictwo i wydobywanie	0,08%	0,08%
Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe	6,58%	0,12%
Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0,45%	0,07%
Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0,28%	0,19%
Sekcja F - budownictwo	10,31%	10,27%
Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	20,79%	22,63%
Sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	5,55%	8,48%
Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2,73%	2,07%
Sekcja J - informacja i komunikacja	7,75%	3,44%

Sekcja PKD	Województwo Mazowieckie [% wszystkich podmiotów]	Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce [% wszystkich podmiotów]
Sekcja K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2,89%	2,76%
Sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4,90%	4,03%
Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	15,26%	9,79%
Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4,44%	2,88%
Sekcja O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,37%	0,52%
Sekcja P - edukacja	3,61%	4,29%
Sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4,95%	7,08%
Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1,72%	1,57%
Sekcje S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	6,32%	7,76%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 5.12.2022 r.)

Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na koniec 2021 r. było 1000 spółek handlowych, w tym niemal 100 spółek z udziałem kapitału zagranicznego. W skali roku liczba spółek handlowych zwiększyła się o 6,2%, natomiast w relacji do 2012 r.²⁵ wzrosła o 47,9%, choć w roku 2018 obserwowane były spadki zarówno spółek handlowych ogółem, jak i spółek z zagranicznym kapitałem. W 2021 r. obserwuje się spadek spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego o 2,0% w relacji do poprzedniego roku oraz o 7,6% w stosunku do roku 2012. Zdolność Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce do przyciągania kapitału zagranicznego zmniejsza się. Dla porównania na terenie województwa mazowieckiego na koniec 2021 r. zarejestrowanych było 196,5 tys. spółek, z tego 36,3 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego, co stanowi 18,5% (niemal dwa razy większy udział spółek handlowych w spółkach ogółem niż odnotowany na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce), przy czym na obszarze województwa mazowieckiego liczba spółek w skali roku wzrosła o 8,0% (z wartości 182 tys. w 2020 r.).

²⁵ Brak dostępnych danych statystycznych w BDL GUS za rok 2010.

Wykres 7 Liczba spółek handlowych wpisanych do rejestru REGON na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2012-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 12.01.2023 r.)

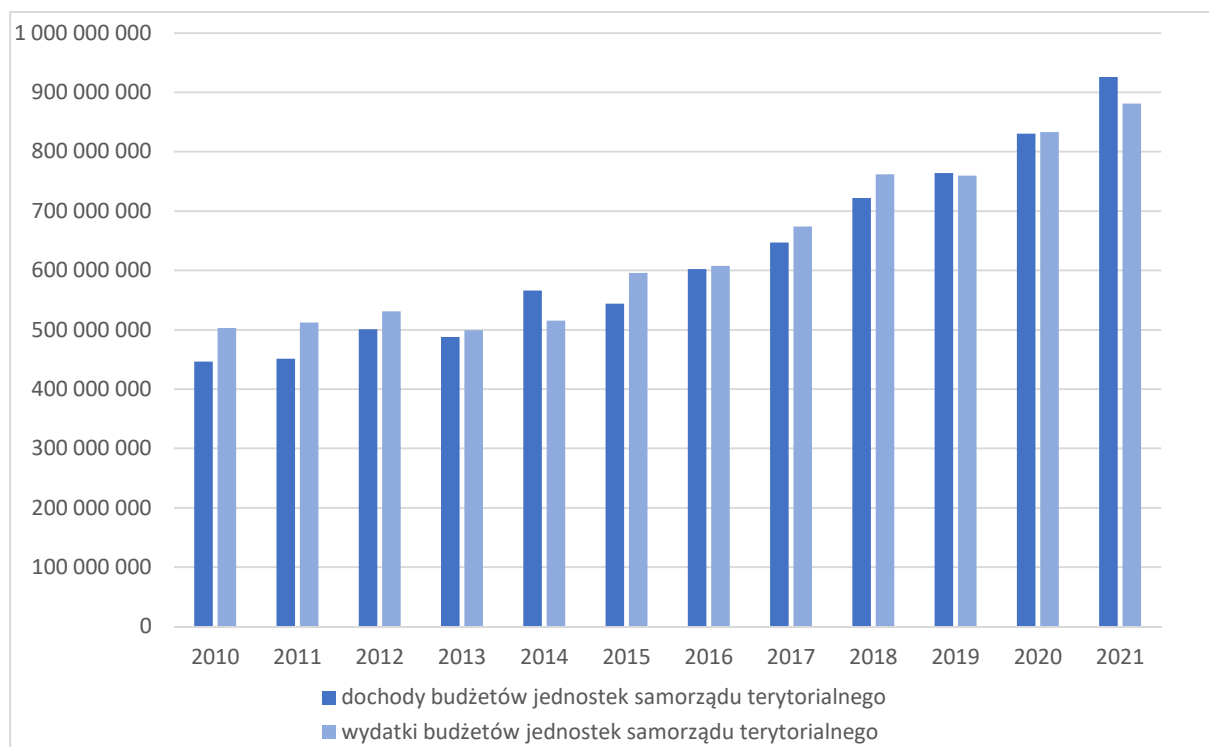
Na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce funkcjonuje podstrefa Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oferująca pomoc regionalną w postaci zwolnień podatkowych, której celem jest przyspieszenie rozwoju regionu poprzez przyciąganie nowych inwestycji, rozwój eksportu i tworzenie nowych miejsc pracy. Przedsiębiorstwem działającym w podstrefie Siedlce jest producent wyrobów z tworzyw sztucznych dla branż AGD i RTV – CARFI POLSKA Sp. z o.o., natomiast w roku 2021 zostały wydane 2 decyzje o wsparciu w obszarze zarządzanym przez Tarnobrzską Specjalną Strefę Ekonomiczną dla przedsiębiorstwa POL-MET Sp. z o.o. funkcjonującego w gminie Siedlce.

3.3.2.2 Gospodarka finansowa

Na przestrzeni lat 2010 - 2021 o 107,4% zwiększyła się wysokość dochodów budżetowych na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce, natomiast w skali roku wysokość ta zwiększyła się o 11,5%. Ogółem w województwie mazowieckim w latach 2010 – 2021 wartość dochodów budżetowych wzrosła o 121,9%, natomiast w skali roku wzrost ten wyniósł 12,8%, co pokazuje, że dynamika wzrostów na analizowanym terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce była mniejsza niż dla całego województwa. Wraz z dochodami wzrosła również wysokość wydatków budżetowych ponoszonych przez poszczególne jednostki analizowanego obszaru. Wydatki budżetu dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce zwiększyły się o 75,1% w latach 2010 – 2021, natomiast ich wzrost w skali roku wyniósł 5,8%. Dla porównania wartość wydatków budżetowych dla województwa mazowieckiego wzrosła o 86,6% pomiędzy latami 2010 - 2021 i o 3,5%

pomiędzy latami 2020 – 2021. W każdej z analizowanych jednostek nastąpił wzrost dochodów oraz wydatków budżetowych, co może świadczyć o poprawie sytuacji finansowej i jest zjawiskiem powszechnym zarówno w województwie mazowieckim, jak i skali całego kraju.

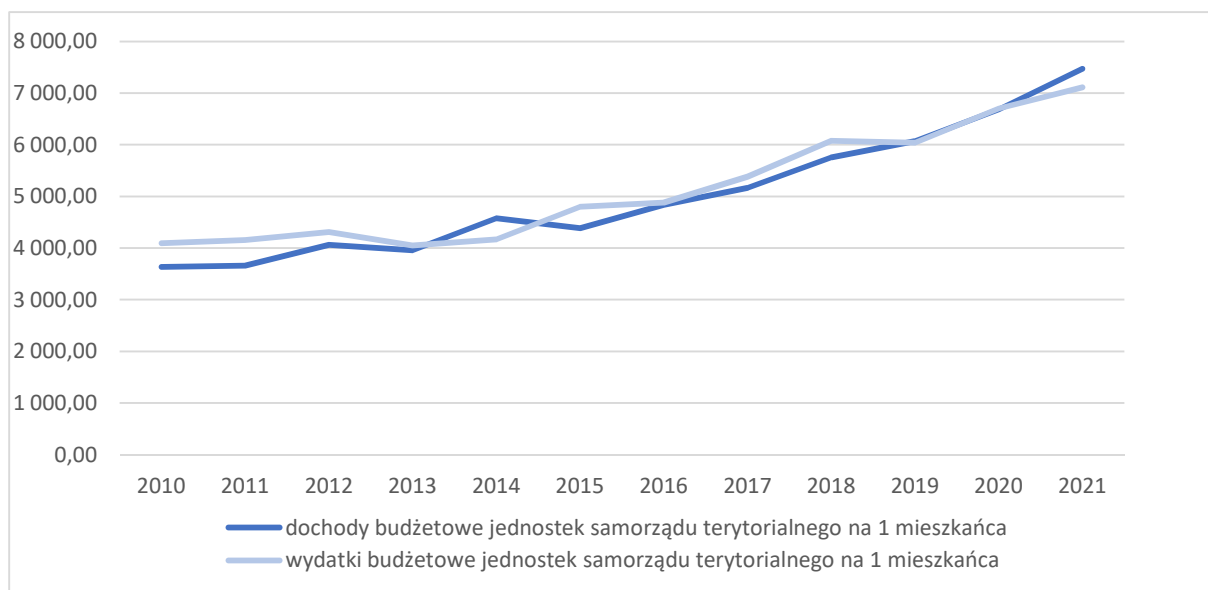
Wykres 8 Dochody i wydatki budżetowe w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w latach 2010-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 12.01.2023 r.)

Poprawa sytuacji finansowej jednostek wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce widoczna jest również we wskaźnikach wysokości dochodów i wydatków budżetowych przypadających na 1 mieszkańca. Na przestrzeni lat 2010 – 2021 wskaźnik dochodów budżetowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrósł o 105,7%, natomiast wskaźnik wydatków budżetowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrósł o 73,7%, jednakże kształtują się one na poziomie niższym dla wartości wzrostów dla województwa mazowieckiego – odpowiednio 122,0% oraz 78,3%.

Wykres 9 Dochody i wydatki budżetowe w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 12.01.2023 r.)

3.4 Obszar przestrzenny

3.4.1 Układ przestrzenny

3.4.1.1 Historyczny rozwój przestrzenny

Historycznie obszar MOF należał do różnych państw oraz regionów. Przez wiele wieków granica pomiędzy Polską i Litwą przebiegała wzdłuż rzeki Liwiec, która przepływa przez gminy Mokobody, Siedlce i Zbuczyn. Wcześniej opisywane tereny znajdowały się na terytorium Rusi. Po włączeniu całego obszaru do granic Rzeczypospolitej ziemia siedlecka należała do województwa podlaskiego, lubelskiego, a do reformy administracyjnej w 1975 r. do województwa warszawskiego. Do reformy administracyjnej w 1999 r. Siedlce były stolicą województwa siedleckiego, co rozwinęło w mieście funkcje administracyjne i przyczyniło się m.in. do powstania zakładów przemysłowych. Obecnie teren MOF należy do województwa mazowieckiego.

Na rozwój osadniczy gmin MOF największy wpływ miał przebieg ciągów komunikacyjnych. Czasów średniowiecznych sięga trakt warszawsko-brzeski łączący obecną stolicę Polski z granicą z Białorusią. Zmieniony w XIX w. bieg tzw. traktu brzeskiego stanowi dzisiaj fragment europejskiej trasy E30. Drugim elementem decydującym o rozwoju przestrzennym obszaru była budowa linii kolejowej na trasie Warszawa-Terespol. W XIX w. kolej połączyła Siedlce ze stolicą oraz wschodem Europy umożliwiając rozwój przestrzenny, gospodarczy i demograficzny.

Rysunek 7 Dworzec kolejowy w Siedlcach w 1866 r.

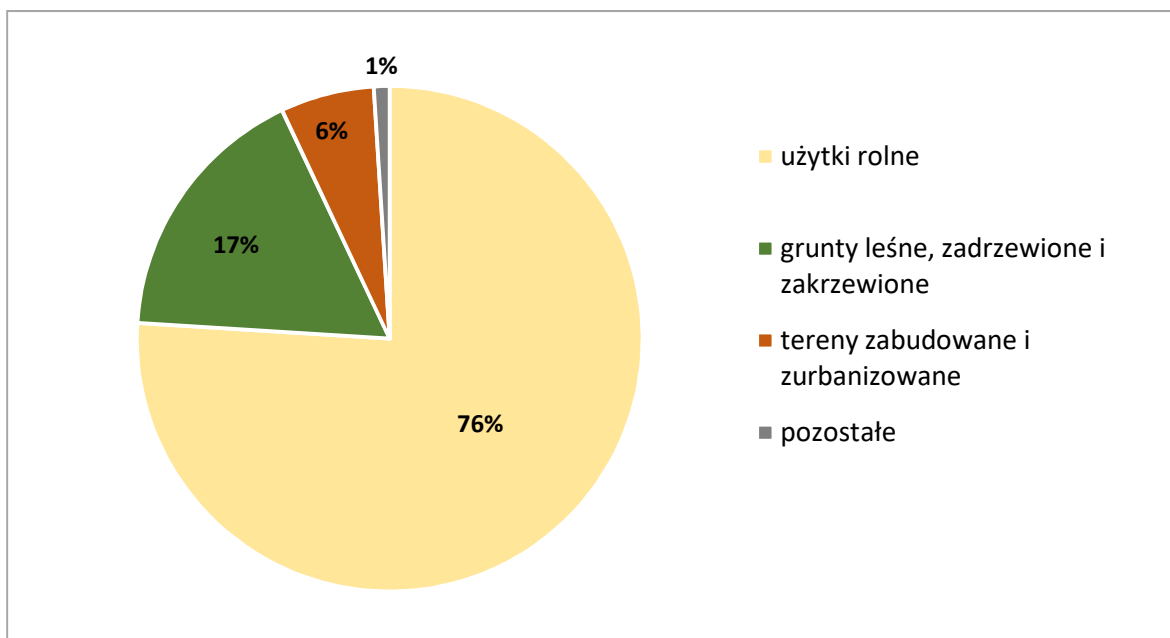
Źródło: Maksymilian Fajans, „Droga żelazna warszawsko-terespolska 1866”, Mazowiecka Biblioteka Cyfrowa z domeny publicznej (dostęp: 01.02.2023 r.)

W okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jedynie Siedlce, dzięki statusowi miasta rozwinęły się gospodarczo i przestrzennie, pomimo, że mierzyły się ze znacznymi zniszczeniami powojennymi. Za PRL miasto było ośrodkiem przemysłu ciężkiego. Do 1990 r. ponad dwukrotnie wzrosła liczba ludności, powstały także osiedla robotnicze dla ludności napływowej. Obecnie większość powstałych wówczas dużych zakładów przemysłowych nie funkcjonuje. Po transformacji ustrojowej wzrosła liczba inwestycji infrastrukturalnych oraz deweloperskich.

3.4.1.2 Aktualne przeznaczenie i zagospodarowanie terenu

MOF Siedlce cechuje się dużym udziałem terenów rolnych w całkowitej powierzchni – ok. 76%. Drugim najczęściej występującym rodzajem użytkowania gruntów są grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione, które zajmują 17% powierzchni całego MOF. Natomiast tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują około 6 % powierzchni.

Wykres 10 Struktura użytkowania gruntów w MOF Siedlce wg stanu na dzień 31.12.2014 r.

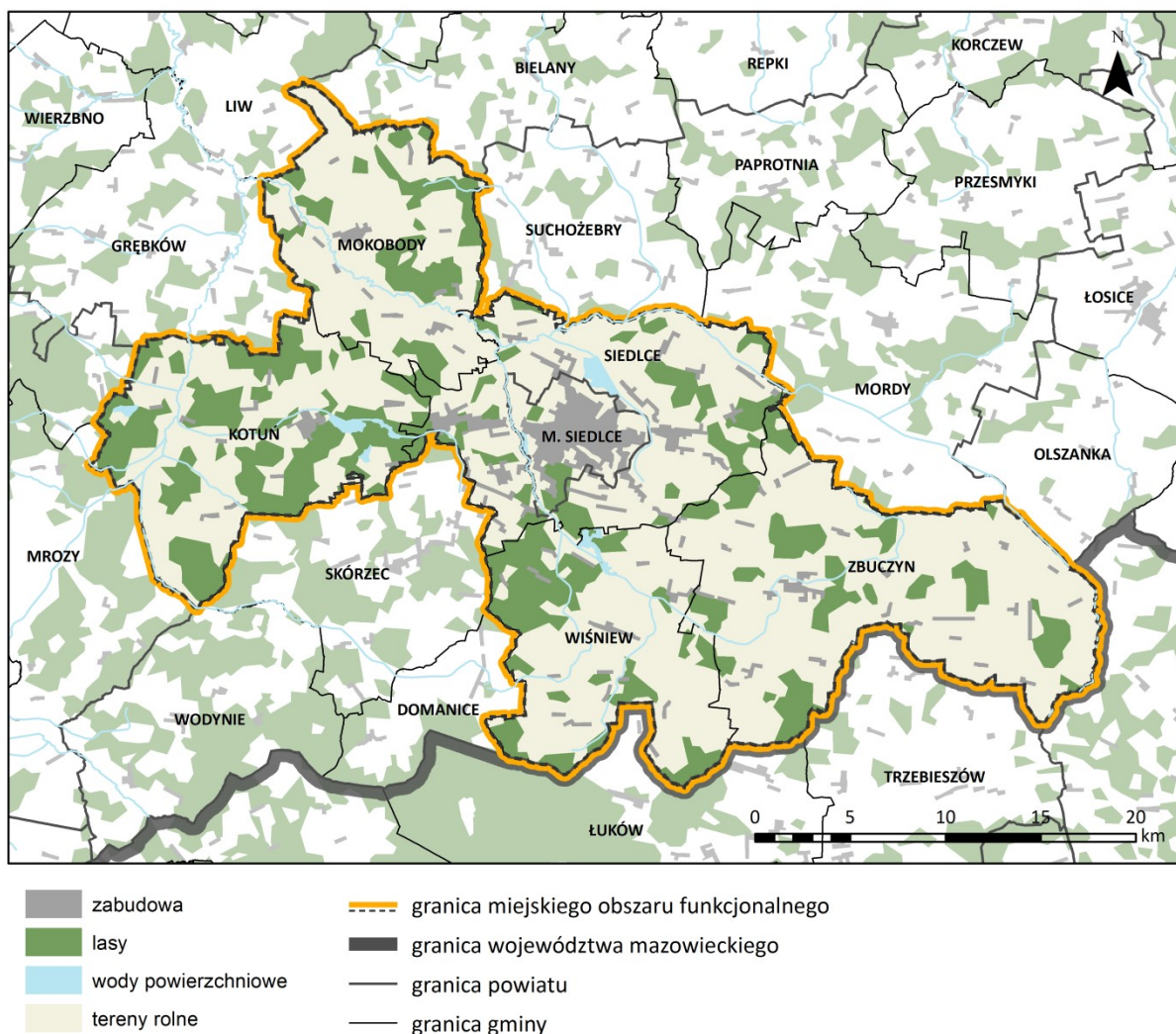

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Jedynym miastem na terenie MOF są Siedlce, pozostałe miejscowości to wsie, dlatego charakter zabudowy i struktura funkcjonalno-przestrzenna różnią się między miastem, a obszarami wiejskimi. Zabudowa wsi rozwijała się głównie wzdłuż dróg w typie ulicówki. Większe skupiska zabudowy stanowią tam jedynie siedziby władz gmin (m.in. Kotuń, Zbuczyn czy Mokobody) i główne miejscowości (m.in. Nowe Iganie, Stok Lacki). We wszystkich gminach wiejskich dominującym rodzajem użytkowania terenów są obszary rolne. Szczególnie istotne są one dla gminy Mokobody, gdzie można zauważyć rozległe tereny rolnicze, często dobrej klasy bonitacyjnej – IIIa i IIIb, które stanowią ponad 30% użytków rolnych. Gminą, której tereny rolne przeważają w krajobrazie jest również gmina Wiśniew (ok. 75% powierzchni) oraz Kotuń i Zbuczyn (ok. 80% powierzchni). Większość zabudowy gmin okalających Siedlce ma charakter gospodarstw rolnych położonych na długich i wąskich

działkach. Budynki powstające na terenie MOF w ostatnich latach cechuje zaś współczesna, podmiejska architektura. Długie działki pozostałe po gruntach ornych ulegają często parcelacji w celu wprowadzenia zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, co jest zabiegiem typowym dla obszarów podmiejskich w Polsce. Opisane zmiany charakteru zabudowy miejscowości wiejskich jest efektem nasilonego po 1989 r. procesu suburbanizacji. Zjawisko to dotyczy w największym stopniu przedmieścia największych ośrodków ponadregionalnych, jednak jest również zauważalne w miastach subregionalnych, jakim są Siedlce. Największy przyrost nowych mieszkańców oraz budynków mieszkalnych występuje w gminie Siedlce. Wynika to z bezpośredniego sąsiedztwa z miastem oraz przekłada się na liczbę mieszkańców dojeżdżających do Siedlec do pracy (według danych GUS z 2016 r. najwięcej dojeżdżających do pracy do miasta Siedlce pochodziło z okalającej je gminy). Jednocześnie zabudowa w gminie wciąż rozwija się wzdłuż ciągów komunikacyjnych, nie tworząc zwartych skupisk osadniczych o zróżnicowanych funkcjach.

Rysunek 8 Struktura funkcjonalno-przestrzenna MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT i BDOO

Tabela 11 Rozwój zabudowy na terenie MOF w latach 2014-2022

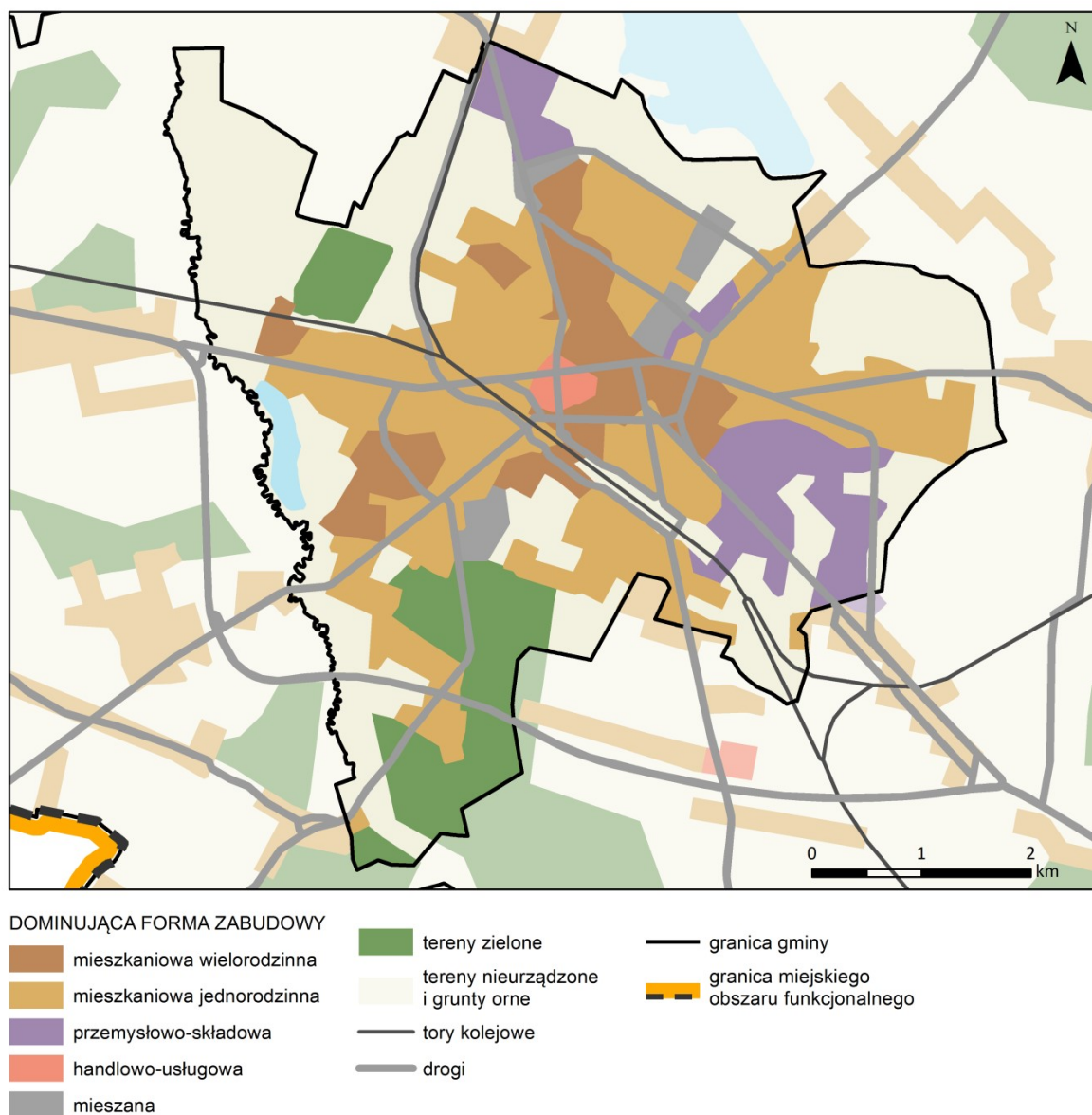
Gmina	Wzrost powierzchni zabudowy w latach 2014-2022	Udział zabudowy mieszkaniowej w nowo powstałej zabudowie
<i>Miasto Siedlce</i>	1,3 km ²	81%
<i>Gmina Siedlce</i>	2,7 km ²	84%
<i>Gmina Zbuczyn</i>	1,8 km ²	81%
<i>Gmina Mokobody</i>	0,5 km ²	77%
<i>Gmina Kotuń</i>	0,4 km ²	56%
<i>Gmina Wiśniew</i>	0,8 km ²	71%
Suma	7,5 km²	79%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

Siedlce mają typowo miejski charakter o zwartej, wielofunkcyjnej zabudowie. W śródmieściu dominuje historyczna zabudowa i układ urbanistyczny oraz funkcje mieszkaniowe, usługowe i administracyjne. Na obrzeżach znajdują się tereny przemysłowe, przyrodnicze i obszary ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej. Oprócz osiedli budynków jednorodzinnych o charakterze zarówno willowym (Nowe Siedlce) jak i podmiejskim (Stara Wieś), na terenie miasta znajduje się kilkanaście osiedli budynków wielorodzinnych. Zabudowa wielorodzinna powstawała głównie w latach 70. i 80. XX w. i cechuje się typową dla tego okresu monotonią architektoniczną, monofunkcyjnością oraz otwartymi przestrzeniami między budynkami (np. osiedla Błonie i Ogrody)²⁶. Budynki mieszkalne powstałe po 2000 r. rozlokowane są w różnych częściach miasta jako uzupełnienie luk w zabudowie, lub jako nowe osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (m.in. rejon ul. Nowy Świat, ul. Bitwy Warszawskiej, ul. Żyburowej).

²⁶ Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Siedlce

Rysunek 9 Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta Siedlce

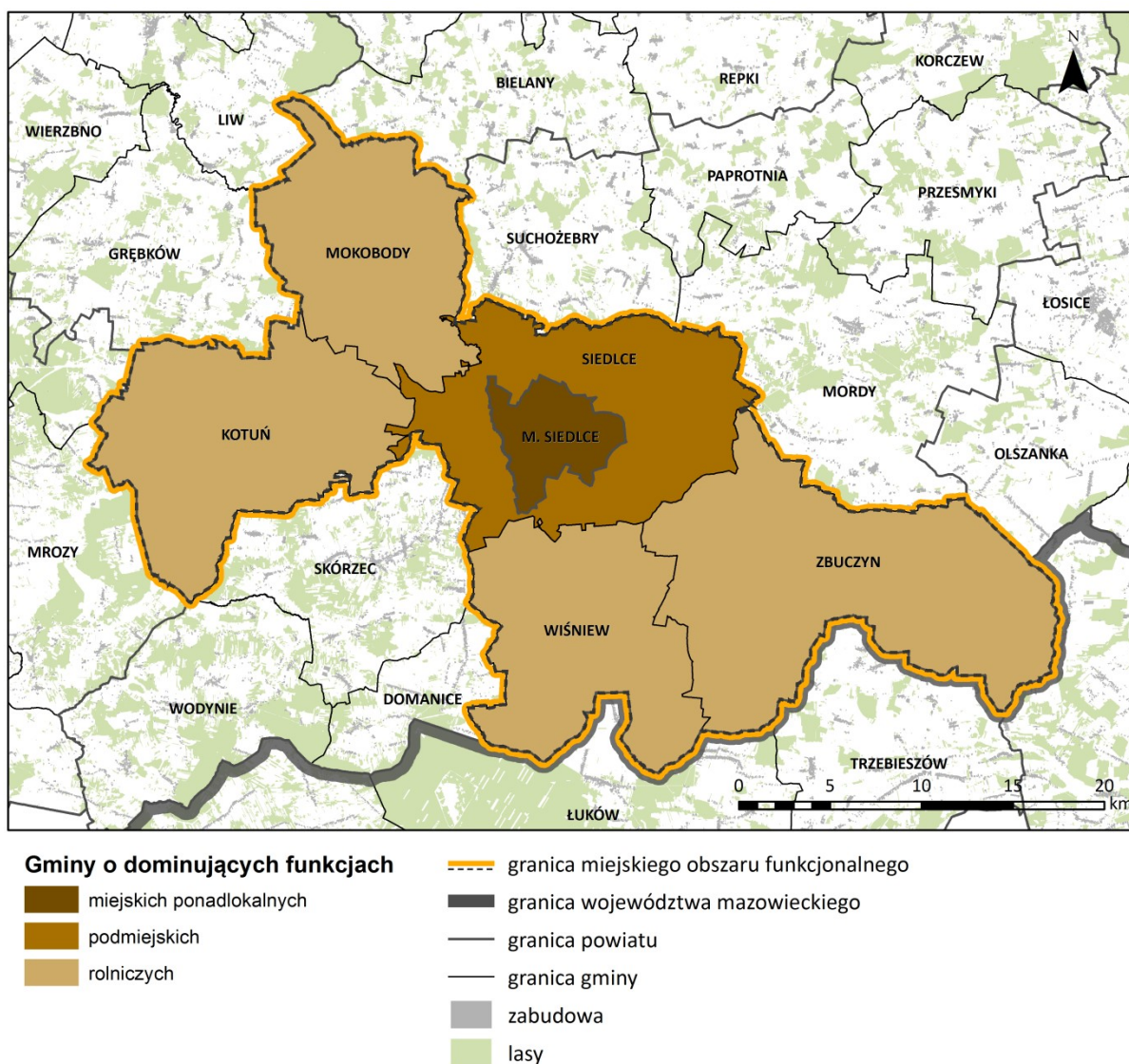
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOO

Analiza struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Siedlce wskazuje, iż opracowywany teren dzieli się na gminy o różnych funkcjach dominujących i wzajemnych oddziaływaniach. Miasto Siedlce skupia funkcje społeczno-gospodarcze i stanowi regionalny biegun wzrostu oddziałując pozytywnie na tereny sąsiednie wykraczające poza granice MOF. Gmina Siedlce stanowi zaplecze przestrzenne miasta i rozwija głównie funkcje mieszkaniowe – suburbia. Mokobody, Kotuń, Wiśniew i Zbuczyn mają charakter typowo rolniczy.

Miejski Obszar Funkcjonalny można podzielić na trzy rodzaje jednostek:

- o dominującej funkcji rolniczej – Gmina Kotuń, Gmina Mokobody, Gmina Zbuczyn, Gmina Wiśniew;
- o dominujących funkcjach podmiejskiej – Gmina Siedlce;
- o dominujących funkcjach miejskich ponadlokalnych – miasto Siedlce.

Rysunek 10 Funkcje gmin MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne

Różnorodność rozmieszczenia terenów skutkuje zróżnicowanymi problemami w zakresie zagospodarowania przestrzennego. W gminach o dominującej funkcji rolniczej są to m.in. usługi głównie zlokalizowane w ośrodku gminnym oraz rozproszenie zabudowy. Natomiast w obszarach zurbanizowanych mieszanie funkcji wzajemnie uciążliwych i konfliktowych, odseparowanie niektórych obszarów od przestrzeni publicznych, a także

zwiększony rozwój zabudowy i zmiana charakteru w miejscowości bezpośrednio graniczących z miastem.

3.4.1.3 Zapisy strategii wyższego rzędu w odniesieniu do MOF Siedlce

Strategia województwa

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+²⁷ wyznacza dwa typy Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Problemowe, odpowiadające podregionom NUTS 3, gdzie MOF Siedlce należy do OSI siedleckiego oraz bieguny wzrostu, które tworzą miejskie obszary funkcjonalne. Strategia podkreśla, że celem wyznaczenia miejskich obszarów funkcjonalnych jest wykorzystanie potencjałów miast „jako centrów rozwoju społeczno-gospodarczego wraz z powiązaniem z nimi funkcjonalnie otoczeniem”. Jednak rozwój MOF ma być ściśle powiązany z rozwojem OSI problemowych tworząc zintegrowane hierarchicznie poziomy rozwoju. Strategia wskazuje w szczególności na potrzebę wielowymiarowego i wielopoziomowego współzarządzania pomiędzy jednostkami MOF. Działania w OSI siedleckim, którego częścią są gminy MOF Siedlce, będą skupiały się wokół wsparcia rozwoju gospodarczego oraz poprawie stanu środowiska. Tu Strategia wskazuje w szczególności na: wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, m.in. sektora rolnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego, rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej, rozwój infrastruktury turystycznej i promocję zintegrowanej oferty turystycznej, rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych, zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych, modernizację systemu gospodarki odpadami – wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym.

Zasięg MOF Siedlce przedstawiony w Strategii województwa mazowieckiego obejmuje więcej gmin niż w ostatecznie przyjętej formie MOF. Jednak był to zasięg proponowany przez władarzy miast podczas tworzenia Strategii. Ostateczny zasięg MOF nie obejmuje gmin Suchożebry, Skórzec, Mordy i Przesmyki, ze względu na brak woli udziału w projekcie przedstawicieli powyższych gmin. Funkcje ulegające osłabieniu wskazane wtedy jako kluczowe dla siedleckiego MOF to: gospodarczo-społeczna, transportowa, turystyczno-rekreacyjna, akademicka, ośrodka kultury i sportu.

Dokumenty krajowe

²⁷ Uchwała nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku w sprawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+

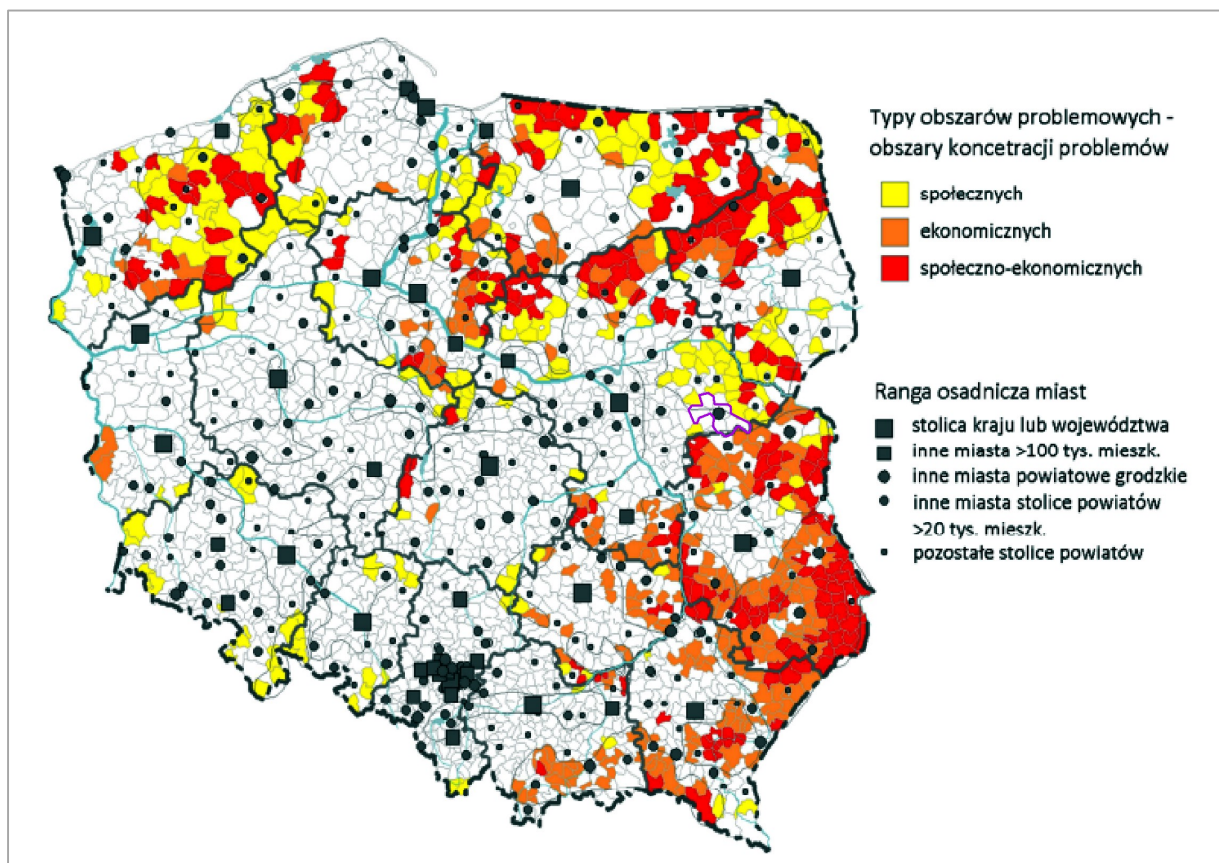
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)²⁸ wprowadziła nowy model rozwoju odpowiedzialnego oraz społecznie i terytorialnie zrównoważonego, który został opracowany w kontrze do dotychczasowego modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego. Nowy model stanowi szansę na lepszy rozwój dla Siedlec jako ośrodka subregionalnego i gmin MOF powiązanych z nimi funkcjonalnie. Teren MOF nie należy do żadnego OSI wyznaczonego w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030²⁹ (KSRR) jako, że Siedlce nie zostały opisane jako miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Szanse rozwojowe stanowi jednak przynależność do OSI siedleckiego wyznaczonego w Strategii województwa mazowieckiego. Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze opracowana przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN³⁰ bardzo pozytywnie ocenia Siedlce i gminy MOF. Żadna z gmin nie stanowi obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją, a Siedlce mają jedne z najwyższych w kraju wyników prognozy demograficznej do 2050 roku. Potencjał rozwojowy terenu MOF Siedlec wskazuje także KSRR, podkreślając wysoki wzrost gospodarczy regionu siedleckiego wśród podregionów słabiej rozwiniętych. Waga wsparcia potencjału rozwojowego miejsc takich jak obszar siedlecki z poziomu centralnego wybrzmiewa szczególnie w wyzwaniu 7 KSRR (*„Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych”*) oraz celu szczegółowym II SOR (*„Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony”*) na co zwraca uwagę także strategia województwa Mazowieckiego. Rozwój miast subregionalnych jakim są Siedlce oraz zintegrowanej współpracy i połączeń z ośrodkami rangi krajowej i ponadlokalnej tzn. miastami wojewódzkimi i gminami sąsiadującymi, jest jednym z kluczowych celów obecnej polityki rozwojowej Polski.

²⁸ Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

²⁹ Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”

³⁰ Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Śleszyński P., Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2016 wraz z aktualizacją z roku 2019

Rysunek 11 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, 2017 r. za Delimitacją miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, Śleszyński P., IGiPZ PAN, 2016

Dokumenty planistyczne

Na obszarze MOF obowiązują następujące studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin:

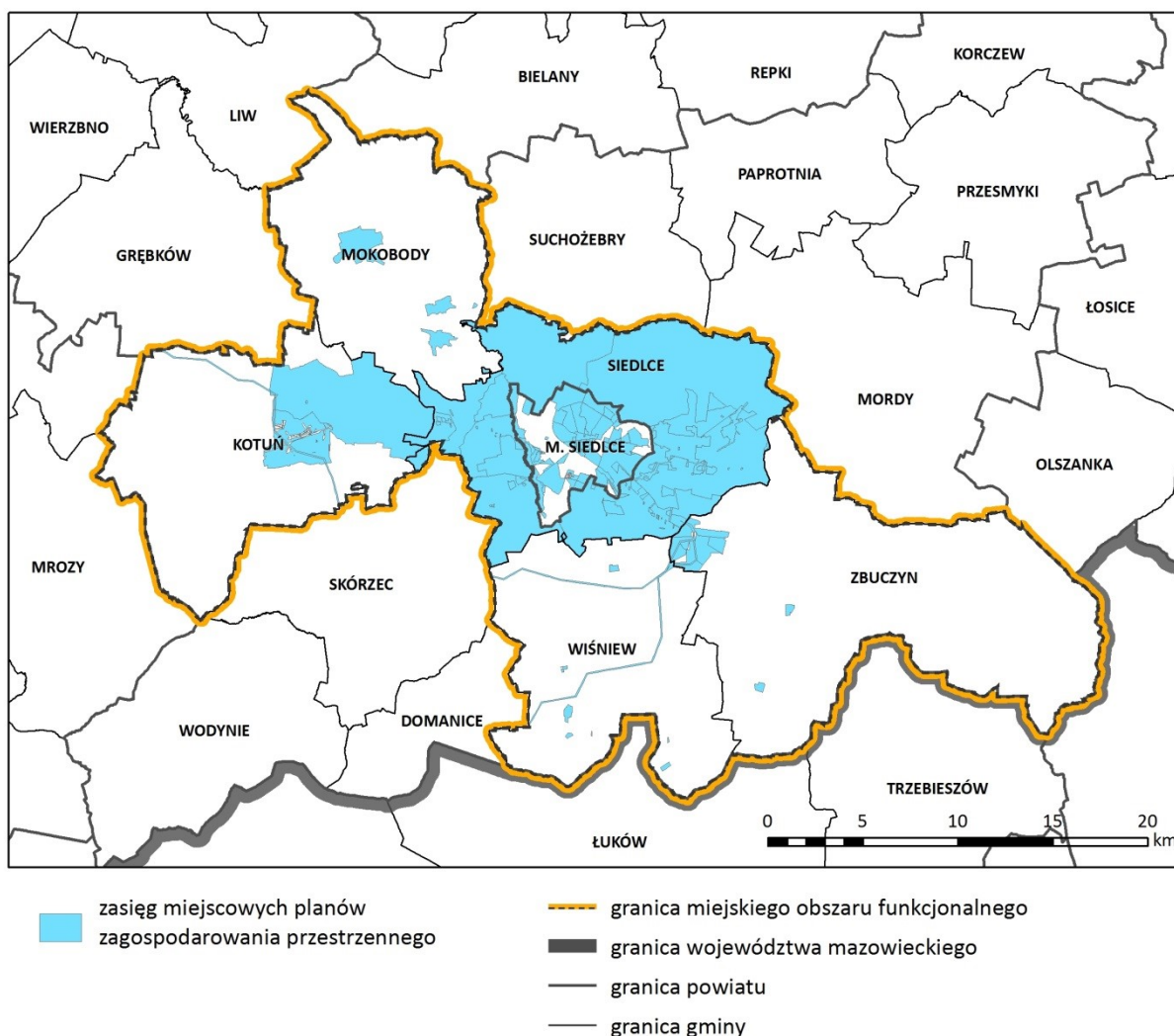
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kotuń przyjęte uchwałą nr XXVI/188/2013 Rady Gminy Kotuń z dnia 15 kwietnia 2013 r.;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mokobody przyjęte uchwałą nr XXXVIII.290.2022 z dnia 29 listopada 2022 r.;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Zbuczyn przyjęte uchwałą nr XXXVII/327/2014 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 13 marca 2014 r.;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wiśniew przyjęte uchwałą nr XXVI/175/2020 Rady Gminy Wiśniew z dnia 29 października 2020 r.;
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Siedlce przyjęte uchwałą nr XLIII/551/2022 z dnia 31 marca 2022 r.;

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Siedlce przyjęte uchwałą nr XXXIX/620/2005 Rady Miasta Siedlce z dnia 24 listopada 2005 r.

Wyżej wymienione dokumenty planistyczne zostały uchwalone w latach 2013-2022. W większości gmin zakłada się rozwój lub zachowanie funkcji rolniczej terenów. Część z nich wyznacza funkcje uzupełniające, takie jak usługi, mieszkalnictwo czy turystyka i rekreacja. W gminie Mokobody szczególny nacisk kładzie się na rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego w takich wsiach jak Kisielany-Żmichy, Zaliwie-Piegawy oraz Wólka Proszewska. Ponadto, w większości studiów zwrócono uwagę na budowę autostrady A2, która będzie czynnikiem rozwijającym zaplecze produkcyjno-usługowe. Jedynie w studiach gminy Siedlce i miasto Siedlce nacisk postawiono na rozwój ośrodków mieszkaniowych, inwestycji oraz zatrzymanie chaotycznego rozlewania się miasta. Ponadto, ważnym aspektem są inwestycje ponadlokalne, które, ze względu na charakter MOF, występują jedynie w Siedlcach.

Na terenie MOF Siedlce obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które łącznie obejmują około 210 km² całego obszaru, co stanowi około 27% powierzchni (stan na dzień 10.02.2023 r.). Rozmieszczenie MPZP nie jest równomierne, przez co można zauważyć obszary o większym i mniejszym zasięgu dokumentów planistycznych.

Rysunek 12 Zasięg obowiązywania MPZP na terenie MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych APP, stan na dzień: 10.02.2023 r.

Szczególnie małą powierzchnią zasięgów miejscowych planów cechuje się gmina Wiśniew, gdzie obejmują one ok. 2% powierzchni całej gminy. Równie niskim pokryciem cechuje się gmina Zbuczyn, która posiada zaledwie około 2,5% powierzchni pokrycia oraz gmina Mokobody, gdzie współczynnik ten wynosi około 4,5%. Bardzo dużym procentem pokrycia terenów planami wskazać można w gminie Siedlce, gdzie wynosi on 100%. Oznacza to, że cały obszar gminy objęty jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego i na terenie gminy nie wydawane są decyzje o warunkach zabudowy. Wartości dla wszystkich gmin pokazano na tabeli poniżej.

Tabela 12 Powierzchnia zasięgów MPZP dla jednostek MOF Siedlce

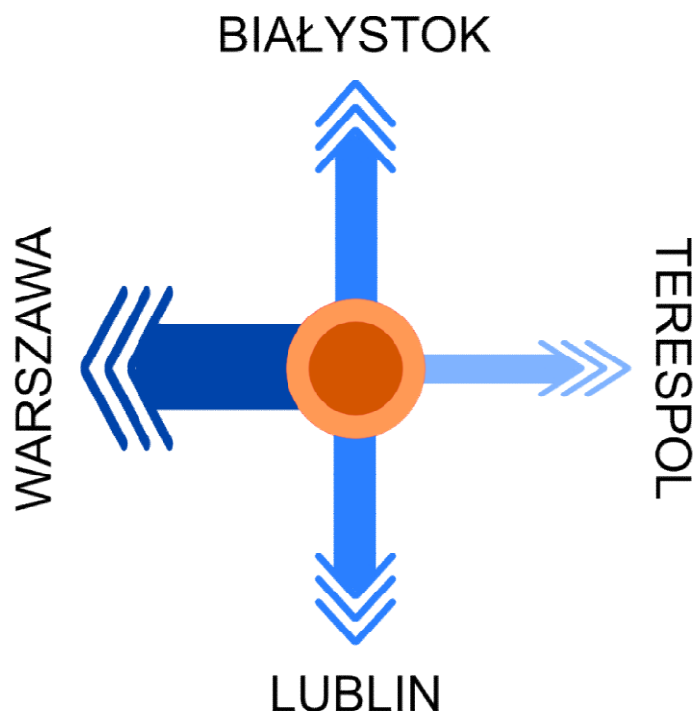
Nazwa	Powierzchnia całkowita gminy (km ²)	Powierzchnia zasięgu MPZP (km ²)	Udział terenu objętego MPZP (%)
<i>m. Siedlce</i>	32	19,2	60
<i>Gmina Siedlce</i>	141	141	100
<i>Gmina Zbuczyn</i>	211	5,5	2,5
<i>Gmina Wiśniew</i>	126	2,5	2
<i>Gmina Mokobody</i>	119	6,4	4,5
<i>Gmina Kotuń</i>	151	35,5	23,5
Suma	780	210,3	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k, stan na dzień: 10.02.2023 r.

3.4.1.4 Układ przestrzenny i rozkład jednostek osadniczych

Siedlce są największym ośrodkiem miejskim na osi wschód–zachód od Warszawy do granicy państwa z Białorusią, a także na osi północ–południe pomiędzy stolicami województw lubelskiego i podlaskiego. Położenie to sprawia, iż MOF Siedlce posiada silne powiązania funkcjonalno-przestrzenne z Warszawą, Lublinem, Terespołem oraz Białymstokiem, które oddalone są od MOF o ok. 90-120 km. Najsilniejsze są one z Warszawą, ze względu na korzystanie z rynku pracy, edukacji czy kultury miasta stołecznego. Siedlce posiadają dobrą komunikację z wyżej wymienionymi ośrodkami, zarówno drogową jak i kolejową, co wpływa na jego rozwój gospodarczy.

Rysunek 13 Powiązania funkcjonalno-przestrzenne MOF Siedlce z innymi miastami

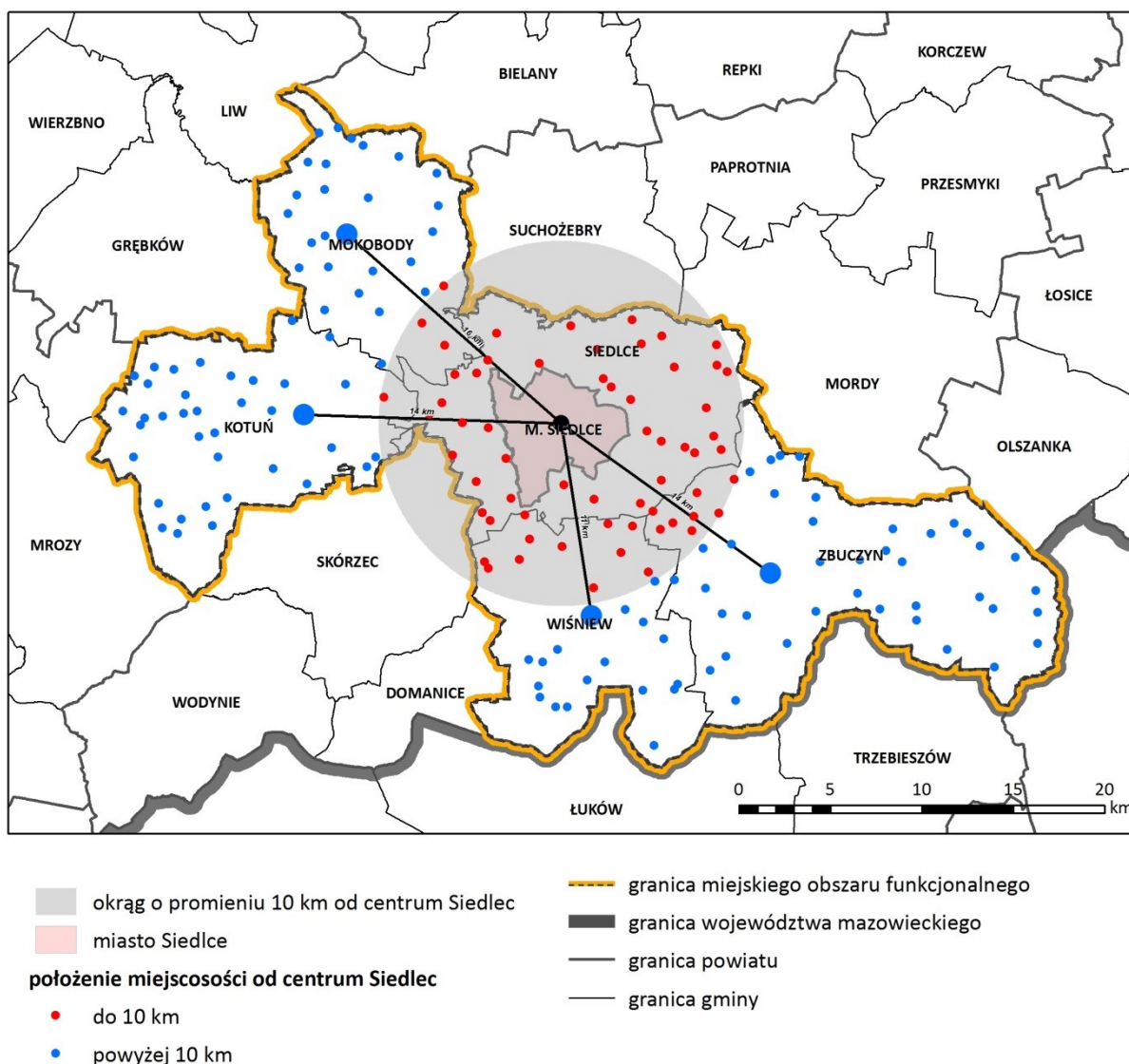

Źródło: Opracowanie własne

Rozkład jednostek osadniczych uzależniony jest od rozwoju gospodarczego oraz warunków fizyczno-geograficznych, a szczególnie od rozkładu terenów rolnych.

MOF Siedlce posiada charakterystyczny układ osadniczy, w którym miasto Siedlce staje się ośrodkiem centralnym wraz z towarzyszącymi miejscowościami gminnymi – Zbuczyn, Wiśniew, Kotuń oraz Mokobody. Istotnym elementem są korelacje pomiędzy ośrodkami gminnymi i ośrodkiem centralnymi oraz odległości pomiędzy nimi. Najbliżej położona jest miejscowość Wiśniew, która oddalona jest o około 11 km. Natomiast, najdalej oddalonym ośrodkiem są Mokobody – 18 km. Im większe odległości od ośrodka centralnego, tym korelacje między nimi stają się utrudnione i mniej intensywne. Warto wskazać, iż żaden z ośrodków gminnych nie znajduje się w buforze 10 km od centrum miasta, w którym oddziaływanie miasta centralnego jest najintensywniejsze. Znajduje się tam jednak wiele mniejszych miejscowości, co pokazuje, iż rozwój osadniczy koncentruje się silniej wokół miasta Siedlce. Dzieje się tak ze względu na dominację ośrodka miejskiego w zakresie edukacji, kultury, ochrony zdrowia czy też rynku pracy. Powoduje to pogłębienie procesu stawiania się tych wsi ośrodkami sypialnianymi.

Rysunek 14 Połączenia funkcjonalno-przestrzenne w granicach MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k

3.4.2 Zasoby naturalne

Teren MOF, zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski, położony jest w makroregionie Nizina Południowopodlaska i prawie w całości zaliczany jest do mezoregionu Wysoczyzna Siedlecka. Skrajne obrzeża gmin Mokobody i Kotuń położone są w granicach mezoregionu Obniżenie Węgrowskie oraz Wysoczyzna Kałuszyńska, natomiast gminy Zbuczyn w mezoregionie Równina Łukowska. Powierzchnia MOF charakteryzuje się rzeźbą równinną i falistą, największe wzniesienie przekracza 200 m n.p.m. Wody z większości obszaru odprowadzane są w kierunku północnym do Bugu przez rzekę Liwiec i jej dopływy, z których najdłuższe to rzeka Muchawka oraz Kostrzyń. Rzeka Liwiec swoje główne źródło ma we wsi Sobicze, na terenie gminy Zbuczyn. Liwiec stanowi zagrożenie powodziowe, obszary zagrożenia powodzią swoim zasięgiem obejmują tereny położone w gminie Mokobody, Siedlce, Zbuczyn oraz północno-zachodniej części miasta Siedlce. Południowo-

wschodnia część obszaru MOF należy do dorzecza rzeki Krzny, która również uchodzi do Bugu. Układ hydrograficzny obszaru uzupełniają kompleksy stawów hodowlanych oraz mniejsze zbiorniki wodne zarówno naturalne jak i antropogeniczne.

Rysunek 15 Położenie MOF Siedlce względem mezoregionów fizycznogeograficznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warstw tematycznych CBDG PIG: Środowisko - regiony fizycznogeograficzne Polski

W budowie geologicznej obszaru MOF dominują plejstocenyjskie utwory geologiczne zlodowacenia środkowopolskiego – gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe. Doliny rzeczne Liwca i jego dopływów są wypełnione przez holocenyjskie piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły.

Piaszczysto-żwirowe utwory mają znaczenie złożowe, zgodnie z danymi z Państwowego Instytutu Geologicznego³¹, w granicach MOF znajduje się 39 udokumentowanych złóż piasków i żwirów oraz 1 złożo torfu. Eksploatacja odbywa się metodą odkrywkową.

Tabela 13 Udokumentowane złoża kopalin w MOF Siedlce

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Obszar i teren górniczy	Rodzaj kopaliny	Gmina
Białki KN 3818	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Siedlce
Białki II KN 3820	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski	Gmina Siedlce
Bojmie KN 20444	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Kotuń
Dziewule KN 10342	eksploatowane okresowo	OG i TG Dziewule	piaski	Gmina Zbuczyn
Gręzków KN 3837	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski	Gmina Kotuń
Gręzków II KN 3847	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski	Gmina Kotuń
Gręzków III KN 5127	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Kotuń
Gręzków IV KN 5125	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Kotuń
Gręzków V KN 5128	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski	Gmina Kotuń
Gręzków VII KN 10786	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski	Gmina Kotuń
Gręzków VIII KN 10068	eksploatowane okresowo	OG i TG Gręzków VIII	piaski	Gmina Kotuń
Gręzków X	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Kotuń

³¹ stan na 8.02.2023 r.

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Obszar i teren górniczy	Rodzaj kopaliny	Gmina
KN 19075				
Gręźów XI KN 20265	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Kotuń
Kaczory-Tworki KN 8421	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Kaczory I KN 6780	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Kaczory II KN 12291	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Łupiny KN 9936	eksploatowane	OG i TG Łupiny	piaski	Gmina Wiśniew
Maciejowice KN 6968	rozpoznane wstępnie	-	piaski i żwiry	Gmina Zbuczyn
Niwiski KN 20289	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Mokobody
Niwiski II KN 20580	rozpoznane szczegółowo	OG i TG Niwiski II	piaski	Gmina Mokobody
Nowe Opole I KN 17580	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Siedlce
Nowe Opole II KN 20272	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Siedlce
Okniny KN 6102	rozpoznane szczegółowo	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Okniny II KN 5553	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Okniny III KN 6098	rozpoznane szczegółowo	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Okniny IV KN 20513	rozpoznane szczegółowo	OG i TG Okniny IV	piaski	Gmina Wiśniew
Okniny Nowe	eksploatowane	OG i TG Okniny Nowe –	piaski	Gmina Wiśniew

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania	Obszar i teren górniczy	Rodzaj kopaliny	Gmina
KN 9370		A2		
Okniny Nowe II KN 17109	eksploatowane	OG i TG Okniny Nowe II	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Okniny Stare KN 9577	eksploatowane	OG i TG Okniny Stare	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Okniny V KN 20536	rozpoznane szczegółowo	OG i TG Okniny V	piaski	Gmina Wiśniew
Pieróg IV TO 15859	eksploatowane	OG i TG Pieróg IV	torfy	gmina Kotuń
Plewki KN 5352	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Zbuczyn
Radomyśl dz. 627 i 628 KN 17618	eksploatowane	OG i TG Radomyśl dz. 627 i 628	piaski	Gmina Wiśniew
Smolanka KN 11332	eksploatowane okresowo	OG i TG Smolanka	piaski	Gmina Zbuczyn
Smolanka I KN 11387	eksploatowane okresowo	OG i TG Smolanka I	piaski i żwiry	Gmina Zbuczyn
Smolanka II KN 18852	eksploatowane	OG i TG Smolanka II	piaski	Gmina Zbuczyn
Stok Wiśniewski KN 5554	eksploatacja złoża zaniechana	-	piaski i żwiry	Gmina Wiśniew
Wesółka KN 20782	rozpoznane szczegółowo	-	piaski	Gmina Zbuczyn
Wyłazy KN 20303	rozpoznane szczegółowo	OG i TG Wyłazy	piaski	Gmina Mokobody
Żuków I KN 20448	rozpoznane szczegółowo	OG i TG Żuków I Pole A OG i TG Żuków I Pole B	piaski	Gmina Mokobody

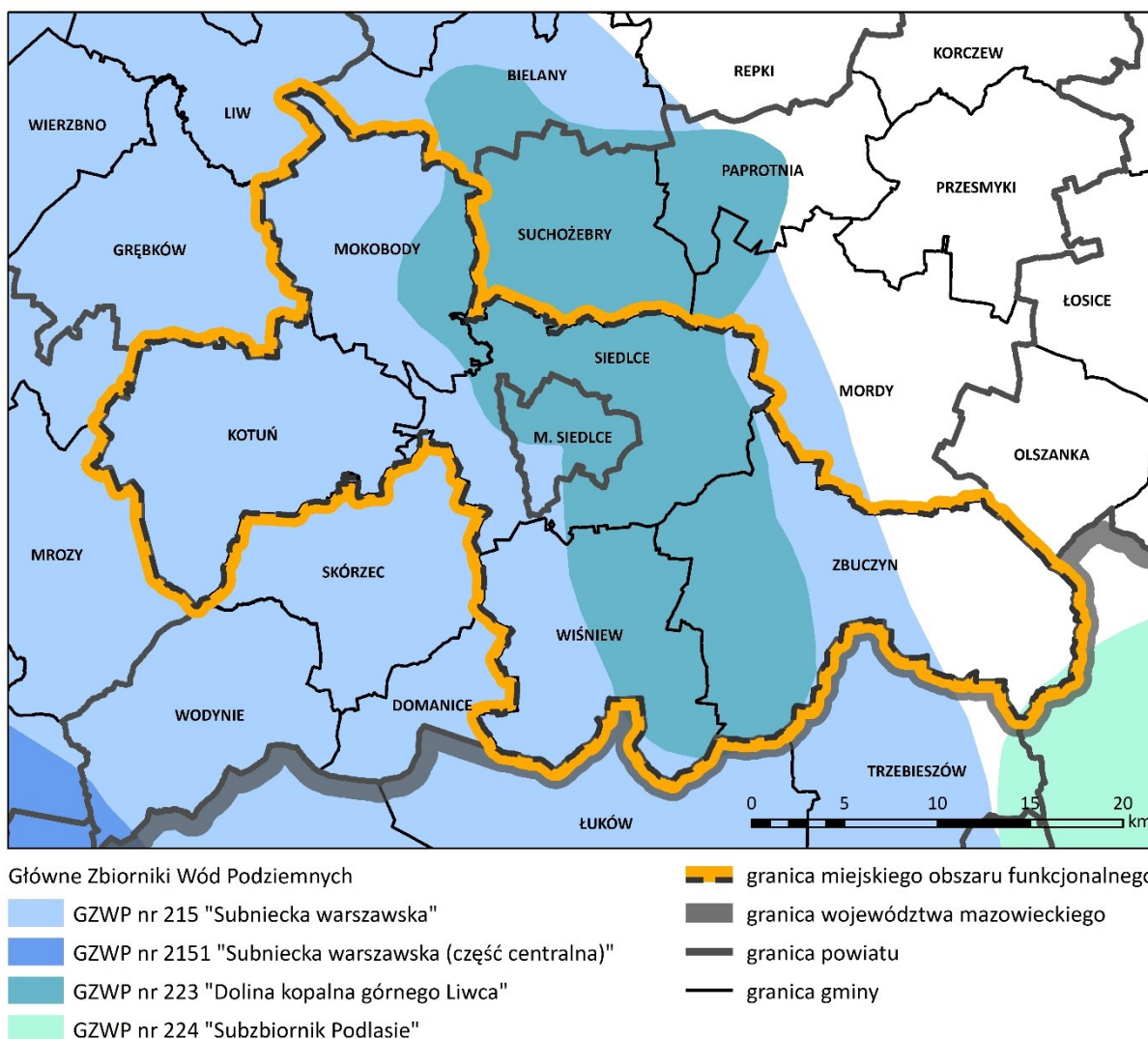
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Systemu Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych Polski MIDAS, PIG-PIB

Zasoby wód podziemnych związane są z utworami trzeciorzędowymi oraz czwartorzędowymi. Obszar MOF położony jest w zasięgu trzech wyodrębnionych głównych zbiorników wód podziemnych³²:

- GZWP nr 215 „Subniecka warszawska” – nieudokumentowany paleogeńsko-neogeński zbiornik, który swoim zasięgiem obejmuje znaczną część MOF (poza wschodnią częścią gminy Zbuczyn);
- GZWP nr 223 „Dolina kopalna górnego Liwca” – udokumentowany czwartorzędowy zbiornik, który swoim zasięgiem obejmuje centralną część MOF;
- GZWP nr 224 „Subzbiornik Podlasie” – udokumentowany czwartorzędowo-neogeńsko-paleogeński zbiornik, który swoim zasięgiem obejmuje południowo-wschodni skraj gminy Zbuczyn.

³² Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne lub ich fragmenty wykazujące w skali regionów hydrogeologicznych najwyższą wodoność i zasobność, stanowiące obecnie lub mogące stać się w przyszłości podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców.

Rysunek 16 Zasoby wód podziemnych – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warstw tematycznych CBDG PIG: Hydrogeologia – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Na terenie MOF Siedlce dominuje krajobraz typowo rolniczy. W strukturze gruntów rolnych przeważają pola uprawne, gdzieniegdzie przeplatane terenami zadrzewionymi.

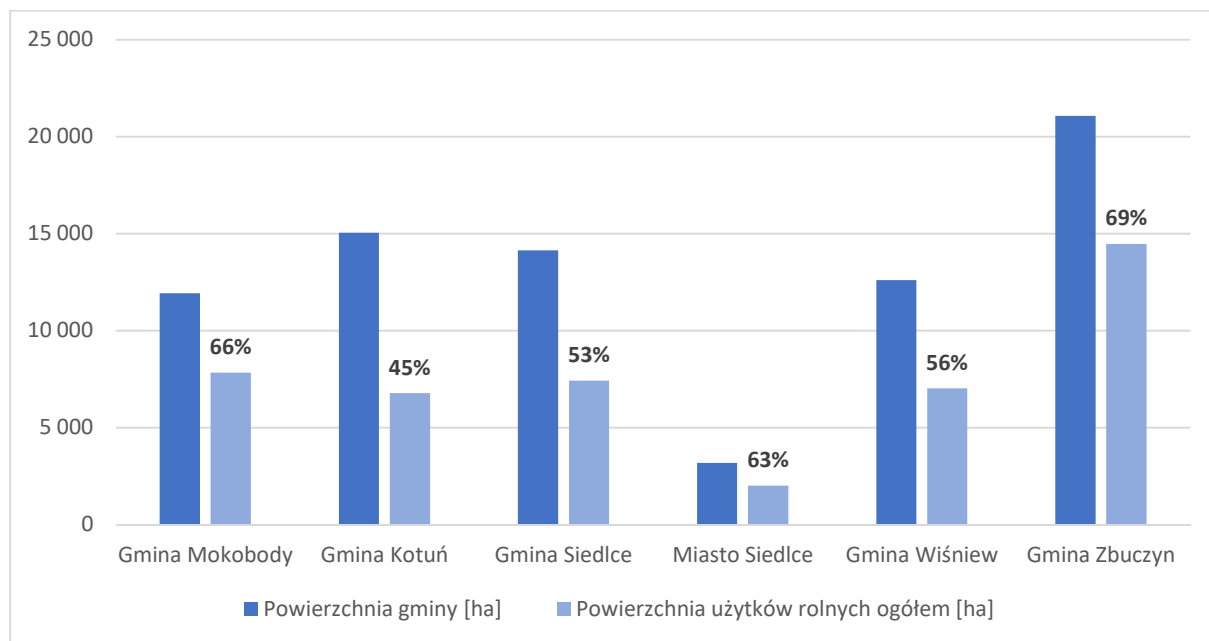
Korzystne warunki przyrodnicze, tj. ukształtowanie terenu, stosunki wodne, żyzność gleby oraz klimat miały wpływ na ukształtowanie się produkcji rolniczej ukierunkowanej na uprawę zbóż i ziemniaków, zaś w produkcji zwierzęcej hodowlę trzody chlewnej, bydła mlecznego oraz drobiu.

Obszar MOF położony jest w obrębie mazowiecko-podlaskiego regionu klimatycznego, w którym okres wegetacji trwa od 190 do 200 dni. Średnia roczna suma opadów waha się w granicach 550–660 mm, natomiast średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,1°C. Wiatry wieją głównie z zachodu i północno-zachodu.

Dominujące typy gleb to gleby bielcowe i płowe (pseudobielcowe) oraz brunatne, natomiast w dolinach rzek i obniżeniach terenu występują gleby pochodzenia organicznego,

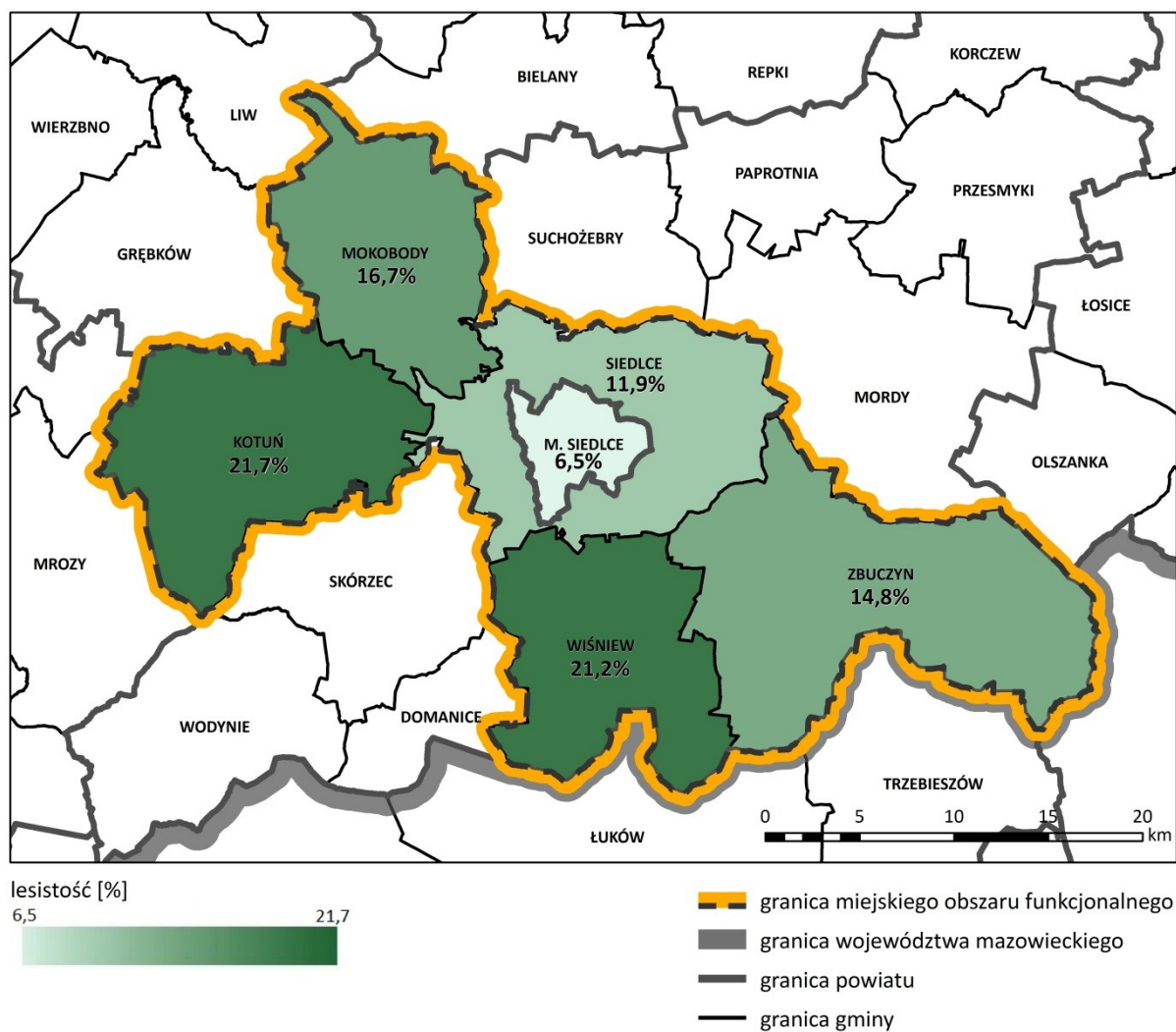
tj. gleby murszowe i murszowate oraz torfowe, które zajmują użytki zielone. Pośród kompleksów rolniczej przydatności największy udział mają: pszenney dobry (2), żytni bardzo-dobry (4), a także żytni słaby (6). Wśród użytków zielonych największy udział mają kompleksy użytków zielonych średnich (2z) oraz słabych i bardzo słabych (3z).

Wykres 11 Udział użytków rolnych w powierzchni gmin MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS – Powszechny Spis Rolny 2020 (dostęp dnia 8.02.2023 r.)

Krajobraz rolniczy przeplata się z krajobrazem leśnym. Kompleksy leśne stanowią zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców MOF Siedlce. Zgodnie z danymi GUS z 2021 r. lesistość MOF kształtuje się na poziomie 15,5% i odbiega o średniej wojewódzkiej, która wynosi 23,4%. Powierzchnia lasów wynosi ok. 12 940 ha, z czego lasy stanowiące własność Skarbu Państwa zajmują powierzchnię 3 444 ha (26,6% ogólnej powierzchni lasów), lasy prywatne 9 455 ha (73,1% ogólnej powierzchni lasów), a lasy gminne 40 ha (0,3 ha ogólnej powierzchni lasów). Największy wskaźnik lesistości wśród gmin MOF zanotowano w gminie Kotuń (21,7%), zbliżoną lesistością charakteryzuje się gmina Wiśniew (21,2%). Teren MOF w całości przynależy do nadleśnictwa Siedlce, które podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie.

Rysunek 17 Lesistość

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS (2021 r.)

Tabela 14 Powierzchnia lasów oraz lesistość

Gmina	Nadleśnictwo	Leśnictwo	Powierzchnia lasów [ha]	Lesistość [%]
Gmina Mokobody	Siedlce	Suchożebry	1 987,96	16,7
Gmina Kotuń	Siedlce	Kotuń	3 267,48	21,7
Gmina Siedlce	Siedlce	Siedlce	1 681,24	11,9
Miasto Siedlce	Siedlce	Siedlce	206,69	6,5
Gmina Wiśniew	Siedlce	Stok Wiśniewski	2 675,02	21,2
Gmina Zbuczyn	Siedlce	Zbuczyn	3 121,47	14,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych o Lasach oraz danych BDL GUS (2021 r.)

Największe powierzchnie lasów Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych występują w gminach Kotuń (925,48 ha), Wiśniew (906,25 ha) oraz Zbuczyn (835,17 ha). W pozostałych gminach kompleksy LP zajmują znacznie mniejsze powierzchnie, poniżej 350 ha. Najczęściej występującymi siedliskami są bór mieszany świeży, las mieszany świeży oraz bór świeży, gdzie dominującymi gatunkami są sosna, dąb oraz brzoza. Rzadziej występują siedliska lasu wilgotnego i mieszanego wilgotnego, olszowe, boru mieszanego wilgotnego oraz lasu świeżego. Najmniejszy udział mają siedliska olsu jesionowego, lasu mieszanego bagiennego, boru wilgotnego oraz mieszanego bagiennego. Wiek drzewostanu jest zróżnicowany – średnia wieku drzew wynosi 47 lata. Lasy Państwowe na terenie MOF poza pełnioną funkcją produkcyjną oraz społeczną pełnią również funkcje przyrodnicze, tj. chronią zasoby wód podziemnych i powierzchniowych (lasy wodochronne), położone są w granicach miasta Siedlce oraz w odległości do 10 km od jego granic administracyjnych (lasy w miastach i wokół miast). Wg danych GUS w 2021 r. z obszaru MOF pozyskano 3 504 m³ grubizny, co stanowi ok. 26% ogół pozyskanej grubizny z powiatu siedleckiego.

Tereny rolnicze oraz leśne pełniące funkcje przyrodnicze uzupełniają pojedyncze tereny zieleni, tj. zieleńce oraz cmentarze. Udział terenów zieleni w powierzchni gmin tworzących MOF jest znikomy, w przeciwieństwie do miasta Siedlce, gdzie udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni miasta wynosi 4,58% (GUS, 2021). Miasto Siedlce posiada cztery parki, których łączna powierzchnia wynosi ok. 19,6 ha, tj. Park Miejski „Aleksandria”, Stary Park, otoczenie Amfiteatru, park przy ul. Władysława Jagiełły³³.

Tabela 15 Tereny zieleni

Gmina	Parki spacerowo-wypoczynkowe (obiekty)	Zieleńce (obiekty)	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej – powierzchnia ogółem [ha]	Cmentarze (obiekty)	Cmentarze – powierzchnia ogółem [ha]
Gmina Mokobody	-	1	1	2	4,9
Gmina Kotuń	-	1	0,4	5	3
Gmina Siedlce	-	-	1,26	3	3,3
Miasto Siedlce	4	27	102,3	5	18,89
Gmina Wiśniew	-	-	-	3	3,52
Gmina Zbuczyn	-	1	0,58	4	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (2021 r.)

³³ Informacja o stanie zieleni na terenach komunalnych miasta Siedlce w roku 2020 (Wydział Gospodarki Komunalnej, Referat Ochrony Środowiska, listopad 2020 r.)

Walory przyrodnicze oraz krajobrazowe MOF Siedlce podlegają ochronie prawnej zgodnie z ustawą o ochronie przyrody. Część terenów objęta jest obszarowymi formami ochrony przyrody. W granicach MOF znajduje się 78 pomników przyrody³⁴.

Tabela 16 Obszarowe formy ochrony przyrody w granicach MOF Siedlce

Obszarowa forma ochrony przyrody	Nazwa	Powierzchnia obszaru chronionego [ha]	Powierzchnia obszaru chronionego [ha] w granicach MOF	Gmina
rezerваты przyrody	Gołobórz	65,88 ha	65,88 ha	Gmina Siedlce
	Stawy Broszkowskie	268,1293 ha	268,1293 ha	Gmina Kotuń
	Stawy Siedleckie	242,3038 ha	242,3038 ha	Gmina Siedlce
obszary chronionego krajobrazu	Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu	19 020,6 ha	678,81 ha	Gmina Wiśniew
	Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu	34 696,63 ha	19 893,13 ha	Gmina Kotuń Gmina Mokobody Miasto Siedlce Gmina Siedlce Gmina Wiśniew
	Miński Obszar Chronionego Krajobrazu	29 315,9 ha	1 811,56 ha	Gmina Kotuń
Natura 2000	Dolina Liwca PLB140002	27 431,51 ha	5 109,23 ha	Gmina Mokobody Gmina Siedlce Gmina Zbuczyn
	Lasy Łukowskie PLB060010	11 488,44 ha	4,229 ha	Gmina Wiśniew
	Dolina Kostrzynia PLB140009	14 376,13 ha	3 155,57 ha	Gmina Kotuń
	Gołobórz PLH140028	186,53 ha	186,53 ha	Gmina Siedlce Gmina Wiśniew
	Ostoja Nadliwiecka PLH140032	13 622,72 ha	3 202,66 ha	Gmina Mokobody Gmina Siedlce Miasto Siedlce
	Dzwonecznik w Kisielanach	45,72 ha	45,59 ha	Gmina Mokobody

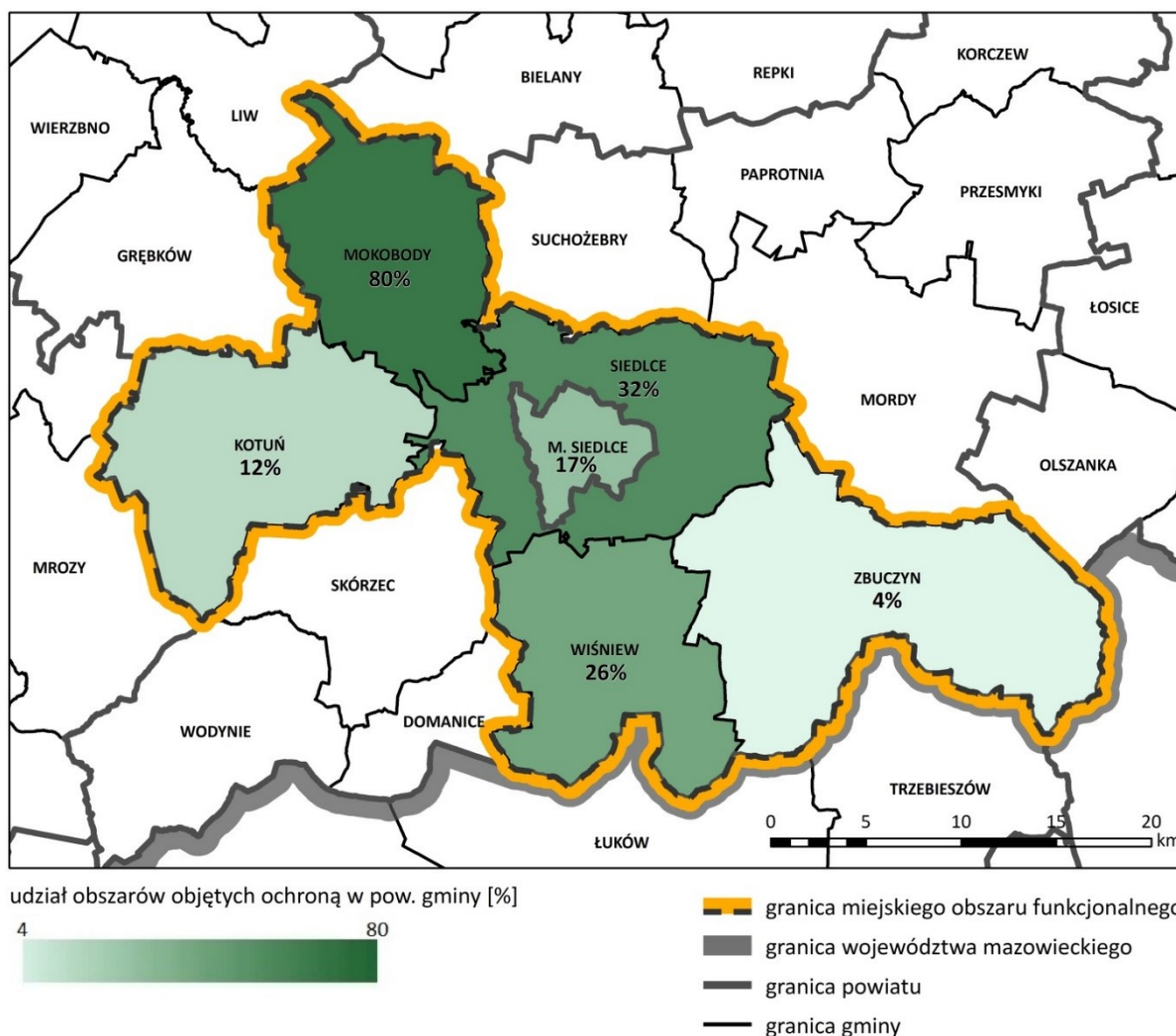
³⁴ stan na 8.02.2023 r.

Obszarowa forma ochrony przyrody	Nazwa	Powierzchnia obszaru chronionego [ha]	Powierzchnia obszaru chronionego [ha] w granicach MOF	Gmina
	PLH140026			
	Rogoźnica PLH140036	153,23 ha	0,26 ha	<i>Gmina Kotuń</i>
użytki ekologiczne	Jeziorko Żytunia	0,1 ha	0,1 ha	<i>Miasto Siedlce</i>
	Dolina Muchawki	8,5 ha	8,5 ha	<i>Miasto Siedlce</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

Udział obszarów objętych ochroną na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w granicach MOF Siedlce stanowi 26% jego powierzchni. Największym udziałem obszarów objętych ochroną odznacza się gmina Mokobody, położona w północnej części MOF Siedlce, gdzie udział obszarów prawnie chronionych stanowi 80% jej powierzchni. Znacznie mniejszy udział mają obszary chronione w gminach Siedlce oraz Wiśniew, gdzie kształtuje się na poziomie ok. 30%. W gminie Kotuń oraz mieście Siedlce udział obszarowych form ochrony przyrody w ogólnej powierzchni wynosi ok. 15%. Najniższym udziałem obszarów chronionych charakteryzują się gmina Zbuczyn, gdzie wynosi on zaledwie 4%.

Rysunek 18 Udział procentowy obszarowych form ochrony przyrody w powierzchni MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne

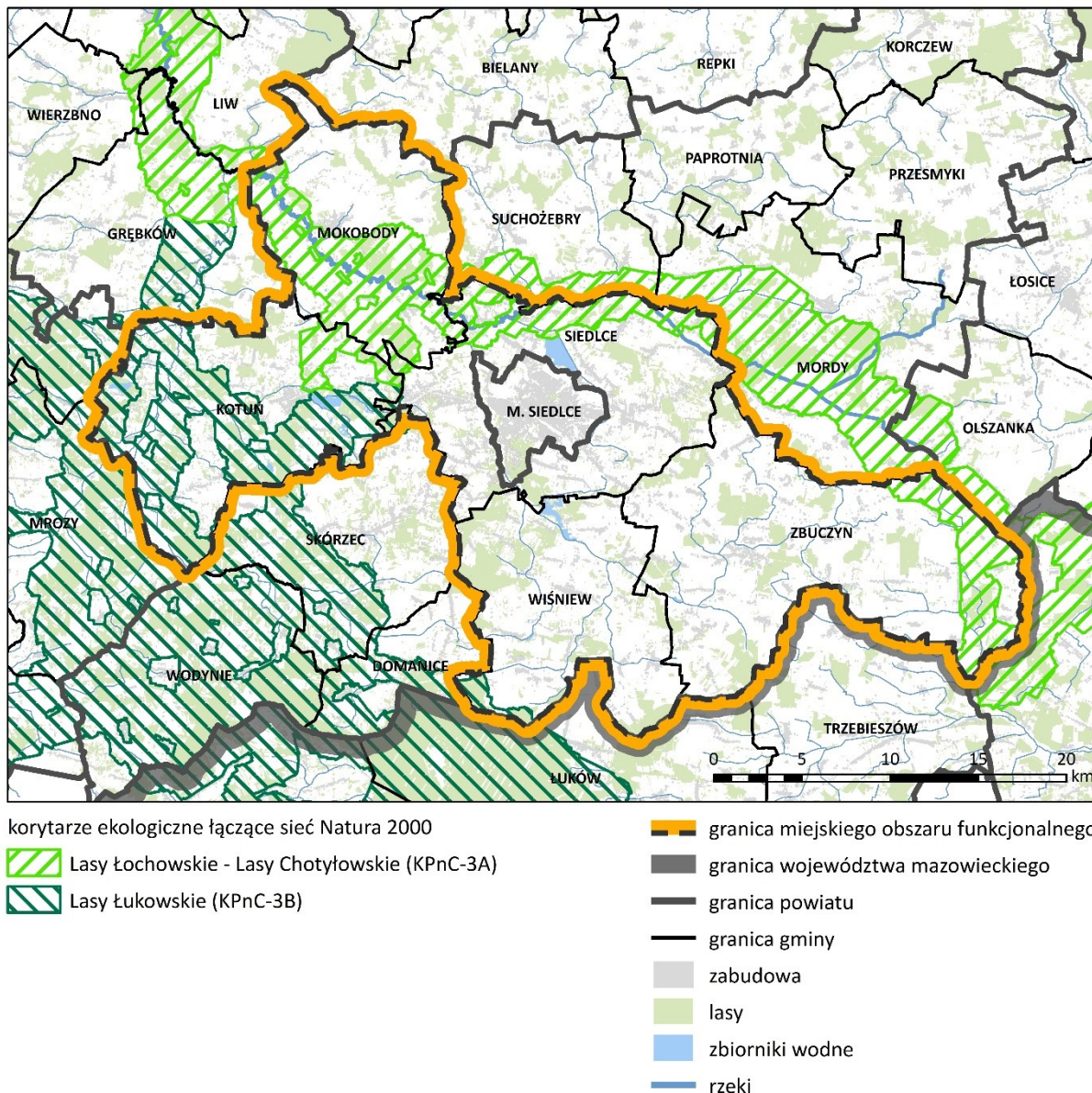
Dla zachowania walorów przyrodniczych konieczne jest zapewnienie ciągłości szlaków migracyjnych zarówno zwierząt, jak i roślin. MOF został włączony do sieci korytarzy ekologicznych wyznaczonych w ramach projektu korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce, opracowanego w 2005 r. i zaktualizowanego w 2011 r. w Zakładzie Badań Ssaków PAN na zlecenie Ministra Środowiska, pod redakcją Jędrzejewskiego. Przez obszar przebiegają korytarze ekologiczne, będące częścią korytarza Północno-Centralnego (KPnC)³⁵:

³⁵ Korytarz Północno-Centralny (KPnC) łączy Puszcę Białowieską z Parkiem Narodowym Ujście Warty.

- korytarz ekologiczny Lasy Łochowskie – Lasy Chotyłowskie (KPnC-3A), który przebiega przez północno-wschodnią część oraz wschodnie krańce obszaru;
- korytarz ekologiczny Lasy Łukowskie (KPnC-3B), który przebiega przez północno-zachodnią część oraz południowo-zachodni kraniec obszaru.

Uzupełnienie wyznaczonych na terenie MOF krajowych korytarzy ekologicznych stanowią przyrodnicze ciągi lokalne, do których zaliczyć można mniejsze cieki oraz kompleksy leśne.

Rysunek 19 Sieć połączeń ekologicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IBS PAN Białowieża

Do najcenniejszych obszarów znajdujących się w granicach MOF, ze względu na wyróżniające się naturalne ekosystemy oraz wysokie walory krajobrazowe, należy dolina rzeki Liwiec (obszary Natura 2000 Ostoja Nadliwiecka, Dolina Liwca) wraz z obszarem Natura 2000 Dzwonecznik w Kisielanach, dolina rzeki Kostrzyń (obszary Natura 2000 Dolina Kostrzynia,

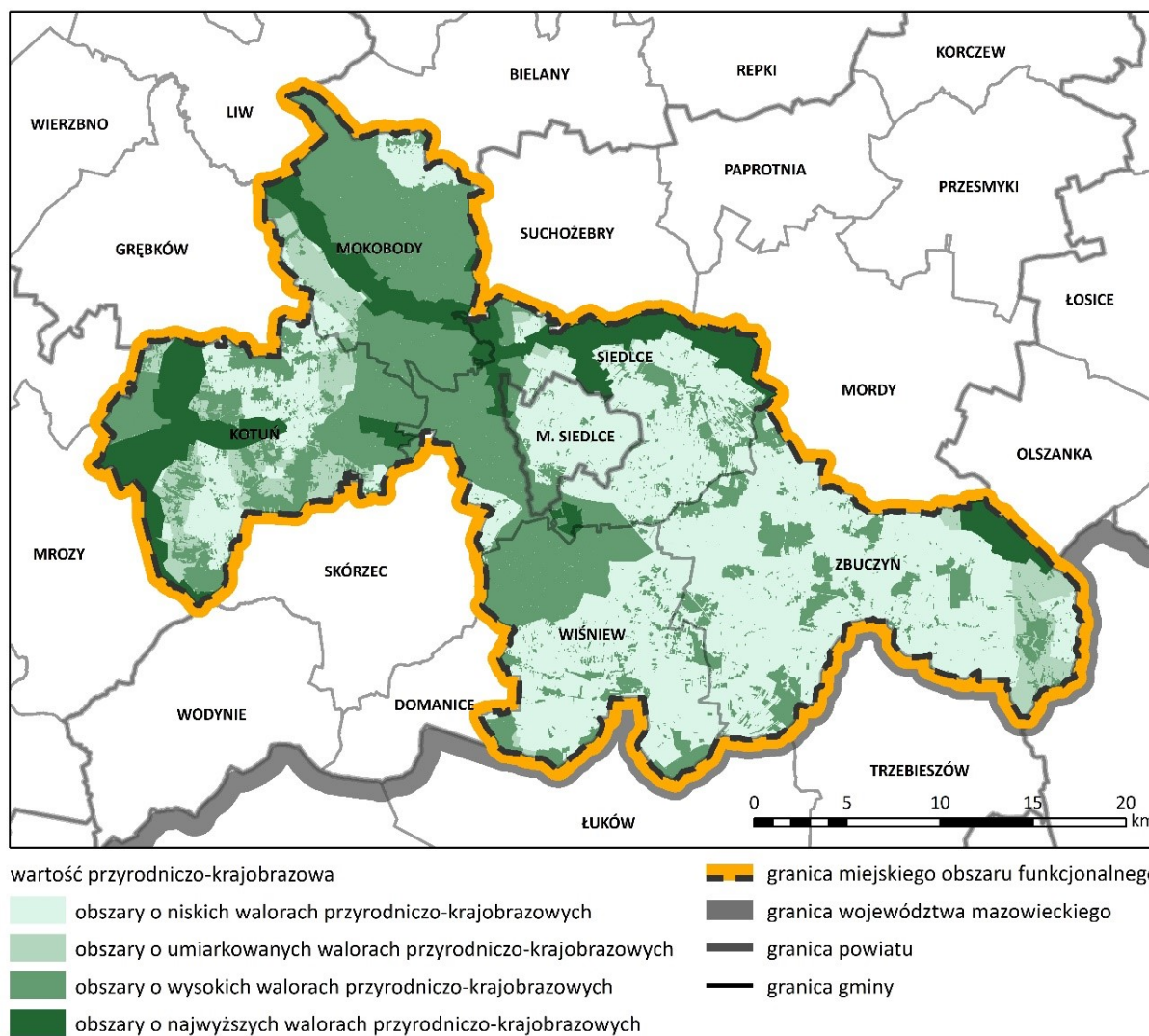
Rogoźnica), Lasy Łukowskie na skraju gminy Wiśniew (obszar Natura 2000 Lasy Łukowskie), obszar Natura 2000 oraz rezerwat przyrody Gołobórz, Stawy Broszkowskie oraz Stawy Siedleckie, a także użytki ekologiczne (Dolina Muchawki, Jeziorko Żytnia).

Wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi charakteryzują się również tereny położone w granicach obszarów chronionego krajobrazu (Łukowski OChK, Siedlecko-Węgrowski OChK, Miński OChK) oraz zieleń leśna zarówno tworząca zwarte płaty leśne jak również mniejsze, rozdrobnione kompleksy przeplatające się z terenami rolnymi oraz antropogenicznie przekształconymi.

Do obszarów cechujących się umiarkowanymi walorami zarówno pod względem przyrodniczym jak i krajobrazowym zaliczają się tereny rolnicze, po części zabudowane – zabudowa rozproszona, jednakże istotne ze względu na pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. Stanowią one tereny uzupełniające obszary o najwyższych i wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Do terenów cechujących się niskimi walorami krajobrazowymi oraz niskim zróżnicowaniem ekosystemów zaliczają się tereny antropogenicznie przekształcone z niewielkim udziałem zieleni oraz zwarte połączenie terenów rolniczych z niewielkim udziałem roślinności drzewiastej.

Rysunek 20 Ocena wartości przyrodniczo-krajobrazowych terenów MOF Siedlce

Źródło: Opracowanie własne

3.4.3 Stan środowiska naturalnego

Monitoring jakości powietrza na terenie województwa mazowieckiego prowadzony jest w ramach państwowego monitoringu środowiska przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (Departament Monitoringu Środowiska). Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy, liczba stref w województwie mazowieckim wynosi 4. Teren MOF Siedlce zaliczany jest do strefy mazowieckiej, w której ocena jakości powietrza prowadzona jest zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi jak i ochrony roślin.

W rocznej ocenie jakości powietrza wykorzystano wyniki pomiarów ze stacji manualnych i automatycznych monitorujących stan jakości powietrza. Jedna ze stacji zlokalizowana jest na terenie miasta Siedlce przy ulicy Konarskiego 11, z której wykorzystano wyniki pomiarów manualnych zanieczyszczenia B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ oraz pyłem PM₁₀, a także wyniki pomiarów automatycznych zanieczyszczenia pyłem PM_{2,5}.

Tabela 17 Parametry statystyczne zanieczyszczeń mierzonych na stacji Siedlce, ul. Konarskiego

Zanieczyszczenie	Typ pomiaru	Kompletność [%]	Średnia Sa [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]
PM10	manualny	97	26
PM2,5	automatyczny	100	20
benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM10	manualny	98	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport wojewódzki za rok 2021 (GIOŚ, 2022)

Do rocznej oceny jakości powietrza, poza pomiarami w stacjach automatycznych i manualnych, wykorzystano metody modelowania matematycznego, uwzględniające rzeźbę terenu oraz wpływ pól meteorologicznych zmiennych w czasie i przestrzeni na transport zanieczyszczeń, uzyskując tym samym szczegółowe wyniki imisji zanieczyszczeń powietrza dla całego województwa. Zgodnie z wynikami ww. modelowania, na terenie strefy mazowieckiej stwierdzono przekroczenia dwutlenku siarki, pyłów PM2,5 oraz PM10, benzo(a)pirenu i ozonu.

Tabela 18 Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych pod kątem ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin

Kryterium	Symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń										
	NO ₂ ³⁶	SO ₂	CO	PM10	PM2,5	B(a)P	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
ochrona zdrowia ludzi	A	C	A	C	A/C1	C	A	A	A	A	A/D2
ochrona roślin	A	A	- ³⁷	-	-	-	-	-	-	-	A/D2

gdzie:

klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;

klasa C – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny i poziomy docelowy;

klasa C1 – stężenia PM2,5 przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II;

klasa D2 – stężenia ozonu przekraczają poziom celu długoterminowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport wojewódzki za rok 2021 (GIOŚ, 2022)

Analiza stężeń zanieczyszczeń monitorowanych w 2021 r. wskazuje na ścisłą zależność stężeń zanieczyszczeń od warunków meteorologicznych. Chłodniejsze w porównaniu z poprzednimi latami miesiące zimowe 2021 r. spowodowały większą emisję zanieczyszczeń pochodzących

³⁶ dla roślin NO_x

³⁷ nie przeprowadzono klasyfikacji

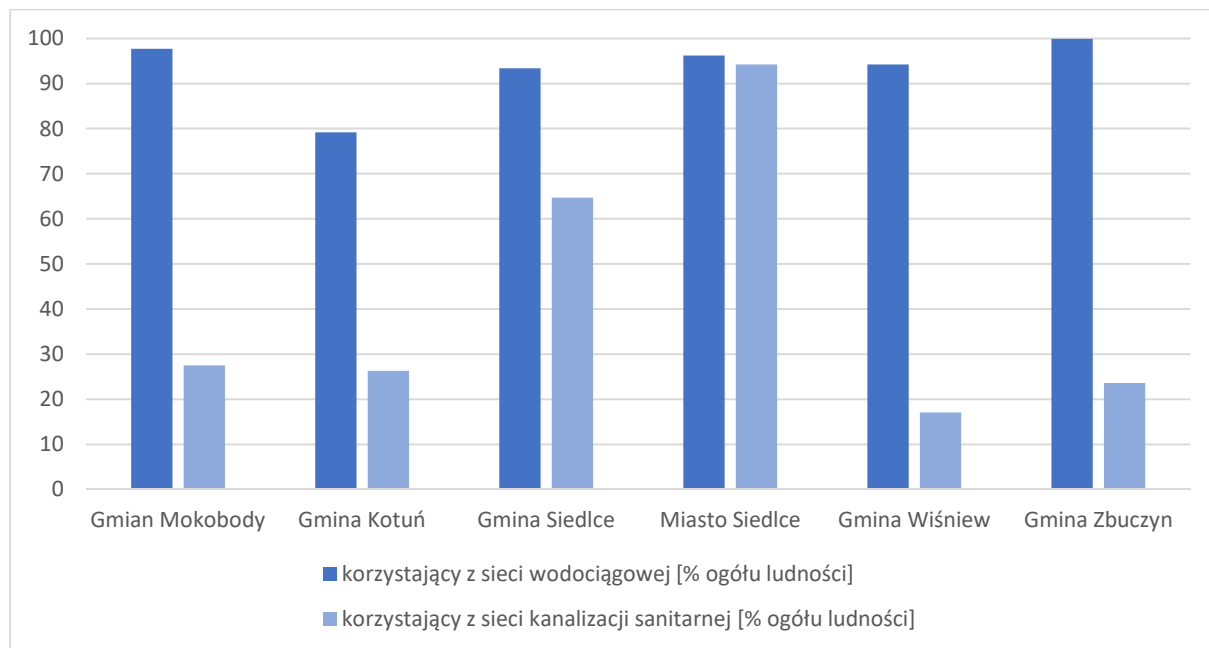
ze spalania paliw na cele grzewcze, co bezpośrednio przełożyło się na wyższe poziomy stężeń tych zanieczyszczeń w powietrzu. Istotny wpływ na stężenia zanieczyszczeń w województwie mazowieckim, w tym na terenie MOF Siedlce, ma również napływ zanieczyszczeń spoza województwa.

Stan wód powierzchniowych i podziemnych jest determinowany głównie przez działalność antropogeniczną. Na terenie MOF nie funkcjonują duże skupiska zakładów przemysłowych, które stwarzałyby zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, znajdują się jedynie pojedyncze zakłady. Zagrożenie może stanowić nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa w przypadku, gdy rozwój sieci kanalizacyjnej nie idzie w parze z rozwojem sieci wodociągowej.

Zgodnie z danymi GUS, na obszarze gmin Mokobody, Kotuń, Wiśniew oraz Zbuczyn, różnica pomiędzy ludnością korzystającą z sieci wodociągowej a ludnością korzystającą z sieci kanalizacyjnej kształtuje się na poziomie 52,9 – 77,1%. Znacznie mniejsza rozbieżność występuje na terenie gminy Siedlce, gdzie różnica wynosi 28,7%. Natomiast na terenie miasta Siedlce wynosi jedynie 2%.

Na terenach, gdzie budowa kanalizacji sanitarnej nie jest ekonomicznie uzasadniona mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych. Niewłaściwe zagospodarowanie ścieków, np. w nieszczelnych szambach, stanowi znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Na terenie MOF Siedlce znajduje się 7 761 sztuk zbiorników bezodpływowych oraz 297 oczyszczalni przydomowych (GUS, stan na 31.12.2021 r.).

Wykres 12 Korzystający z sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej w MOF Siedlce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (dostęp dnia 8.02.2023 r.)

Zgodnie z ustawą Prawo wodne badania i oceny stanu wód powierzchniowych i stanu wód podziemnych dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Monitoring wód ma na celu pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych i stanie wód podziemnych oraz o stanie wód obszarów chronionych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami oraz osiągnięcia celów środowiskowych. Wody płynące w granicach MOF Siedlce zostały podzielone na 18 jednostek – jednolite części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP). Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły JCWP zlokalizowane na terenie MOF charakteryzują się złym stanem wód, z czego 16 JCWP jest zagrożone nieosiągnięciem założonych celów środowiskowych. Jako najważniejsze przyczyny zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych, czyli dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, wymienia się presję hydromorfologiczną, a także nieproporcjonalny rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Wody podziemne MOF Siedlce należą do dwóch jednostek – jednolitych wód podziemnych. JCWPd nr 55 obejmuje znaczą część obszaru MOF, charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym i ilościowym i nie jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych. JCWPd nr 67 obejmuje skrajne tereny w południowo-wschodniej części obszaru, charakteryzuje się słabym stanem chemicznym, dobrym stanem ilościowym oraz jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych. Wpływ na słaby stan chemiczny jednostki mają zmiany chemiczne związane z niedostatecznie oczyszczonymi ściekami komunalnymi, zbyt mały stopień skanalizowania terenów wiejskich oraz nadmierne stosowanie nawozów.

3.4.4 Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami MOF Siedlce oparty jest na Zakładzie Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. (ZUO) położonym poza granicami MOF, w miejscowości Wola Suchożebrska, w gminie Suchożebry. Na ZUO składa się: instalacja do przewarzania zmieszanych odpadów komunalnych, składowisko odpadów komunalnych, sortownia, kompostownia. Ponadto na terenie ZUO funkcjonuje także Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Mieszkańcy wszystkich gmin należących do MOF Siedlce mają dostęp do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów, które znajdują się w Siedlcach, Kotuniu, Wiśniewie i Zbuczynie. Mieszkańcy gminy Mokobody korzystają z PSZOK na terenie ZUO, natomiast mieszkańcy gminy Siedlce z PSZOK w mieście Siedlce.

W 2021 r. z obszaru MOF Siedlce zebrano ogółem 39 325 ton odpadów komunalnych, z czego odpady zmieszane to 20 801 t, natomiast odpady selektywnie zebrane – 18 524 t. Odpady zebrane selektywnie w stosunku do ogółu odpadów stanowią 47,1%. Najwyższy udział procentowy odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów występuje w gminie Mokobody i wynosi 66,6%, najniższy natomiast w mieście Siedlce – 43,0%.

Tabela 19 Odpady komunalne

Gmina/Obszar	Odpady zebrane w ciągu roku [t]	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]	Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [t]	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]
<i>m. Siedlce</i>	28 206,93	16 068,95	12 137,98	43,0
<i>Kotuń</i>	1 809,57	809,52	1 000,05	55,3
<i>Mokobody</i>	672,53	224,45	448,08	66,6
<i>Siedlce</i>	6 065,87	2 497,00	3 568,87	58,8
<i>Wiśniew</i>	887,58	370,70	516,88	58,2
<i>Zbuczyn</i>	1 682,51	830,58	851,93	50,6
<i>MOF Siedlce</i>	39 324,99	20 801,20	18 523,79	47,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

3.4.5 Transport

3.4.5.1 Sieć drogowa

Podstawowymi elementami kształtującymi powiązania drogowe w zakresie wewnętrznym i zewnętrznym MOF Siedlce są drogi krajowe nr 2 i 63 oraz drogi wojewódzkie 696, 698 i 803. W granicach MOF tworzą one układ promienisty, zbiegający się w Siedlcach. Uzupełnieniem podstawowego układu drogowego są drogi powiatowe i gminne – równomiernie zlokalizowane w granicach całego obszaru.

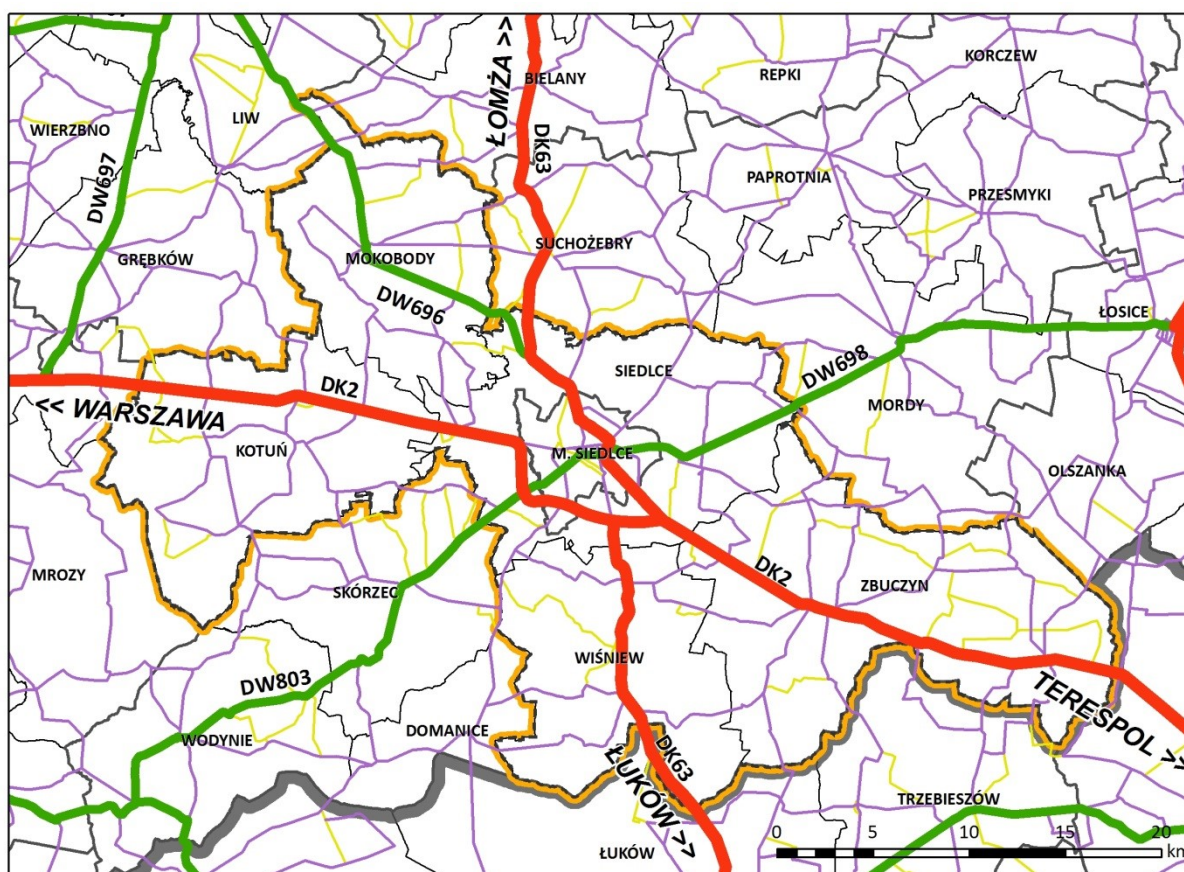
Atutem obszaru jest jego położenie w rejonie przecięcia dróg krajowych. Ponadto droga krajowa nr 2 (wraz z projektowaną autostradą A2) stanowi część bazową Transeuropejskiego Korytarza Transportowego (TEN-T) Morze Północne – Bałtyk oraz fragment trasy europejskiej E30 łączącej Holandię, Niemcy, Polskę z Białorusią i Rosją.

Tabela 20 Wykaz dróg krajowych i wojewódzkich

Nr	Przebieg
DK2	Świecko /granica państwa/ – Poznań – Konin – Łódź – Warszawa – Siedlce – Terespol /granica państwa/
DK63	/granica państwa/ – Giżycko – Łomża – Zambrów – Sokołów Podlaski – Siedlce – Łuków – Radzyń Podlaski – Sławatycze /granica państwa/
DW696	Węgrów – Mokobody – Chodów
DW698	Siedlce – Mordy – Łosice – Janów Podlaski – Terespol
DW803	Siedlce – Skórzec – Wodynie – Stoczek Łukowski

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 21 Układ drogowy

kategorie dróg

drogi krajowe

drogi wojewódzkie

drogi powiatowe

wybrane drogi gminne

granica miejskiego obszaru funkcjonalnego

granica województwa mazowieckiego

granica powiatu

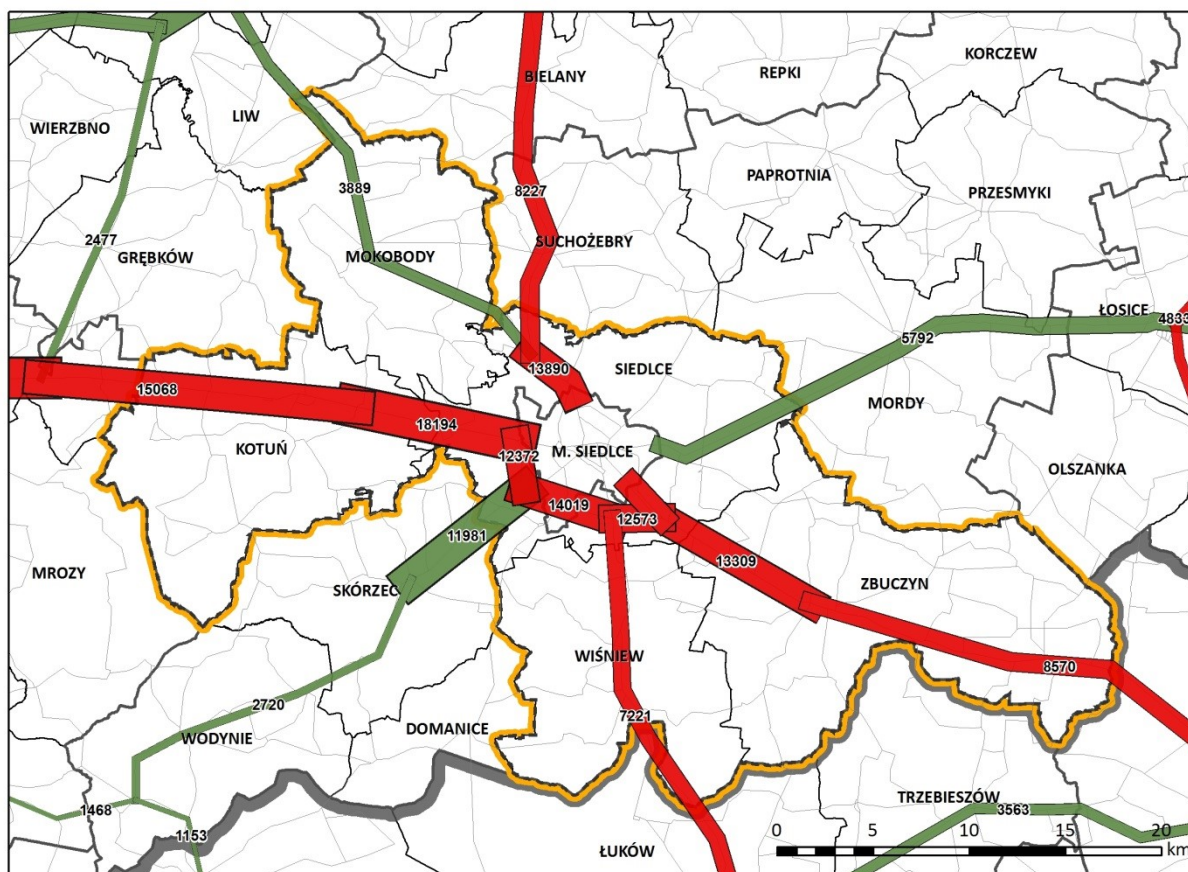
granica gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOO, BDOT

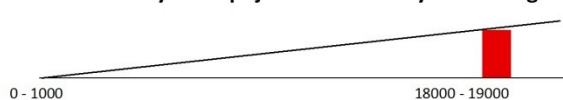
Pomiary natężenia ruchu prowadzone są co 5 lat przez Główną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w ramach Generalnego Pomiaru Ruchu (GPR). Badania nie są prowadzone na terenach miast na prawach powiatu – nie obejmują miasta Siedlce.

Na sieci drogowej w ostatnich latach obserwuje się ciągły wzrost ruchu. Najbardziej obciążonym odcinkiem jest droga krajowa nr 2 – zachodni wyjazd z Siedlec, w kierunku Warszawy – gdzie średnio dobowo liczba pojazdów wynosi 18 194. W strukturze ruchu kołowego uwidaczniają się również wahadłowe dojazdy do Siedlec z okolicznych miejscowości, które maleją na odcinkach bardziej odległych od miasta. Najbardziej ruchliwym odcinkiem na drogach wojewódzkich jest droga wojewódzka na odcinku między Siedlcami a Skórcem, po której porusza się dziennie 11 981 pojazdów.

Rysunek 22 Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w 2020/2021 r.

średniodobowy ruch pojazdów silnikowych na drogach

■ drogi krajowe
■ drogi wojewódzkie

— układ drogowy
— granica miejskiego obszaru funkcjonalnego
— granica województwa mazowieckiego
— granica powiatu
— granica gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

Tabela 21 Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu

Droga	Odcinek	2005	2010	2015	2020/2021
DK2	Kałużyn – Broszków	10923	11216	12616	15068
	Broszków – Siedlce	11832	13897	15109	18194
	Siedlce /Obwodnica 1/	6853	8938	11794	12372
	Siedlce /Obwodnica 2/	6467	8202	11798	14019
	Siedlce /Obwodnica 3/	5464	7267	10804	12573
	Siedlce – Międzyrzec Podlaski	5299	6216	6857	–
	Siedlce – Zbuczyn	–	–	–	13309
	Zbuczyn – Międzyrzec Podlaski	–	–	–	8570
DK63	Sokołów Podlaski – Chodów	4478	5623	6813	8227
	Chodów – Siedlce	8197	10506	11645	13890
	Siedlce – Białki	6783	9053	11436	11981
	Białki – Wiśniew	6066	7000	7746	7221
	Wiśniew – Łuków	4403	5658	7157	
DW696	Węgrów – Chodów	3004	2833	3436	3889
DW698	Siedlce – Mordy – Łosice	3805	5993	6181	5792
DW803	Siedlce – Skórzec	4417	7442	7902	11981

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

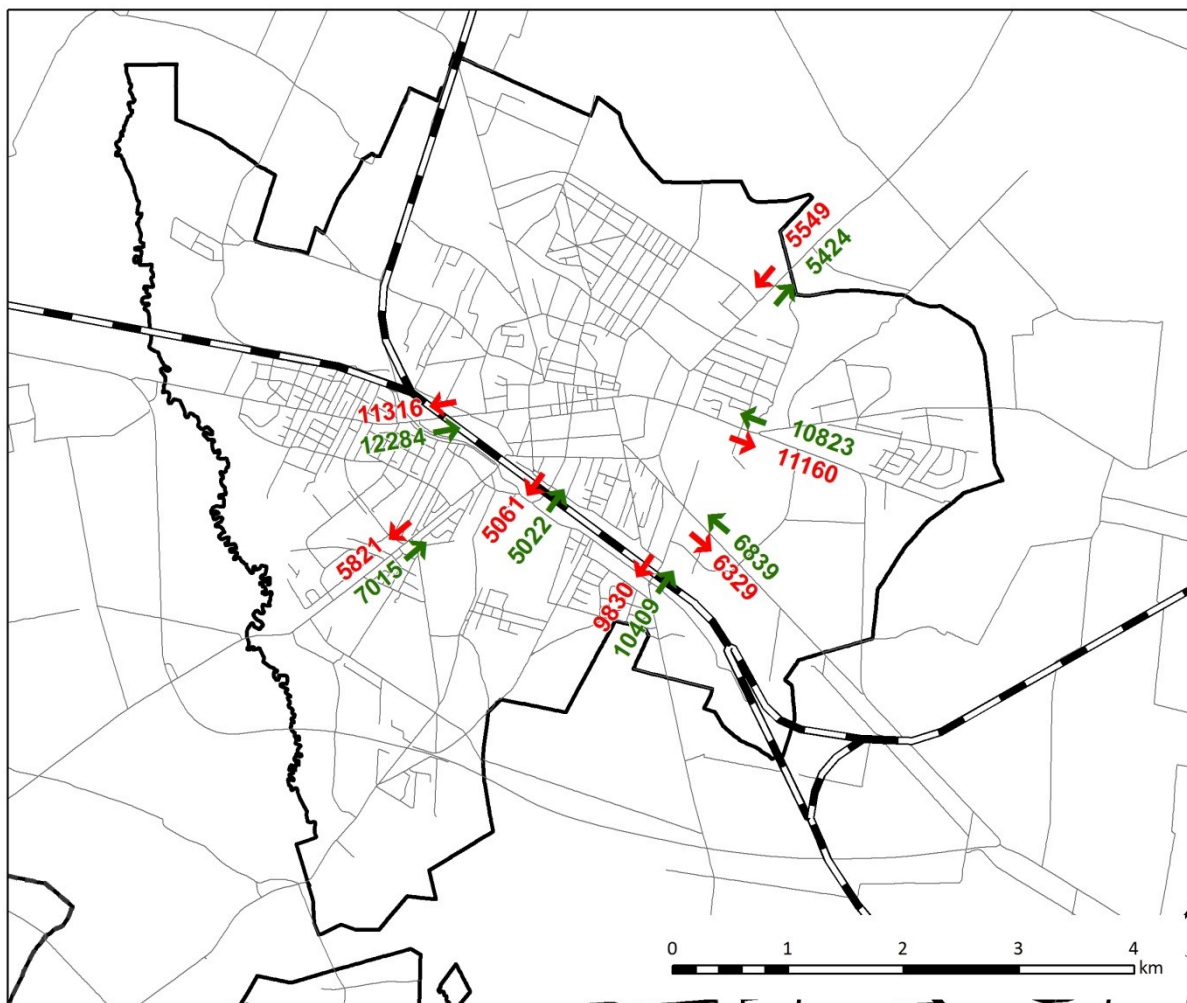
Miasto Siedlce przeprowadziło badania natężenia ruchu drogowego w dniach 28-29.09.2021 r. Obejmowało ono 7 punktów. Największy ruch obserwowany jest na ul. Warszawskiej, na wiadukcie nad linią kolejową – średnio dziennie porusza się w tym miejscu 23600 pojazdów. Równie duże natężenie odnotowano na ul. Starowiejskiej (pomiędzy ul. Janowską i bpa. Mazura) 21983 pojazdów. Ulice te stanowią główne arterie miasta, prowadzące ruch w kierunku zachodnim i wschodnim.

Tabela 22 Wyniki pomiarów natężenia ruchu drogowego na terenie miasta Siedlce w 2021 r.

Punkt pomiarowy	Kierunek 1			Kierunek 2			Suma
	Dzień 1	Dzień 2	Średnia	Dzień 1	Dzień 2	Średnia	
Ul. Garwolińska pomiędzy Monte Casina i Artyleryjską	6946	7084	7015	5767	5875	5821	12836
Wiadukt nad torami PKP w ciągu ul. Warszawskiej	12337	12231	12284	11363	11269	11316	23600
Tunel pod torami PKP – ul. Rtm. Pileckiego	4923	5199	5061	5036	5008	5022	10083
Wiadukt kolejowy w ciągu ul. Łukowskiej	10506	10311	10409	10080	9580	9830	20239
Ul. Brzeska pomiędzy ul. Buczyńskiej i Budowlaną	6936	6742	6839	6399	6258	6329	13168
Ul. Kazimierzowska na wjeździe do miasta	5591	5256	5424	5595	5503	5549	10973
Ul. Starowiejska pomiędzy Janowską i Mazura	11337	10983	11160	11066	10579	10823	21983

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Opracowania wyników pomiarów natężenia ruchu drogowego na punktach przekroju drogi na terenie miasta Siedlce w 2021 r., EWIROAD Anna Skotincka

Rysunek 23 Wyniki pomiarów natężenia ruchu drogowego na terenie miasta Siedlce w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Opracowania wyników pomiarów natężenia ruchu drogowego na punktach przekroju drogi na terenie miasta Siedlce w 2021 r., EWIROAD Anna Skotincka

Obserwuje się również wzrost liczby zarejestrowanych pojazdów. W 2011 r. na terenie miasta Siedlce było zarejestrowanych 42 079 pojazdów (w tym 31 708 samochodów osobowych)

a na terenie powiatu siedleckiego 60 167 pojazdów, z czego 38 459 stanowiły samochody osobowe. Do roku 2021 liczba zarejestrowanych pojazdów wzrosła o 49,5% na terenie miasta Siedlce (do 62 930 pojazdów, z czego 47 166 to samochody osobowe) oraz o 39,5% na terenie całego powiatu siedleckiego – liczba pojazdów wzrosła do 83 961, z czego 54 996 to pojazdy osobowe³⁸.

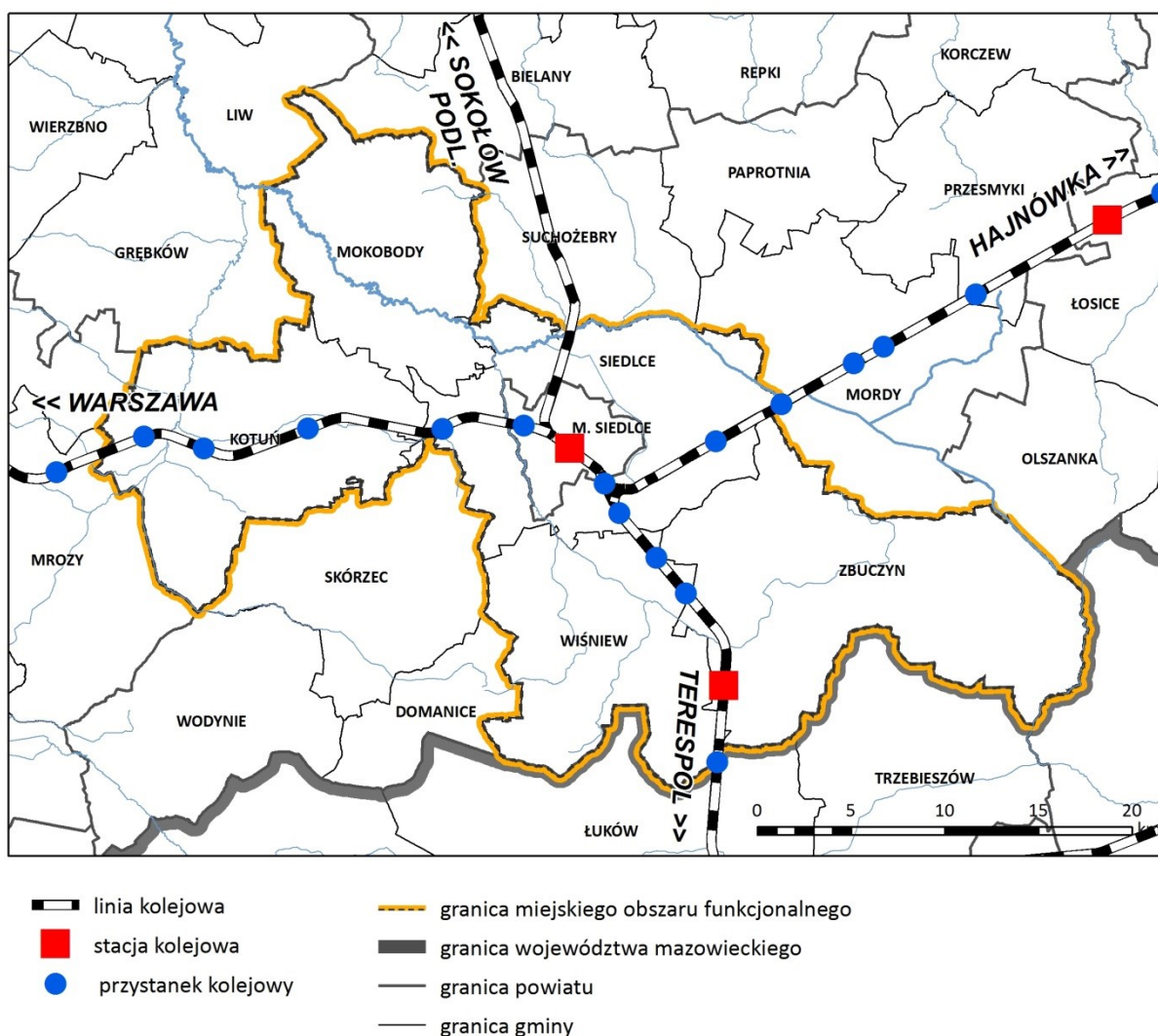
³⁸ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

3.4.5.2 Sieć kolejowa

Układ sieci kolejowej w MOF Siedlce składa się z czterech czynnych linii kolejowych – nr 2, 31, 55 oraz 520. Stacją węzłową jest stacja Siedlce. Linia kolejowa nr 520 jest linią łącznikową pomiędzy liniami 31 a 2, na linii kolejowej nr 55 odbywa się wyłączenie ruch towarowy.

Linia nr 2 została objęta europejską umową o głównych międzynarodowych liniach kolejowych (AGC) i umową o ważnych międzynarodowych liniach transportu kombinowanego (AGTC). Jest to również część Transeuropejskiego Korytarza Transportowego (TEN-T) Morze Północne – Bałtyk.

Rysunek 24 Układ linii kolejowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOO, BDOT

Na terenie MOF znajdują się dwie stacje kolejowe (Siedlce, Dziewule) oraz dziesięć przystanków kolejowych (gmina Kotuń: Sosnowe, Koszewnica, Kotuń; gmina Siedlce: Sabinka, Białki Siedleckie, Stok Lacki; miasto Siedlce: Siedlce Zachodnie, Siedlce Wschodnie; gmina Wiśniew: Kosiorki, Borki-Kosy). Połączenia osobowe wykonują Koleje Mazowieckie oraz Polregio w relacjach m.in. do: Warszawy, Łukowa, Terespolu, Białegostoku, Czeremchy,

Hajnówki, Radomia, Skierniewic, Góry Kalwarii. Ponadto stacja Siedlce oraz przystanek Siedlce Zachodnie obsługiwane są przez spółkę PKP Intercity oferującą połączenia dalekobieżne

m.in. do Warszawy, Terespolu, Lublina, Gdańska, Katowic i Budapesztu³⁹.

Tabela 23 Wykaz linii kolejowych

Nr	Relacja	Kategoria / znaczenie	Liczba torów	Elektryfikacja	Ruch	Prędkość pociągów pasażerskich
2	Warszawa Zachodnia – Terespol	magistralna, państwowe	2	tak	pasażerski, towarowy	120 – 160 km/h
31	Siedlce – Siemianówka	pierwszorzędna, państwowe	1/2	częściowo	pasażerski, towarowy	80 – 120 km/h
55	Sokołów Podlaski – Siedlce	pierwszorzędna, pozostałe	1	nie	towarowy	60 km/h
520	Doły R2 – Doły R12	pierwszorzędna, państwowe	1	tak	pasażerski, towarowy	40 km/h

Źródło: opracowanie własne na podstawie regulaminu sieci 2022/2023 PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. i wykazu linii Id-12 (D-29)

Największe potoki ruchu pasażerskiego obserwowane są na stacji Siedlce, z której średnio dziennie korzysta 6100 osób. Jest to 37. pod względem wymiany pasażerskiej dworzec w Polsce. Pod względem wykorzystania kolejnymi przystankami są Siedlce Wschodnie (średnio 4 300 osób dziennie), Kotuń (1 500), Dziewule, Koszewnica, Siedlce Zachodnie, Sosnowe (do 500 osób). Najmniejszym ruchem pasażerskim wykazuje się przystanek Stok Lacki (od 0 do 9 osób dziennie)⁴⁰.

3.4.5.3 Transport autobusowy

Organizatorem lokalnego transportu zbiorowego jest Miasto Siedlce, które prowadzi działalność przez jednoosobową spółkę Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Siedlcach sp. z o.o. (MPK Siedlce). Komunikacja publiczna prowadzona jest na terenie miasta Siedlce oraz na terenie gmin ościennych na mocy porozumień między gminnych.

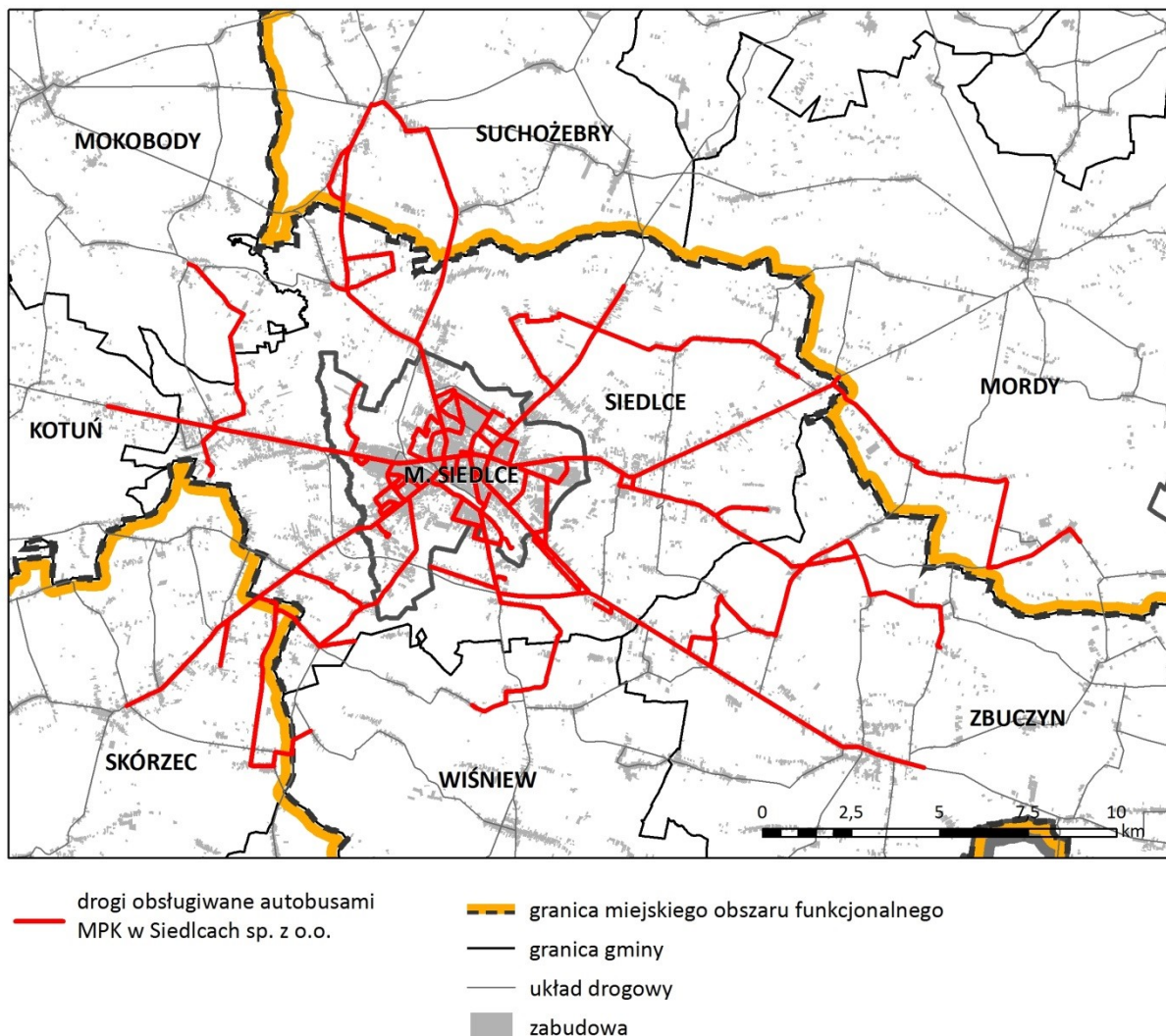
Miasto Siedlce zawarło porozumienie ze wszystkimi gminami MOF Siedlce (Kotuń, Mokobody, Siedlce, Wiśniew i Zbuczyn), a także z gminami Mordy, Skórzec i Suchożebry.

³⁹ PKP Polskie Linie Kolejowe Roczny rozkład jazdy 2023

⁴⁰ Urząd Transportu Kolejowego – wymiana pasażerska, dane o stacjach 2021

Jednakże poza gminą Siedlce komunikacja publiczna obsługuje niewielkie obszary terenów wiejskich. Miejskie autobusy docierają jedynie do miejscowości gminnych Zbuczyn, Skórzec i Suchożebry.

Rysunek 25 Linie MPK w Siedlcach Sp. z o.o.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MPK Siedlce sp. z o.o.

MPK Siedlce świadczy przewozy na 37 liniach (14 liniach miejskich oraz 23 liniach podmiejskich), uruchamia również linie specjalne w okresie Święta Wszystkich Świętych. Taryfa biletowa podzielona jest na 3 strefy, przy czym strefa 1. obejmuje miasto Siedlce w granicach administracyjnych.

Częstotliwość kursowania poszczególnych linii jest bardzo zróżnicowana. Podstawę komunikacji na terenie miasta stanowią jednokierunkowe linie 3 i 4, które kursują w dni powszednie co 20 minut. Znaczna część linii świadczy usługi jedynie poprzez pojedyncze kursy jako dowozowe i powrotne do szkół, bądź zakładów pracy.

Większość linii na swojej trasie przejeżdża przez centrum Siedlec, duża część linii rozpoczyna tam swój kurs w centrum Siedlec (przystanek Dworzec PKP, plac S. Zdanowskiego). Ponadto

przy ul. rtm. Pileckiego (po południowej stronie stacji PKP Siedlce) funkcjonuje przystanek „Centrum Przesiadkowe”. Zastąpił on dotychczasowy dworzec PKS i integruje transport kolejowy, autobusy MPK oraz kursy innych przewoźników autobusowych.

Poza MPK Siedlce na terenie MOF Siedlce swoje usługi świadczy PKS Siedlce, PKS Garwolin, PKS Sokołów oraz przewoźnicy prywatni m.in.: Omega-BUS, JareS, LiderTrans, Jurbatom, Plus, Gemini.

3.4.5.4 Infrastruktura rowerowa

Na terenie MOF Siedlce infrastruktura rowerowa (drogi dla rowerów, pasy rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe) ma łączną długość 61,8 km⁴¹.

Układ infrastruktury nie tworzy spójnego systemu – poszczególne elementy sieci w wielu przypadkach nie łączą się ze sobą, brak jest zastosowania jednolitych standardów dla infrastruktury i oznakowania.

Rower może być skutecznym środkiem codziennego transportu – szczególnie na terenie miasta Siedlce, które charakteryzuje się małą powierzchnią i zwartą strukturą przestrzenną, a także pomiędzy poszczególnymi miejscowościami na terenie gmin wiejskich.

Tabela 24 Długość sieci rowerowej

Rok	Kotuń	Mokobody	Siedlce	M. Siedlce	Wiśniew	Zbuczyn	Suma
2017	0	0,6	2,9	36,4	2,4	0	42,3
2018	2,8	0,6	8,8	37,8	2,4	0	52,4
2019	2,8	0,6	8,8	37,8	2,4	0	52,4
2020	2,8	0,6	8,8	42,4	2,4	0,7	57,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

3.4.6 Infrastruktura

3.4.6.1 Gospodarka wodna

Woda zasilająca sieć wodociągową zlokalizowaną na terenie MOF Siedlce pobierana jest z 13 ujęć wód podziemnych wraz ze stacjami uzdatniania wody.

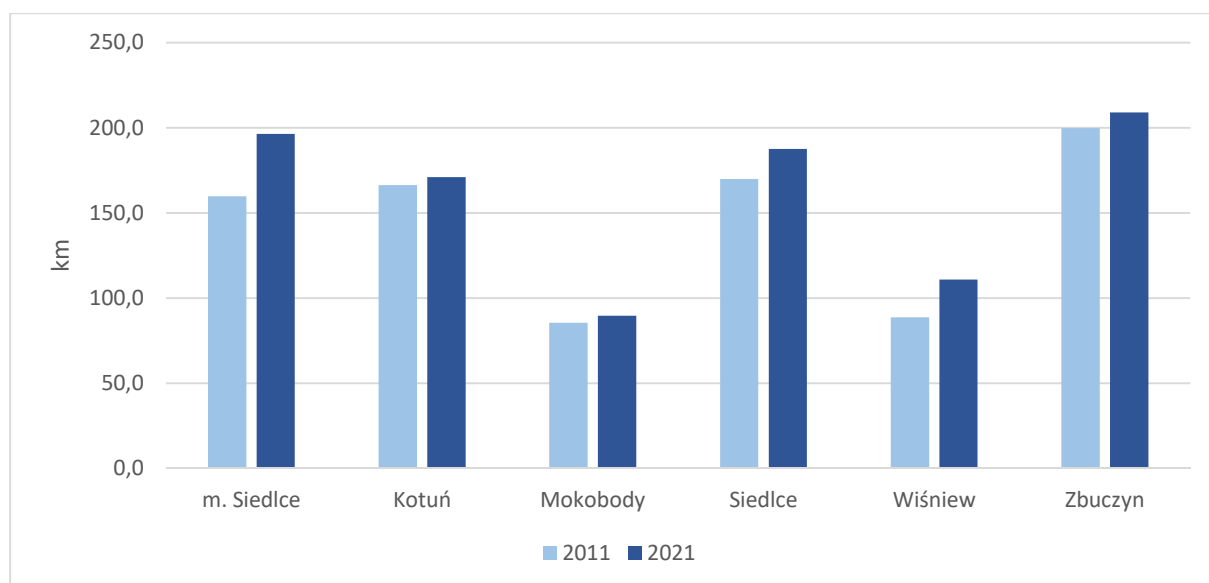
Na terenie MOF Siedlce obowiązuje strefa ochronna ujęcia wód podziemnych Sekuła I w Siedlcach, ustanowiona Rozporządzeniem nr 6/2016 Dyrektora Regionalnego Zarządu

⁴¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, dane za 2021 r.

Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2016 r. Dla ww. ujęcia ustanowiona została strefa ochronna w skład, której wchodzi teren ochrony pośredniej oraz teren ochrony bezpośredniej, w granicach których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

System wodociągowy MOF Siedlce tworzy sieć przewodów o łącznej długości 964,6 km. Od 2011 r. długość sieci wodociągowej wzrosła o 94,6 km⁴².

Wykres 13 Długość sieci wodociągowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

Największy wzrost długości infrastruktury wodociągowej zaobserwowano w gminie Wiśniew oraz mieście Siedlce.

Tabela 25 Charakterystyka sieci wodociągowej

Gmina/obszar	Liczba osób korzystających z sieci	Długość sieci wodociągowej [km]	Korzystający z wodociągu w % ogółu ludności
<i>m. Siedlce</i>	74 434	196,4	96,2
<i>Kotuń</i>	6 707	171,1	79,2
<i>Mokobody</i>	4 792	89,6	97,7
<i>Siedlce</i>	17 576	187,6	93,4
<i>Wiśniew</i>	5 424	110,9	94,2

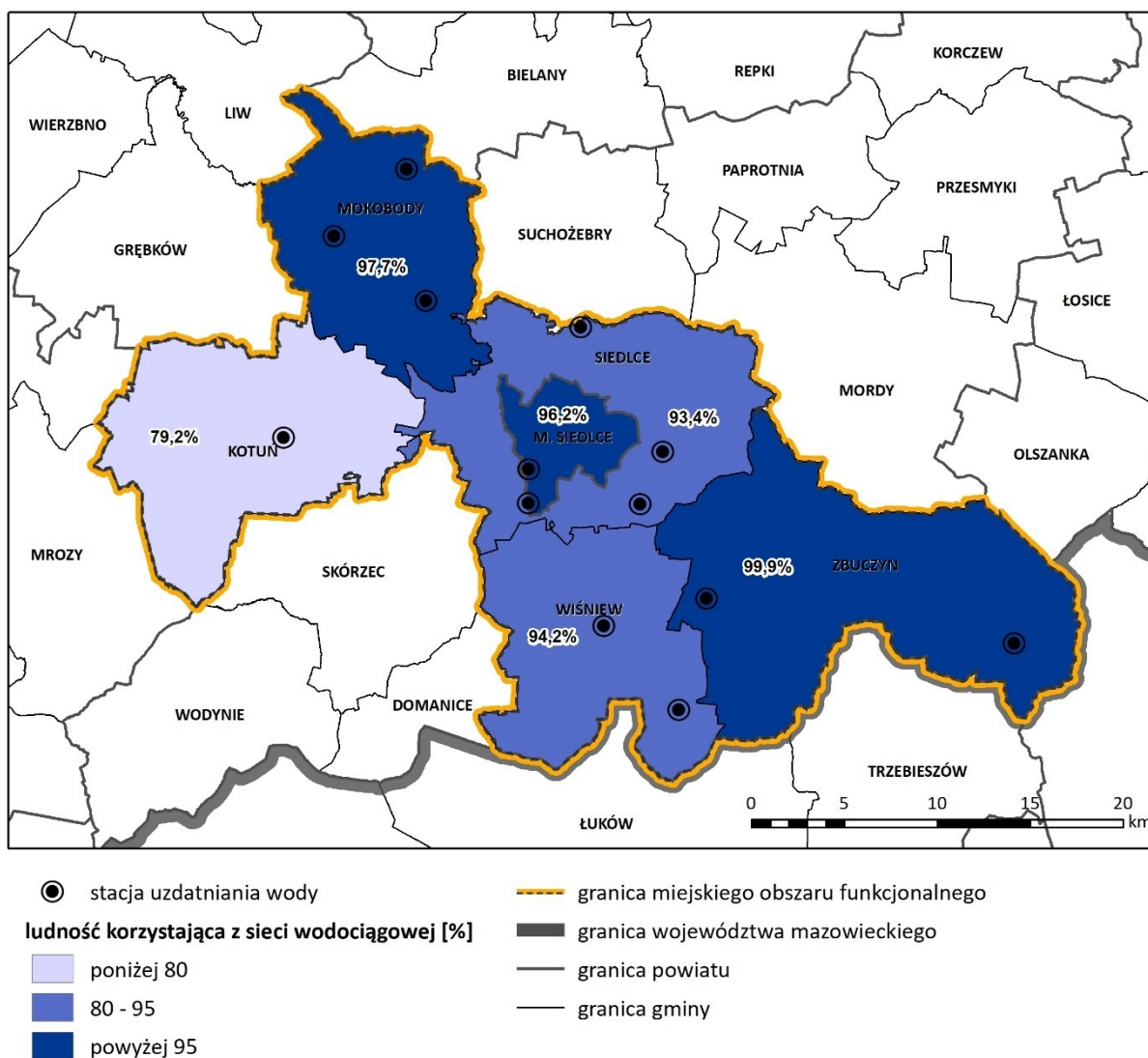
⁴² Dane BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

<i>Zbuczyn</i>	10 008	209,0	99,9
<i>MOF Siedlce</i>	118 941	964,6	96,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

Analiza powyższych danych wskazuje, że poziom zwodociągowania MOF wynosi 96,0%. Ogółem z sieci wodociągowej korzysta 118 941 osób zamieszkujących MOF Siedlce. Najslabiej rozwiniętą sieć wodociągową ma gmina Kotuń, natomiast najlepiej – gmina Zbuczyn, gdzie 99,9% mieszkańców objętych jest systemem zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Należy także zauważyć, że w pozostałe gminy należące do MOF Siedlce charakteryzują się wysokim odsetkiem osób korzystających z wodociągu, który wynosi ponad 90%.

Rysunek 26 Dostęp do sieci wodociągowej oraz lokalizacja stacji uzdatniania wody

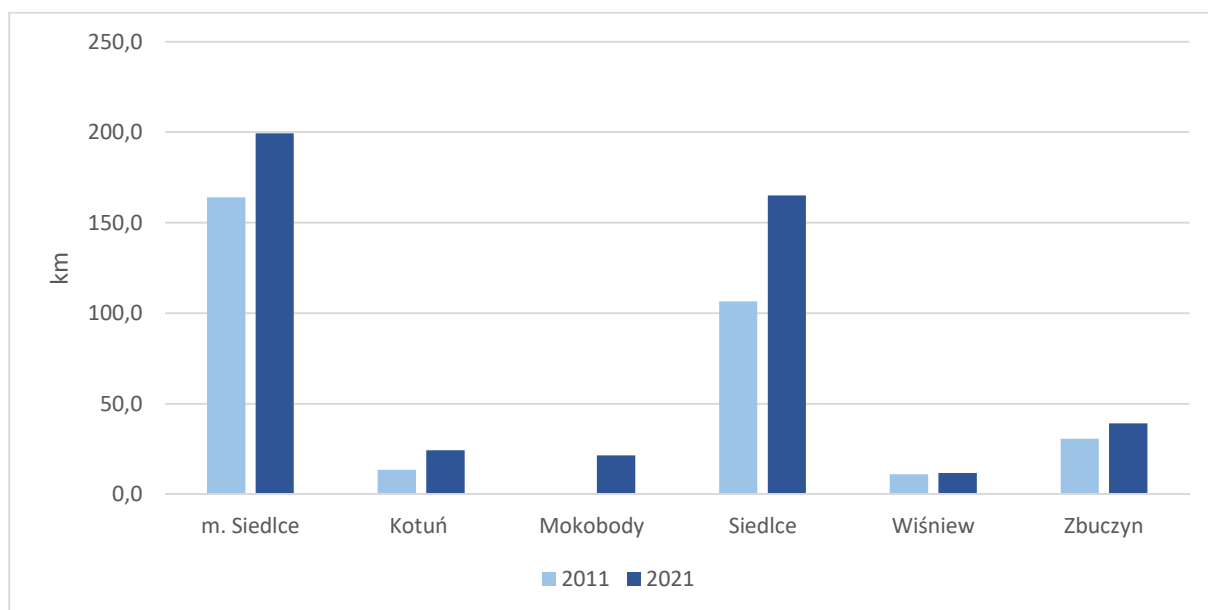

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

3.4.6.2 Gospodarka ściekowa

System zbiorowego odprowadzenia ścieków na terenie MOF Siedlce tworzy sieć przewodów o łącznej długości 461,2 km, w tym w granicach miasta – 199,3 km, natomiast na obszarze wiejskim – 261,9 km. Od 2011 r. długość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 135,1 km, związane jest to z przeprowadzonymi inwestycjami w zakresie rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej. W ciągu 10 lat o ponad 60% wzrosła długość czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich. Największy wzrost długości miał miejsce w gminie Mokobody, w której w 2011 r. nie było sieci kanalizacyjnej, a po 10 latach jej długość wynosi 21,5 km⁴³.

⁴³ Dane BDL GUS – dostęp dnia 24.02.2023 r.

Wykres 14 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

Tabela 26 Charakterystyka sieci kanalizacyjnej

Gmina/obszar	Liczba osób korzystających z sieci	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności
<i>m. Siedlce</i>	72 902	199,3	94,2
<i>Kotuń</i>	2 227	24,4	26,3
<i>Mokobody</i>	1 348	21,5	27,5
<i>Siedlce</i>	12 172	165,0	64,7
<i>Wiśniew</i>	985	11,8	17,1
<i>Zbuczyn</i>	2 362	39,2	23,6
<i>MOF Siedlce</i>	91 996	461,2	74,3

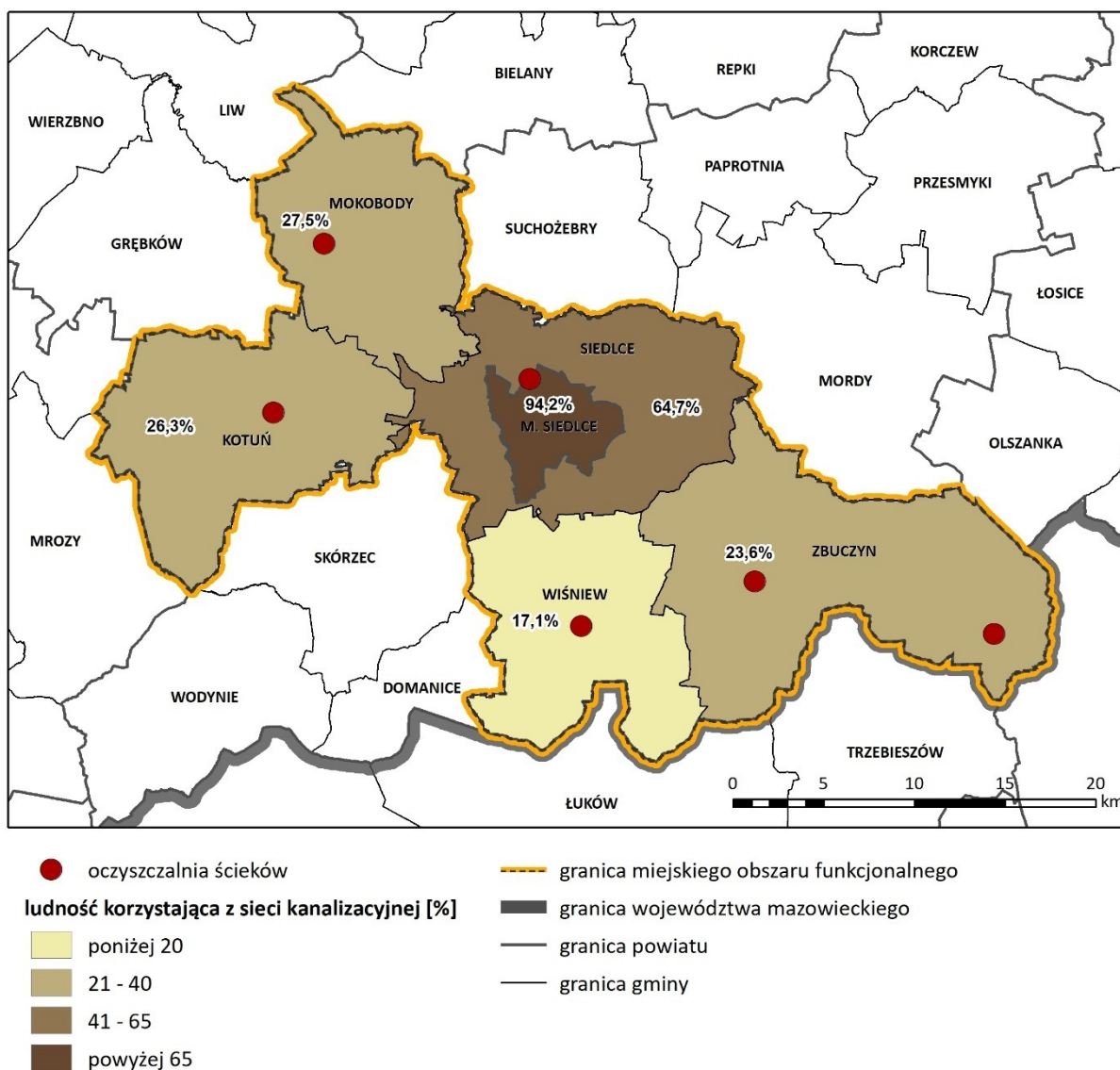
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

Z sieci kanalizacyjnej w MOF Siedlce korzysta 91 996 osób, co stanowi 74,3% ogółu mieszkańców. W dalszym ciągu występuje duża dysproporcja w rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej. Na obszarze miasta dostęp do zbiorowego odprowadzenia ścieków ma 94,2%

mieszkańców, natomiast na obszarach wiejskich zaledwie 39,8% mieszkańców korzysta z kanalizacji⁴⁴.

Na terenie MOF Siedlce funkcjonuje 6 oczyszczalni ścieków, z czego 5 z nich to oczyszczalnie biologiczne. Jedyną oczyszczalnią z podwyższonym usuwaniem biogenów jest oczyszczalnia ścieków w mieście Siedlce, której średnia przepustowość to 24 000 m³/d, a projektowana wydajność to 175 000 RLM.

Rysunek 27 Dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz lokalizacja oczyszczalni ścieków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

⁴⁴ Dane BDL GUS – dostęp dnia 24.02.2023 r.

W granicach MOF Siedlce zostały ustanowione cztery aglomeracje ściekowe.

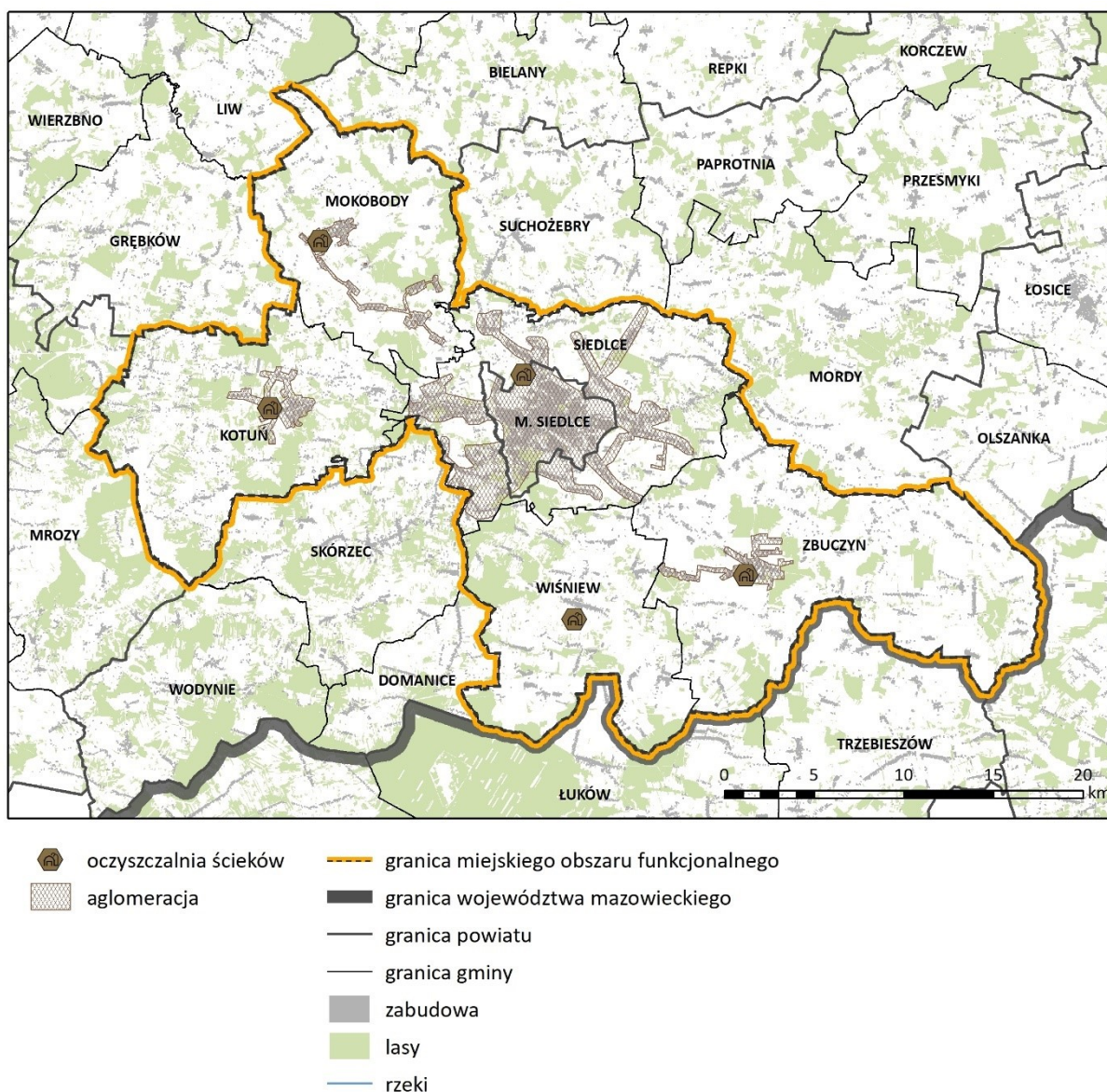
Tabela 27 Aglomeracje ściekowe

Nazwa aglomeracji	Akt prawny ustanawiający aglomerację	Gminy (miejscowości) w aglomeracji	Oczyszczalnia ścieków (lokalizacja, przepustowość, wydajność)	RLM aglomeracji
<i>Kotuń</i>	Uchwała Nr XXX.201.2021 Rady Gminy Kotuń z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Kotuń	gm. Kotuń (Kotuń, Wilczonek, Polaki, Józefin)	Kotuń 480 m ³ /d 3200 RLM	4045 RLM
<i>Mokobody</i>	Uchwała Nr XXXIII.255.2022 Rady Gminy Mokobody z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Mokobody	gm. Mokobody (Mokobody, Kapuściaki, Zaliwie-Piegawki, Zaliwie-Szpinki, Kisielany-Kuce, Kisielany-Żmichy, Niwiski, Wyłazy, Ziomaki, Żuków)	Mokobody 250 m ³ /d 2625 RLM	3745 RLM
<i>Siedlce</i>	Uchwała Nr XXX/329/2020 Rady Miasta Siedlce z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Siedlce	Siedlce, gm. Siedlce (Białki, Chodów, Golice, Grabianów, Grubale, Nowe Iganie, Nowe Opole, Pustki, Rakowiec, Stare Iganie, Stare Opole, Stok Lacki, Stok Lacki-Folwark, Strzała, Topórek, Ujrzanów, Wołyńce, Wołyńce-Kolonia, Żabokliki, Żabokliki-Kolonia i Żelków Kolonia)	Siedlce 24 000 m ³ /d 175 000	171 000 RLM
<i>Zbuczyn</i>	Uchwała Nr XXXIII/263/2020 Rady Gminy Zbuczyn z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Zbuczyn	gm. Zbuczyn (Zbuczyn, Jasionka, Borki-Kosy)	Zbuczyn 250 m ³ /d 1666	2564 RLM

Źródło: opracowanie własne na podstawie VI Aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz Dziennika Urzędowego Województwa Mazowieckiego

W celu zapewnienia możliwości oczyszczania ścieków powstałych w wyznaczonych aglomeracjach rozbudowy wymagają oczyszczalnie w Kotuniu, Mokobodach oraz Zbuczynie.

Rysunek 28 Granice aglomeracji

Źródło: opracowanie własne na podstawie VI Aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz Dziennika Urzędowego Województwa Mazowieckiego

Ścieki z obszarów nieobjętych kanalizacją odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, a następnie transportowane do stacji zlewnych bądź do przydomowych oczyszczalni ścieków. Liczba zbiorników bezodpływowych wynosi 7761 i od 2011 roku uległa jedynie nieznacznemu spadkowi o 119 sztuk, mimo rozwojowi sieci kanalizacyjnej. Ma to związek z rozwojem urbanizacji i pojawieniem się nowych zabudowań poza zasięgiem sieci kanalizacyjnych.

Prognozuje się, że w kolejnych latach liczba zbiorników bezodpływowych będzie maleć, ze względu na planowane inwestycje w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków. W granicach MOF Siedlce funkcjonuje 297 przydomowych oczyszczalni ścieków⁴⁵.

3.4.6.3 Ciepłownictwo

Na terenie MOF Siedlce zaopatrzenie w ciepło realizowane jest poprzez:

- centralny system ciepłowniczy,
- kotłownie lokalne,
- indywidualne źródła ciepła.

Spośród gmin MOF Siedlce centralny system ciepłowniczy występuje jedynie w mieście Siedlce. Eksploatacją urządzeń ciepłowniczych w mieście zajmuje się Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. System ciepłowniczy w Siedlcach działa w oparciu o 3 źródła wytwórcze:

- Ciepłownię Centralną,
- Elektrociepłownię Gazową nr 1,
- Elektrociepłownię Gazową nr 2.

Łączna zainstalowana moc cieplna wynosi 214 MW, natomiast moc elektryczna – 50 MW. W ciepłowni centralnej energia cieplna wytwarzana jest poprzez spalanie mialu węgla kamiennego, natomiast obie elektrociepłownie gazowe zasilane są gazem wysokometanowym, produkcja ciepła w nich odbywa się w procesie wysokosprawnej kogeneracji z jednoczesną produkcją energii elektrycznej. Efektywność systemu ciepłowniczego w 2021 r. wyniosła ponad 81%.

W gminach wiejskich należących do MOF Siedlce nie ma zorganizowanych systemów ciepłowniczych. Występują pojedyncze lokalne kotłownie zaopatrujące w ciepło przyległe budynki użyteczności publicznej. Pozostali mieszkańcy do celów grzewczych wykorzystują indywidualne źródła.

W gospodarstwach domowych do celów grzewczych wykorzystywany jest m.in. gaz, ten nośnik paliwa wykorzystuje 7659 gospodarstw domowych.

Ciepło w Siedlcach dostarczane jest do odbiorców za pośrednictwem 88,4 km sieci ciepłowniczej, która w ponad 73%% wykonana jest w technologii preizolowanej. Pozostałe gminy należące do obszaru funkcjonalnego nie mają sieci ciepłowniczej.

⁴⁵ Dane BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

3.4.6.4 Gazownictwo

Na obszarze MOF Siedlce zlokalizowana jest sieć gazociągów wysokiego ciśnienia:

- gazociąg DN 700 Kobryń – Hołowczyce – Rembelszczyna,
- gazociąg DN 200/150 Proszew – Sokołów Podlaski/Węgrów,
- gazociąg DN 100 Proszew – Zaliwie-Piegawki,
- gazociąg DN 200/150 Gończyce – Łuków – Siedlce,
- gazociąg DN 150/100 Kownaciska – EC Siedlce.

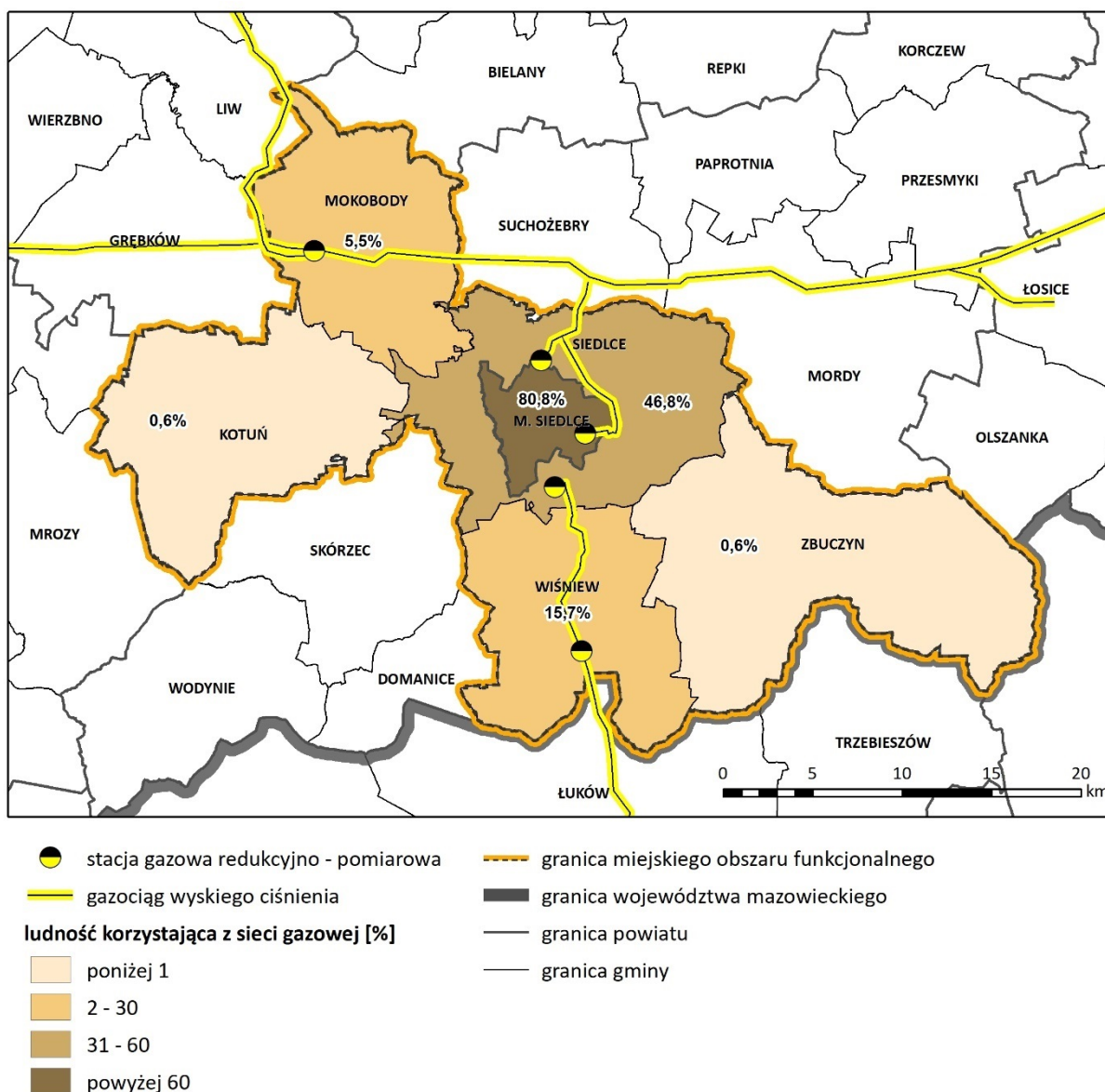
Odbiorcy w granicach MOF Siedlce zaopatrywani są w gaz wysokometanowy (grupy E), poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe I°:

- EC Siedlce,
- Strzała,
- Grabianów,
- Wiśniew,
- Gostchorz,
- Zaliwie – Piegawki.

Na terenie MOF Siedlce dostęp do sieci gazowej ma 28 878 gospodarstw domowych. Liczba ludności korzystającej z sieci gazowej wynosi 72 601 osób, co stanowi 58,60% ogółu mieszkańców. Najlepiej zgazyfikowane jest miasto Siedlce oraz gmina Siedlce. Najślabszy dostęp do sieci gazowej mają mieszkańcy gmin Kotuń oraz Zbuczyn. Obserwuje się dużą dysproporcję w liczbie ludności korzystającej z sieci gazowej na obszarach miejskich oraz wiejskich. W mieście dostęp do sieci gazowej ma 80,8% mieszkańców, natomiast na obszarach wiejskich 21,1%. Różnica ta wynika między innymi z rozproszonej zabudowy na obszarach wiejskich, co nie pozwala na budowę gazociągów ze względów ekonomicznych⁴⁶.

⁴⁶ Dane BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

Rysunek 29 Zaopatrzenie w gaz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.), PSG sp. z o.o., OGP GAZ-SYSTEM S.A.

Długość sieci gazowej w granicach MOF OW Siedlce wynosi 392,2 km, z czego 10,7 km to sieć przesyłowa, a 381,5 km stanowi sieć dystrybucyjna. Największe zagęszczenie sieci gazowych na 100 km² występuje w mieście Siedlce, co wiąże się ze zwartą zabudową terenu. W 2021 r. zużyto w gospodarstwach domowych 195 801 MWh gazu, z czego ok 77% na cele grzewcze⁴⁷.

⁴⁷ Dane BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

Tabela 28 Charakterystyka sieci gazowej

Gmina/Obszar	Liczba osób korzystających z sieci	Długość czynnej sieci dystrybucyjnej [km]	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności
<i>m. Siedlce</i>	62 517	174 149	62 517
<i>Kotuń</i>	51	0	0,6
<i>Mokobody</i>	271	14 086	5,5
<i>Siedlce</i>	8 798	166 252	46,8
<i>Wiśniew</i>	906	25 059	15,7
<i>Zbuczyn</i>	58	1 910	0,6
<i>MOF Siedlce</i>	72 601	381 456	58,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.12.2021 r.)

3.4.6.5 Energia elektryczna

Podstawowym źródłem wytwórczym, działającym na terenie MOF OW Siedlce jest Elektrociepłownia Siedlce (EC Siedlce), której zainstalowana moc elektryczna wynosi 50 MW. W strukturze paliw i nośników energii pierwotnej, wykorzystywanych w EC Siedlce do wytwarzania energii elektrycznej, występuje jedynie gaz ziemny. Jest on dostarczany gazociągiem DN 150/100 Kownaciska – EC Siedlce.

Obecnie na terenie MOF Siedlce znajdują się następujące obiekty elektroenergetycznej sieci przesyłowej:

- stacja elektroenergetyczna SE Siedlce – Ujrzanów 400/110 kV,
- linia elektroenergetyczna 400 kV Siedlce Ujrzanów – Narew,
- linia elektroenergetyczna 400 kV Stanisławów – Siedlce Ujrzanów,
- linia elektroenergetyczna 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów.

Zasilanie sieci rozdzielczej z Krajowego Systemu Przesyłowego (KSP) zapewnione jest przez stację elektroenergetyczną 400 kV/110 kV Siedlce Ujrzanów. Energia elektryczna po transformacji z napięcia 400 kV (NN) rozprowadzana jest liniami 110 kV do Głównych Punktów Zasilania (GPZ). W granicach MOF Siedlce zlokalizowane są 4 stacje GPZ 110 kV/SN oraz jedna podstacja trakcyjna:

- GPZ Siedlce Przemysłowe,
- GPZ Siedlce Myśliwska,
- GPZ Siedlce,
- GPZ Kotuń
- podstacja trakcyjna Sabinka.

Powyższe stacje pozwalają na zasilenie w energię elektryczną mieszkańców wszystkich gmin należących do MOF Siedlce. Z GPZ energia elektryczna rozprowadzana jest za pomocą linii dystrybucyjnych SN, zasilających stacje transformatorowe SN/nN.

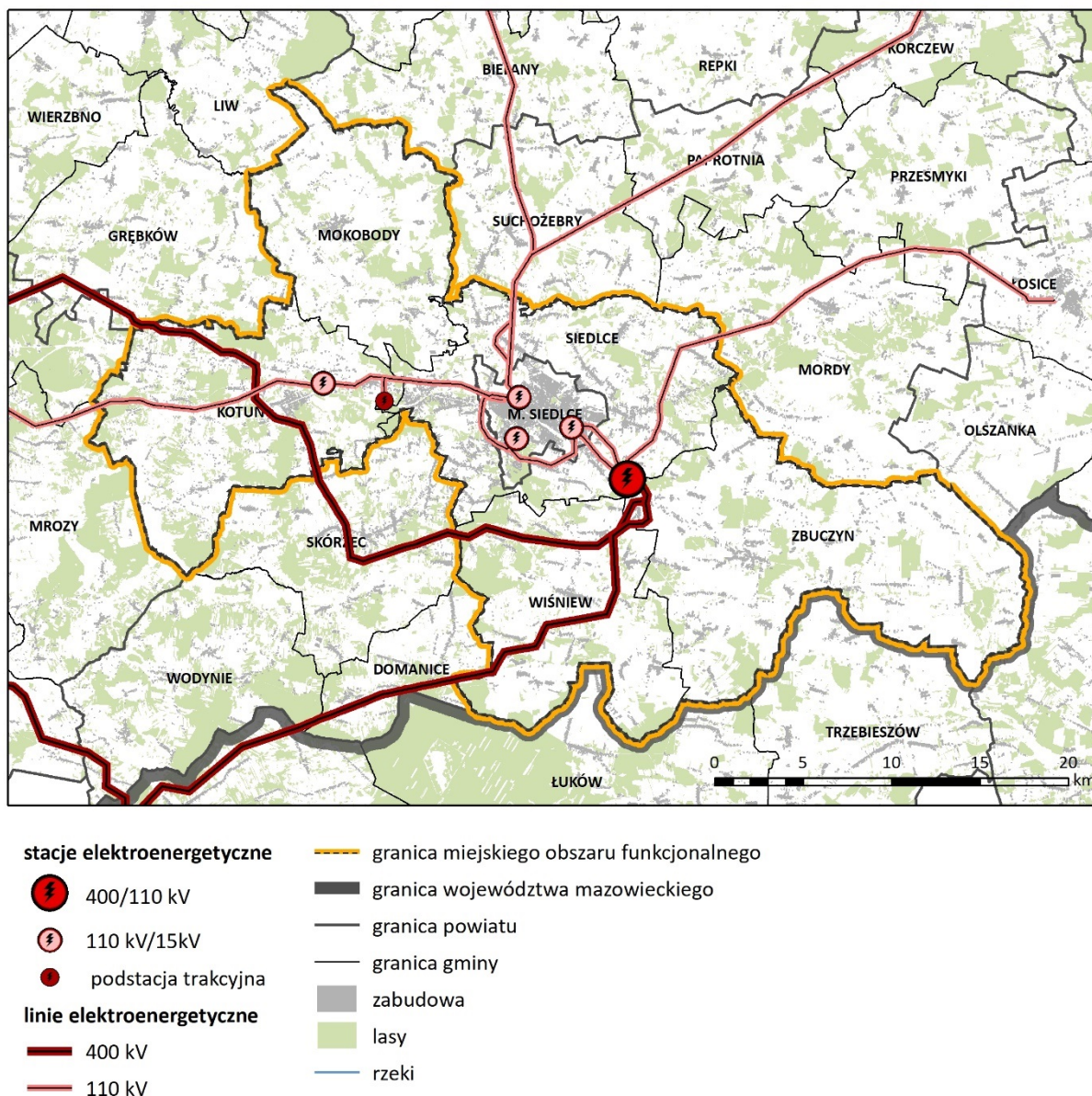
Tabela 29 Sieć elektroenergetyczna

Elementy sieci przesyłowej i dystrybucyjnej	Napięcie	Nazwa/Relacja
Stacja elektroenergetyczna	400/110 kV	SE Siedlce Ujrzanów
Główne Punkty Zasilania	110 kV/SN	GPZ Siedlce Przemysłowe
	110 kV/SN	GPZ Siedlce Myśliwska
	110 kV/SN	GPZ Siedlce
	110 kV/SN	GPZ Kotuń
Linie najwyższych napięć	400 kV	Siedlce Ujrzanów – Narew
	400 kV	Stanisławów – Siedlce Ujrzanów
	400 kV	Kozienice – Siedlce Ujrzanów
Linie wysokiego napięcia	110 kV	Siedlce Ujrzanów – Łosice
	110 kV	Siedlce Ujrzanów – Siedlce Przemysłowe
	110 kV	Siedlce Ujrzanów – Siedlce Przemysłowe
	110 kV	Siedlce Przemysłowe - Siedlce Myśliwska
	110 kV	Siedlce – Siedlce Myśliwska
	110 kV	Siedlce – Kotuń
	110 kV	Kotuń – Mrozy
	110 kV	odgałęzienie Sabinka
	110 kV	Siedlce – Sokołów Podlaski

Elementy sieci przesyłowej i dystrybucyjnej	Napięcie	Nazwa/Relacja
	110 kV	Siedlce – Siemiatycze

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 30 Sieć elektroenergetyczna

Źródło: Opracowanie własne

Lokalizacja źródła wytwórczego na obszarze MOF Siedlce, powiązania systemu elektroenergetycznego zarówno z KSP, jak również z systemami rozdzielczymi stwarza korzystne uwarunkowania z punktu widzenia zapewnienia ciągłości i bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej dla odbiorców.

3.4.6.6 Odnawialne źródła energii

W granicach MOF Siedlce występują korzystne warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności opartych na energii słonecznej oraz biomasy.

Roczna suma uśłonecznienia w MOF Siedlce w 2021 r. zawierała się pomiędzy 1800 a 2000 godzin⁴⁸, natomiast roczne nasłonecznienie wynosi 1080 kWh/m²⁴⁹. Są to korzystne warunki do wykorzystania energii słonecznej. Ze względu na występujące uwarunkowania, liczne tereny otwarte oraz sieci elektroenergetyczne istnieje możliwość rozwoju energetyki słonecznej.

W MOF Siedlce istnieje duża możliwość wykorzystania biomasy do celów energetycznych. Największą potencjalną wielkość rocznej produkcji energii cieplnej można uzyskać ze słomy. Związane jest to z rolniczym charakterem terenu oraz licznymi uprawami zbóż. Ponadto istnieje również możliwość wykorzystania biogazu, zarówno rolniczego jak i z oczyszczalni ścieków.

⁴⁸ Klimat Polski 2021 – METEO IMGW-PIB

⁴⁹ <https://globalsolaratlas.info/>-<https://globalsolaratlas.info/> - dostęp dnia 03.03.2023 r.

3.5 Analiza SWOT

Zwieńczeniem przeprowadzonych analiz diagnostycznych dla obszaru MOF Siedlce jest przedstawienie najważniejszych wniosków w formie analizy SWOT. Narzędzie to stanowi podsumowanie zebranych informacji w podziale na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, skorelowane ściśle z analizowanym obszarem. W ramach analizy wskazane zostały silne i słabe strony obszaru MOF Siedlce, uwzględniające czynniki wewnętrzne oraz szanse i zagrożenia, uwzględniające czynniki zewnętrzne.

Do silnych stron MOF Siedlce można zaliczyć wszelkie czynniki w postaci atutów, zalet, stanowiących o postrzeganiu tego miejsca jako atrakcyjnego i konkurencyjnego, posiadającego przewagę względem sąsiednich terenów oraz innych jednostek przestrzennych o podobnej randze. Z kolei słabe strony stanowią przeciwieństwo silnych stron, wskazując na problemy i słabości obszaru MOF Siedlce, wpływające istotnie na jego ocenę pod kątem atrakcyjności i konkurencyjności.

W przypadku szans uwzględniane są te czynniki zewnętrzne, które mogą przyczynić się do pozytywnych zmian w MOF Siedlce. Zagrożenia stanowią zaś ich przeciwieństwo, podkreślając te czynniki, które mogą stanowić niebezpieczeństwo, mające negatywny wpływ na rozwój tego obszaru.

W poniższych podrozdziałach przedstawiona została analiza SWOT w podziale na trzy obszary: społeczny, gospodarczy oraz przestrzenny.

3.5.1 Obszar społeczny

Obszar społeczny MOF Siedlce	
Silne strony	Słabe strony
• stabilna liczba mieszkańców w obszarze MOF • Miasto Siedlce w dalszym ciągu jest atrakcyjnym miejscem, przyciągającym nowych mieszkańców (również spoza MOF, m.in. z całego obszaru dawnego woj. siedleckiego) • duży udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców • wysoki wskaźnik skolaryzacji szkół podstawowych • dostęp do szkół i placówek oświatowych wszystkich szczebli • wysoka dostępność ośrodków kulturalno-rozrywkowych • liczba klubów sportowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców znacznie powyżej średniej krajowej • Miasto Siedlce dysponuje dużą liczbą przychodni i aptek w stosunku do średniej krajowej oraz średniej województwa • wysoki udział gruntów rolnych w całkowitej powierzchni obszaru – wysoki poziom atrakcyjności pod względem nowego osadnictwa • wysoka liczba budynków podłączonych do sieci wodociągowej • aktywni mieszkańcy tworzący stowarzyszenia i organizacje pozarządowe • korzystna sytuacja podatkowa (część mieszkańców, która wyprowadziła się z Siedlec, nie przemeldowuje się i nadal płaci podatki w Siedlcach) • aktywni mieszkańcy tworzący stowarzyszenia i organizacje pozarządowe ;	• liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym mniejsza od liczby osób w wieku poprodukcyjnym – postępujący proces starzenia się społeczeństwa prowadzący do pojawienia się nowych wyzwań w związku ze zmianami struktury demograficznej • zróżnicowana dostępność do szkół w poszczególnych częściach Siedlec i MOF • niska dostępność szkół ponadpodstawowych – konieczność dojazdu do Siedlec, głównie transportem indywidualnym • niedostosowanie pracowni zawodowych w szkołach zawodowych, uczelniach wyższych, szkołach policealnych do zmieniającego się rynku pracy, słaba infrastruktura szkolnictwa zawodowego • niska dostępność usług społecznych – głównie żłobków, ośrodków pomocy społecznej, usług dla osób starszych • niedostateczna liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach • znacząco niska liczba przychodni lekarskich na obszarach wiejskich MOF Siedlce, na 1 przychodnię przypada 3989 mieszkańców • mała liczba aptek w gminach wiejskich obszaru, odbiegająca od średniej krajowej • w gminach wiejskich (poza Gminą Siedlce) liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej wynosi poniżej 30% ogólnej liczby budynków • rozkład jazdy transportu publicznego (komunikacji miejskiej nie zawsze jest dostosowany do godzin pracy i nauki – to zniechęca do zamieszkiwania na analizowanym obszarze • niska atrakcyjność turystyczna analizowanego obszaru, niedostateczna oferta kulturalna w porównaniu np. z ośrodkami metropolitalnymi
Szanse	Zagrożenia
• rozwój idei „miast 15-minutowych” zwiększy dostępność w obrębie miejsca zamieszkania do podstawowego rynku usług – wzrost atrakcyjności Siedlec i MOF • stopniowe, zrównoważone obszarowo zwiększanie liczby mieszkańców na terenie MOF Siedlce (co wynika m.in. z faktu niezmiennie dużej liczby wydawanych pozwoleń na budowę) • wzrost liczby ludności, będący efektem atrakcyjnej alternatywy dla wysokich cen nieruchomości w	• opóźnienie w realizacji idei „miast 15-minutowych” • odpływ ludności z MOF Siedlce w wyniku poprawy siatki transportowej, umożliwiającej na dojazd w inne części województwa oraz kraju, a także w wyniku niskiej jakości edukacji na poziomie ponadpodstawowym • niewykorzystywanie w pełni terenów pod zabudowę (skala przyrostu nowych mieszkańców niższa niż

Warszawskim Obszarze Funkcyjnym • szansa zmniejszenia zjawiska odpływu mieszkańców Siedlec • nowe lokalizacje żłobków, przedszkoli, a także szkół podstawowych (blisko albo nawet w obrębie zakładów pracy, co może motywować młodych rodziców do decyzji o osiedleniu się/ pozostaniu w obrębie Siedlec/MOF) • inwestycje w placówki edukacyjne (lepsze wyposażenie, termomodernizacje) – to działania, które będą się choć pośrednio przyczyniać do podniesienia ich jakości • utworzenie nowych placówek edukacyjnych • koncentracja życia kulturowego regionu w MOF Siedlce, zwiększenie znaczenie obszaru w życiu kulturalnym województwa • tworzenie warunków do rozwoju opieki zdrowotnej w gminach wiejskich MOF Siedlce, zarówno w zakresie opieki lekarskiej jak i rozbudowy sieci aptek • kontynuacja inwestycji w rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie MOF Siedlce, w tym przy udziale dostępnych środków UE min. z programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 (pierwsze konkursy w tym zakresie ruszą w II kwartale 2023 r.) • zmiana charakteru pracy na zdalną, wpływająca na mniejszy odpływ ludności i większe możliwości ekonomiczne ludności (niższe koszty życia względem Aglomeracji Warszawskiej, możliwość zakupu tańszych nieruchomości) • aktywizacja i integracja lokalnych społeczności poprzez popularyzację aktywności fizycznej mieszkańców może być przyczynkiem do wyhamowania odpływu młodych ludzi z obszarów wiejskich • rozbudowa sieci dróg rowerowych oraz poprawa oferty komunikacji miejskiej – jako dążenie do poprawy dostępności do miejsc atrakcyjnych turystycznie i kulturowo	zakładano) • ograniczenie inwestycji w obiekty sportowe spowodowane sytuacją gospodarczą w kraju oraz migracją ludności do większych ośrodków • ze względu na sytuację geopolityczną i związany z tym kryzys gospodarczy mogą mieć negatywny wpływ na liczbę aptek na obszarach wiejskich • wzrost obciążeń finansowych gmin wynikający z sytuacji gospodarczej może mieć negatywny wpływ na rozwój sieci kanalizacyjnej jak i inwestycji w czystą energię • kryzys gospodarczy może mieć wpływ na zwiększenie stopy bezrobocia, a co za tym idzie na zubożenie społeczeństwa co może zwiększyć zapotrzebowanie na dostępność komunalnych lokali mieszkalnych • wzrastające koszty budowy domów mogą przyczynić się do odpływu mieszkańców oraz braku wystarczającej liczby nowych mieszkańców • zwiększenie liczby placówek edukacyjnych może nie tylko nie podnieść ich jakości, ale wręcz ją obniżyć • odpływ wykształconych mieszkańców i zanikający kapitał społeczny
--	---

Źródło: Opracowanie własne

3.5.2 Obszar gospodarczy

Obszar gospodarczy MOF Siedlce	
Silne strony	Słabe strony
- korzystna sytuacja na rynku pracy – wzrost zatrudnienia i spadek poziomu bezrobocia - rosnący wskaźnik przedsiębiorczości wśród mieszkańców MOF - potencjał gospodarczy w postaci lokalizacji terenów inwestycyjnych Podstrefy Siedlce Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „EURO-PARK WISŁOSAN” na obszarach MOF - wzrost dochodów samorządów lokalnych, w szczególności na obszarach podmiejskich Siedlec - wsparcie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie lepszego informowania o obowiązujących przepisach prawnych i fiskalnych, a także zastosowanie ulg podatkowych skłaniających do zakładania działalności gospodarczych	- małe zainteresowanie terenami inwestycyjnymi Podstrefy Siedlce Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „EURO-PARK WISŁOSAN” na obszarach MOF – jedynie jedno przedsiębiorstwo funkcjonujące na obszarze TSSE - niewielka lub brak oferty dla potencjalnych przedsiębiorców w postaci przygotowanych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych o dużej powierzchni - szeroka lista zawodów deficytowych na obszarze MOF - niewielki udział dużych przedsiębiorstw zatrudniających ponad 1000 pracowników - występowanie bezrobocia długotrwałego, dotyczącego blisko połowy zarejestrowanych bezrobotnych oraz mała liczba bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku - niedostosowanie kompetencji i umiejętności zawodowych części mieszkańców do potrzeb lokalnego rynku pracy - wskaźnik przedsiębiorczości na dużo niższym poziomie niż w kraju i województwie mazowieckim - brak motorów rozwoju gospodarczego regionu w postaci dużych przedsiębiorstw produkcyjnych i rozwiniętej działalności badawczo-rozwojowej - niski poziom wynagrodzenia na lokalnym rynku pracy powodujący odpływ wysoko wykwalifikowanych pracowników do większych ośrodków miejskich
Szanse	Zagrożenia
- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie uzbrojonych terenów inwestycyjnych dla przyszłych przedsiębiorców - rozwój innowacyjnej gospodarki poprzez wsparcie dla przedsiębiorców oraz instytucji wspierających – uczelni wyższych oraz instytucji otoczenia biznesu, pozwalające na wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej regionu - tworzenie miejsc pracy przy nowych inwestycjach (m.in. budowa centrów logistycznych w pobliżu nowobudowanej autostrady A2, pozwalająca na aktywizację zawodową ludności i rozwój gospodarczy regionu) - możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych - wykorzystywanie różnego rodzaju programów unijnych i pomocowych	- trudne do przewidzenia skutki społeczne i ekonomiczne globalnego kryzysu gospodarczego - słabe zainteresowanie inwestorów zagranicznych z uwagi na konflikt zbrojny w Ukrainie - niska rozpoznawalność regionu jako miejsca atrakcyjnego turystycznie - duże oczekiwania mieszkańców odnośnie wzrostu wynagrodzeń, co przełożyć się może na decyzje dotyczące zatrudnienia, aktywności zawodowej, w szczególności osób młodych na obszarze MOF - zagrożenie związane z likwidacją Specjalnych Stref Ekonomicznych - ograniczony dostęp do informacji o możliwościach pozyskania środków zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej wobec nadmiernie rozbudowanego i niespójnego systemu finansowania przedsięwzięć

• rozwój społeczeństwa informacyjnego • dofinansowania zewnętrzne do rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz przynależność niektórych gmin MOF do klastra energetycznego • promocja obszaru i wytworzenie lokalnego motoru rozwoju bazującego na potencjałach regionu	• zagrożenie upadłością przedsiębiorstw z branży gastronomicznej w związku z realizacją autostrady A2 • polityka państwa ograniczająca napływ środków do budżetów gmin
--	--

Źródło: Opracowanie własne

3.5.3 Obszar przestrzenny

Obszar społeczny MOF Siedlce	
Silne strony	Słabe strony
• dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna MOF poprzez istniejące drogi krajowe oraz linie kolejowe • zwarta sieć osadnicza MOF – brak barier przyrodniczych • niskie uprzemysłowienie, co wiąże się z mniejszym zanieczyszczeniem wód i powietrza • rolnictwo - ukształtowany rynek zbytu • stosunkowo dobra jakość środowiska naturalnego • występowanie obszarów chronionych o wysokiej atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej • współpraca w ramach lokalnej grupy Działania Ziemi Siedleckiej • wysoki poziom współpracy gmin MOF	• ograniczony dostęp do komunikacji publicznej na terenie obszarów wiejskich MOF Siedlce • zły stan techniczny części dróg • niewiele dobrze zagospodarowanych przestrzeni publicznych dla mieszkańców i ich niedostosowanie do osób z ograniczoną mobilnością • brak niezbędnej infrastruktury społecznej poza miastem Siedlce • lokalne ograniczenia dla zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią • niski udział liczby budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej oraz słabo rozwinięta sieć gazowa dystrybucyjna w gminach wiejskich • zanieczyszczenie powietrza wynikające z niskiej emisji i transportu • w gminach wiejskich (poza Gminą Siedlce) bardzo niskie pokrycie obszarów miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
Szanse	Zagrożenia
• włączenie MOF Siedlce do sieci autostrad • redukcja wykluczenia komunikacyjnego obszarów wiejskich i zwiększenie atrakcyjności komunikacji publicznej • rozwój infrastruktury rowerowej • rozwijanie potencjału Siedlec jako ośrodka subregionalnego o połączeniach funkcjonalno-przestrzennych z dużymi miastami Podlasia, Lubelszczyzny oraz z Warszawą • powiązania funkcjonalne i zwiększenie współpracy pomiędzy gminami MOF • wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju turystyki • programy dopłat oraz działania gmin w celu poprawy infrastruktury technicznej służące poprawie jakości środowiska	• pogorszenie warunków świadczenia komunikacji publicznej • degradacja infrastruktury • nadmierny wzrost ruchu samochodowego • zróżnicowanie funkcji osadniczych i poziomu rozwoju pomiędzy gminami MOF • niskie pokrycie obszaru MOF planami miejscowymi, co tworzy ryzyko powstania chaosu przestrzennego, niekontrolowanej suburbanizacji oraz wpływa negatywnie na drożność korytarzy ekologicznych • peryferyzacja Siedlec na Mazowszu

Źródło: Opracowanie własne

3.6 Kluczowe obszary współpracy i zidentyfikowane bariery

Zdefiniowanie kluczowych wniosków dla MOF Siedlce w oparciu o przeprowadzone analizy diagnostyczne, umożliwiło również wskazanie kluczowych obszarów, w których poszczególne gminy powinny zawiązać współpracę na rzecz rozwoju. Zestawienie kluczowych obszarów współpracy przedstawiono poniżej. W ramach niniejszego rozdziału wskazano także główne bariery, mające istotny wpływ na dalszy rozwój i wykorzystanie przez obszar MOF Siedlce swoich silnych stron oraz płynących z zewnątrz szans.

3.6.1 Kluczowe obszary współpracy

- ukierunkowanie na wspólną realizację projektów inwestycyjnych z różnych obszarów działalności, szczególnie projektów z wykorzystaniem środków UE z nowej perspektywy na lata 2021 – 2027,
- współpraca w zakresie polityki przestrzennej - zwiększenie pokrycia planami miejscowymi pod kątem zrównoważonego rozwoju całego MOF, zwiększenie atrakcyjności osiedlenia się na terenie MOF, poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz ochrona terenów cennych przyrodniczo,
- współpraca jednostek MOF w zakresie możliwości uzyskiwania dofinansowań zewnętrznych (zwłaszcza unijnego),
- rozwój transportu publicznego, szczególnie w gminach wiejskich,
- współpraca w zakresie infrastruktury technicznej – wspólne inwestycje np. oczyszczalnia ścieków albo instalacji termicznego przekształcania frakcji energetycznej z odpadów, z których mogłoby korzystać kilka gmin MOF Siedlce,
- zwiększenie współpracy gmin w zakresie zwiększenia atrakcyjności obszaru MOF Siedlce dla nowych inwestorów, co mogłoby mieć wpływ na zahamowanie odpływu ludności,
- współpraca w zakresie rozwoju i promocji turystyki, w tym m.in. wspólne planowanie sieci dróg rowerowych i oferty transportu publicznego,
- współpraca w zakresie rozwoju relacji na linii przedsiębiorcy – jednostki samorządów terytorialnych, w tym w zakresie planowania sieci placówek edukacyjnych w kontekście lokalizacji największych zakładów pracy.

3.6.2 Zidentyfikowane bariery

- bardzo małe pokrycie terenów gmin obszaru MOF Siedlce przez sieć gazową oraz kanalizacyjną – stanowi to barierę w rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- niedostateczny rozwój szkolnictwa (niska jakość szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego, zróżnicowana dostępność terytorialna do szkół – również w obrębie samych Siedlec)

- ograniczona dostępność do ośrodków służby zdrowia,
- deficyt pracowników wysoko wykwalifikowanych na lokalnym rynku pracy,
- gminy wiejskie o rolniczym charakterze posiadają niższy potencjał rozwojowy w porównaniu do gmin, na terenie których znajdują się zakłady przemysłowe,
- barierę rozwoju gmin MOF Siedlce stanowi odpływ młodych ludzi do większych ośrodków miejskich, przede wszystkim do aglomeracji warszawskiej,
- niedostateczna oferta transportu publicznego na terenach wiejskich – ograniczenie mobilności mieszkańców,
- brak spójnej polityki przestrzennej gmin w zakresie opracowywania planów miejscowych,
- niska innowacyjność i potencjał badawczo – rozwojowy obszaru MOF Siedlce,
- wysokie koszty gruntów i budowy nowych domów mogą zahamować zjawisko przeprowadzania się nowych mieszkańców do MOF Siedlce,
- brak atrakcyjnej oferty turystycznej w MOF Siedlce.

4 Wizja, misja, cele strategiczne

4.1 Wizja

Wizja rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce określa pożądaną stan w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w perspektywie do roku 2030. Jest określeniem stanu, do którego dążyć będą jednostki wspólnie tworzące analizowany obszar tj. władze samorządowe, mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz partnerzy społeczni przy wykorzystaniu możliwości wynikających z własnych atutów oraz szans pojawiających się w otoczeniu zewnętrznym.

Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce to miejsce charakteryzujące się optymalnym wykorzystaniem dostępnych wewnętrznych i zewnętrznych narzędzi wsparcia rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego. Stworzona wspólnota w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce korzysta z efektu synergii i angażuje się we wspólne oraz skoordynowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju całego obszaru przy udziale partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych.

Jest to miejsce silnej, konkurencyjnej i inteligentnej gospodarki wpływającej pozytywnie na rozwój sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz jednostek samorządów terytorialnych, która wykorzystuje potencjał edukacyjny na wszystkich poziomach nauczania i ścisłą współpracę pomiędzy placówkami oświatowymi, a lokalnym rynkiem pracy. Potencjał wewnętrzny poszczególnych jednostek samorządów terytorialnego pozwala na rozwój również na obszarach wiejskich w oparciu o istniejący potencjał rolniczy oraz wytwarzane produkty lokalne i ekologiczne.

Istniejąca infrastruktura, stworzone dogodne warunki inwestycyjne oraz wzmocnione instytucje otoczenia biznesu wspierające rozwój gospodarczy obszaru prowadzą do przyciągania nowych inwestycji w regionie i wzrostu lokalnej przedsiębiorczości, a przedsiębiorstwa opierające się na lokalnych zasobach ludzkich w wyniku otrzymanego wsparcia charakteryzują się innowacyjnością produktową, usługową oraz organizacyjną.

4.2 Misja

Misją Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 jest:

Stworzenie funkcjonalnego obszaru, który zaspokaja potrzeby mieszkańców poprzez realizację przez władze samorządowe i inne podmioty publiczne, organizacje społeczne oraz przedsiębiorców, przedsięwzięć rozwojowych zapewniających odpowiedni poziom usług publicznych, dostęp do infrastruktury oraz ochronę środowiska. Realizacja misji to również działania skupiające się na poprawie jakości życia mieszkańców, poprzez poprawę jakości przestrzeni oraz inwestycje w sektory takie jak: zdrowie, edukacja, kultura i turystyka.

Władze samorządowe pełnią tu rolę inicjatora działań, które uwzględniają potencjały, problemy oraz możliwości prawne, organizacyjne i finansowe poszczególnych jednostek samorządowych, a także są realizatorami własnych przedsięwzięć.

Misja ta koncentruje się na spełnianiu potrzeb mieszkańców poprzez zapewnienie im odpowiednich usług publicznych, infrastruktury, ochrony środowiska, a także poprawienie jakości życia poprzez inwestycje w sektory takie jak zdrowie, edukacja, kultura i turystyka. Władze samorządowe pełnią rolę koordynatora działań, które mają na celu poprawienie jakości życia mieszkańców i stworzenie warunków do przyciągania nowych inwestycji oraz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości w wymierny sposób przyczyniają się do rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego. Samorządy terytorialne będą działać w sposób zgodny z potrzebami mieszkańców i ich oczekiwaniami, uwzględniając specyfikę poszczególnych jednostek i potencjały oraz atuty jakie posiadają. Władze samorządowe pełnią tu rolę lidera procesu rozwoju wspólnoty lokalnej, a także pomagają w kreowaniu korzystnego otoczenia dla inwestorów i przedsiębiorców, co może przyczynić się do zwiększenia zatrudnienia i rozwoju gospodarczego regionu.

4.3 Cele strategiczne

W wyniku przeprowadzonych analiz diagnostycznych oraz wskazaniu zasadniczych wyzwań jakie stoją przed obszarem MOF Siedlce, zdefiniowane zostały trzy następujące cele strategiczne:

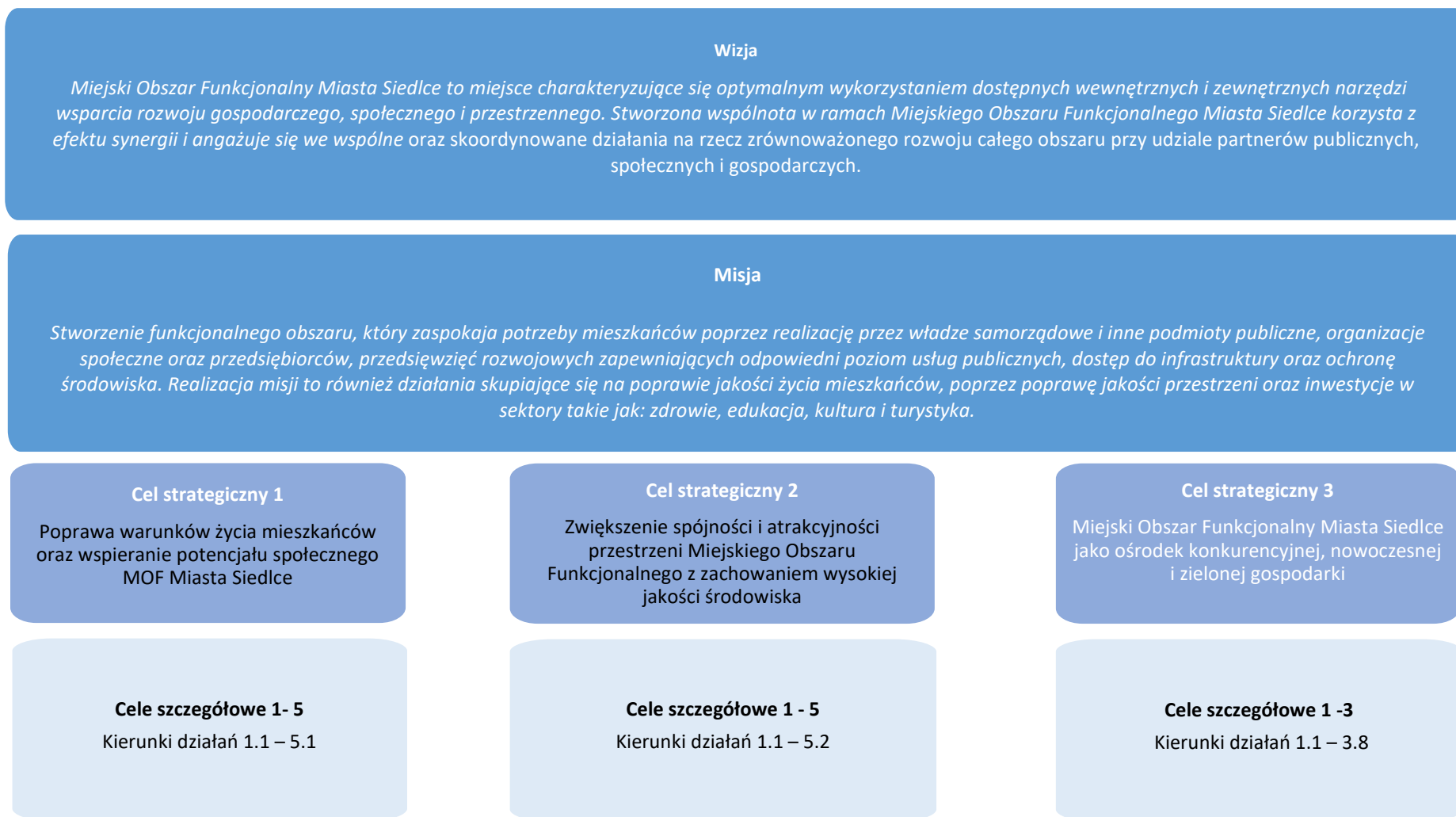
- 1. Poprawa warunków życia mieszkańców oraz wspieranie potencjału społecznego MOF Miasta Siedlce;**
- 2. Zwiększenie spójności i atrakcyjności przestrzeni Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego z zachowaniem wysokiej jakości środowiska;**
- 3. Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce jako ośrodek konkurencyjnej, nowoczesnej i zielonej gospodarki.**

Cele strategiczne definiują najważniejsze kwestie, na których powinni skupić się zarządzający, by możliwe było ostatecznie osiągnięcie założeń wskazanych w zdefiniowanej wizji oraz misji dla analizowanego obszaru. Powyższe cele uwzględniają kwestie obejmujące zarówno wymiar społeczny jak również przestrzenno-infrastrukturalny oraz gospodarczy.

Osiągnięcie stanu pożądanego jaki powinien zostać uzyskany dla obszaru MOF Siedlce w perspektywie do roku 2030, będzie możliwe w oparciu o hierarchiczną strukturę powiązanych ze sobą wzajemnie elementów, składających się z wizji, misji, celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań. Elementy w postaci kierunków działań, znajdujących się najniżej w hierarchii realizacji strategii, stanowią uszczegółowienie planowanych do realizacji celów szczegółowych, przypisanych do poszczególnych celów

strategicznych, będących punktem wyjścia w osiągnięciu pożądanego stanu przedmiotowego obszaru.

Rysunek 31 Wizja, misja, cele i kierunki działań

Źródło: Opracowanie własne

4.4 Cele szczegółowe i kierunki działań

W poniższym zestawieniu tabelarycznym przedstawiono zidentyfikowane cele szczegółowe, stanowiące rozwinięcie celów strategicznych. Osiągnięcie poniższych celów będzie możliwe poprzez realizację kierunków działań. Założenia celu strategicznego 1, będą realizowane poprzez 5 celów szczegółowych, na które będzie składać się xx kierunków działań. W przypadku celu strategicznego 2 oraz 3 będą one realizowane odpowiednio poprzez 5 oraz 3 cele szczegółowe i xx oraz 18 kierunków działań.

Tabela 30 Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań

Cel strategiczny 1 - Poprawa warunków życia mieszkańców oraz wspieranie potencjału społecznego MOF Miasta Siedlce	
Cel szczegółowy	Kierunki działań
1. Edukacja ukierunkowana na potrzeby mieszkańców i rynku pracy	1.1. Zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli
	1.2. Poprawa i rozwój jakości edukacji na każdym poziomie kształcenia
	1.3. Zwiększenie szans rozwoju osobistego i zawodowego
	1.4. Promocja kształcenia ponadpodstawowego i wyższego
	1.5. Zmniejszenie wykluczenia cyfrowego, poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców w każdym wieku
2. Rozwinięta polityka mieszkaniowa	2.1. Zapewnienie dostępu do infrastruktury technicznej (kanalizacja, sieć gazowa, wodociągi) do jak największej liczby mieszkańców
	2.2. Zaspokojenie potrzeb rodzin wymagających wsparcia
	2.3. Wsparcie mieszkalnictwa dedykowanego różnym grupom społecznym wraz z ofertą terenową
3. Usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców MOF	3.1. Zwiększenie dostępności do aptek i placówek medycznych mieszkańców
	3.2. Zapewniony dostęp do usług publicznych
	3.3. Nacisk na promocję i informowanie społeczeństwa o roli i funkcjonowaniu GOPS.
	3.4. Aktywne działania Gmin w zakresie edukacji i uświadamiania mieszkańców nt. czynników szkodliwych

	dla zdrowia, ich skutków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom zdrowotnym poprzez organizowanie szkoleń, kampanii edukacyjnych i promocji zdrowia.
	3.5. Popularyzacja uprawiania sportów oraz dalsze inwestycje w tworzenie nowych obiektów sportowych i rewitalizacje już istniejących.
	3.6. Organizowanie imprez sportowych, turniejów i zawodów, a także innych wydarzeń by przyciągnąć jak najwięcej ludzi i zainspirować do aktywności fizycznej.
	3.7. Domy pomocy społecznej/ domy dziennego pobytu na obszarze MOF
4. Bogata oferta kulturalna regionu	4.1. Promocja zasobów kulturowych MOF
	4.2. Wsparcie działalności lokalnych centrów kultury i stowarzyszeń oraz rozwój infrastruktury kulturalnej
	4.3. Rozszerzenie oferty kulturalnej
	4.4. Wzmocnienie współpracy w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych w zakresie edukacji
5. Inkluzywne społeczeństwo	5.1. Silver economy – wspieranie usług dla osób starszych, aktywizacja zawodowa osób starszych
Cel strategiczny 2 - Zwiększenie spójności i atrakcyjności przestrzeni Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego z zachowaniem wysokiej jakości środowiska	
1. Zintegrowany system komunikacyjny	1.1 Rozbudowa i usprawnienie powiązań komunikacji zbiorowej
	1.2 Budowa centrów multimodalnych związanych ze stacjami kolejowymi
	1.3 Rozbudowa infrastruktury rowerowej
	1.4 Lokalizacja parkingów buforowych
	1.5 Powiększenie strefy płatnego parkowania w mieście
	1.6 Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej
	1.7 Wykorzystanie potencjału kolei i wspieranie rozwoju i promocji transportu kolejowego
2. Wysokiej jakości środowisko naturalne oraz	2.1 Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej

adaptacja do zmian klimatu	2.2 Rozwój błękitno – zielonej infrastruktury
	2.3 Wspieranie rozwoju OZE
	2.4 Rozwój inwestycji z zakresu gospodarki odpadami
	2.5 Zwiększenie nasadzeń drzew i krzewów w przestrzeniach ogólnodostępnych, poprawa bioróżnorodności
	2.6 Poprawa efektywności energetycznej
	2.7 Stworzenie bezpłatnych punktów doradztwa energetycznego
3. Spójna polityka przestrzenna	3.1 Rozszerzanie stopnia pokrycia MPZP w oparciu o wspólne cele
	3.2 Zwiększanie i poprawa oferty ogólnodostępnych terenów zielonych
	3.3 Tworzenie przestrzeni publicznych o wysokiej atrakcyjności i dostępności
	3.4 Kształtowanie rozwoju przestrzeni z zachowaniem i podnoszeniem walorów przyrodniczo – krajobrazowych
	3.5 Tworzenie przestrzeni publicznych o wysokiej atrakcyjności i dostępności
	3.6 Planowanie uniwersalne
4. Zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych	4.1 Wsparcie zrównoważonej turystyki profilowanej w oparciu o istniejące zasoby środowiska
	4.2 Aktywna promocja regionu
5. Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie zrównoważonego rozwoju	5.1 Rozwój partycypacji społecznej
	5.2 Aktywne promowanie zachowań prośrodowiskowych
Cel strategiczny 3 - Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce jako ośrodek zielonej, konkurencyjnej i nowoczesnej gospodarki	
1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki obszaru	1.1 Stworzenie systemu zachęt dla potencjalnych inwestorów służącego zwiększeniu zainteresowania obszarem i sprzyjającego rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości oraz generacji nowych miejsc pracy
	1.2 Wsparcie inicjatyw gospodarczych w zakresie

	wprowadzenia ulg i zachęt dla istniejących i przyszłych przedsiębiorców
	1.3. Stworzenie warunków dla potencjalnych przedsiębiorców w postaci przygotowanych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych o dużej powierzchni
	1.4. Poprawa dostępności narzędzi wsparcia dla rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego oraz promocji wysokiej jakości lokalnych produktów żywnościowych
	1.5. Wsparcie w pozyskaniu środków zewnętrznych na realizację projektów badawczo – rozwojowych i wdrażanie innowacyjnych usług, produktów lub procesów organizacyjnych oraz wdrażanie i stosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w lokalnych przedsiębiorstwach
	1.6. Wsparcie rozwoju ośrodków naukowych o wysokim potencjale badawczym
	1.7. Promocja lokalnych produktów i usług
2. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	2.1 Rozszerzenie oferty usług związanych z podnoszeniem i zmianą kwalifikacji zawodowych oraz rozwój systemu szkoleń i kursów zawodowych
	2.2 Rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a placówkami oświatowymi w celu dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy
	2.3 Ułatwienie istniejącym oraz przyszłym przedsiębiorcom dostępu do szkoleń i doradztwa w zakresie przedsiębiorczości, w tym dotyczących zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej
3. Wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu oraz powiązań pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za rozwój gospodarczy regionu	3.1 Rozszerzenie oferty i zwiększenie dostępności narzędzi wsparcia przedsiębiorstw
	3.2 Wsparcie rozwoju infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość w postaci inkubatorów przedsiębiorczości ukierunkowanych w szczególności na przedsiębiorców lokalnych
	3.3 Wsparcie w zakresie powstawania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez redukcję barier administracyjnych

	3.4 Poprawa jakości obsługi inwestorów w zakresie wdrażania jednolitych standardów obsługi oraz tworzenia punktów informacyjnych dla przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu
	3.5 Rozwój współpracy jednostek samorządów terytorialnych z przedsiębiorcami oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie rozwiązań dotyczących regulacji podatkowych obowiązujących na obszarze MOF oraz działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy
	3.6 Wsparcie przedsiębiorców i właścicieli gospodarstw rolnych w pozyskiwaniu partnerów zewnętrznych oraz promocji lokalnych produktów i producentów
	3.7 Tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej we współpracy z przedsiębiorstwami oraz instytucjami otoczenia biznesu
	3.8 Współpraca pomiędzy poszczególnymi jednostkami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w zakresie pozyskania środków zewnętrznych oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych

Źródło: Opracowanie własne

4.4.1 Cele szczegółowe i kierunki działań w ramach celu strategicznego 1

Cel strategiczny 1 - Poprawa warunków życia mieszkańców oraz wspieranie potencjału społecznego MOF Miasta Siedlce. Niniejszy cel ma za zadanie zmiany w obszarze edukacji, dostępu do zasobów mieszkaniowych, a także dostępu do szeregu innych usług publicznych, co ma prowadzić do trwałych zmian trendów migracyjnych (m.in. odpływ absolwentów szkół ponadpodstawowych do większych ośrodków).

Cel szczegółowy 1: Edukacja ukierunkowana na potrzeby mieszkańców i rynku pracy

Kierunek działań 1.1. Zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Wzrost liczby placówek przedszkolnych i żłobków (utworzenie placówek przedszkolnych/ żłobków przy średnich i dużych zakładach pracy; utworzenie nowych placówek przedszkolnych/ żłobków na obszarze MOF, zwłaszcza na obszarach, na których powstaje nowe budownictwo)
- Poprawa dostępności do placówek przedszkolnych i żłobków (utworzenie zintegrowanego, internetowego systemu rejestracji do placówek przedszkolnych i żłobków na obszarze całego MOF)

Wskaźniki: Liczba żłobków; liczba przedszkoli; liczba miejsc w placówkach; dostępność systemu informatycznego (TAK/NIE)

Kierunek działań 1.2. Poprawa i rozwój jakości edukacji na każdym poziomie kształcenia

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Poprawa jakości placówek edukacyjnych (modernizacja oraz doposażanie placówek oświatowych, w tym pracowni przedmiotów zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki lokalnego rynku pracy oraz rozwoju nowych technologii)
- Wspólne wypracowywanie kierunków rozwoju szkolnictwa na obszarze MOF (powołanie Rady ds. Szkolnictwa na obszarze MOF Siedlce, z udziałem JST, kuratorium, przedstawicieli placówek edukacyjnych w tym uczelni wyższych, biznesu, urzędu pracy, ośrodka doskonalenia zawodowego; zadaniem Rady będzie analiza sytuacji w szkolnictwie na obszarze MOF, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rynku pracy)
- Rozwój współpracy pomiędzy szkołami i największymi przedsiębiorstwami na obszarze MOF (organizacja praktyk, warsztatów, wizyt studyjnych)

Wskaźniki: Liczba zmodernizowanych placówek; liczba doposażonych placówek; powołanie Rady (TAK/NIE); liczba osób uczestniczących w praktykach, warsztatach, wizytach studyjnych.

Kierunek działań 1.3. Zwiększenie szans rozwoju osobistego i zawodowego

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Rozwój oferty kulturalnej (zwiększenie dostępności do kultury wysokiej - np. gościnne występy wiodących polskich teatrów, zwiększenie oferty koncertowej czy wystaw czasowych)
- Większe wsparcie dla organizacji pozarządowych (zwiększenie wsparcia, rzeczowego i finansowego, rozwoju NGO's zajmujących się rozwiązywaniem kluczowych problemów społecznych na terenie MOF; rozwój wolontariatu i wspieranie oddolnych działań mieszkańców w ww. dziedzinach)

Wskaźniki: Liczba gościnnych wydarzeń kulturalnych; Liczba instytucji/ organizacji/ osób wspartych w ramach projektów dedykowanych dla NGO's.

Kierunek działań 1.4. Promocja kształcenia ponadpodstawowego i wyższego

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Rozwój projektów stypendialnych (powiązanie projektów stypendialnych z np. polityką mieszkaniową: preferencyjne możliwości ubiegania się o mieszkania komunalne, powiązanie systemu stypendialnego z TBS-ami)
- Poszerzenie kadry naukowej (angażowanie do siedleckich szkół wyższych czołowych przedstawicieli nauki polski, a także działania informacyjno-promocyjne w tym względzie)
- Powiązanie systemu stypendialnego ze współpracą z biznesem (zwiększenie ofert pracy dla studentów, w tym powiązanych z systemem stypendialnym i praktykami)

Wskaźniki: Liczba nowych mieszkań; Liczba stypendiów; liczba pracowników naukowych współpracujących z uczelniami z obszaru MOF.

Kierunek działań 1.5. Zmniejszenie wykluczenia cyfrowego, poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców w każdym wieku

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Edukacja cyfrowa poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, aby nauczyć seniorów podstaw korzystania z komputera, smartfona, Internetu, poczty elektronicznej i innych narzędzi cyfrowych.
- Dostosowanie usług publicznych poprzez działania na rzecz zmniejszenia wykluczenia cyfrowego u seniorów mogą objąć dostosowanie usług publicznych, takich jak systemy e-recept, e-skierowań czy rezerwacji wizyt online, do potrzeb i możliwości osób starszych.

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, takimi jak organizacje senioralne czy lokalne centra pomocy, w ramach działań zmniejszających wykluczenie cyfrowe u seniorów.

Wskaźniki: liczba starszych osób uczestniczących w programach edukacji cyfrowej, zadowolenie i satysfakcja seniorów z programu: może to być oceniane na podstawie ankiet, wywiadów czy innych form feedbacku, liczba partnerstw lub współprac z organizacjami pozarządowymi, takimi jak organizacje senioralne czy lokalne centra pomocy.

Cel szczegółowy 2: Rozwinięta polityka mieszkaniowa

Kierunek działań 2.1. Zapewnienie dostępu do infrastruktury technicznej (kanalizacja, sieć gazowa, wodociągi) do jak największej liczby mieszkańców

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Wspólne inwestycje gmin MOF w infrastrukturę techniczną (wspólne aplikowanie o środki zewnętrzne)
- Preferencyjne programy finansowe dla mieszkańców w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej (preferencyjne pożyczki na sfinansowanie przyłączy do sieci)

Wskaźniki: Długość sieci kanalizacyjnej/ gazyfikacyjnej; Liczba przyłączy.

Kierunek działań 2.2. Zaspokojenie potrzeb rodzin wymagających wsparcia

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Tworzenie/rozwój lokali komunalnych (wzrost liczby lokali komunalnych, w tym socjalnych, w ramach dostępnych programów wsparcia finansowego, a także w ramach nowych inwestycji oraz w ramach przekwalifikowywania lokali komunalnych, w tym zagospodarowywanie budynków dotąd nieużywanych)
- Preferencyjne warunki uzyskania lokalu komunalnego/socjalnego dla najbardziej potrzebujących (obniżenie kosztów najmu w przypadku samodzielnego wyremontowania lokalu czy innych prac na rzecz mienia komunalnego)

Wskaźniki: Liczba lokali komunalnych.

Kierunek działań 2.3. Wsparcie mieszkalnictwa dedykowanego różnym grupom społecznym wraz z ofertą terenową

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Poprawa dostępności do lokali komunalnych (Rozwój idei Towarzystwa Budownictwa Społecznego; utworzenie wspólnego dla całego MOF systemu monitoringu wolnych lokali komunalnych, informacji o czasie oczekiwania etc.)

- Poprawa jakości mieszkaniowych zasobów komunalnych (rewitalizacja/ modernizacja samorządowych zasobów mieszkaniowych, głównie w zakresie efektywności energetycznej; poprawa estetyki osiedli mieszkaniowych)

Wskaźniki: Liczba lokali komunalnych; Liczba zmodernizowanych lokali komunalnych.

Cel szczegółowy 3: Usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców MOF

Kierunek działań 3.1. Zwiększenie dostępności do aptek i placówek medycznych mieszkańców

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie liczby aptek i placówek medycznych (osiągnięcie sytuacji, w której na obszarze całego MOF dostępność w przeliczeniu na 1 mieszkańca była zbliżona dla średniej dla całego Mazowsza)
- Racjonalizacja godzin otwarcia aptek i placówek medycznych (Rozważanie, by niektóre placówki były czynne w skróconych godzinach, w przypadku braku dodatkowych środków finansowych bądź kadrowych, jeśli posłuży to zwiększeniu liczby placówek)

Wskaźniki: Liczba aptek; Liczba placówek medycznych.

Kierunek działań 3.2. Zapewniony dostęp do usług publicznych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie dostępności do urzędów (co najmniej 2 dni w tygodniu urzędy powinny być czynne do godz. 17-18; umożliwienie kontaktu z urzędami przez wideoczat).
- Zwiększenie terytorialne dostępności do Urzędu Miasta Siedlce (utworzenie co najmniej 2 filii Urzędu Miasta Siedlce w obrębie osiedli)

Wskaźniki: Liczba filii UM Siedlce; Liczba dostępnych wideoczatów; Liczba dni, w których urzędy są czynne dłużej niż do godz. 16.

Kierunek działań 3.3. Nacisk na promocję i informowanie społeczeństwa o roli i funkcjonowaniu GOPS.

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Działania informacyjno-promocyjne o roli GOPS (aktywność w mediach i social mediach, stoiska GOPS podczas imprez masowych organizowanych przez samorządy)
- Zwiększenie dostępności GOPS (zmiana godzin otwarcia: co najmniej 2 dni w tygodniu GOPS-y powinny być czynne do godz. 17-18; umożliwienie kontaktu z GOPS-ami przez wideoczat)

Wskaźniki: Liczba dni, w których GOPS są czynne dłużej niż do godz. 16; Liczba postów nt. działalności GOPS; Liczba artykułów prasowych nt. działalności GOPS.

Kierunek działań 3.4. Aktywne działania Gmin w zakresie edukacji i uświadamiania mieszkańców nt. czynników szkodliwych dla zdrowia, ich skutków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom zdrowotnym poprzez organizowanie szkoleń, kampanii edukacyjnych i promocji zdrowia.

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Dążenie do zmniejszenia spożywania alkoholu (ograniczenie wydawania koncesji na sprzedaż napojów alkoholowych)
- Intensyfikacja współpracy JST z NGO'sami zajmującymi się przeciwdziałaniem czynnikom szkodliwym dla zdrowia (zwiększenie wsparcia finansowego i rzeczowego na rzecz takich JST)
- Promocja zdrowego trybu życia (stoiska "profilaktyczne" podczas imprez masowych organizowanych przez samorządy; aktywność w mediach i social mediów w kwestii profilaktyki: angażowanie w przedmiotowej sprawie rozpoznawalne osobistości: zarówno osoby rozpoznawalne na szczeblu MOF, jak i ogólnopolsko)

Wskaźniki: Liczba koncesji wydanych na sprzedaż alkoholu; Liczba eventów promujących zdrowy tryb życia.

Kierunek działań 3.5. Popularyzacja uprawiania sportów oraz dalsze inwestycje w tworzenie nowych obiektów sportowych i rewitalizacje już istniejących.

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Rozwijanie infrastruktury dedykowanej uprawianiu sportu i rekreacji, szczególnie: dróg dla rowerów oraz siłowni plenerowych (docelowe założenie: powiązanie siecią dróg rowerowych wszystkich gmin MOF – z Siedlcami i wzajemnie sąsiadujące gminy ze sobą ze sobą; dostępność 1 siłowni plenerowej na nie więcej niż 500 osób lub 1 miejscowość, jeśli zamieszkuje ją mniej osób; wspólne aplikowanie przez gminy MOF o środki zewnętrzne na budowę/ rozbudowę infrastruktury sportowej)
- Poprawa dostępności do infrastruktury sportowej (utworzenie wspólnej dla całego MOF strony internetowej, za pośrednictwem której będzie można rezerwować/ wykupować dostęp do obiektów sportowych; dotyczy obiektów z limitowanym/ płatnym wejściem)
- Stworzenie "dobrych praktyk" użytkowania obiektów sportowych (określenie godzin, w których obiekty muszą być obowiązkowo udostępniane lokalnej społeczności za darmo – bez prawa wynajmowania komercyjnego)

Wskaźniki: Długość dróg rowerowych; Liczba siłowni plenerowych; Dostępność systemu internetowego (TAK/NIE); Dostępność kodeksu dobrych praktyk (TAK/NIE).

Kierunek działań 3.6. Organizowanie imprez sportowych, turniejów i zawodów, a także innych wydarzeń by przyciągnąć jak najwięcej ludzi i zainspirować do aktywności fizycznej.

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Utworzenie systemu współzawodnictwa pomiędzy gminami MOF (turnieje sportowe, w których rywalizować będą zespoły z obszaru MOF; cykliczna impreza "Olimpiada siedlecka", organizowana np. co roku w innej gminie MOF - w ramach cyklu promowane będą różnego rodzaju dyscypliny sportu, formy rekreacji oraz inne metody dbałości o kondycję i zdrowie)
- Promocja zdrowego trybu życia wśród dzieci/młodzieży i dorosłych (profile w social mediach: "Zdrowe Siedlce" i analogicznie inne gminy MOF; aktywność w mediach tradycyjnych mediach; konkursy z atrakcyjnymi nagrodami dla szkół i zakładów pracy: rywalizacja dotyczyć będzie udokumentowanej aktywności fizycznej, np. sumarycznej liczby przejechanych na rowerze/ przebiegniętych kilometrów przez społeczność danej organizacji)

Wskaźniki: Liczba imprez sportowych w ramach systemu współzawodnictwa; Liczba publikacji w mediach tradycyjnych i social mediach nt. zdrowego trybu życia.

Kierunek działań 3.7. Domy pomocy społecznej/ domy dziennego pobytu na obszarze MOF Siedlce

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie liczby domów pomocy społecznej (DPS) oraz domów dziennego pobytu (DDP) na terenie MOF

Wskaźnik: liczba DPS i DDP.

Cel szczegółowy 4: Bogata oferta kulturalna regionu

Kierunek działań 4.1 Promocja zasobów kulturowych MOF

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Tworzenie stron internetowych i profili w mediach społecznościowych (wskaźnik: Liczba uczestników lub odwiedzających)
- Organizowanie wydarzeń kulturalnych: MOF Siedlec może organizować różnorodne wydarzenia kulturalne (wskaźnik: poziom zadowolenia uczestników, przez przeprowadzanie badań ankietowych lub wywiadów z uczestnikami wydarzeń)

kulturalnych, aby ocenić ich poziom zadowolenia i satysfakcji z oferowanych przez MOF usług

Wskaźniki: Liczba uczestników lub odwiedzających, poziom zadowolenia uczestników przez przeprowadzanie badań ankietowych lub wywiadów z uczestnikami wydarzeń kulturalnych, celem oceny poziomu ich zadowolenia i satysfakcji z oferowanych przez MOF usług.

Kierunek działań 4.2. Wsparcie działalności lokalnych centrów kultury i stowarzyszeń oraz rozwój infrastruktury kulturalnej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Nawiązywanie współpracy i partnerstw pomiędzy lokalnymi centrami kultury, stowarzyszeniami, instytucjami kulturalnymi, biznesem i innymi podmiotami, aby tworzyć synergiczne działania i wspólnie realizować projekty kulturalne.
- Promowanie działań lokalnych centrów kultury, stowarzyszeń oraz inicjatyw kulturalnych na obszarze MOF Siedlce, poprzez organizowanie imprez, festiwali, wystaw czy innych wydarzeń kulturalnych.
- Tworzenie warunków dla rozwoju kreatywności i wspieranie twórczości lokalnych artystów i artystek, m.in. poprzez organizowanie wystaw, konkursów, występów artystycznych czy promowanie lokalnych talentów.

Wskaźniki: Liczba współpracy i partnerstw na terenie MOF Siedlce, Liczba uczestników projektów kulturalnych, Liczba nowych projektów kulturalnych.

Kierunek działań 4.3. Rozszerzenie oferty kulturalnej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Nawiązywanie współpracy i partnerstw pomiędzy lokalnymi centrami kultury, stowarzyszeniami, instytucjami kulturalnymi, biznesem i innymi podmiotami, aby tworzyć synergiczne działania i wspólnie realizować projekty kulturalne.
- Promowanie działań lokalnych centrów kultury, stowarzyszeń oraz inicjatyw kulturalnych na obszarze MOF Siedlce, poprzez organizowanie imprez, festiwali, wystaw czy innych wydarzeń kulturalnych.
- Tworzenie warunków dla rozwoju kreatywności i wspieranie twórczości lokalnych artystów i artystek, m.in. poprzez organizowanie wystaw, konkursów, występów artystycznych czy promowanie lokalnych talentów.

Wskaźniki: Liczba współprac i partnerstw na terenie MOF Siedlce, Liczba uczestników projektów kulturalnych, Liczba nowych projektów kulturalnych.

Kierunek działań 4.4. Wzmocnienie współpracy w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych w zakresie edukacji

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Współpraca z innymi instytucjami kulturalnymi, takimi jak muzea, teatry, biblioteki czy inni dostawcy kultury, aby wspólnie promować lokalne zasoby kulturowe i organizować wspólne wydarzenia czy projekty.

Wskaźnik: liczba nawiązanych współprac z innymi instytucjami kulturalnymi na terenie MOF Siedlce).

Cel szczegółowy 5: Inkluzywne społeczeństwo

Kierunek działań 5.1. Silver economy – wspieranie usług dla osób starszych, aktywizacja zawodowa osób starszych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Organizowanie programów szkoleń, warsztatów, kursów i mentorstwa dla osób starszych, które pozwalają na zdobycie nowych umiejętności zawodowych, aktualizowanie wiedzy czy rozwijanie talentów.
- Udzielanie indywidualnego poradnictwa i doradztwa zawodowego osobom starszym, które mogą pomóc w identyfikowaniu ich umiejętności, zainteresowań, doświadczenia i możliwości na rynku pracy. Może to obejmować również pomoc w poszukiwaniu pracy, przygotowywaniu dokumentów aplikacyjnych czy planowaniu kariery zawodowej.
- Nawiązywanie partnerstw z pracodawcami, organizacjami biznesowymi i sektorem prywatnym w celu promowania zatrudnienia osób starszych i eliminowania barier na rynku pracy
- Realizowanie programów aktywizacji zawodowej, które skierowane są specjalnie do osób starszych i pozwalają na uczestnictwo w rynku pracy, np. poprzez tworzenie specjalnych miejsc pracy, elastyczne formy zatrudnienia, czy możliwość pracowania na część etatu.

Wskaźniki: liczba osób starszych uczestniczących w programach szkoleń i warsztatów, liczba udzielonych sesji doradztwa zawodowego, liczba partnerstw z pracodawcami, procent osób starszych, które uzyskały pracę lub podjęły aktywność zawodową po ukończeniu programów aktywizacji zawodowej.

4.4.2 Cele szczegółowe i kierunki działań w ramach celu strategicznego 2

Cel strategiczny 2: Zwiększenie spójności i atrakcyjności przestrzeni obszaru MOF z zachowaniem wysokiej jakości środowiska. Niniejszy cel odnosi się do przestrzennego obszaru rozwoju MOF Siedlce. Skupia się na najważniejszych problemach i potencjałach

gmin, które wynikają z uwarunkowań środowiska naturalnego, przestrzeni miasta i wsi, komunikacji oraz infrastruktury technicznej. Kluczowe kwestie, jakie zidentyfikowano dla niniejszego obszaru to poprawa systemu komunikacyjnego oraz utrzymanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i przestrzeni publicznych.

Cel szczegółowy 1: Zintegrowany system komunikacyjny

Kierunek działań 1.1 Rozbudowa i usprawnienie powiązań komunikacji zbiorowej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Powstanie nowych linii i przystanków autobusowych
- Dostosowanie rozkładu jazdy transportu publicznego do potrzeb mieszkańców
- Zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego
- Popularyzacja transportu publicznego i usprawnienie systemu komunikacyjnego

Wskaźniki: Wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego; Zmniejszenie czasu przejazdu przez miasto (mniejsze korki).

Kierunek działań 1.2 Budowa centrów multimodalnych związanych ze stacjami kolejowymi

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego;
- Poprawa czasu i komfortu podróży poza teren MOF;

Wskaźnik: Wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego

Kierunek działań 1.3 Rozbudowa i usprawnienie powiązań komunikacji zbiorowej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Popularyzacja ruchu rowerowego
- Wypracowanie jednolitych standardów infrastruktury rowerowej
- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru

Wskaźniki: Powiększenie sieci tras rowerowych; Wzrost liczby osób korzystających z transportu rowerowego;

Kierunek działań 1.4 Lokalizacja parkingów buforowych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zmniejszenie liczby samochodów osobowych wjeżdżających do Miasta Siedlce;
- Zmniejszenie zatorów drogowych;
- Zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w mieście;
- Ograniczenie tzw. „dzikiego parkowania”;
- Integracja ruchu indywidualnego z transportem publicznym;

Wskaźniki: Spadek liczby samochodów osobowych wjeżdżających do miasta; Spadek komunikacyjnych zanieczyszczeń powietrza; Zmniejszenie czasu dojazdu z gmin wiejskich do miasta; Wzrost liczby osób korzystających z transportu publicznego

Kierunek działań 1.5 Powiększenie strefy płatnego parkowania w mieście

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zmniejszenie liczby samochodów osobowych wjeżdżających do Miasta Siedlce;
- Zmniejszenie zatorów drogowych;
- Zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w mieście;
- Zwiększenie rotacji wykorzystania miejsc parkingowych;

Wskaźnik: Wzrost powierzchni miasta objętego strefą płatnego parkowania;

Kierunek działań 1.6 Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Poprawa jakości dróg publicznych;
- Zwiększenie dostępności małych miejscowości;
- Realizacja brakujących połączeń drogowych;

Wskaźnik: Wielkość środków przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej

Kierunek działań 1.7 Wykorzystanie potencjału kolei i wspieranie rozwoju i promocji transportu kolejowego

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Poprawa czasu i komfortu podróży poza teren MOF;
- Podniesienie znaczenia kolei w wewnętrznym systemie transportu publicznego MOF;

Wskaźniki: Wzrost liczby osób korzystających z transportu kolejowego; Wzrost liczby połączeń kolejowych

Cel szczegółowy 2: Wysokiej jakości środowisko naturalne oraz adaptacja do zmian klimatu

Kierunek działań 2.1 Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie możliwości przyłączenia do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej;
- Zmniejszenie liczby zbiorników bezodpływowych;
- Zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków;

Wskaźniki: Wzrost liczby budynków podłączonych do sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej;
Spadek liczby zbiorników bezodpływowych

Kierunek działań 2.2 Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie retencji wód opadowych;
- Ograniczenie negatywnych skutków suszy;
- Zmniejszenie zagrożenia powodziowego oraz podtopień;
- Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza;
- Zwiększenie przestrzeni zielonych;
- Zmniejszenie oddziaływania miejskiej wyspy ciepła;

Wskaźniki: Wzrost systemów bioretencji; Wzrost powierzchni terenów zielonych

Kierunek działań 2.3 Wspieranie rozwoju OZE

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie udziału instalacji odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej i ciepłej;
- Zmniejszenie wykorzystania źródeł energii konwencjonalnej;

Wskaźniki: Wzrost liczby instalacji odnawialnych źródeł energii; Wzrost ilości energii elektrycznej wytwarzanej z OZE

Kierunek działań 2.4 Rozwój inwestycji z zakresu gospodarki odpadami

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Obniżenie kosztów wywozu odpadów;
- Likwidacja dzikich wysypisk odpadów;
- Poprawa estetyki i czystości terenów publicznych;

Wskaźnik: Wielkość środków przeznaczonych na inwestycje z zakresu gospodarki odpadami

Kierunek działań 2.5 Zwiększenie nasadzeń drzew i krzewów w przestrzeniach ogólnodostępnych, poprawa bioróżnorodności

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie terenów zielonych;
- Poprawa mikroklimatu;
- Zwiększenie estetyki przestrzeni ogólnodostępnych;

Wskaźniki: Wzrost liczby drzew i krzewów w przestrzeniach ogólnodostępnych; Wzrost bioróżnorodności

Kierunek działań 2.6 Poprawa efektywności energetycznej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Modernizacja źródeł ciepła;
- Zwiększenie bezpieczeństwa dostaw energii;
- Obniżenie kosztów zużycia energii;
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (poprawa jakości powietrza);

Wskaźniki: Wzrost liczby instalacji poprawiających efektywność energetyczną (termomodernizacje, OZE); Wzrost ilości energii elektrycznej wytwarzanej z OZE; Spadek komunalno-bytowych zanieczyszczeń powietrza

Kierunek działań 2.7 Stworzenie bezpłatnych punktów doradztwa energetycznego

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w tematyce efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii;
- Rozwój gospodarki niskoemisyjnej;

Wskaźniki: Liczba osób korzystających z punktów doradztwa energetycznego; Wzrost liczby instalacji poprawiających efektywność energetyczną (termomodernizacje, OZE)

Cel szczegółowy 3: Spójna polityka przestrzenna

Kierunek działań 3.1 Rozszerzanie stopnia pokrycia MPZP w oparciu o wspólne cele

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Poprawa jakości urbanistyki;
- Zwiększenie ładunku przestrzennego;
- Ograniczenie kosztów wynikających z niekontrolowanego rozwoju zabudowy (społeczno-gospodarcze skutki chaosu przestrzennego);
- Prowadzenie spójnej polityki w strefie przygranicznej gmin;

Wskaźniki: Wzrost pokrycia planów miejscowych; Spadek liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy

Kierunek działań 3.2 Zwiększanie i poprawa oferty ogólnodostępnych terenów zielonych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Promocja zdrowego trybu życia;
- Poprawa aktywności fizycznej mieszkańców MOF, w szczególności osób starszych i dzieci;
- Zmniejszenie oddziaływania miejskiej wyspy ciepła;

Wskaźnik: Wielkość środków przeznaczonych na inwestycje związane z terenami zielonymi

Kierunek działań 3.3 Tworzenie przestrzeni publicznych o wysokiej atrakcyjności i dostępności

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie ładunku przestrzennego;
- Zwiększenie jakości życia mieszkańców;
- Ułatwienie poruszania się osobom o ograniczonej mobilności (drogi i chodniki);
- Standaryzacja nośników reklam i ujednolicenie obiektów małej architektury;

Wskaźniki: Wzrost liczby projektów dotyczących budowy lub modernizacji przestrzeni publicznych; Przyjęcie uchwał krajobrazowych

Kierunek działań 3.4 Kształtowanie rozwoju przestrzeni z zachowaniem i podnoszeniem walorów przyrodniczo – krajobrazowych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo i korytarzy ekologicznych;
- Zwiększenie terenów zielonych;
- Zwiększenie estetyki przestrzeni ogólnodostępnych;

Wskaźnik: Wzrost bioróżnorodności

Kierunek działań 3.5 Planowanie uniwersalne

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie dostępności dla osób o ograniczonej mobilności

Wskaźnik: Wzrost liczby osób o ograniczonej mobilności korzystających z obiektów użyteczności publicznej

Cel szczegółowy 4: Zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych

Kierunek działań 4.1 Wsparcie zrównoważonej turystyki profilowanej w oparciu o istniejące zasoby środowiska

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Rozwój branży turystycznej działającej na terenie MOF;
- Zwiększenie oferty turystycznej;
- Popularyzacja MOF jako destynacji turystycznej;

Wskaźniki: Wzrost liczby turystów odwiedzających gminy MOF; Wzrost liczby obiektów noclegowych i gastronomicznych; Wzrost liczby podmiotów gospodarczych zajmujących się turystyką profilowaną

Kierunek działań 4.2 Aktywna promocja regionu

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Szeroka oferta turystyczna;
- Stworzenie programu promocji obszaru z wykorzystaniem lokalnych zasobów, produktów i walorów;
- Budowa marki regionu siedleckiego;
- Zwiększenie rozpoznawalności Siedlec w Polsce;

Wskaźniki: Wielkość wydatków przeznaczanych na promocję regionu; Wzrost liczby turystów odwiedzających gminy MOF

Cel szczegółowy 5: Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie zrównoważonego rozwoju

Kierunek działań 5.1 Rozwój partycypacji społecznej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie aktywności społecznej;
- Zwiększenie zaangażowania mieszkańców MOF w funkcjonowanie gmin;

Wskaźniki: Zwiększenie liczby projektów zgłaszanych do Budżetu Obywatelskiego Siedlec; Zwiększenie frekwencji w głosowaniu w Budżecie Obywatelskim Siedlec

Kierunek działań 5.2 Aktywne promowanie zachowań prośrodowiskowych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Poprawa czystości środowiska i przestrzeni MOF;

- Zwiększenie zaangażowania mieszkańców;

Wskaźniki: Zwiększenie udziału mieszkańców segregujących odpady; Wielkość wydatków na kampanie promujące zachowania prośrodowiskowe.

4.4.3 Cele szczegółowe i kierunki działań w ramach celu strategicznego 3

Cel strategiczny 3 - Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce jako ośrodek konkurencyjnej, nowoczesnej i zielonej gospodarki. Niniejszy cel ma za zadanie zmiany związane z rozwojem sektora przedsiębiorczości i inwestycji, zwiększeniem liczby miejsc pracy, a także poprawą konkurencyjności gospodarczej regionu. Ważnym elementem tego celu jest również promowanie innowacyjności i nowoczesności, które przyczynią się do rozwoju nowych technologii i sektorów gospodarki, a także rozwój powiązań pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za rozwój gospodarczy regionu.

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki obszaru

Kierunek działań 1.1. Stworzenie systemu zachęt dla potencjalnych inwestorów służącego zwiększeniu zainteresowania obszarem i sprzyjającego rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości oraz generacji nowych miejsc pracy

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Wspieranie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw i poprawa ich konkurencyjności poprzez udzielanie preferencyjnych kredytów, ulg podatkowych, wsparcia w zakresie badań i rozwoju czy szkoleń dla kadry zarządzającej;
- Wzrost inwestycji i przedsiębiorstw w sektorach strategicznych dla regionu, co przyczyni się do wzrostu wartości dodanej w regionie oraz poprawy jego pozycji na rynku;
- Poprawa wizerunku gospodarczego regionu jako przyjaznego dla inwestorów i przedsiębiorców, co przyczyni się do zwiększenia zainteresowania regionem ze strony potencjalnych inwestorów.

Kierunek działań 1.2. Wsparcie inicjatyw gospodarczych w zakresie wprowadzenia ulg i zachęt dla istniejących i przyszłych przedsiębiorców

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie liczby inicjatyw gospodarczych mających na celu przyciągnięcie nowych inwestycji i przedsiębiorstw do regionu, co pozytywnie wpłynie na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i generację nowych miejsc pracy;
- Poprawa wizerunku gospodarczego regionu jako przyjaznego dla przedsiębiorczości, co przyczyni się do zwiększenia zainteresowania regionem ze strony potencjalnych inwestorów.

Kierunek działań 1.3. Stworzenie warunków dla potencjalnych przedsiębiorców w postaci przygotowanych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych o dużej powierzchni

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez dostarczenie przedsiębiorcom nowych możliwości inwestycyjnych;
- Zwiększenie przychodów z podatków, co przyczyni się do poprawy finansów publicznych regionu i możliwości inwestycyjnych w innych dziedzinach;
- Zwiększenie aktywności gospodarczej w regionie, co przyczyni się do wzrostu wartości dodanej w regionie oraz poprawy sytuacji na rynku pracy.

Kierunek działań 1.4. Poprawa dostępności narzędzi wsparcia dla rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego oraz promocji wysokiej jakości lokalnych produktów żywnościowych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Wzrost wartości dodanej lokalnych produktów żywnościowych i poprawa sytuacji ekonomicznej rolników, co przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności regionu w tej dziedzinie;
- Poprawa wizerunku regionu jako atrakcyjnego miejsca do produkcji i dystrybucji wysokiej jakości lokalnych produktów żywnościowych, co przyczyni się do zwiększenia zainteresowania turystów i wzrostu aktywności w sektorze turystycznym;
- Wsparcie producentów lokalnych i małych przedsiębiorstw w rozwijaniu ich działalności, co przyczyni się do wzrostu ich skali i możliwości rozwoju.

Kierunek działań 1.5. Wsparcie w pozyskaniu środków zewnętrznych na realizację projektów badawczo – rozwojowych i wdrażanie innowacyjnych usług, produktów lub procesów organizacyjnych oraz wdrażanie i stosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w lokalnych przedsiębiorstwach

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Możliwość tworzenia nowych miejsc pracy w dziedzinach związanych z badaniami naukowymi i rozwojem nowych technologii, co przyczynia się do wzrostu zatrudnienia w regionie;
- Możliwość rozwoju nowych produktów i usług, co zwiększa konkurencyjność przedsiębiorstw oraz przyczynia się do wzrostu ich wartości rynkowej;
- Wprowadzenie nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w przedsiębiorstwach, co przyczynia się do poprawy ich efektywności i zwiększenia ich konkurencyjności;

- Zwiększenie zdolności przedsiębiorstw do pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój i inwestycje, co przyczynia się do dalszego rozwoju gospodarczego i poprawy sytuacji na rynku pracy.

Kierunek działań 1.6. Wsparcie rozwoju ośrodków naukowych o wysokim potencjale badawczym

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Możliwość prowadzenia badań w dziedzinach ważnych dla rozwoju regionu, co pozwala na przyczynienie się do rozwoju specjalizacji i przyciąganie inwestorów związanych z daną dziedziną;
- Możliwość prowadzenia badań interdyscyplinarnych, co przyczynia się do zwiększenia innowacyjności i rozwoju nowych technologii w regionie;
- Możliwość zwiększenia współpracy między ośrodkami naukowymi a przedsiębiorstwami, co przyczynia się do transferu wiedzy i innowacji oraz do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- Możliwość tworzenia nowych miejsc pracy w dziedzinach związanych z badaniami naukowymi, co przyczynia się do wzrostu zatrudnienia w regionie;
- Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój ośrodków naukowych i przeprowadzanie badań naukowych, co przyczynia się do dalszego rozwoju regionu.

Kierunek działań 1.7. Promocja lokalnych produktów i usług

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Wzrost świadomości konsumentów na temat lokalnych produktów i usług, co przyczynia się do wzrostu sprzedaży lokalnych produktów;
- Wzrost zatrudnienia w regionie, zwłaszcza w sektorze usług i turystyki;
- Zwiększenie konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw, co przyczynia się do ich dalszego rozwoju.

Cel szczegółowy 2: Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy

Kierunek działań 2.1. Rozszerzenie oferty usług związanych z podnoszeniem i zmianą kwalifikacji zawodowych oraz rozwój systemu szkoleń i kursów zawodowych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie liczby wykwalifikowanych pracowników na rynku pracy, co wpłynie na jakość oferowanych usług oraz zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw;

- Zwiększenie atrakcyjności regionu dla potencjalnych pracodawców, którzy są zainteresowani zatrudnieniem wykwalifikowanej siły roboczej;
- Dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy i zwiększenie szans na zatrudnienie dla mieszkańców regionu.

Kierunek działań 2.2. Rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a placówkami oświatowymi w celu dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Lepsze dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, co pozwoli na lepsze przygotowanie absolwentów do wykonywania zawodów po ukończeniu szkoły lub studiów;
- Zwiększenie zaangażowania przedsiębiorstw w proces edukacji i kształtowanie umiejętności młodych ludzi, co pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich;
- Zwiększenie atrakcyjności szkół i uczelni dla uczniów i studentów, którzy będą mieli większe szanse na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu nauki.

Kierunek działań 2.3. Ułatwienie istniejącym oraz przyszłym przedsiębiorcom dostępu do szkoleń i doradztwa w zakresie przedsiębiorczości, w tym dotyczących zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Stworzenie dedykowanych programów szkoleniowych dla przedsiębiorców w zakresie m.in. zarządzania firmą, marketingu, rachunkowości czy negocjacji biznesowych;
- Stworzenie dostępu do bezpłatnych lub niskokosztowych szkoleń, warsztatów i seminariów dla przedsiębiorców, dotyczących różnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej;
- Stworzenie przedsiębiorcom dostępu do indywidualnego doradztwa biznesowego, w tym pomocy w sporządzaniu biznesplanów, wniosków o dotacje czy pozyskiwaniu finansowania;
- Rozwój platform internetowych i mobilnych, umożliwiających przedsiębiorcom dostęp do porad i wskazówek dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej oraz pozwalających na wymianę doświadczeń z innymi przedsiębiorcami.

Cel szczegółowy 3: Wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu oraz powiązań pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za rozwój gospodarczy regionu

Kierunek działań 3.1. Rozszerzenie oferty i zwiększenie dostępności narzędzi wsparcia przedsiębiorstw

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie liczby dostępnych programów wsparcia dla przedsiębiorców, takich jak dotacje, ulgi podatkowe, pożyczki, granty i kredyty preferencyjne;
- Rozbudowa sieci instytucji oferujących wsparcie przedsiębiorstwom, takich jak centra biznesowe, inkubatory przedsiębiorczości, izby gospodarcze i stowarzyszenia przedsiębiorców;
- Wprowadzenie nowych narzędzi wsparcia, takich jak usługi doradcze, szkolenia i programy mentoringowe dla przedsiębiorców;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla przedsiębiorców poprzez monitorowanie i ocenę programów wsparcia oraz dostosowywanie ich do potrzeb przedsiębiorców i zmieniających się warunków rynkowych.

Kierunek działań 3.2. Wsparcie rozwoju infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość w postaci inkubatorów przedsiębiorczości ukierunkowanych w szczególności na przedsiębiorców lokalnych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie dostępności inkubatorów przedsiębiorczości - dzięki działaniom promocyjnym, które mają na celu zwiększenie świadomości dotyczącej inkubatorów, przedsiębiorcy lokalni będą mieli łatwiejszy dostęp do tych instytucji. W rezultacie, zwiększy się liczba przedsiębiorstw lokalnych, które skorzystają z inkubatorów przedsiębiorczości;
- Wsparcie dla przedsiębiorców lokalnych - inkubatory przedsiębiorczości zapewnią przedsiębiorcom lokalnym dostęp do wiedzy i wsparcia eksperckiego w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, co przyczyni się do zwiększenia ich szans na sukces;
- Przyspieszenie rozwoju nowych przedsięwzięć – poprzez udzielanie wsparcia start-upom i małym przedsiębiorstwom, inkubatory przedsiębiorczości przyczynią się do przyspieszenia rozwoju nowych przedsięwzięć i ich wdrożenia na lokalnym rynku.

Kierunek działań 3.3. Wsparcie w zakresie powstawania i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez redukcję barier administracyjnych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Uproszczenie procedur administracyjnych i zmniejszenie kosztów ich przeprowadzania, co może zachęcić przedsiębiorców do podejmowania działalności gospodarczej;
- Zwiększenie przejrzystości i dostępności informacji dotyczących wymagań administracyjnych i formalności związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- Wprowadzenie programów szkoleniowych dla urzędników administracji publicznej w celu poprawy jakości obsługi przedsiębiorców oraz zwiększenia ich wiedzy na temat procesów i procedur związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej

Kierunek działań 3.4. Poprawa jakości obsługi inwestorów w zakresie wdrażania jednolitych standardów obsługi oraz tworzenia punktów informacyjnych dla przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Usprawnienie obsługi przedsiębiorców - stworzenie specjalnych punktów obsługi przedsiębiorców, które będą oferować kompleksowe wsparcie w zakresie prowadzenia biznesu, w tym informacje o dostępnych źródłach finansowania i dotacji, doradztwo z zakresu prawa i rachunkowości oraz pomoc w pozyskiwaniu partnerów biznesowych;
- Poprawa jakości obsługi inwestorów i wprowadzenie jednolitych standardów obsługi może przyczynić się do wzrostu konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw;
- Poprawa jakości obsługi inwestorów może przyczynić się do wzrostu innowacyjności lokalnej gospodarki. Dzięki temu przedsiębiorcy będą mieli lepszy dostęp do informacji i wsparcia w zakresie innowacji, co może przyczynić się do powstawania nowych innowacyjnych przedsiębiorstw i produktów.

Kierunek działań 3.5. Rozwój współpracy jednostek samorządów terytorialnych z przedsiębiorcami oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie rozwiązań dotyczących regulacji podatkowych obowiązujących na obszarze MOF oraz działań w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie zaangażowania władz samorządowych w dialog z przedsiębiorcami w zakresie regulacji podatkowych i innych barier administracyjnych;

- Wprowadzenie nowych rozwiązań prawnych i podatkowych, które mają na celu zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku dla przedsiębiorców;
- Poprawa efektywności działań instytucji otoczenia biznesu poprzez lepsze koordynowanie działań i wzajemną wymianę informacji;
- Zwiększenie liczby nowych miejsc pracy oraz wzrost gospodarczy na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce.

Kierunek działań 3.6. Wsparcie przedsiębiorców i właścicieli gospodarstw rolnych w pozyskiwaniu partnerów zewnętrznych oraz promocji lokalnych produktów i producentów

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie zasięgu i widoczności lokalnych produktów oraz wzrost ich sprzedaży;
- Rozwój współpracy pomiędzy lokalnymi producentami i dostawcami oraz wzrost wartości rynku lokalnego;
- Pozyskiwanie nowych umiejętności i wiedzy przez przedsiębiorców i właścicieli gospodarstw rolnych poprzez współpracę z partnerami zewnętrznymi;
- Poprawa wizerunku lokalnych produktów i producentów;
- Zwiększenie szans na pozyskanie dotacji i innych form wsparcia na rozwój lokalnych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych.

Kierunek działań 3.7. Tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej we współpracy z przedsiębiorstwami oraz instytucjami otoczenia biznesu

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Umożliwienie przedsiębiorcom korzystania z dostępnej infrastruktury oraz atrakcyjnych terenów inwestycyjnych, co korzystnie wpływa na pozyskanie nowych inwestorów i stworzenie miejsc pracy;
- Tworzenie dogodnych warunków dla inwestycji, dzięki czemu przedsiębiorcy i instytucje otoczenia biznesu mają lepsze możliwości rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczej;
- Zwiększenie potencjału rozwojowego regionu, co może przyczynić się do poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców oraz zwiększenia pozycji gospodarczej regionu na obszarze kraju.

Kierunek działań 3.8. Współpraca pomiędzy poszczególnymi jednostkami Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w zakresie pozyskania środków zewnętrznych oraz realizacji wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych

Zakłada się realizację działań, które pozwolą na osiągnięcie następujących rezultatów:

- Zwiększenie szans na pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje poprzez wspólne starania poszczególnych jednostek administracyjnych;
- Wzmocnienie pozycji Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce jako atrakcyjnego miejsca do inwestowania oraz budowanie pozytywnego wizerunku obszaru jako partnera dla inwestorów;
- Realizacja większej liczby wspólnych inwestycji, które będą miały korzystny wpływ na rozwój gospodarczy Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Siedlce

5.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

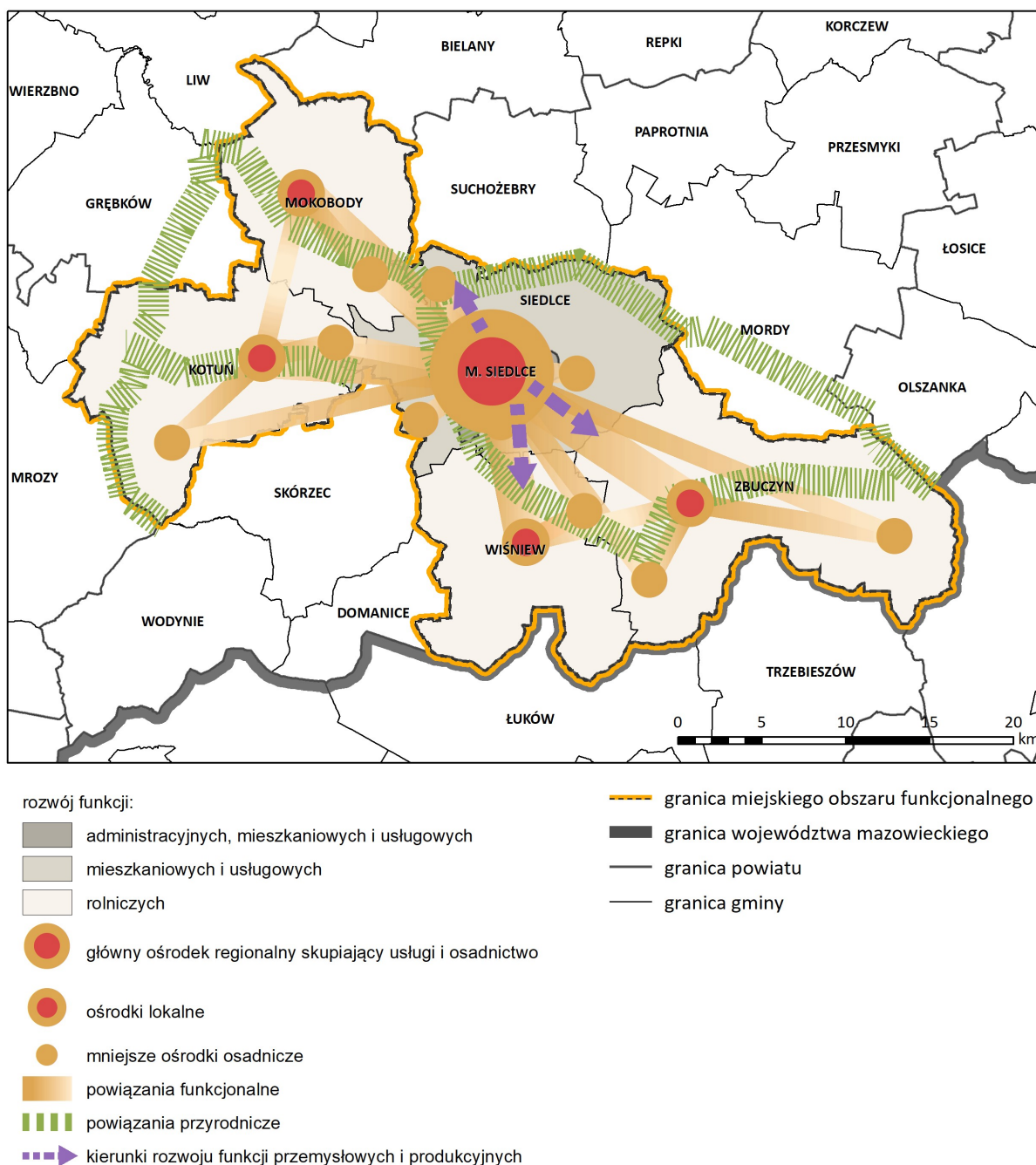
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej został wprowadzony w ramy strategii rozwoju nowelizacją ustawy o samorządzie gminnym w 2020 roku. Pozwala na zintegrowanie strategicznego i przestrzennego wymiarów planowania. Terytorialny wymiar polityki rozwoju jest o tyle istotny, że wszelkie działania i inwestycje zależą od uwarunkowań struktury funkcjonalno-przestrzennej, struktury osadniczej, obszarów cennych przyrodniczo bądź kulturowo i wielu innych czynników związanych nierozdzielnie z przestrzenią, która stanowi jeden z podstawowych zasobów jednostek terytorialnych.

Na podstawie analizy czynników, które zdiagnozowano jako najważniejsze w kwestii wykorzystania potencjałów i zahamowania barier rozwoju MOF Miasta Siedlce, skonstruowano cele i kierunki działań przedstawione w poprzednim rozdziale. Na poniższych rysunkach, tworzących model struktury funkcjonalno-przestrzennej zaprezentowano część z nich. Miejski Obszar Funkcjonalny stanowiący przedmiot niniejszego opracowania tworzą gminy i jednostki osadnicze o zróżnicowanej strukturze funkcjonalności i uwarunkowaniach. Zobrazowana na stronie 55 struktura funkcjonalno-przestrzenna obrazuje jak różne funkcje dominują w gminach MOF. Przekłada się to na zróżnicowane potrzeby i aspiracje w działaniach, które mają finalnie na celu zintegrowany rozwój całego regionu. Za pomocą modelu zobrazowanie kierunków działań w przestrzeni badanego obszaru zwiększy szansę zrealizowania wyznaczonych celów strategicznych oraz szczegółowych. Oprócz tego, model ma za zadanie jasno definiować interes publiczny oraz zapewniać spójny i ciągły rozwój w aspekcie gospodarczym, społecznym i przestrzennym z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.⁵⁰

Najważniejszym aspektem przestrzennym, od którego zależy rozwój całego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego są powiązania funkcjonalne. Każda z miejscowości jest współzależna od pozostałych w skali gminy, powiatu czy regionu. Przepływ mieszkańców i dóbr napędza rozwój poszczególnych gałęzi gospodarki i usług publicznych. Sąsiedztwo dużego ośrodka miejskiego, jakim są Siedlce, skupiającego usługi wyższego rzędu, przemysł, produkcję oraz funkcje administracyjne przyciąga inwestycje do całego regionu, a także wpływa pozytywnie na gminy sąsiednie. Powiązania przyrodnicze stanowią zielone zaplecze obszaru oraz decydują o potencjale turystyki i rekreacji.

⁵⁰ Model struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategiach rozwoju, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, maj 2020 r.

Rysunek 31 Schemat powiązań funkcjonalnych MOF miasta Siedlce

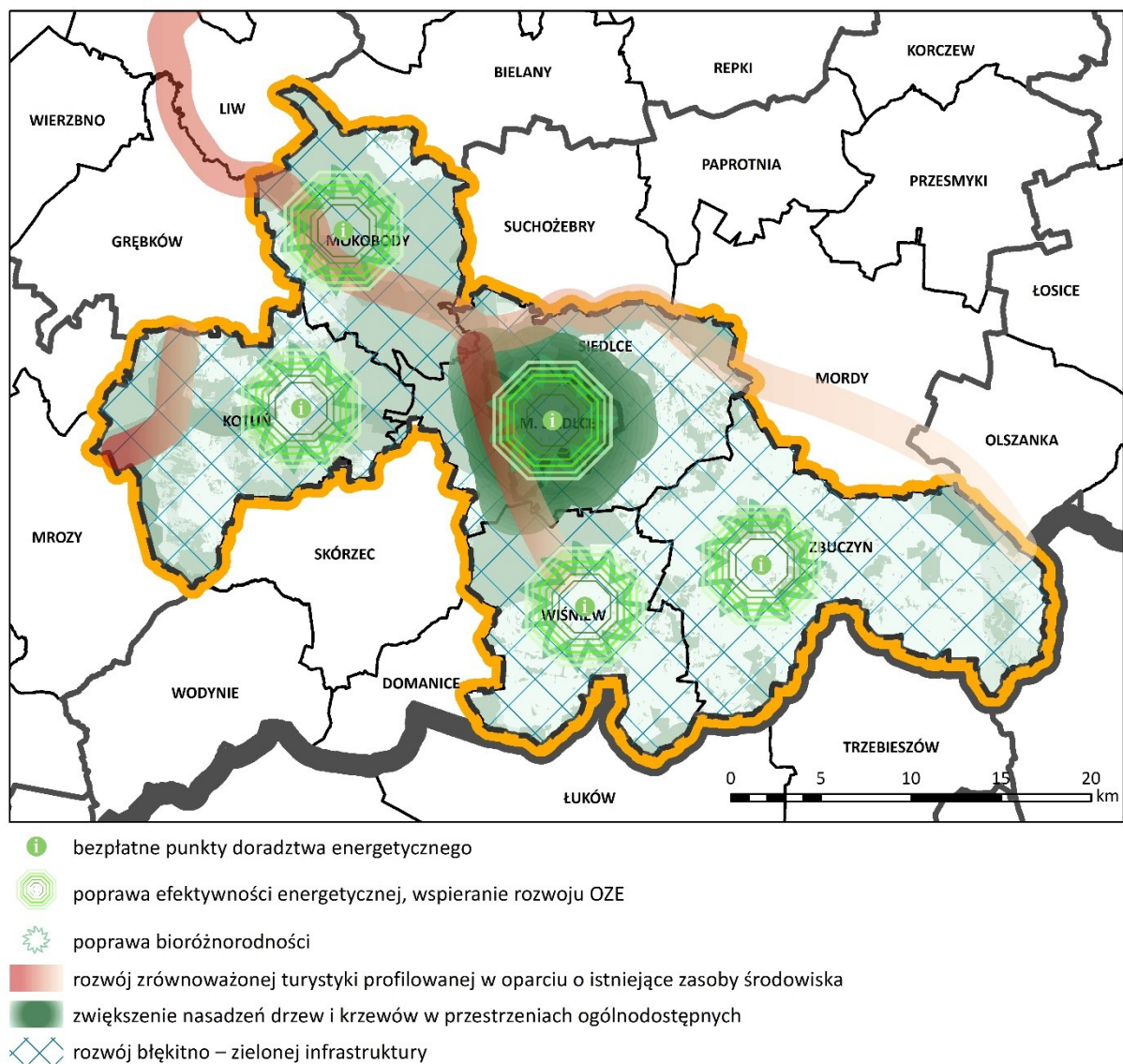

Źródło: Opracowanie własne

Kluczowe elementy zaprezentowane w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej dla MOF Miasta Siedlce dotyczą przede wszystkim projektów twardych, których realizacja związana jest z lokalizacją. Na poniższych rysunkach przedstawiono działania z obszarów: przyrody i energetyki, komunikacji oraz infrastruktury technicznej. Na podstawie konsultacji z przedstawicielami gmin i miasta Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego wykonano także schemat najważniejszych inwestycji będących w krótko- i długofalowej perspektywie planowanego rozwoju.

5.2 Obszary przyrodnicze i energetyka

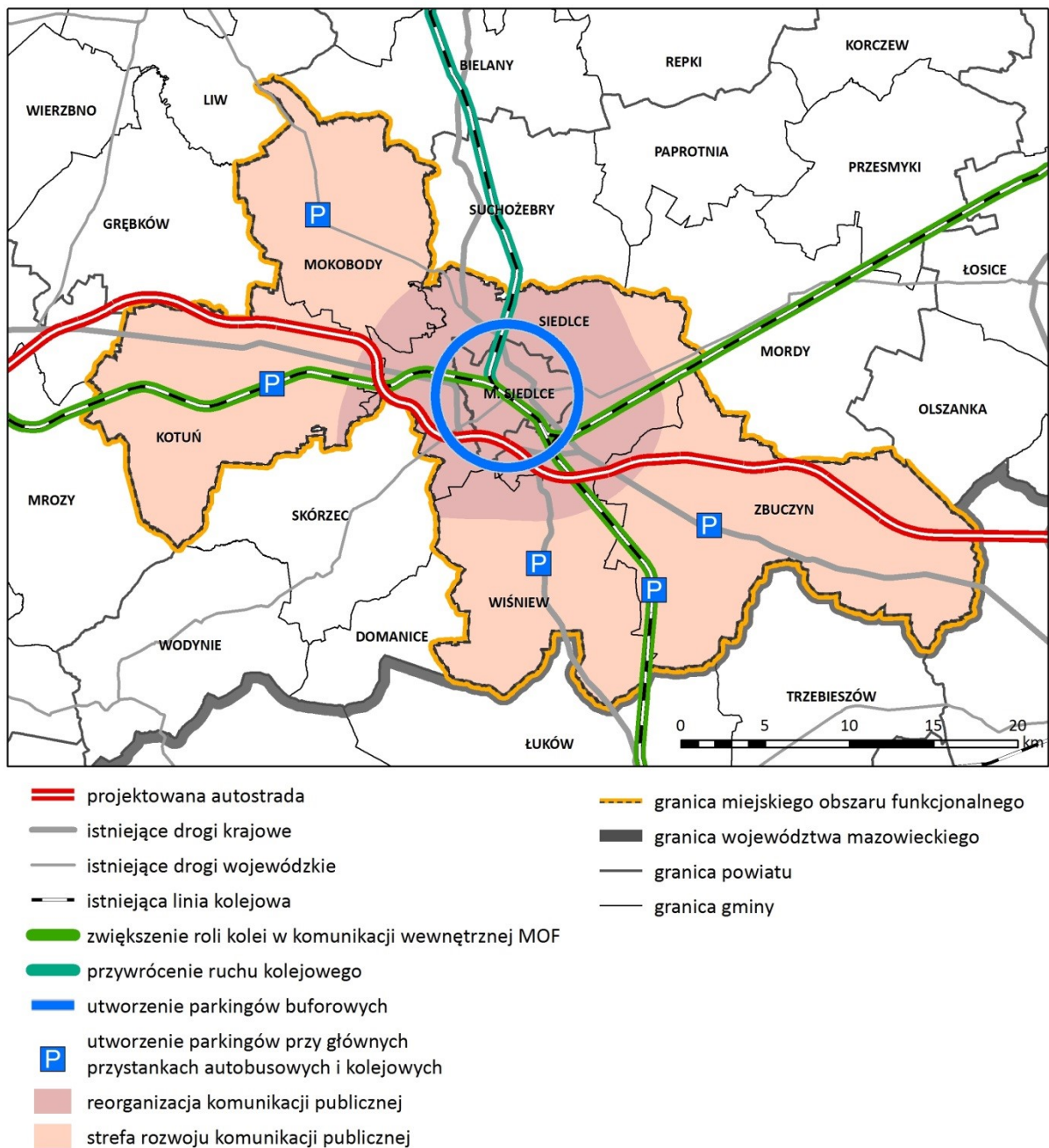
Rysunek 32 Działania z obszaru przyrody i energetyki

Źródło: Opracowanie własne

5.3 Komunikacja

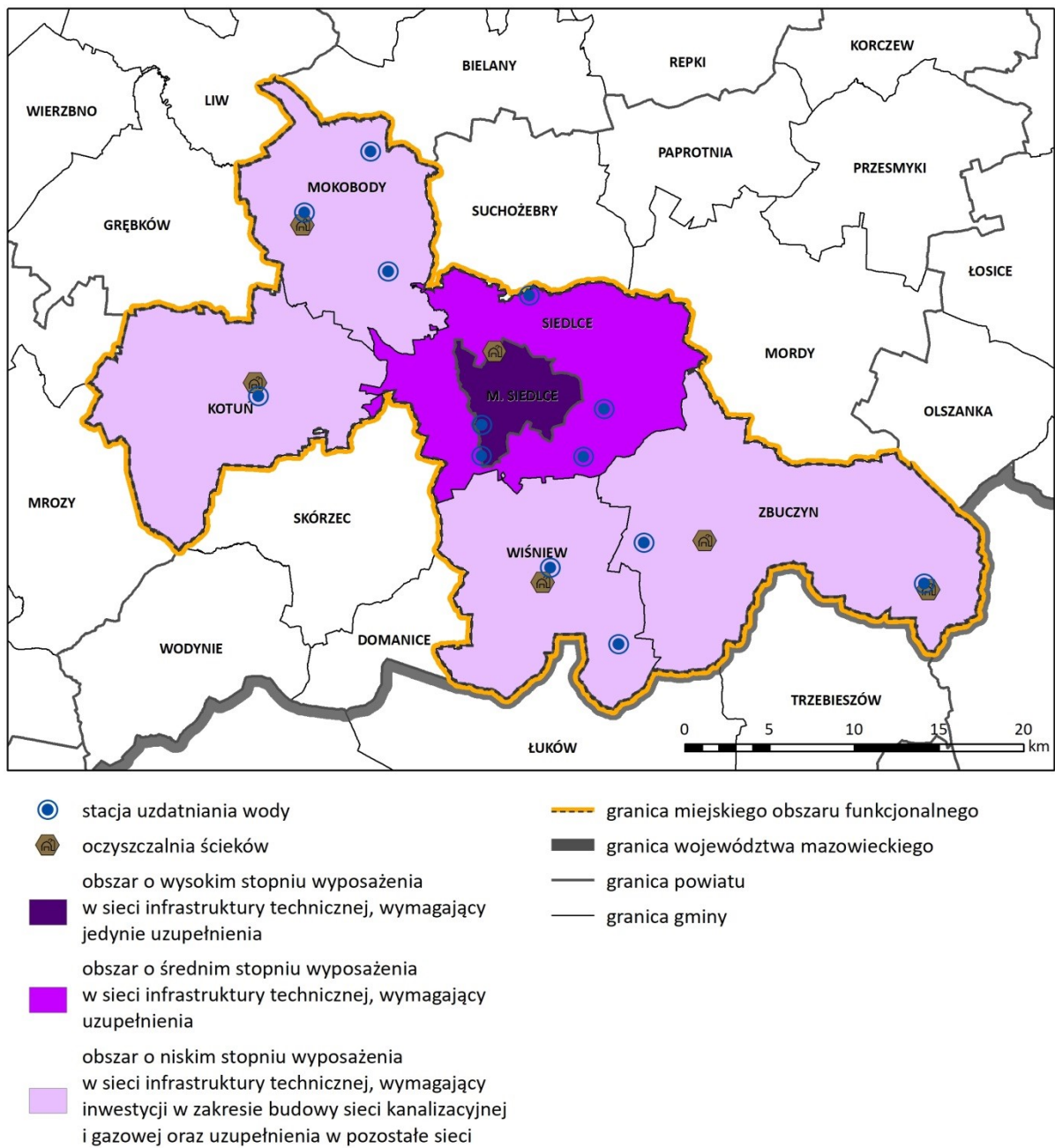
Rysunek 33 Działania z obszaru komunikacji

Źródło: Opracowanie własne

5.4 Infrastruktura techniczna

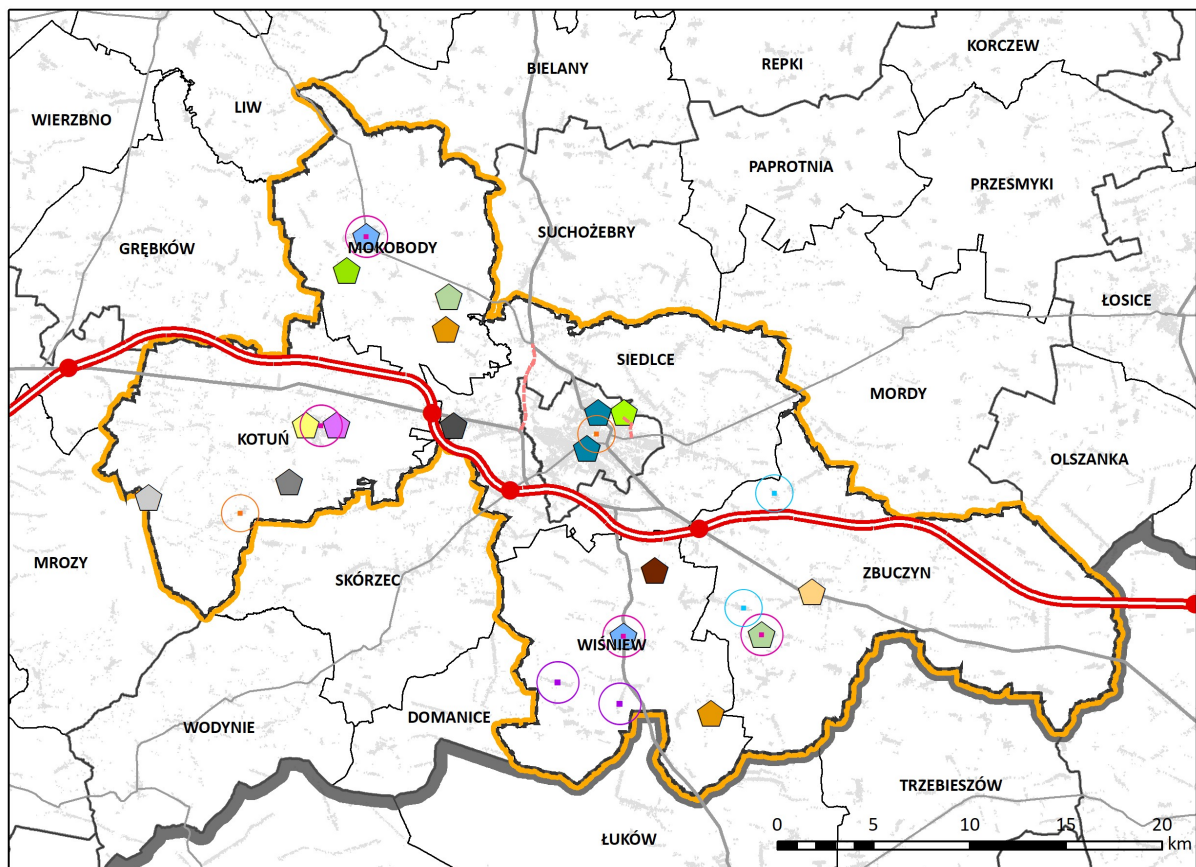
Rysunek 34 Działania z obszaru infrastruktury technicznej

Źródło: Opracowanie własne

5.5 Schematyczne rozmieszczenie inwestycji

Rysunek 35 Najważniejsze inwestycje planowane na terenie MOF

PLANOWANE INWESTYCJE

	Budowa żłobka		Budowa lub rozbudowa oczyszczalni ścieków
	Budowa przedszkola		Budowa sieci kanalizacji sanitarnej
	Budowa bądź rozbudowa szkoły podstawowej		Budowa lub rozbudowa stacji uzdatniania wody
	Budowa świetlicy wiejskiej		Termomodernizacja budynków
	Budowa budynku Urzędu Gminy		Projektowane węzły autostrady
	Budowa bądź modernizacja ośrodka kultury		Projektowana autostrada
	Rozbudowa bądź modernizacja ośrodka zdrowia		Projektowana obwodnica Siedlec
	Budowa infrastruktury sportowej		granica miejskiego obszaru funkcjonalnego
	Budowa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej		granica województwa mazowieckiego
	Budowa parkingu buforowego		granica powiatu
	Budowa PSZOK		granica gminy
	Budowa mostu		

Źródło: Opracowanie własne

6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w MOF Siedlce

Integralną częścią prowadzenia polityki rozwoju w obszarze funkcjonalnym miasta jest odpowiednia polityka przestrzenna realizująca działania skupione na poprawie jakości życia mieszkańców oraz ładu przestrzennego i infrastruktury na całym obszarze MOF. Ogólne zasady wskazane w rozdziale 6.1 odnoszą się do wszystkich gmin i stanowią generalne wskazówki mające na celu spójne kształtowanie polityki przestrzennej przez wszystkich interesariuszy Strategii. Ustalenia szczegółowe odnoszą się do poszczególnych obszarów funkcjonalnych o różnej charakterystyce i uwarunkowaniach, aby precyzyjnie i efektywnie dobrać działania strategiczne do specyfiki danego terenu.

6.1 Ustalenia o charakterze ogólnym

Kluczowe ustalenia prowadzenia polityki przestrzennej dla MOF Miasta Siedlce:

- Aktualizacja Studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz zwiększanie pokrycia planami miejscowymi;
- Skupianie zabudowy mieszkaniowej w obszarach zurbanizowanych, aby zapobiegać rozlewaniu się miast;
- Planowanie nowych osiedli mieszkaniowych z uwzględnieniem dostępu do usług społecznych, infrastruktury technicznej i komunikacji publicznej;
- Wyznaczenie stref przemysłowych o atrakcyjnych warunkach inwestycyjnych oraz zielonych stref buforowych oddzielających je od osiedli mieszkaniowych;
- Zachowanie terenów zielonych;
- Włączanie mieszkańców w proces kształtowania polityki przestrzennej;
- Uzupełnienie obszarów zainwestowanych w sieci infrastruktury technicznej;
- Budowa parkingów buforowych i przystanków multimodalnych, aby zwiększać dostępność komunikacyjną;
- Zintegrowane zarządzanie komunikacją publiczną wszystkich gmin.

6.2 Ustalenia o charakterze szczegółowym

Tabela 32 Ustalenia o charakterze szczegółowym

Funkcje terenów	Charakterystyka	Najważniejsze założenia i rekomendacje
Wielofunkcyjne obszary miejskie z dominującą zabudową mieszkaniową	Obszar o największej gęstości zaludnienia i zabudowy w Mieście Siedlce o charakterze miejskim. Osiedla mieszkaniowe o dobrym dostępie do usług	• Kształtowanie zwartej zabudowy z zachowaniem ładu przestrzennego; • Zapewnienie mieszkańcom dostęp do terenów zielonych; • Przyznawanie priorytetu zeroemisijnym i niskoemisijnym środkom transportu i ruchowi pieszemu; • Dostosowywanie placówek i przestrzeni publicznych do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością;

	publicznych i komunikacji.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej;
Obszary przemysłowe	Obszar koncentracji zakładów produkcyjnych i magazynów. Charakteryzuje się małym udziałem zieleni i lokalizacją przy drogach wylotowych z miasta.	- Dostosowanie układu komunikacyjnego do użytku pojazdów ciężarowych i zwiększanie bezpieczeństwa drogowego; - Lokalizacja stref zieleni na obrzeżach stref przemysłowych; - Doposażenie stref przemysłowych w infrastrukturę techniczną; - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
Zabudowa mieszkaniowa podmiejska i większe ośrodki wiejskie	Dominacja zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Słaby dostęp do usług, często tereny wykluczone komunikacyjnie. Słaby dostęp do przestrzeni publicznej, za to położone w pobliżu terenów zielonych.	- Uzupełnianie ośrodków podmiejskich o najważniejsze usługi społeczne; - Zachowanie ładu przestrzennego i przestrzeni publicznych dostosowanych do osób starszych i dzieci; - Doprowadzanie komunikacji publicznej odpowiadającej na potrzeby lokalnych społeczności; - Integrowanie transportu prywatnego i publicznego poprzez parkingi buforowe i przystanki multimodalne; - Uzupełnienie infrastruktury technicznej;
Obszary rolnicze	Zabudowa zagrodowa wraz z terenami upraw i hodowli rolniczej. Zlokalizowane w głównie w gminach wiejskich.	- Ochrona gleb najlepszej jakości przed zabudową i degradacją; - Odpowiedzialna gospodarka gruntami; - Ochrona zadrzewień śródpolnych i przydrożnych alei drzew; - Uzupełnienie infrastruktury technicznej; - Poprawa jakości infrastruktury drogowej;
Tereny przyrodnicze i ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej	Obszary w granicach form ochrony przyrody, cenne krajobrazy, lasy z obecnością ekstensywnej zabudowy zagrodowej.	- Wyznaczanie ścieżek spacerowych, tras rowerowych, wprowadzanie tablic informacyjnych, obiektów małej architektury oraz infrastruktury turystycznej; - Ochrona ciągłości korytarzy ekologicznych i obszarów cennych przyrodniczo przed zabudową; - Zachowanie wiejskiego charakteru;

Źródło: Opracowanie własne

7 Obszary Strategicznej Interwencji

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego nie wyróżniają gmin i miasta MOF w żadnym z Obszarów Strategicznej Interwencji na poziomie krajowym.

7.1 Obszary Strategicznej Interwencji wskazane w Strategii Rozwoju Województwa

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku wskazuje dwa rodzaje Obszarów Strategicznej Interwencji:

- problemowe – podregiony NUTS 3,
- bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne.

MOF Miasta Siedlec stanowi część OSI podregionu siedleckiego obejmującego powiaty: łosicki, siedlecki, Miasto Siedlce, sokołowski i węgrowski. OSI problemowe skupiają się na najważniejszych wyzwaniach dotyczących danego obszaru i sektorowych działaniach mających poprawić społeczno-gospodarczą sytuację podregionu. W OSI siedleckim wskazanymi priorytetami są poprawa atrakcyjności inwestycyjnej, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i rozwój lokalnych rynków pracy poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału i specjalizacji gospodarczych. Pozostałe działania wyróżniają priorytet kreowania atrakcyjnych warunków inwestycyjnych i rozwój gospodarczy przy jednoczesnym poszanowaniu walorów krajobrazowych i dbania o czystość środowiska zurbanizowanego oraz przyrodniczego.

Tabela 33 Obszary działań OSI siedleckiego

Wsparcie rozwoju gospodarczego	Poprawa stanu środowiska
wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, m.in. sektora rolnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego	rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych
rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowe	zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych
rozwój infrastruktury turystycznej i promocję zintegrowanej oferty turystycznej	modernizację systemu gospodarki odpadami – wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

Drugi typ OSI wskazany w strategii wojewódzkiej dotyczy miast subregionalnych i średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. OSI miejskich obszarów funkcjonalnych opierają się na wykorzystaniu powiązań między miastami, a ich otoczeniem oraz potencjałach jakie niosą ośrodki miejskie. Działania w tych obszarach skupiają się na wzmacnianiu tej współpracy i powiązań oraz spójnej realizacji celów strategii.

Siedlce opisane zostały jako miasto subregionalne jako, że nie należy do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. W działaniach w ramach MOF podkreślane jest w szczególności „prowadzenie efektywnej współpracy samorządów, instytucji, grup społecznych i gospodarczych z obszaru poszczególnych MOF na rzecz wielowymiarowego i wielopoziomowego współzarządzania”. Wskazane obszary interwencji w OSI MOF to:

- uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego,
- rozwój efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym,
- poprawa jakości powietrza,
- zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych.

Delimitacja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce nie odpowiada finalnemu kształtowi, jednak jest to jedynie proponowany zasięg. Funkcje ulegające osłabieniu wskazane przez władarzy Siedlec w celu opracowania interwencji to gospodarczo-społeczna, transportowa, turystyczno-rekreacyjna, akademicka oraz ośrodka kultury i sportu.

8 Analiza powiązań z dokumentami krajowymi i regionalnymi

Przygotowanie wspólnej strategii ponadlokalnej jest odpowiedzią na potrzebę planowania działań rozwojowych wykraczających i oddziałujących poza granice administracyjne jednostek terytorialnych. Opracowanie dokumentu dotyczącego kilku samorządów pozwoli również

na aplikowanie o środki unijne, a także umożliwi realizację zintegrowanych projektów partnerskich.

W niniejszym rozdziale wskazano zbiór podstawowych dokumentów wyższego rzędu, z którymi Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce wykazuje spójność. Opisane dokumenty strategiczne i wykonawcze stanowią warunki brzegowe dla „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce”, która przygotowana została w pełnej zgodności z tymi dokumentami. Jednocześnie, mając na uwadze rozpoczynającą się nową perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2021 – 2027 dołożono wszelkich starań, aby działania określone w dokumencie odpowiadały równocześnie na wyzwania na poziomie krajowym i regionalnym zidentyfikowane w poszczególnych obszarach wsparcia współfinansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w kolejnych latach. Należy zaznaczyć, że Strategia Rozwoju Gmin MOF Miasta Siedlce wykazuje spójność zarówno z dokumentami o charakterze strategicznym jak i wykonawczym.

8.1 Dokumenty unijne

8.1.1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady

Komisja Europejska w Rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady przedstawiła Cele Polityki Spójności na lata 2021-2027. Pakiet rozporządzeń obejmuje przede wszystkim: rozporządzenie ramowe, rozporządzenie ws. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS), rozporządzenie ws. Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), rozporządzenie ws. Interreg, rozporządzenie ws. Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Jednym z elementów ww. dokumentów jest przedstawienie podstawowych założeń i Celów Tematycznych dla Polityki Spójności oraz proponowanych przez Komisję Europejską zasad funkcjonowania programów operacyjnych w perspektywie 2021–2027. W latach 2021-2027 Polska będzie realizować działania w ramach wszystkich pięciu celów polityki spójności oraz celu dodatkowego umożliwiającego obywatelom i regionom łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Celami Polityki Spójności (CP) na lata 2021-2027 są:

CP 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej

CP 2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej

CP 3: Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności

CP 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych

CP 5: Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych

CP 6 (FST): Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.

Dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce jednym z ważniejszych jest Cel Tematyczny nr 5 – Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych, który jest podstawą ustanowienia Instrumentów Terytorialnych (w tym RIT) i będzie głównym źródłem finansowania projektów w ramach obszarów funkcjonalnych w perspektywie 2021 – 2027. Zaplanowano jednak, że w ramach RIT możliwa będzie realizacja projektów również we wszystkich pozostałych celach polityki, zarówno współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jak i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład jest strategią na rzecz rozwoju, mającą na celu przekształcenie Unii Europejskiej w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w konkurencyjnej, zasobooszczędnej i nowoczesnej gospodarce. Jej celem jest również: ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami oraz negatywnymi skutkami związanymi z klimatem i naturalnym środowiskiem. Dokument zawiera plan działań umożliwiających bardziej efektywne wykorzystanie zasobów dzięki przejściu na czystą gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej i zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń. Do obszarów Europejskiego Zielonego Ładu, wchodzi m.in.:

- ochrona naszego wrażliwego ekosystemu i bioróżnorodności biologicznej;
- sposoby na bardziej zrównoważony łańcuch żywnościowy;
- czysta i bezpieczna energia;

- zrównoważony przemysł i sposoby na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku cykle produkcyjne;
- bardziej ekologiczny sektor budowlany i renowacyjny;
- zrównoważona mobilność i promowanie bardziej zrównoważonych środków transportu;
- środki mające na celu szybkie i skuteczne ograniczenie oraz eliminację zanieczyszczeń;
- osiągnięcie neutralności klimatycznej.

Zakłada się, że zapisy Ponadlokalnej Strategii Rozwoju Gmin MOF Miasta Siedlce będą zgodne z Europejskim Zielonym Ładem, którego postanowienia będą wpływać na zmiany w poszczególnych sektorach Państw UE. Wdrożenie Europejskiego Zielonego Ładu wymagać będzie od członków KE przemyslenia strategii politycznych w zakresie m.in. dostaw czystej energii w gospodarce, w sektorze przemysłu, produkcji i konsumpcji, infrastruktury, transportu, budownictwa, żywności i rolnictwa.

8.2 Dokumenty krajowe

8.2.1 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako jeden z ważniejszych dokumentów krajowych wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. W określonym w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju modelu zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju, do miast podchodzi się jako do obszarów przestrzennej koncentracji wyzwań rozwojowych. Wiele ośrodków miejskich, ze względu na skupienie czynników społeczno-gospodarczych negatywnie wpływających na dynamikę rozwoju, nie w pełni wykorzystuje swoje możliwości rozwojowe. Działania w ramach miejskiego wymiaru SOR koncentrują się na wspieraniu rozwoju wszystkich miast bez względu na ich wielkość, położenie czy pełnione funkcje społeczne, gospodarcze i administracyjne. Działania podejmowane dla realizacji celów polityki miejskiej integrują się z szeregiem działań sektorowych podejmowanych w ramach innych obszarów SOR, np. z zakresu spójności społecznej, skutecznego państwa czy infrastruktury. W horyzoncie czasowym po roku 2020 szczególny nacisk położony będzie na usprawnienie zarządzania i wzmacnianie współpracy pomiędzy miastami i ich obszarami funkcjonalnymi, doskonalenie rozwiązań regulacyjnych i organizacyjnych oraz dostosowanie do specyfiki różnego typu ośrodków.

Wskazane w SOR działania w zakresie poprawy warunków rozwojowych polskich miast to m.in.:

- wypracowanie i upowszechnianie elastycznych rozwiązań organizacyjnych i prawnych, ułatwiających współpracę pomiędzy miastami oraz wewnątrz miejskich obszarów funkcjonalnych;
- usprawnienie systemu monitorowania i diagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym dostosowanie metodologii statystyki publicznej, rozbudowa lokalnych, regionalnych i krajowych centrów wiedzy nt. obszarów miejskich;
- wspieranie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym);
- realizacja niskoemisyjnych strategii miejskich i związanych z poprawą jakości powietrza oraz przystosowanie do zmian klimatycznych obszarów miejskich, w powiązaniu z działaniami wskazanymi w obszarach SOR dotyczących energetyki i środowiska naturalnego;
- realizacja strategii zrównoważonej mobilności miejskiej w powiązaniu z działaniami dotyczącymi kompleksowych programów rozbudowy infrastruktury systemów transportu publicznego;
- poprawa dostępu do różnego typu usług publicznych o charakterze rozwojowym (w tym społecznych związanych m.in. z edukacją, zdrowiem, kulturą oraz gospodarczych – związanych m.in. ze wsparciem przedsiębiorczości, przyciąganiem inwestycji prywatnych);
- tworzenie krajowej sieci współpracy miast umożliwiającej wymianę wiedzy i najlepszych praktyk nt. zrównoważonego rozwoju miast, usprawnień w zarządzaniu, koordynacji i realizacji innowacyjnych projektów;
- wzmocnienie koordynacji prowadzonej dotychczas polityki miejskiej w powiązaniu z polityką regionalną na wszystkich szczeblach zarządzania oraz wzmocnienie współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych.

SOR wskazuje potrzebę dopasowania zakresu interwencji polityki regionalnej do potencjałów i wyzwań rozwojowych różnych typów obszarów funkcjonalnych (w tym wiejskich i miejskich) oraz udoskonalenia i poprawy skuteczności mechanizmów i instrumentów wykorzystywanych w tej polityce (organizacyjnych, prawnych i finansowych). Zakłada się, że na samorządach lokalnych spoczywać będzie większa niż dotychczas odpowiedzialność za rozwój gospodarczy, przełamywanie barier we współpracy z innymi samorządami, jak również poprawę dialogu z przedsiębiorcami i mieszkańcami. Na rzecz realnego wsparcia i wzmocnienia powiązań funkcjonalnych, planuje się kontynuację tzw. formuły ZIT+, która ma być rozwijana po roku 2020. Zgodnie z SOR do roku 2020 koncentrowano się na zwiększeniu efektywności

i usprawnieniu wdrażania obecnie realizowanego instrumentu ZIT. Po roku 2020 ma nastąpić koncentracja na wypracowaniu zasad realizacji ZIT+ z funduszy unijnych oraz rozwiązań krajowych umożliwiających sprawną współpracę JST i realizację wspólnych strategii rozwojowych w miejskich obszarach funkcjonalnych. Rozwiązania te będą dotyczyły kreowania rozwoju metropolitalnego poprzez poprawę zarządzania, wypracowanie usprawnień organizacyjnych w dostarczaniu usług aglomeracyjnych i prowadzenie analiz rozwojowych w miejskim obszarze funkcjonalnym, jak również poprzez podejmowanie działań wykraczających poza zadania dotyczące wdrażania funduszy unijnych (w szczególności integrujących działania finansowane z różnych źródeł). Przygotowanie „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce” ma na celu wyjście naprzeciw oczekiwaniom polityki wskazanej w SOR w ramach wykorzystania potencjału największych polskich aglomeracji. Identyfikacja obszarów współpracy Partnerów MOF Miasta Siedlce, pozwoli skonkretyzować prace nad dokumentem oraz rozpocząć przygotowania do planowania i realizacji partnerskich przedsięwzięć w kolejnych latach. Obszary współpracy i proponowane działania, będą wpisywały się w zagadnienia wskazane w SOR, a ich realizacja prowadzić będzie do wzmocnienia koordynacji prowadzonej dotychczas polityki rozwoju w ramach obszaru funkcjonalnego i zwiększenia koncentracji polityki regionalnej na potencjałach terytorialnych.

8.2.2 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

„Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce” realizować będzie postanowienia KSRR 2030 dotyczące zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju w wymiarze gospodarczym, środowiskowym, społecznym i przestrzennym. Zgodnie z zapisami KSRR dla rozwoju regionalnego istotne jest zwiększenie współpracy pomiędzy różnymi kategoriami miast oraz wzmacnianie powiązań w obszarach funkcjonalnych. Ścisła współpraca samorządów MOF Miasta Siedlce oraz ich zaangażowanie będą niezbędne w procesie tworzenia strategii ponadlokalnej. Wspólne planowanie i realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój oraz podniesienie konkurencyjności obszaru funkcjonalnego, również wymagać będą współdziałania pomiędzy partnerskimi JST. Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce będzie mógł realizować zintegrowane przedsięwzięcia, przy pomocy mechanizmu wdrażania Regionalnych Inwestycji Terytorialnych, co sprzyjać będzie możliwości zwiększenia oddziaływania projektów. Ponadto, „Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce” będzie wpisywała się w realizację wyzwań wskazanych dla polityki regionalnej w KSRR 2030, tj.:

- adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;

- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

8.2.3 Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027

Projekt Umowy Partnerstwa pokazuje szerszy kontekst i ramy dla perspektywy finansowej UE 2021-2027, jednocześnie nakreślając strategie wykorzystania środków polityki spójności i koordynacji w zakresie określania obszarów wsparcia. Umowa Partnerstwa łączy ze sobą oczekiwania Komisji Europejskiej z wyzwaniami wynikającymi z krajowych dokumentów, takich jak Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju i inne strategie sektorowe.

Umowę Partnerstwa realizować będą krajowe i regionalne programy operacyjne (KPO i RPO), które wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych, stanowiący podstawę do realizacji perspektywy 2021-2027 w Polsce. Projekt UP zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych oraz regionalnych. Nowym narzędziem jest planowany program finansowany ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Jednym z opisanych w dokumencie narzędzi przeznaczonych dla obszarów funkcjonalnych w perspektywie 2021-2027 jest instrument Zintegrowanych/Regionalnych Inwestycji Terytorialnych. Jego istotą jest realizacja partnerskich projektów przyczyniających się do rozwiązywania problemów i wspólnego oraz skoordynowanego zaspakajania potrzeb całego obszaru. Instrument ten ma służyć wzmocnieniu współpracy i partnerstw samorządów, które realizują wspólne działania rozwojowe na podstawie strategii terytorialnych.

Kluczowe zasady w procesie przygotowania i wprowadzania instrumentów terytorialnych:

- partnerstwo i współpraca,
- zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów łączących sąsiadujące jednostki samorządu terytorialnego,
- zaangażowanie lokalnych instytucji i organizacji w przygotowanie i realizację działań wynikających ze strategii terytorialnych.

Realizacja tych zasad ma mieć wpływ na oddolny charakter wypracowanych strategii, które jednocześnie muszą wykazać spójność z ramami strategicznymi na poziomie regionalnym - strategią rozwoju województwa.

Instrument ZIT (RIT) jest przeznaczony przede wszystkim dla MOF miast wojewódzkich i MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Będzie realizowany w MOF wskazanych przez władze samorządowe w SRW jako Obszary Strategicznej Interwencji o znaczeniu regionalnym. Kryteria delimitacji MOF nie są wskazywane z poziomu krajowego, jednak podczas wyznaczania MOF i zawiązywania współpracy pomiędzy JST, należy uwzględnić zasady wskazane w Umowie Partnerstwa. Siedlce jako miasto powiatowe, wraz ze swoim obszarem powiązań stanowi regionalny OSI – Subregion siedlecki, który terytorialnie jest zdelimitowany w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+.

Szczególnie ważnymi dla RIT tematami, które powinny mieć charakter ponadlokalny i służyć wzmacnianiu relacji funkcjonalnych będą w szczególności: transport niskoemisyjny, poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze MOF, zwiększenie efektywności energetycznej w MOF, wsparcie rozwoju opieki nad dziećmi, edukacji na wszystkich poziomach, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz wykorzystania potencjału kulturalnego i turystycznego poprzez działania ukierunkowane na zwiększenie oferty kulturalnej i turystycznej. Działania w obszarze edukacji i kultury będą również skierowane do osób ze szczególnymi potrzebami. Powyższe nie stanowi katalogu zamkniętego dla szeregu możliwych do podejmowania wspólnych działań w innych obszarach.

„Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce” i stworzone w ramach MOF Partnerstwo będą spełniać przedstawione w UP wymagania oraz przewidywać wykorzystanie instrumentu RIT jako jednego ze źródeł finansowania realizacji działań zaplanowanych w tym dokumencie.

8.2.4 Założenia Krajowej Polityki Miejskiej 2030

Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM) wyznacza cele zrównoważonego rozwoju miast i miejskich obszarów funkcjonalnych. Dokument jest adresowany do wszystkich polskich miast, a jego głównym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców.

Podmiotami oraz pierwszoplanowymi adresatami dokumentu są instytucje rządowe odpowiedzialne za programowanie kierunków rozwoju. Jednak kluczowymi partnerami w realizacji celów krajowej polityki miejskiej powiązanych z zasadami rozwoju miejskiego, są przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego (JST) oraz podmioty ze sfery pozarządowej, biznesu, nauki, organizacji zrzeszających mieszkańców, przedsiębiorców i innych interesariuszy rozwoju miejskiego. KPM przyjmuje sześć celów, które wpisują się w wizję długofalowego rozwoju miast:

Miasto kompaktowe – oznacza dążenie do rozwoju obszarów miejskich w sposób zrównoważony i odpowiedzialny oraz racjonalnego wykorzystania przestrzeni i dostępnych zasobów.

Miasto zielone – oznacza przeciwstawianie się pogłębianiu kryzysu klimatycznego, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych oraz odbudowywanie ekosystemów na

obszarach miejskich (zwiększanie terenów zielonych oraz ciągłość ekosystemów przenikających się z obszarami zurbanizowanymi).

Miasto produktywne – oznacza oparcie rozwoju obszarów miejskich na zdywersyfikowanej gospodarce, która zapewnia mieszkańcom miejsca pracy, tworząc solidną inwestycyjną podstawę zrównoważonego rozwoju miejskiego.

Miasto inteligentne – oznacza wykorzystanie procesów transformacji cyfrowej na rzecz wzmacniania wzajemnych relacji pomiędzy zarządzającymi obszarem miejskim, mieszkańcami i przedsiębiorcami, aby efektywnie zarządzać rozwojem miejskim.

Miasto dostępne – oznacza gwarancję zapewnienia równych szans wszystkim mieszkańcom i pełnego ich uczestnictwa w życiu społeczności oraz w dostępie do usług publicznych niezależnie od wielkości i umiejscowienia w strukturze osadniczej.

Miasto sprawne – oznacza zdolność skutecznego zarządzania, efektywnego wykorzystania zasobów własnych, ale także umiejętność współpracy między wszystkimi uczestnikami procesów rozwoju miejskiego (współpraca partnerska między instytucjami, organizacjami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami – nie tylko w obrębie miast, ale także w obszarze funkcjonalnym).

„Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce” odnosi się do problematyki polityki przestrzennej i wpisuje się w postanowienia Krajowej Polityki Miejskiej 2030. To praktyczne narzędzie dla JST, które ma wspierać zarządzanie nimi. Warunkiem zrównoważonego rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych przy jednoczesnym stawianiu się motorami rozwoju w skali regionalnej i lokalnej jest m.in.: przeciwdziałanie chaosowi przestrzennemu, angażowanie mieszkańców w zarządzanie miastami, tworzenie zrównoważonej mobilności miejskiej, podejmowanie w miastach działań na rzecz niskoemisyjności i efektywności energetycznej.

8.3 Dokumenty regionalne

8.3.1 Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego przyjęto kierunki rozwoju, wynikające z uwarunkowań rozwoju oraz założeń przyjmowanych w procesie strategicznego planowania. Podstawowymi kierunkami działań są: wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji, cyfryzacji gospodarki, rozwoju konkurencyjnej gospodarki, rozwoju miast jako centrów aktywności gospodarczej oraz aktywizację gospodarczą obszarów wiejskich. Aby realizować kierunki założone w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego, zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji (OSI).

Priorytetami rozwojowymi w ramach poszczególnych OSI jest wykorzystanie potencjałów zróżnicowanych wewnątrz obszaru, eliminacja występujących barier rozwojowych oraz zbudowanie na ww. priorytetach wsparcia regionalnego. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego wskazuje 2 typy OSI:

- problemowe – podregiony NUTS 3: ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, warszawski wschodni, warszawski zachodni, żyrardowski, M. Warszawa;
- bieguny wzrostu – MOF: Ciechanów, Gostynin, Kozienice, Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka, Płock, Pułtusk, Radom, **Siedlce**, Sierpc, Warszawa, Żyrardów.

Kluczowe znaczenie dla obszarów funkcjonalnych ma budowanie i wzmacnianie współpracy służącej realizacji wspólnych przedsięwzięć. Działania w OSI siedleckim skoncentrowane będą na poniższych elementach.

Tabela 31 Elementy działań w OSI Siedlce

Wsparcie rozwoju gospodarczego obszaru	Poprawa stanu środowiska
• wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, m.in. sektora rolnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego, • rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej, • rozwój infrastruktury turystycznej i promocję zintegrowanej oferty turystycznej.	• rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych, • zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych, • modernizację systemu gospodarki odpadami – wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

8.3.2 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest aktem prawnym, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. Określa on podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje. Formułuje on także kierunki polityki przestrzennej, które wraz z uwarunkowaniami przestrzennymi uwzględnia się w programach rozwoju i programach operacyjnych województwa. Plan jest elementem regionalnego planowania strategicznego – jego ustalenia stanowią bowiem transpozycję na układ przestrzenny ustaleń Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

Jak zapisano w Planie, jego celem jest określenie polityki przestrzennej dla województwa mazowieckiego, polegającej na:

- rozmieszczeniu w przestrzeni inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z kierunkami polityki przestrzennej w oparciu o cele i zasady zagospodarowania przestrzennego województwa;

- ukierunkowaniu działań dotyczących rozwoju gospodarczego, postępu cywilizacyjnego,
- kultury i ochrony środowiska, poprzez uwzględnianie uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni województwa;
- wpływaniu na zachowania przestrzenne podmiotów gospodarujących w przestrzeni, tak aby były one zgodne z ogólnymi celami rozwoju województwa.

„Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin MOF Miasta Siedlce” przewiduje działania, związane z powstawaniem inwestycji celu publicznego, kulturą, ochroną środowiska, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Jest zatem zgodna z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

9 System realizacji strategii w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Wdrażanie Strategii Rozwoju będzie procesem stałym, realizowanym przez wszystkich interesariuszy procesu. Wymaga on zaangażowania i współpracy wszystkich jednostek samorządu terytorialnego objętych Strategią oraz lokalnych społeczności i przedsiębiorców. Czynnikiem mającym decydujący wpływ na skuteczność podejmowanych interwencji jest współpraca oparta na partnerskich relacjach, zgodnych z wypracowanymi zasadami. Samorządy, mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe są jednocześnie adresatami celów strategicznych i przypisanych im priorytetów działania, jak również istotnym partnerem w ich realizacji. Największa część zadań związanych z rozwojem MOF znajduje się w kompetencjach władz samorządowych. Z uwagi na powyższe należy wskazać na istotne elementy systemu wdrażania jakim są:

1. Organizowanie - proces tworzenia struktury organizacyjnej, w której zasoby są zorganizowane i kierowane do osiągnięcia celów.
2. Wdrażanie strategii - realizacja działań planowanych w strategii, co obejmuje przydział zasobów, koordynację działań i monitorowanie postępu.
3. Kontrola i dostosowywanie - proces śledzenia postępu w osiąganiu celów i wprowadzania zmian w strategii w odpowiedzi na zmieniające się warunki.

9.1 Podmioty zaangażowane we wdrażanie Strategii

W zależności od celów strategicznych i szczegółowych działań, zdefiniowanych w Strategii, za ich wdrożenie odpowiedzialne będą poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, jak:

- Gmina oraz Miasto Siedlce, Gmina Zbuczyn, Gmina Mokobody, Gmina Kotuń, Gmina Wiśniew;
- jednostki organizacyjne podległe ww., a także jednostki oświatowe;

- podległe ww. jst przedsiębiorstwa, jak np. MPK w Siedlcach Sp. z o.o. czy właściwe Zakłady Gospodarki Komunalnej.

Wszystkie powyższe jednostki będą odpowiedzialne m.in. za:

- zapewnienie finansowania przedsięwzięć, poprzez ujmowanie ich w rocznych budżetach i wieloletnich prognozach finansowych jednostek;
- opracowanie oraz złożenie wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć w ramach funduszy zewnętrznych;
- przeprowadzenie postępowań przetargowych dotyczących zakupów, dostaw bądź robót budowlanych poszczególnych zadań;
- nadzór nad realizacją zawartych umów z wykonawcami;
- przygotowanie i przedłożenie sprawozdań, dotyczących przebiegu realizacji procesu zakupowego/robót budowlanych.

9.2 Procedury i wytyczne

W celu realizacji strategii niezbędne jest opracowanie szeregu dokumentów, określających sposób wdrożenia, monitorowanie oraz raportowanie podjętych działań. Wśród najważniejszych dokumentów są:

- Plan działań – dokument określający konkretne kroki do realizacji strategii, w tym harmonogram działań, jednostki odpowiedzialne za ich realizację oraz środki niezbędne do wykonania działań.
- Budżet – dokument określający koszty związane z realizacją strategii, w tym koszty działań, finansowanie zadań, wynagrodzenia pracowników oraz koszty administracyjne.
- Raporty postępów – dokumenty określające postępy w realizacji strategii, w tym osiągnięte cele, problemy napotkane podczas realizacji działań oraz proponowane rozwiązania.
- Polityki i procedury – dokumenty określające zasady postępowania, standardy jakości oraz procedury w jednostkach, które pomagają w skutecznej realizacji strategii.
- Plan rekrutacji i szkoleń – dokumenty określające planowane rekrutacje pracowników oraz szkolenia, które pomogą w realizacji strategii.
- Raporty finansowe – dokumenty określające wyniki finansowe, koszty i dochody, które pomagają w monitorowaniu efektywności realizacji strategii.

9.3 Ramy i źródła finansowania

W zależności od stopnia skomplikowania, wpisywania się poszczególnych przedsięwzięć w zewnętrzne programy operacyjne czy czas realizacji przedsięwzięć, zadania finansowane będą ze źródeł wewnętrznych gmin-członków MOF, jak i zewnętrznych. W przypadku działań ukierunkowanych na rozwój infrastruktury, w tym infrastruktury transportowej, cechującej się wysokimi nakładami inwestycyjnymi, zasadnym jest sięgnięcie po finansowanie zewnętrzne.

W przypadku finansowania zewnętrznego, programy rządowe i unijne mają najczęściej charakter wieloletni – możliwe jest zatem finansowanie zadań, mających dłuższy czas realizacji. Szczegóły określone są regulaminach naboru projektów do poszczególnych programów.

Przykładowe programy realizacji projektów na lata 2022-2030:

9.3.1 Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych

Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL) to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie lokalnym społecznościom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Celem funduszu jest wsparcie małych inwestycji – strategicznych w skali lokalnej. Przykładem zadań są przebudowy dróg lokalnych, doposażenie szpitali, budowa żłobków czy remonty bibliotek. Lokalne inwestycje są impulsem do rozwoju całego kraju. W ramach RFIL wypłaconych zostało ponad 13 mld złotych.

9.3.2 Program Inwestycji Strategicznych

Program Inwestycji Strategicznych to bezzwrotne dofinansowania inwestycji publicznych realizowanych przez gminy, powiaty, miasta i województwa w całej Polsce. To Program, który jest zbudowany wokół głównych założeń Polskiego Ładu. Program obejmuje ponad 30 obszarów gospodarki, w tym m.in.: inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, modernizację źródeł ciepła na zeroemisyjne, czy w gospodarowanie odpadami, a także inwestycje społeczne tj. żłobki, przedszkola czy ścieżki rowerowe. Zadanie realizowane w ramach Programu podniosą poziom produktywności całej polskiej gospodarki.

Cele Programu Inwestycji Strategicznych:

- pobudzenie aktywności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego,
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości,
- poprawa warunków życia obywateli,
- powstanie nowych miejsc pracy,
- wsparcie zrównoważonego rozwoju,
- efektywne zaangażowanie sektora finansowego.

9.3.3 Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

Mazowsze jest jednym z regionów w Polsce, które otrzymują wsparcie finansowe z funduszy europejskich. Fundusze te są przekazywane przez Unię Europejską i stanowią ważny element polityki spójności, której celem jest zmniejszenie różnic rozwojowych między regionami UE.

W ramach funduszy europejskich Mazowsze otrzymuje wsparcie na wiele różnych dziedzin, w tym:

- Infrastrukturę transportową - na modernizację dróg, budowę nowych dróg i autostrad.
- Ochronę środowiska - na projekty związane z ochroną i poprawą jakości powietrza i wody, gospodarką odpadami oraz ochroną przyrody.
- Edukację i rozwój naukowy - na projekty związane z edukacją, badaniami naukowymi i innowacjami.
- Rozwój przedsiębiorczości - na projekty związane z rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw oraz poprawą warunków prowadzenia działalności gospodarczej.
- Zdrowie i opiekę społeczną - na projekty związane z modernizacją i rozbudową placówek medycznych, w tym szpitali i przychodni.

Łącznie, Mazowsze otrzymało ponad 26 miliardów złotych ze wszystkich funduszy europejskich na lata 2014-2020. Jednym z ważnych programów finansowanych przez fundusze europejskie na Mazowszu jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, który ma na celu poprawę konkurencyjności i spójności regionu. Z kolei łączna wartość wsparcia na lata 2021-2027 wynosić będzie ok. 2,1 mld EUR, czyli ok. 10 mld zł. Pieniądze wydatkowane będą w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, czyli do 2029 roku (zasada n+2).

10 Wdrażanie działań Strategii

10.1 Wdrażanie działań Strategii i monitoring

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 to dokument strategiczny, który określa kierunki działań mających być sukcesywnie wdrażane zgodnie z założonym systemem realizacji strategii oraz założeniami ewaluacji i monitoringu. Strategia jest dokumentem komplementarnym do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ oraz strategii lokalnych gmin, stanowiąc uzupełnienie i rozwinięcie założeń rozwoju. Wszystkie działania będą realizowane w sposób skoordynowany, partnerski i przynoszący wzajemne korzyści dla partnerów z obszaru MOF Miasta Siedlce. Spójność planowania na poziomie regionalnym i lokalnym jest kluczowa dla powodzenia realizacji zamierzeń rozwojowych w ujęciu MOF Miasta Siedlce. Strategia rozwoju ponadlokalnego jest dokumentem ukierunkowanym na podnoszenie jakości życia mieszkańców. Opracowana została z myślą o integrowaniu i wspieraniu działań rozwojowych w ujęciu partnerstwa ponadlokalnego. Strategia bazuje na szczegółowej diagnozie społeczno-gospodarczej i uwzględnia uwarunkowania przestrzenne rozwoju MOF Miasta Siedlce.

Wdrażanie strategii oraz monitoring jej postępów to kluczowe elementy realizacji celów strategicznych w ramach niniejszej Strategii. Proces monitorowania nie powinien ograniczać się wyłącznie do określenia wartości poszczególnych wskaźników i wskazywania czy mają one tendencję wzrostową lub spadkową. Powinien on również stanowić podstawę do wprowadzania ewentualnych zmian w realizowanych projektach oraz do aktualizacji kierunków działań i celów strategicznych. Monitoring powinien być prowadzony stale, a nie jedynie w sytuacji, gdy zajdzie potrzeba wykorzystania narzędzia naprawczego. Proces ten powinien angażować wielu interesariuszy i być częścią działań partycypacyjnych. Ważne jest, aby monitoring obejmował przede wszystkim stan realizacji poszczególnych zadań (projektów) oraz wskaźników przypisanych do kierunków działań. Podczas monitoringu należy przede wszystkim zbadać, w jaki sposób realizowane są poszczególne projekty przewidziane do realizacji w ramach celów strategicznych i kierunków działań, a także monitorować wartości przypisane im wskaźników. Ważne jest również identyfikowanie zmian, które zaistniały w trakcie realizacji strategii, rekomendowanie działań zaradczych oraz aktualizacji strategii.

Ocena końcowa stanu realizacji projektów i wartości wskaźników oraz ustalenie przyczyn występujących zmian w procesie realizacji strategii są również istotnymi elementami procesu monitorowania. Dzięki temu istnieje możliwość podsumowania procesu wdrażania strategii i sformułowania wniosków dotyczących oceny realizacji celów strategii oraz rekomendacji na przyszłość. Wszystkie powyższe działania powinny być realizowane z uwzględnieniem zasad partycypacji i angażowania największej możliwej liczby interesariuszy, tak aby proces

wdrażania strategii był jak najbardziej efektywny i doprowadził do osiągnięcia zamierzonych celów.

Podsumowując, kluczowym elementem wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 jest monitoring postępów realizacji celów strategicznych oraz kierunków działań. Proces ten powinien być prowadzony stale i angażować wielu interesariuszy, a jego wyniki stanowić podstawę do aktualizacji Strategii oraz wprowadzania ewentualnych zmian w realizowanych projektach. W załączniku 3. do Strategii pn. „Zestawienie planowanych działań inwestycyjnych” przedstawiona została lista planowanych inwestycji, które będą wspierać osiągnięcie celów szczegółowych i kierunków działań określonych w rozdziale 4. dokumentu. Przeprowadzenie skutecznego monitoringu i wdrażanie tych inwestycji są kluczowe dla podniesienia jakości życia mieszkańców i zrównoważonego rozwoju obszaru MOF Miasta Siedlce.

10.2 Ramy i źródła finansowania

Organizacja i koordynacja procesu pozyskiwania środków finansowych stanowi kluczowy element dla wdrożenia strategii rozwoju ponadlokalnego MOF Siedlce. Jednakże, ze względu na hierarchiczną i wielopoziomową strukturę systemu finansowania zadań publicznych, zidentyfikowanie i wykorzystanie skutecznych źródeł finansowania jest zadaniem złożonym.

Aby zapewnić spójność i efektywność realizowanych przedsięwzięć, należy rozważyć różne formy finansowania projektów, w tym zarówno dotacje, jak i instrumenty finansowe, w tym zwrotne. Dodatkowo, realizacja projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oferuje dodatkowe możliwości. Konieczne jest również bieżące identyfikowanie dostępnych możliwości finansowania oraz wypracowanie i koordynacja wspólnych zasad korzystania z funduszy zwrotnych. Działania przewidziane do realizacji w strategii mają szeroki zakres, dlatego konieczne może być poszukiwanie różnych źródeł finansowania, uwzględniających m.in. środki unijne w ramach Funduszy Europejskich dla Mazowsza oraz środki krajowe w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Ponadto, istotne jest bieżące identyfikowanie dostępnych możliwości finansowania i odchodzenie od typowego systemu grantowego.

Właściwe zidentyfikowanie i wybór potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych przedsięwzięć w ramach strategii wymaga odpowiedniej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków na poziomie administracji poszczególnych gmin oraz na poziomie struktur zarządczych porozumienia międzygminnego samorządów MOF Siedlce. W ten sposób możliwe będzie zapewnienie ciągłości działań, co umożliwi wypracowanie długoterminowego planu finansowego i wdrażanie inwestycji innowacyjnych i eksperymentalnych o bardziej ryzykownym charakterze.

Współpraca pomiędzy poszczególnymi samorządami oraz zewnętrznymi podmiotami finansowymi może przynieść korzyści w postaci lepszego wykorzystania dostępnych źródeł

finansowania oraz zwiększenia szans na pozyskanie środków na realizację projektów. Szukanie i wdrażanie nowych rozwiązań o ryzykownym charakterze wymaga jednak elastyczności i gotowości do korzystania z różnorodnych źródeł finansowania. Sprawna implementacja strategii powinna obejmować działania zmierzające do podejmowania szerokiej współpracy w zakresie finansowania poszczególnych inwestycji oraz zapewnienia ciągłości ich funkcjonowania.

W kontekście ograniczeń ekonomicznych, finansowych i organizacyjnych gmin MOF Siedlce, do najważniejszych źródeł finansowania zadań wynikających z Strategii należy m.in. zaliczyć:

- Środki z budżetu Unii Europejskiej dostępne w ramach polityk wspólnotowych UE realizowanych w ramach wieloletniej perspektywy finansowej, do których należy zaliczyć Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021-2027, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko oraz Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej;
- Środki z budżetu krajowego, w tym dedykowane programy i fundusze, do których należy zaliczyć m.in. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- Środki z budżetu województwa Mazowieckiego, w tym z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Środki własne gmin Siedlce, Kotuń, Mokobody, Wiśniew, Zbuczyn i miasta Siedlce, dla których przygotowywana jest strategia rozwoju ponadlokalnego oraz środki samorządu regionalnego dedykowane tej inicjatywie;
- Środki prywatne uzyskiwane na drodze zawiązywanych w ramach realizacji strategii ponadlokalnej partnerstw publiczno-prywatnych.

11 Wnioski z diagnozy zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Zgodnie z art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.2023, poz. 225 ze zm.) dokonano diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej MOF Siedlce.

Miasto Siedlce i cały obszar MOF Siedlce cechują się dość typowymi problemami dla tej wielkości miast (obszarów funkcjonalnych) położonych poza największymi metropoliami w Polsce. Analizowany obszar cechuje się m.in.:

- Niewystarczającym poziomem rozwoju edukacji (zarówno, jeśli chodzi o licea ogólnokształcące, jak i o szkolnictwo zawodowe);
- Niewystarczającą dostępnością do usług wyższego rzędu;
- Niedostateczną ofertą transportu publicznego (zwłaszcza na obszarach wiejskich, pozbawionych dostępu do transportu kolejowego);
- Niskim wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości; niskimi płacami, niezachęcającymi do przeprowadzania się nowych mieszkańców do obszaru MOF;
- Niedostatecznym rozwojem mieszkalnictwa komunalnego (społecznego);
- Niedostatecznym rozwojem infrastruktury komunalnej (kanalizacja, gazyfikacja) na obszarach wiejskich;
- Odplywem dobrze wykształconych mieszkańców do większych ośrodków w Polsce i za granicą;
- Dużą liczbą zawodów deficytowych.

Rynek pracy w Siedlcach nie cechuje się wysokim stopniem rozwoju technologicznego (z małymi wyjątkami: takimi jak Stadler, Mostostal). Brak jest istotnego potencjału do rozwoju sektora B+R (czego efektem jest również małe zainteresowanie inwestowaniem w strefie ekonomicznej), a rozwój przedsiębiorczości ogranicza się najczęściej do obsługi branż tradycyjnych (budownictwo, rolnictwo, rynek sprzedaży samochodów). MOF (również Siedlce) cechuje się zjawiskiem typowym dla małych ośrodków: brak rozwiniętego rynku usług wyższego rzędu powoduje, że nawet w samych Siedlcach, już w godzinach niezbyt późnego popołudnia (godz. 16-17) w dużej mierze zamiera życie społeczne. Dość dobrze rozwinięta oferta np. samorządowych instytucji kultury niweluje ten problem tylko w nieznacznym stopniu. Dodatkowym problemem w tym kontekście jest również bardzo niski stopień rozwoju turystyki na terenie MOF.

Analizowany obszar nie jest również typową aglomeracją. W rozumieniu „metropolitalnym”, aglomeracja cechuje się tym, że położone w niej ośrodki oddziałują na siebie wzajemnie (choć naturalnie, oddziaływanie miasta centralnego na pozostałe ośrodki jest największe). W przypadku MOF Siedlce, jedynie miasto Siedlce jako de facto jedyny rozwinięty rynek

pracy i usług oddziałuje na pozostałe gminy. Z kolei jedynie w Gminie Siedlce obserwowane jest dość wyraźnie (biorąc pod uwagę potencjał demograficzny MOF) zjawisko suburbanizacji, typowe i masowe dla dużych aglomeracji. Co do zasady, gminy wiejskie MOF mają charakter typowo rolniczy.

Atutem MOF jako całość jest natomiast dobra współpraca poszczególnych samorządów, co dobrze rokuje na przyszłość, jeśli chodzi np. o wspólne aplikowanie o zewnętrzne środki pomocowe. Mankamentem jest natomiast niedostateczne powiązanie infrastrukturalne (np. drogi rowerowe) i funkcjonalne (np. transport publiczny) poszczególnych MOF ze sobą, w tym z Siedlcami.

Siedlce (a przez to i cały MOF) znajdują się jednak i tak w znacznie lepszej sytuacji niż szereg innych miast, które z końcem 1998 r. utraciły status województwa. Siedlce jest jednym z niewielu byłych miast wojewódzkich, w którym sytuację zarówno gospodarczą, jak i demograficzną, a i przez to społeczną należy określić jako przynajmniej dobrą. Bezrobocie w analizowanym obszarze jest niskie. Liczba osób zatrudnionych, w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, jest wyższa niż w skali kraju i niewiele niższa niż w skali całego województwa (przy czym dane dla województwa w przekroju całego regionu są mało miarodajne, ze względu na wielkość warszawskiego rynku pracy). Odsetek pracujących w samych Siedlcach jest wyższy niż w skali województwa.

Korzystna sytuacja MOF wynika przede wszystkim z bliskości Warszawy i aglomeracji stołecznej. Siedlce i MOF są dobrze powiązane z Warszawą zarówno transportem drogowym (miasta te są już częściowo powiązane autostradą, aktualnie trwa budowa brakującego odcinka A2), jak i transportem kolejowym. Najszybsze pociągi dojeżdżają z Siedlec do centrum Warszawy w ok. 60-65 minut, co jest krótszym czasem przejazdu niż z niejednego osiedla położonego na peryferiach Warszawy. Bardzo istotny jest również rozkład jazdy, gwarantujący dobrą dostępność kolei: częstotliwość pociągów z Siedlec do Warszawy w porannym szczycie wynosi nawet 20 minut, a dobra oferta nie jest ograniczona do godzin szczytu (ostatni pociąg do Siedlec odjeżdża z Warszawy około północy).

Wpływa to nie tylko na dobrą dostępność warszawskiego rynku pracy dla mieszkańców MOF, ale również na bardzo dobry dostęp do usług wyższego rzędu (w tym do stołecznej oferty kulturalno-rozrywkowej). Dobra dostępność powoduje również słabo zarysowane, jednak odnotowywane zjawisko wyprowadzania się mieszkańców Warszawy do Siedlec, ze względu na niższe koszty mieszkań niż w peryferyjnych dzielnicach Warszawy czy w miejscowościach podwarszawskich. Można zakładać, że to zjawisko może wzrastać, ze względu zarówno na niższe ceny mieszkań/ gruntów, jak i na fakt, że w obrębie Warszawy i przylegających do niej miejscowości coraz bardziej zaczyna brakować gruntów pod nowe inwestycje mieszkaniowe.

Naturalnie, osoby takie traktują Siedlce jedynie jako „sypialnię” i nie integrują się w istotny sposób ze swoim nowym miejscem zamieszkania. W dużej mierze, Siedlce traktują tak samo rdzenni mieszkańcy tego miasta, którzy codziennie dojeżdżają do pracy w Warszawie.

Wynika to z długiego czasu spędzanego poza domem od momentu wyjazdu do powrotu do pracy (co najmniej 12 godzin). Nawet jednak, jeśli część mieszkańców traktuje Siedlce tylko jak „sypialnię”, to i tak wpływa to korzystnie na kwestie demograficzne czy ekonomiczne w MOF. Mieszkańcy ci płacą podatki i wydają znaczną część posiadanych pieniędzy w Siedlcach (MOF).

Trudno zakładać, że opisany powyżej gospodarczy, demograficzny i społeczny trend będzie w kolejnych latach znacząco odwracał się – zwłaszcza w momencie, gdy otwarty zostanie brakujący odcinek autostrady A2, co jeszcze poprawi dostępność do Warszawy. Nie zmienia to jednak faktu, że niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających w kierunku minimalizacji niekorzystnych zjawisk demograficznych, czy powstrzymania odpływu najlepiej wykształconych mieszkańców do większych ośrodków. Dotyczy to nie tylko osób z wyższym wykształceniem, ale również m.in. osób z kierunkowym wykształceniem technicznym. Działania takie to przede wszystkim takich działań jak:

- Poprawa jakości edukacji (w tym zacieśnienie współpracy pomiędzy szkołami i uczelniami wyższymi w MOF i sektorem biznesu);
- Zwiększenie dostępności do miejsc w przedszkolach i żłobkach (w tym: stworzenie placówek przyzakładowych);
- Rozwój budownictwa komunalnego/ społecznego;
- Rozwój kanalizacji i gazyfikacji na obszarach wiejskich;
- Tworzenie preferencyjnych warunków (m.in. zachęty podatkowe) pod rozwój biznesu wokół autostrady A2 (tworzenie centrów logistycznych).

12 Podsumowanie procesu opiniowania i konsultacji społecznych

Rozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu realizacji procesu opiniowania i konsultacji społecznych przygotowanej „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030”.

13 Podsumowanie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ)

W dniu 24 maja 2023 r. projekt „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030” wraz z wykonaną prognozą oddziaływania na środowisko strategii został przekazany do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie w celu wydania opinii zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w

ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 ze zm.).

Rozdział zostanie uzupełniony o dodatkowe informacje po uzyskaniu opinii Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie.

Załączniki

- Zał. 1 – Sprawozdanie z badania diagnostycznego dot. wyników ankiety internetowej i konsultacji społecznych
- Zał. 2 – Sprawozdanie z badania diagnostycznego dot. badań techniką IDI z przedstawicielami JST
- Zał. 3 – Zestawienie planowanych działań inwestycyjnych na obszarze MOF Siedlce

Spis tabel

Tabela 1 Zmiana liczby ludności w MOF Siedlce w latach 2013-2021.....	13
Tabela 2 Saldo migracji w gminach w MOF Siedlce w latach 2013-2021.....	14
Tabela 3 Gęstość zaludnienia w gminach MOF Siedlce (stan na rok 2021)	15
Tabela 4 Sport w gminach MOF Siedlce	25
Tabela 5 Przychodnie i apteki na terenie MOF Siedlce	29
Tabela 6 Informacje podstawowe o gminach MOF Siedlce	31
Tabela 7 Dane dotyczące polityki mieszkaniowej na terenie MOF Siedlce.....	32
Tabela 8 Lista największych przedsiębiorstw Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce według wielkości przychodów w 2020 roku.....	44
Tabela 9 Podmioty gospodarcze według klasyfikacji PKD na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2010-2021	46
Tabela 10 Rozkład podmiotów gospodarczych według klasyfikacji PKD na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2010-2021	48
Tabela 11 Rozwój zabudowy na terenie MOF w latach 2014-2022	56
Tabela 12 Powierzchnia zasięgów MPZP dla jednostek MOF Siedlce	64
Tabela 13 Udokumentowane złoża kopalin w MOF Siedlce	68
Tabela 14 Powierzchnia lasów oraz lesistość	74
Tabela 15 Tereny zieleni.....	75
Tabela 16 Obszarowe formy ochrony przyrody w granicach MOF Siedlce	76
Tabela 17 Parametry statystyczne zanieczyszczeń mierzonych na stacji Siedlce, ul. Konarskiego.....	82
Tabela 18 Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych pod kątem ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin	82
Tabela 19 Odpady komunalne.....	85
Tabela 20 Wykaz dróg krajowych i wojewódzkich	86
Tabela 21 Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu.....	88
Tabela 22 Wyniki pomiarów natężenia ruchu drogowego na terenie miasta Siedlce w 2021 r.....	89
Tabela 23 Wykaz linii kolejowych.....	92
Tabela 24 Długość sieci rowerowej	94
Tabela 25 Charakterystyka sieci wodociągowej.....	95
Tabela 26 Charakterystyka sieci kanalizacyjnej.....	98
Tabela 27 Aglomeracje ściekowe	100

Tabela 28 Charakterystyka sieci gazowej	105
Tabela 29 Sieć elektroenergetyczna.....	106
Tabela 30 Zestawienie celów szczegółowych i kierunków działań.....	121
Tabela 31 Elementy działań w OSI Siedlce	167

Spis wykresów

Wykres 1 Pracujący na 1000 mieszkańców w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce	36
Wykres 2 Pracujący w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce.....	38
Wykres 3 Liczba bezrobotnych w jednostkach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2010-2021.....	40
Wykres 4 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w latach 2010 – 2021	42
Wykres 5 Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON według sektora w latach 2010-2019	43
Wykres 6 Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON według klasy wielkości (zatrudnienia) w latach 2010-2021.....	44
Wykres 7 Liczba spółek handlowych wpisanych do rejestru REGON na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce w latach 2012-2021	50
Wykres 8 Dochody i wydatki budżetowe w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w latach 2010-2021	51
Wykres 9 Dochody i wydatki budżetowe w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Miasta Siedlce w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2021.....	52
Wykres 10 Struktura użytkowania gruntów w MOF Siedlce wg stanu na dzień 31.12.2014 r.....	54
Wykres 11 Udział użytków rolnych w powierzchni gmin MOF Siedlce	73
Wykres 12 Korzystający z sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej w MOF Siedlce	83
Wykres 13 Długość sieci wodociągowej	95
Wykres 14 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej.....	98

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie MOF Siedlce na tle województwa	8
Rysunek 2 Struktura przestrzenna MOF Siedlce	11
Rysunek 3 Obszary MOF znajdujące się w zasięgu 1500 m od przedszkoli i żłobków	16
Rysunek 4 Obszary MOF znajdujące się w zasięgu 1500 m od szkół podstawowych	19
Rysunek 5 Obszary MOF znajdujące się w zasięgu 1500 m od ośrodków zdrowia	28
Rysunek 6 Granice obszarów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Miasta Siedlce.....	34
Rysunek 7 Dworzec kolejowy w Siedlcach w 1866 r.	53
Rysunek 8 Struktura funkcjonalno-przestrzenna MOF Siedlce	55
Rysunek 9 Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta Siedlce	57
Rysunek 10 Funkcje gmin MOF Siedlce	58
Rysunek 11 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.....	61
Rysunek 12 Zasięg obowiązywania MPZP na terenie MOF Siedlce.....	63
Rysunek 13 Powiązania funkcjonalno-przestrzenne MOF Siedlce z innymi miastami.....	65
Rysunek 14 Połączenia funkcjonalno-przestrzenne w granicach MOF Siedlce.....	66
Rysunek 15 Położenie MOF Siedlce względem mezoregionów fizycznogeograficznych	67
Rysunek 16 Zasoby wód podziemnych – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych	72
Rysunek 17 Lesistość	74
Rysunek 18 Udział procentowy obszarowych form ochrony przyrody w powierzchni MOF Siedlce....	78
Rysunek 19 Sieć połączeń ekologicznych	79
Rysunek 20 Ocena wartości przyrodniczo-krajobrazowych terenów MOF Siedlce	81
Rysunek 21 Układ drogowy	86
Rysunek 22 Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w 2020/2021 r.	87
Rysunek 23 Wyniki pomiarów natężenia ruchu drogowego na terenie miasta Siedlce w 2021 r.	90
Rysunek 24 Układ linii kolejowych	91
Rysunek 25 Linie MPK w Siedlcach Sp. z o.o.	93
Rysunek 26 Dostęp do sieci wodociągowej oraz lokalizacja stacji uzdatniania wody.....	97
Rysunek 27 Dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz lokalizacja oczyszczalni ścieków	99
Rysunek 28 Granice aglomeracji	101
Rysunek 29 Zaopatrzenie w gaz	104

Rysunek 30 Sieć elektroenergetyczna	107
Rysunek 31 Wizja, misja, cele i kierunki działań.....	120